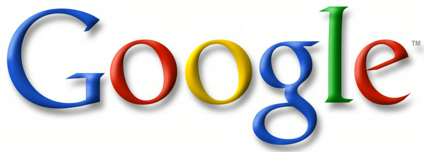
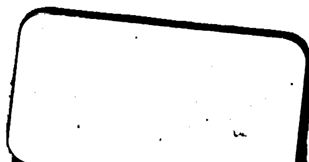

MENGELWERK,

VOOR

1863.

VADERLANDSCHE
LETTEROEFENINGEN,

OF

TIJDSCHRIFT

VAN

Kunsten en Wetenschappen,

WAARIN DE

BOEKEN EN SCHRIFTEN,

DIE DAGELIJKSCH IN ONS VADERLAND EN ELDERS UITKOMEN,
OORDEELKUNDIG TEVENS EN VRIJMOEDIG
VERHANDELD WORDEN.

BENEVENS

MENGELWERK,

TOT FRAAIJE LETTEREN, KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN
BETREKKELIJK.

Eerste Serie. — Eerste Deel.

VOOR

1862.

MENGELWERK.

TE GORINCHEM, BIJ
A. VAN DER MAST.

1863.

Steend. v. F. Blommers te ...

DE VERVULLING VAN DE VOORSPELLING.

INHOUD.

MENGELWERK.

HET KASTEEL RASHLEIGH OF DE VOORSPELLING.

Naar het Engelsch

DOOR

SERVAAS DE BRUIN.

(Met eene Plaat.)

I.

„Wanneer ik eens groot ben, volwassen, een man,
Een man met een baard om de kin,
Ja, dan moet ik hebben vier dingen, als 't kan,
Vier dingen, waarmee ik begin:
Een valk op mijn arm voor 't vermaak van de jagt,
Een hond die mij volgt op den voet,
Een rijpaard vol vuur en van 't edelste slacht,
En 'n bruidje zachtzinnig en goed."

„Nu, Ada! wat zegt gij van dat liedje?" riep de jonge Leonard Rashleigh, terwijl hij de deur opende van eene smaakvol gemeubelde voorkamer en naar binnen kwam stuiven met eene onbesuisdheid, die niet zonder gevaar was voor de vele kostbare kleinigheden en rariteiten, die overal te pronk stonden in dit vertrek.

De dame, tegen wie hij sprak, zat of lag bijna als lusteloos op eene sofa, naast den haard. Zij wierp een vlugtigen blik op de heldere oogen en van levenslust blozende wangen van den spreker, en antwoordde met een lachje:

„Wel, als ik de waarheid moet zeggen, Leonard! kan ik niet vinden dat gij bijzonder galant zijt voor uwe aanstaande; want van de vier dingen, waarnaar gij verlangt, schijnt zij het minst in tel bij u te zijn — althans gij noemt haar het laatst.... Maar iets anders, lieve jongen! wanneer gaat gij terug naar school? Mijne zenuwen zijn geheel van streek door de ijselijke drukte, die gij maakt; en onze goede mama zal denkelijk hare kamer dienen te houden totdat gij weder goed en wel vertrokken zult zijn."

In stede van op deze toespraak een antwoord te geven begon Leonard fluitend zijn vischtuig bijeen te rapen van de in-

gelegde tafel, waar het — om niet tegen de waarheid in te spreken — juist niet bijzonder op zijne plaats lag. Doch toen hij er mede aan de deur was, om de kamer uit te gaan, keerde hij zich even om naar zijne zuster, en zeide met een ernstig gezigt:

„Gij zijt ijselijk veranderd, Ada! Als ik vroeger met vacantie t'huis kwam deed het u altijd pleizier, en dan verlangdet gij niet dat ik maar weer weg zou zijn. Ik begin nu te gelooven, dat Gerald Walsinghame gelijk had toen hij mij zeide dat gij eene trotsche, nuffige jonge jufvrouw begint te worden — ofschoon ik hem, toen hij dat zeide, wel een slag in zijn gezigt had willen geven."

Leonard wachtte niet om te zien welke uitwerking deze teregtwijzing op Ada zoude te weeg brengen, maar spoedde zich de deur uit, de laan in, terwijl hij het tweede coupletje neuriede van zijn lievelingsliedje. Ada was schielijk overeind gesprongen, en hield hare hand tegen haar hoorbaar bonzend hart aan, als om het geweldige jagen tegen te houden, terwijl zij met groote schreden heen en weder liep.

„Trotsch en nuffig!" riep zij half binnensmonds uit; „en dat Gerald dat van mij gezegd heeft! Hij plagt vroeger minder ongunstig over mij te denken; maar hij is veranderd! en ik moet het groote geheim van mijn hart zorgvuldig verborgen houden, of ik heb kans dat hij zich gaat verbeelden dat ik, zonder dat hij er aanleiding toe gegeven heeft, verliefd ben geworden op hem. Neen, niet zonder dat hij er aanleiding toe gegeven heeft; maar toch, verliefd op mij is hij nooit geweest, anders kon hij mij zoo spoedig niet vergeten. Hij neemt nu zijn pleizier waar in de wereld — of misschien heeft hij zijne keus reeds laten vallen op een ander."

Juist toen het in eenen hoogen graad van zenuwachtige opgewondenheid verkeerende meisje deze alleenspraak eindigde, werd zij andermaal in hare eenzaamheid gestoord; doch nu door een man van gezetten leeftijd, iemand met een gelaat, dat de goedigheid en de vriendelijkheid zelve was. Hij keek minzaam lagchend de kamer rond, en zeide:

„Hé, Ada! uw gezelschap kan toch niet het raam uitgegaan zijn? want ik hoorde duidelijk spreken hier eer ik de deur opendeed. Of waart gij aan het opzeggen van eene rol voor de liefhebberij-komedie, waarover ik u gisteren heb hooren

spreken? Is het dat, ga dan voort, mijn kind! Ik ben een goed beoordeelaar, en ik zal u eerlijk zeggen of gij kans hebt om mevrouw Siddons te evenaren in de rol van de lieve dame die getrouwd is met den Moor.... Wat ik zeggen wil: Gerald Walsinghame, met zijne donkere tint en zijn gitzwart haar, zou uitmuntend voor Othello kunnen spelen, dunkt mij — ik heb juist een brief van hem gehad, waarin hij mij meldt, dat hij voornemens is ons een vlugtig bezoek te komen brengen eer hij een reisje gaat maken op het vasteland."

Terwijl mijnheer Rashleigh sprak — want de mijnheer die haar was komen storen was haar vader — had Ada tijd om zich te herstellen; en hem om den hals vallende, en een kus op zijn goedig voorhoofd drukkende, zeide zij:

„Ach, papa-lief! plaag mij toch niet. Ik heb volstrekt geen begeerte om mevrouw Siddons te evenaren; en wat betreft mijnheer Walsinghame, ik zal niet hier zijn om hem voor Othello te zien spelen; want ik heb juist plan gemaakt om mevrouw Arnold eens te gaan bezoeken, aan wie ik dat reeds zoo lang beloofd heb. Als gij dus morgen uw rijtuig kunt missen, en gij wilt uwe kleine, stoute Ada ook eens missen, dan geloof ik dat het veel beter voor mij zal wezen eens andere menschen te gaan zien."

„Ik voor mij heb er niets tegen, Ada! maar zal Gerald dat niet onbeleefd vinden?"

„Wat Gerald vindt is mij volmaakt onverschillig, papa! Het is nog niet lang geleden dat hij het laatst hier geweest is; en bij zijne terugkomst zullen wij hem toch stellig ook wel weder zien — als hij al werkelijk op reis gaat. Een „hoe gaat het?" is altijd aangenamer dan een „vaarwel."

Mijnheer Rashleigh zette een gezigt als had hij geen hoogte van zijne dochter; maar hij hield te veel van haar, dan dat hij zich nog langer tegen haren wensch zou verzet hebben; en met de woorden dat zij „eene kleine ondeugd" was, maar dat hij blijde was haar weder opgeruimd te zien, gaf hij haar eenen kus, met de bijvoeging dat zij gaan mogt.

„Vrouwen en meisjes zijn toch eigenzinnige schepseltjes; en de jongelieden van het mannelijk geslacht tegenwoordig zijn niet veel beter," zeide de goedige oude heer bij zich zelven. „Ik had mij stellig verbeeld, dat Gerald en Ada voor elkander geboren waren; en zie — de een gaat de wijde wereld in, de

hemel weet waarheen; en de andere gaat van huis zonder hem eene goede reis te wenschen. Ik heb er geene hoogte van!" En het hoofd schuddende, met een gezigt dat duidelijk verried dat hij niet wist wat hij er van denken moest, belde mijnheer Rashleigh en gaf bevel om zijn paard te zadelen voor een morgenrid.

Terwijl Ada de noodige toebereidselen maakt voor het uitstapje, dat zij zal gaan doen, en Leonard zijn best doet om beet te krijgen, ofschoon de blaauwrug-forellen niet veel trek schijnen te hebben om te bijten, zullen wij den lezer eenigzins nader bekend maken met het kasteel Rashleigh en deszelfs bewoners.

II.

Het kasteel Rashleigh met zijn terrasvormig dak was een gebouw uit den tijd van koningin Elizabeth, maar de oorspronkelijke bouwtrant was door de verschillende eigenaars, die het achtereenvolgend gehad had, geheel gemoderniseerd; en door de portiek met pilaren, die de laatste eigenaar er aan had laten aanbrengen, had het een los en bevallig voorkomen erlangd. De bijgebouwen achter het eigenlijke heerenhuis lagen verscholen in het geboomte, dat er schilderachtig en tamelijk digt rondom stond geplant; en daarachter verhieven zich langzaam rijzende, boschrijke heuvelen, terwijl door die bosschen de heerlijkste wandelpaden waren aangelegd. Ter zijde over eene vrij groote uitgestrektheid lag kreupelbosch, begrensd door een binnenmuur, en onttrok grootendeels de bloementuinen en verdere parken aan het oog van de voetgangers, die daar langs een binnenpad hunnen weg plagten te nemen als zij naar de stad ter markt gingen.

Ten tijde waarop ons verhaal aanvangt was de eigenaar van het kasteel Rashleigh een echt toonbeeld van den waren engelschen *gentleman;* gastvrij voor zijne vrienden en minzaam voor zijne onderhoorigen en ondergeschikten, was hij algemeen geacht en bemind. Zijne pachters hadden een vriendelijk en niet te veel vergend landheer aan hem, de armen een weldoener en beschermer. Nog zeer jong zijnde had hij naar een der westindische eilanden moeten gaan voor zaken van het hoogste aanbelang, en daar had hij eene jonge dame leeren kennen — de

onderlooze dochter van eenen planter —, op wie hij verliefd was geraakt den eersten keer toen hij haar zag. De jonge Rashleigh vroeg haar ten huwelijk en zijne hand werd aangenomen en, zooals het met de meeste huwelijken gaat die zoo schielijk worden beklonken, het zijne werd een alles behalve gelukkige trouwdag. De dame, gewend aan het weelderige en vadzige leven van een tropisch klimaat, kon zich nooit goed vereenigen met hetgeen zij den nevel en de mist der atmosfeer van Engeland noemde. Zij werd zenuwachtig, prikkelbaar en knorrig van humeur; hetgeen er niet op verbeterde door den dood van vier kinderen, die zij verloor in hunne vroegste jeugd; en op het laatst werd de schoone creool geheel en al ongeschikt voor de zamenleving, zoodat zij zich zelden of nooit meer vertoonde in den aangenamen, blijden kring van vrienden, die haar echtgenoot zoo gaarne onder zijn gastvrij dak bijeen zag. Uit dit aan eenstemmigheid arme huwelijk waren Ada en Leonard de eenige nog in leven zijnde kinderen.

Op het tijdstip, waarover wij aanvangen te schrijven, was Ada negentien en Leonard vijftien jaar oud. Zij hadden hunne opvoeding genoten in het ouderlijke huis, gelijk met Walsinghame, over wien mijnheer Rashleigh voogd was; maar toen Gerald naar de universiteit te Oxford ging, werd Leonard naar eene kostschool gezonden, en voor Ada werd eene gouvernante in huis genomen. In de keus, die zij daartoe deden, waren zij zeer gelukkig. De dame, die zich met de verdere taak van Ada's opvoeding belastte, had de lessen van christelijke godsvrucht geleerd in de school der tegenspoeden; en terwijl zij hare leerling onderwees in alles wat in die dagen voor eene beschaafde opvoeding vereischt werd, liet zij nooit eene gelegenheid ongebruikt om in haar jeugdig gemoed de kennis in te planten van wijsheid en deugd, die alleen in staat zijn den mensch veilig te leiden door al de gevaren des levens. Toen Ada haar zeventiende jaar bereikt had ging de gouvernante van het kasteel af, om zich voor haar volgende leven te verbinden aan iemand met wien zij van kind af aan verloofd was geweest, doch die zich tot hiertoe door omstandigheden verhinderd had gezien haar te trouwen. En daar zij slechts twintig engelsche mijlen van Rashleigh af woonde had Ada hare vriendin (nu mevrouw Arnold) reeds verscheidene malen bezocht.

Gerald Walsinghame's vader en mijnheer Rashleigh hadden zamen op studie gelegen en waren boezemvrienden geweest. Toen eerstgenoemde zijne vroeg ontslapene jonge wederhelft gevolgd was in het graf, na een kortstondigen maar gelukkigen echt, had mijnheer Rashleigh de laatste oogenblikken van zijnen vriend verzacht door de belofte, dat hij als voogd de plaats van vader zou trachten te vervullen over het eenige zoontje van Walsinghame, dat weldra op de wereld alleen zou staan als een wees. En die belofte werd getrouwelijk nagekomen. Gerald werd overgebragt naar het kasteel, en deelde met Ada en Leonard als een eigen kind in al de liefde en zorg van den heer en de vrouw des huizes; terwijl de kleine nalatenschap, die de jonge wees van zijne ouders had geërfd, zóó goed beheerd werd, dat hij toen hij meerderjarig werd — in weerwil dat zijn vader slechts een klein vermogen had nagelaten — in het bezit was van eene tamelijke fortuin. Gaarne zou hij die hebben nedergelegd aan de voeten van Ada Rashleigh; maar reeds eenigen tijd te voren had haar vader hem met aandrang op het gemoed gedrukt, dat hij eerst eens iets van de wereld moest gaan zien eer hij dacht aan trouwen — en in weerwil dat Gerald er in zijnen geest tegen pruttelde, hield hij te veel van zijnen voogd, dan dat hij hem ongehoorzaam zoude hebben willen zijn. Hij was drie jaren ouder dan Ada, en gedurende het laatste jaar had hij druk verkeerd in hetgeen men „de groote wereld" noemt, ofschoon hij slechts met weerzin de uitnoodigingen aannam, die het aanhoudend als bij hem regende, vooral van familiën waar huwbare dochters in huis waren met huwelijksplannen-smedende mama's. Wat aanleiding gaf tot de verkoeling tusschen Gerald en de lieve vriendin uit zijne kinderjaren, zullen wij nu gaan verhalen.

III.

Wij zullen Ada volgen in haar boudoir, en zien wat er gebeurd is, dat de kalmte heeft kunnen storen van haar tot hiertoe kalm leven. Misschien dat wij er iets van te weten komen uit den brief, dien zij zoo aandachtig zit te lezen, met zulk eene uitdrukking van verslagenheid in al hare trekken. Die brief is blijkbaar reeds meer gelezen, want er zijn sporen op te zien van tranen. Wij moeten gebruik maken van een

voorregt, dat alleen auteurs hebben, en gluren over haren schouder.

Clifford Grange.

Lieve Anna! Ik weet niet wat ik er van denken moet, dat gij mij afscheept met zulk een nietig briefje, louter inhoudende dat gij mij geen nieuws hebt te melden van eenig aanbelang? Weet gij dan niet, dat alles wat slechts betrekking heeft op het kasteel Rashleigh en deszelfs omstreken door mij steeds met de hoogste belangstelling wordt vernomen? — alles wat uwen braven vader betreft, met zijn goedig glimlachje, zooals hij ons na plagt te staan kijken als wij aan het ravotten waren rondom het grasperk, of naar jufvrouw Jones in het huisje aan het meir, met haar vriendelijk gezigt en haar neepjeskapje en haar helder witte boezelaartje? Mij dunkt ik zie haar nog aan het hek staan, dien avond, toen wij ons slippertje gemaakt hadden (gij weet nog wel, Ada?) hoe zij ons met groote oogen stond gade te slaan toen wij met het bootje in het boothuis binnen liepen. „Nu, nu!” — ik hoor het haar nòg zeggen, dunkt mij — „gij zijt een paar jonge jufvrouwen die durft, hoor! Hoe is het mogelijk voor twee zulke jonge meisjes zich op het water te wagen in zulk een notendop?” Gij weet nog wel hoe wij haar met een streepjes-doek omkochten om er niets van aan James te zeggen; maar met dat al hebben wij toch naderhand nooit den sleutel van het boothuis meer kunnen vinden, en ik ben bijna overtuigd dat zij ons verklapt heeft. Gij schrijft mij, dat gij in de couranten gelezen hebt welke feesten er bij ons geweest zijn, bij gelegenheid dat Charlie mondig is geworden. Ik ben benieuwd of papa het ook in de courant zal laten zetten als ik een en twintig word? Wij hebben een huis vol gasten gehad, en onder hen ook een zeer goeden kennis van u, Ada! Hoe komt het toch, dat wij elkander nog zoo weinig gesproken hebben over Gerald Walsingham? Het schijnt dat zijne moeder en de mijne te zamen school gegaan hebben: vandaar dat hij op Clifford Grange gevraagd is. Maar o, Ada! welk een onderscheid tusschen hem en al die fatten en kwasten, die aanhoudend om mij heen fladderen — er is er niet een onder hen, die in zijne schaduw kan staan! Maar de vraag is: denkt hij even gunstig over mij? Ik geloof ja, lieve Ada! en, *let wel*, ofschoon het tot nog toe niet tot eene *déclaratie* gekomen is.

zijn wij toch zoo druk bij elkander, en is hij zoo onvermoeid in zijne oplettendheden voor mij, dat ik hoop — ja, Ada! ziedaar, ik zeg u in vertrouwen mijn geheim — ik heb hoop dat Gerald mij bemint. Wij spreken zeer dikwijls over u; en hoe het mogelijk is, dat gij niet op hem verliefd geworden zijt, gaat inderdaad mijn begrip te boven — het eenige dat ik er van denken moet is, dat men, zoo met elkander grootgebragt als gij en hij, slechts van elkander kunt houden als broeder en zuster. Nu kan ik wezentlijk niets meer schrijven. Ik heb u nu een onderwerp gegeven, en hoop spoedig een langen brief van u te ontvangen. Ik moet eindigen; men komt mij zeggen dat Gerald naar mij vraagt. Adieu, lieve Ada! mijne hartelijkste groeten aan allen.

Uwe
Marie Clifford.

„Ik wil dien brief niet meer inzien," mompelde Ada bij zich zelve, „voordat ik hem aan mevrouw Arnold kan laten lezen. Hoe gaarne had ik haar nu hier gehad! Wie weet of zij mij niet aangeraden zou hebben om niet van huis te gaan! Maar ik kan onmogelijk te huis blijven om Gerald te ontmoeten, misschien te hooren dat hij zijn voorgenomen huwelijk bekend maakt, en — wie weet het — door hem verzocht te worden om met hem mede te gaan naar Clifford Grange, om als bruidsmaagd te figureren bij zijne aanstaande! Nu, de droom van mijn jeugdig leven is voorbij. Voortaan zal ik mij geheel en onverdeeld toewijden aan dierbare ouders en vrienden, die een regt hebben op mijne toegenegenheid. Ik schaam mij voor mij zelve als ik bedenk, hoe ik mij aangesteld heb als eene verliefde zottin. Het is geen wonder, dat Leonard over mij geklaagd heeft."

Ada vouwde het rampzalige briefje digt, en borg het weg in eene geheime lade van hare schrijf-cassette. Toen hare donkerbruine, glinsterende krulletjes in orde schikkende, en hare oogen afbadende om alle spoor te doen verdwijnen van de aandoening, waaraan zij ter prooi was geweest, begaf zij zich vervolgens met vasten tred en met een opgeruimd gelaat naar de kamer harer moeder.

Zij vond mevrouw Rashleigh in eenen armstoel zitten, juist klaar met haar toilet, waaraan hare trouwe kamenier Norah haar

als naar gewoonte geholpen had. Alles wat haar omringde getuigde van rijkdom en gemak; in weerwil dat men in de maand Julij was, brandde er een helder vuurtje aan den haard, en de dame zat in een grooten omslagdoek gehuld.

„Goeden morgen, lieve mama!" zeide Ada opgeruimd. „Ik hoop dat gij goed geslapen hebt?"

„Dat gebeurt mij zelden, mijn kind! en uw broeder is weder aan het raketten geweest als naar gewoonte — dat hindert mij vreeselijk. Gij schijnt mij vergeten te hebben van morgen; want het is reeds laat — maar ik begrijp het wel: ik word lastig voor u! Uw vader heb ik hooren uitrijden op dat ondeugende paard Sultan. Hij zal nog eens dood te huis gebragt worden, en...."

„Ho even, mama!" viel Ada haar lagchend in de rede. „Ik hoop niet dat gij boos op mij zijn zult: ik beken dat ik van morgen in den late ben; maar dat komt — ik ben bezig geweest — met — met een brief; en Leonard is uit visschen gegaan en zal wel een paar uren uitblijven, als het niet langer is. Papa is niet uitgereden op Sultan, maar op den makken Bruin; en het is zulk een heerlijke ochtend. Zie eens!" en zij schoof den stoel harer moeder naar het raam. „Ik weet zeker, dat gij naar beneden zult willen, om met behulp van Norah en mij eene kleine wandeling te doen?"

„Zoo, Ada!" hernam mevrouw Rashleigh, aanmerkelijk minder gemelijk dan haar toon aanvankelijk was geweest; „ik geloof niet dat ik zooveel vermoeijenis zou kunnen doorstaan."

„Och kom, mevrouw! probeer het maar eens," zeide Norah; „als gij te moe wordt van het loopen, kunnen wij u immers voortrollen in den grooten tuinstoel."

Dus aangespoord liet mevrouw Rashleigh zich overhalen om het te proberen; en de frissche lucht, de verkwikkende zonneschijn en de opgeruimde redeneringen van hare twee helpsters bragten haar in zooverre in eene goede luim, dat zij tot Ada's voorgenomen uitstapje naar mevrouw Arnold gereeder hare toestemming gaf, dan de jonge dame had durven hopen; want in weerwil dat mevrouw Rashleigh zich nooit de geringste moeite had gegeven om vertrouwen en hartelijkheid bij haar kind aan te kweeken, was zij toch, gelijk de meeste zwakke karakters, naijverig daarop, en kon zij het denkbeeld niet verdragen die te zien schenken aan een ander. Terwijl het drietal nog

liep wandelen (want van den tuinstoel werd geen gebruik gemaakt) kwam mijnheer Rashleigh haar opzoeken.

„Wel, dat doet mij genoegen, lieve Marie! dat ik u hier vind," zeide hij, met een vriendelijken maar droeven blik de kwijnende gestalte en het bleeke gelaat van zijne vrouw aanziende. „Ik weet zeker, als gij er maar toe te bewegen waart om meer de buitenlucht te genieten en meer ligchaamsbeweging te nemen, dat dat van heilzamen invloed zou wezen op uwe gezondheid. Wij moeten morgen eens een toertje gaan maken in de phaëton?"

„Wij zullen zien, Edward! wij zullen zien," was het antwoord. „Ik voel mij werkelijk iets beter dan eer ik uitging."

Ada voelde een bitter zelfverwijt in haar hart, dat zij in de laatste twee, drie weken hare moeder min of meer verwaarloosd had, en onvriendelijk was geweest tegen haren broeder.

„Papa!" zeide zij; „mag Leonard dan morgen met mij medegaan? Hij kan met het rijtuig terugkomen. Ik weet zeker dat hij ook blij zal wezen mevrouw Arnold eens te zien."

„Dat is goed, Ada! Dan zullen de arme vischjes eens een dag rust hebben; want hij is een hengelaar zoo als er maar weinig zijn, zoo druk. Ha! daar komt hij aan — hij heeft de kanis al weer vol!"

Terwijl Leonard naderde zagen zijn vader en zijne zuster hem aan met eene gewaarwording van trots, en ieder hunner met de gedachte, dat zij nog maar zelden zulk een knappen jongen gezien hadden. Groot voor zijne jaren, en stevig gebouwd, met haar een tintje donkerder nog dan dat van Ada, en min of meer krullend om de slapen van een open gelaat, met licht bruine oogen van den donkersten gloed, zou hij voor een beeldhouwer een heerlijk model zijn geweest van een Apollo, gebruind door de zon en blozend van gezondheid; zelfs de oogen zijner moeder straalden van opgetogenheid en trots toen hij zijne vangst van dezen morgen nederlegde aan hare voeten.

„Zie eens, mama! welk eene heerlijke vracht forellen! Er is in overvloed genoeg voor twee dagen. En nu heb ik reeds een zoodje aan juffrouw Jones gegeven, die mij zeide, dat ik een knappe jonker was, en dat ik den ouden naam van Rashleigh eer zou aandoen."

„Wij moeten morgen een zoodje medenemen, Leonard!" zeide

Ada. „Ik ga een bezoek brengen aan mevrouw Arnold, en papa heeft gezegd dat gij met mij mede moogt gaan."

Leonard was in de wolken van blijdschap; en terwijl de kleine groep huiswaarts wandelde, zag Norah hen na met een blik vol hartelijke belangstelling.

„Och!" zuchtte zij, „als mevrouw maar wat liever tegen de kinders wilde zijn, dan zouden wij haar nog wel weer op de been kunnen brengen; maar aan allerlei kleinigheden ergert zij zich, en dan bromt zij en gromt zij, en verliest de groote zegeningen uit het oog, waarvoor zij den goeden God niet genoeg danken kan. Och ja, zoo gaat het — het zoet en het zuur is niet half zoo ongelijk verdeeld in de wereld als de menschen soms wel denken!" En met dit ware woord besloot Norah hare binnensmondsche alleenspraak, terwijl zij het viertal volgde naar huis.

IV.

Den volgenden morgen gingen Leonard en Ada op reis; eene menigte lekkernijën en versnaperingen werden in het rijtuig gepakt — een gedeelte van Leonard's forellenvangst van den vorigen dag vooral niet te vergeten. Leonard onderhield zijne zuster met een omstandig verhaal van eene otterjagt, waarop hij kort geleden uit was geweest — de visch-verslindende eigenschap van deze diersoort was klaarblijkelijk reden genoeg voor hem, om die zooveel mogelijk uit te roeijen. Gedurende den overtogt kwam Ada tevens genoeg van hem te weten om zich overtuigd te houden, dat de haar betreffende aanmerking van Gerald niet anders gemaakt was geworden dan in antwoord op eene klagt van Leonard, en dat er verder tusschen hen geen woord over haar was gevallen.

Mijnheer en mevrouw Arnold ontvingen hunne jonge gasten met een hartelijk welkom; maar de laatste zag al spoedig dat er iets gebeurd was, waardoor de gemoedsrust van hare voormalige leerling was verstoord; en zoodra zij met haar alleen was trok zij haar vriendelijk tot zich, en haar met moederlijke teederheid aanziende, zeide zij:

„Wat is het toch? Er is iets dat u kwelt — ik zie het."

„Laat mij tijd tot morgen, mijne lieve vriendin! dan zal ik u alles vertellen," was het antwoord; en den volgenden morgen

stelde Ada dan ook werkelijk den brief van Miss Clifford ter hand aan mevrouw Arnold.

„Hoe hebt gij Gerald behandeld, de week, die hij op het kasteel doorgebragt heeft, nadat hij op Clifford Grange geweest was?” vroeg de dame na eene pauze van eenige minuten.

„O, zeer onverstandig, vrees ik, dat gij zult zeggen,” antwoordde Ada. „In de eerste plaats schreef ik aan Marie om haar geluk te wenschen met hare verovering, en eindigde mijnen brief met een verhaal van ons bal te P., waarbij ik breed opgaf van al de oplettendheden, die Charles Lyle voor mij gehad had. Drie dagen nadat ik geschreven had kwam Gerald aan. Ik verbeeldde mij dat hij koel was en ijselijk afgemeten, en hield mij overtuigd dat hij gekomen was om papa bekend te maken met zijn voorgenomen huwelijk. Ik vermeed alle gelegenheden om met hem alleen te zijn, en behandelde hem met de grootste terughoudendheid. Aanvankelijk scheen hij daarover verwonderd, maar op het laatst werd hij boos, en sprak onderweg tegen Leonard over mij zoo als ik u gezegd heb. Hij bleef slechts acht dagen, en vertrok toen naar Londen. Ik heb naderhand nog een briefje van Marie gehad, waarin zij mij mededeelde dat hij daar was geweest; maar zij vond niet, schreef zij, dat zijn voorkomen en zijn humeur er door zijn bezoek in het noorden op verbeterd waren. En nu, schijnt het, gaat hij Engeland verlaten voor een onbepaalden tijd. Maar ik voelde dat ik hem, zooals nu de zaken staan, niet meer ontmoeten kon, en daarom kom ik hier om u om raad te vragen en om hulp; want wezentlijk, lieve Clara! ik voel mij zeer ongelukkig.”

„Ik wilde wel dat gij vroeger bij mij gekomen waart, Ada!” zeide hare vriendin. „Marie Clifford is eene wufte coquette, en ik twijfel geen oogenblik of zij zal het zaad van wantrouwen in Gerald's gemoed hebben uitgestrooid door hem van uw briefje juist slechts zooveel mede te deelen, als noodig was voor haar doel; en den indruk, daardoor bij hem te weeg gebragt, hebt gij ongelukkigerwijze door uw gedrag ten zijnen aanzien nog versterkt. Een half uur verstandig zamenspreken zou alles in orde hebben kunnen brengen; maar wanneer heeft verstandig-zijn en verliefd-zijn nog ooit zamengegaan? Wat betreft hare liefde voor Gerald en zijne oplettendheden voor haar, dat heeft niets hoegenaamd te beteekenen. Zij was bekend met

u, en het was dus natuurlijk dat hij zich aangetrokken moest voelen tot haar, in een huis waar iedereen hem vreemd was. Het eenige dat wij nu te doen hebben is: te hopen dat Gerald nog even hierheen zal komen om afscheid te nemen, en in dat geval zal ik mijn best doen om het misverstand tot klaarheid te brengen; maar mogt hij niet herwaarts komen, lieve Ada! dan zult gij dit uw eerste wezentlijke verdriet moeten dragen met sterkte van ziel. Hij zal met toenemende liefde aan u denken, wanneer hij op eenen afstand van u is; en hoe gij hem door uw gedrag gegriefd hebt zal hij vergeten. Kom, ik ga eens naar het dorp naar mijne arme beschermelingen zien; want al zijn mijne eigene middelen beperkt, ik ben de armverzorgster voor iemand, die door God rijkelijk is bedeeld niet alleen met de middelen, maar ook met den wil om wel te doen aan behoeftige natuurgenooten."

Ada vergezelde mevrouw Arnold op haren liefdadigheidsomgang, en kon niet nalaten de manier te bewonderen, waarop zij zich kweet van hare taak.

Gedurende de rustige week, die Ada doorbragt in de pastorij te Roseville, luisterde zij gretig naar de raadgevingen en hartelijke vermaningen harer vriendin; en dezelve waren van onschatbare waarde voor haar, in de vele lotswisselingen van haren volgenden levensloop. De eerste tijding, die zij van huis ontving, was een brief van Leonard, van den volgenden inhoud:

„Lieve Zus!

Ik ben druk bezig met pakken; de vacantie is bijna uit en overmorgen vertrek ik naar Eton. Wilt gij mijnheer Arnold verzoeken mij eene partij boeken te zenden gelijk aan die, welke ik te H. heb gekocht. Ik kan hier niets vinden dat er naar gelijkt; en zeg aan mevrouw Arnold, dat ik Jack over een hond voor haar gesproken heb, en dat hij beloofd heeft er een voor haar te zullen bewaren — geen al te kleinen. Gerald is hier geweest, maar is reeds weder vertrokken. Ik dacht dat het hem leed zou gedaan hebben u niet te huis te vinden; maar hij heeft niets van dien aard laten blijken; al wat hij gedaan heeft is lagchen geweest, toen ik hem vertelde waar gij waart, en hij maakte slechts de aanmerking, dat Charlie Lyle dan stellig wel druk te Roseville zou komen, aangezien zijn vader niet ver van daar woont. Hij vroeg of papa ons

gezegd had dat hij over dacht te komen; en ik zeide: Ja; dat papa het ons medegedeeld had des middags aan tafel, den dag voor uw vertrek. Hij zeide mij, dat hij niet van plan was om in de eerste jaren in Engeland terug te komen. „Ik hoop wilde buffels te gaan jagen," zeide hij, „in de prairiën van Amerika; tijgers te gaan schieten in de bosschen van Afrika; en mij op den rug van een kameel te laten vervoeren door de zandwoestijnen van Arabië — dat alles hoop ik gezien te hebben, Leonard! eer ik u weer de hand zal drukken, goede jongen!" Hoe gelukkig, vindt gij niet, zoo te kunnen gaan waar hij wil, en te doen en te laten wat hij verkiest? Hè, wat zou ik gelukkig zijn als ik eens met hem mee kon! Ik sloeg hem nog voor of wij zamen even naar Roseville wilden rijden; maar hij had geen tijd, zeide hij, maar verzocht mij wel de complimenten aan mijnheer en mevrouw Arnold en aan u. Meer nieuws weet ik niet te schrijven. Ik heb zeer goed opgepast, Ada! Ik heb al uwe vermaningen goed onthouden, en geen eene deur meer hard digtgeslagen; en ook niet meer op den trap gefloten, — dat is op zijn hoogst maar éénen keer gebeurd, zoolang als gij weg zijt. Mama en ik zijn nu de beste vrienden van de wereld. Maak wel de complimenten van mij aan mijnheer en mevrouw Arnold, en geloof mij steeds

Uw liefhebbende broeder
Leonard Rashleigh.

„Nu," zeide mevrouw Arnold, den brief aan Ada teruggevende; „Miss Clifford heeft meer kwaad aangerigt, denk ik, dan in hare bedoeling lag. Er is voor het oogenblik niets anders aan te raden, Ada-lief! dan geduld. Die ronddolende mijnheer kan misschien veel vroeger terugkeeren, dan nu zijn voornemen schijnt te wezen; in dien tusschentijd moet gij het hoofd niet laten hangen over zijne afwezigheid! Gij hebt pligten te vervullen jegens de dierbaren, die gij te huis hebt."

De arme Ada deed haar best om hare aandoening te verbergen; maar het verdriet was sterker dan hare zelfbeheersching. Mevrouw Arnold was blijde te zien dat het lieve meisje verligting zou vinden in tranen. Zij deed al wat zij kon om haar tot bedaren te brengen; en om haar afleiding te geven bedacht zij in de eerstvolgende dagen allerlei uitstapjes in den omtrek, en legde bezoeken af bij verscheidene familiën, totdat Ada's

gemoed op het laatst althans weder in zooverre tot rust kwam, dat niemand aan haar zien konde welke droevige herinneringen bleven voortleven in haar hart. Bij bedaarder nadenken over al wat er gebeurd was, vond zij, dat Gerald's gedrag evenzeer afkeuring verdiend had als het hare; en terwijl zij gedurig bad voor het welzijn van den vrijwilligen balling, vestigde zij meer en meer hare hoop op zijnen terugkeer, als wanneer alle misverstand zich misschien nog ten beste zoude ophelderen.

V.

Brand! Brand! Brand!... Die akelige noodkreet, waarde lezer! klinkt ons in de ooren en vervult ons met ontsteltenis en schrik. Het kasteel Rashleigh staat in volle vlam. Hoe de brand is aangekomen is een raadsel; maar hij is het eerst ontdekt in een vleugel van het gebouw, vlak onder de kamers waar Leonard en Ada Rashleigh geslapen zouden hebben indien zij te huis waren geweest.

De gedachte, dat zijne kinderen in veiligheid zijn, schenkt weerkracht en zielesterkte aan den bezorgden vader, te midden van al de verschrikkingen van dit huiveringwekkende schouwspel. Mevrouw Rashleigh is in allerijl overgebragt naar de woning van den predikant; zij heeft verscheidene zenuwtoevallen gehad achtereen; maar Norah heeft haar kalmérende druppeltjes ingegeven, en nu ligt zij in eenen rustigen slaap. De spuiten van het naburige stadje zijn aangesneld naar de plaats der verwoesting, en werpen ontzaggelijke hoeveelheden waters in het brandende gevaarte; want het binnenmeir is digt bij de hand, en aan hulp is geen gebrek. Maar in spijt van dit alles wordt het kasteel Rashleigh eene prooi der vlammen; en de eigenaar staat met de armen over elkander geslagen daar, en fronst droevig het voorhoofd toen hij het geheele dak van het huis zijner voorzaten eensklaps ziet instorten, een vuurwerk omhoog jagend van gloeijende spaanders en spranken, die echter even spoedig weer neerploffen en uitgaan — en alles is donker en doodsch — en het kasteel Rashleigh is eene uitgebrande ruïne!

De familie is zoozeer geacht en bemind in den ganschen omtrek, dat mijnheer Rashleigh bestormd wordt met vriendelijke uitnoodigingen, die hij echter voor het oogenblik allen erkentelijk van de hand wijst, en nadat hij het zilver en de papieren

van waarde — die gelukkig uit den brand zijn gered — behoorlijk in veiligheid ziet gebragt, en nadat hij expressen heeft afgezonden aan Ada en Leonard, gaat hij zich eindelijk eenige weinige uren rust gunnen. Zijn geldelijk verlies zal wel grootendeels vergoed worden door de waarborg-maatschappijën, bij welke het vaste pand en het huisraad zijn verzekerd; maar zijn hart wordt gekweld door een eandere vrees, die hij niet in staat is van zich af te zetten; want het is alsof hij er een voorgevoel van heeft, dat deze ramp slechts de voorbode is van nog grootere slagen des noodlots.

„Ik hoop dat God mij mijn gemor zal vergeven!" roept hij eindelijk uit, na wel een half uur te hebben doorgebragt in weemoedig gepeins. „Waarom zou ik twijfelen aan Zijne genadige voorzienigheid? Ons aller leven is immers gered! Hoe oneindig rampzaliger zou ik mij gevoelen, hoe onherstelbaar, onherroepelijk onherstelbaar zou de ramp zijn geweest, indien ik mijne arme vrouw en mijne arme kinderen had verloren onder het verschroeide puin tusschen die zwart geblakerde muren!"

Het is den ochtend na den brand, en mijnheer Rashleigh is druk in de weer om eene zijner pachterswoningen, die toevallig ledig staat, onder zijn eigen toezigt in gereedheid te laten brengen, om daar met de zijnen tijdelijk zijnen intrek te nemen. Terwijl hij daarmede bezig is willen wij even bij de oude juffrouw Jones inloopen, en hooren wat die wel van het groote ongeluk zegt. Zij zit aan een tafeltje, en voor haar ligt eene even ouderwetsch als oud uitziende portefeuille, met ijselijk groote, zware geelkoperen sloten en dito beslag aan de vier punten. Terwijl zij het eene papier voor en het andere papier na te voorschijn haalt uit de men zou haast zeggen bodemlooze vakken, waarin de portefeuille is afgedeeld, neemt zij van tijd tot tijd den bril van haren neus om de glazen eens af te vegen. „Nog nooit heeft iemand er hand of vinger aan geraakt, sinds hij ze zelf er in geborgen heeft, en terwijl hij het boek digtsloot tegen mij zeide: gij zult onder deze papieren een paar dingen vinden, die nog te pas kunnen komen, als gij ze ooit noodig mogt hebben, Janet! Ik heb ze tot nu toe nooit noodig gehad; maar nu wil ik toch het papiertje opzoeken, want ik kan mij de juiste woorden niet goed meer herinneren."

Terwijl de oude vrouw deze woorden bij zich zelve zat te mompelen, ging de deur open, en eene buurvrouw trad binnen.

„Ik hoop niet dat ik u overlast aandoe, jufvrouw Jones!" zeide Patty Bell; „maar na zulk een nachtje, als wij van nacht beleefd hebben, heb ik geen rust of duur van ochtend. Het is eene ijselijkheid voor den armen landheer — vindt gij ook niet?"

„Ja," zeide jufvrouw Jones; „maar het ergste is de schrik; want alles is *verassereerd*, en schade zal hij er dus niet veel aan hebben; en daar ze allen gered zijn, heeft hij reden om onzen lieven Heer dankbaar te wezen, dunkt mij — beter het huis van den rijken landheer, dan de hut van den armen daggelder. Hij zal het kasteel wel weer opgebouwd krijgen, en meubelen er in ook; maar als de wind eens net andersom ware geweest, wat had het er dan bedroefd uitgezien voor een aantal arme menschen! Maar het moge wezen hoe het wil — mijnheer Rashleigh is een beste man, en goed voor de armen — en ik gun hem geen kwaad: integendeel, hoe beter het hem en den zijnen gaat, hoe meer genoegen het mij doen zal. Maar wat nu gebeurd is, heeft hem eigenlijk niet kunnen verwonderen, want het was al lang van te voren voorspeld; en ik zit hier juist in dezen ouden rommel van papieren naar die voorspelling te zoeken. Ik weet met zekerheid, dat mijn goede man het er zelf bij gelegd heeft... Ha! hier heb ik het!" En zij haalde een oud, verkleurd strookje papier uit de portefeuille te voorschijn, en hield dit omhoog, om het aan de verwonderd kijkende Patty Bell te laten zien.

„Lees maar eens voor mij wat er op staat, jufvrouw Jones! lees het maar eens voor mij?" verzocht Patty.

En jufvrouw Jones las als volgt:

Dat Rashleigh-kasteel zal door vlammen vergaan,
Geen steen er van blijft op den anderen staan;
  En 't bloed van de Rashleighs zal verwen den grond
  Waar eens het kasteel van hun voorgeslacht stond.
En is het kasteel dan met luister herbouwd,
Dan wordt om 't verlies door de Rashleighs gerouwd,
  Tot eenmaal de valk met de kraanvogel paart
  En Rashleigh terugkeert aan voorvaders haard!

Patty Bell stond met een open mond en een paar groote oogen naar dit versje te luisteren, blijkbaar in de hoogste verbazing.

„Ik begrijp er geen jota van," zeide zij eindelijk. „Wel dat

van de vlammen, want dat hebben we gezien; maar die valken en kraanvogels — dat gaat mijn begrip te boven."

„Wel, mensch! weet gij dan niet dat het familie-wapen van de Rashleighs een valk is? Gij hebt toch het uithangbord wel eens gezien van de herberg, waar nu Luuk Johnstone woont — een valk met een arm schaap van een duifje in zijne klaauw? Vat gij het nu? Ik voor mij ik zou het zoo duidelijk vinden als iets — als ik hier in den omtrek maar eene familie kende, die een kraanvogel in hare wapens voerde. Och Heere! Och Heere! die brand schijnt het ergste nog niet te wezen wat er gebeuren moet... Maar, enfin! één ding is mij ten minste een troost, dat eindelijk toch het kasteel weer terug moet komen aan den ouden stam!"

Het laatste gedeelte van deze woorden werd eerder bij wijze van alleenspraak geuit, dan wel tegen vrouw Patty, die, toen jufvrouw Jones gedaan had, dadelijk afscheid nam, om aan andere buurvrouwen het groote nieuws te gaan vertellen, dat de brand van van nacht al lange jaren geleden voorspeld was geworden; en dat het kasteel weer opgebouwd zou worden door een valk en een kraanvogel — hoe dat eigenlijk in zijn werk zou gaan wist zij niet te zeggen; maar voor het overige verwees zij alle belangstellenden naar jufvrouw Jones, want „die wist er alles van."

De man van jufvrouw Jones had jaren lang als tuinman gediend bij mijnheer Rashleigh. Toen hij kwam te sterven had hij genoeg duitjes bijeen gespaard om zijne vrouw in een fonds te koopen, waaruit zij sedert dien tijd jaarlijks een weduwpensioentje trok (zij hadden geene kinderen.) Mijnheer Rashleigh liet haar het huisje en tuintje in gebruik, zonder een cent huur van haar te vergen, zoodat jufvrouw Jones, van een en ander en van hetgeen hare bijënkorven haar opbragten, een tamelijk onbezorgden ouden dag mogt beleven; en daar zij eene schotsche vrouw was met een gezond oordeel, zagen hare minder gelukkige buren tegen haar op als tegen een orakel.

Dadelijk op ontvangst van de noodlottige tijding keerde Ada naar huis terug, vergezeld van mijnheer en mevrouw Arnold. Mevrouw Rashleigh omhelsde hare dochter hartelijker, dan mevrouw Arnold haar nog ooit te voren had zien doen.

„O, mijn kind!" zeide zij, „als gij te huis waart geweest, zou niets u hebben kunnen redden. Wij kunnen God niet ge-

nog danken, dat Hij bij deze zware bezoeking ten minste in Zijne goedertierenheid nog ons leven heeft gespaard!"

Binnen weinig dagen hadden zij hunne nieuwe woning betrokken, en mijnheer Rashleigh had het nu zeer druk met het toezigt over de weder-opbouwing van het kasteel, waaraan met kracht en magt werd gewerkt. Er kwam een brief van Gerald om hun zijne deelneming te betuigen in het plaats gegrepen hebbende ongeluk. Hij had het berigt daarvan in een dagblad gelezen; hij verzocht mijnheer Rashleigh hem te schrijven, en zijnen brief te adresseren naar Rome of naar Napels, daar hij binnen eenige dagen over de Alpen hoopte te zijn. „Uit een van die twee steden schrijf ik u weer," besloot hij zijnen brief. „Het is nog onbepaald waar ik mij heen zal begeven als ik Italië verlaat. Op dit oogenblik ben ik bezig al de schoonheden te bewonderen van Frankrijk's hoofdstad; maar ik houd mij buiten al de vermaken die hier te vinden zijn."

Het was in het begin van het najaar toen het kasteel Rashleigh afbrandde; en toen de rozen bloeiden in de daarop volgende maand Junij, betrok de familie het nieuw opgebouwde kasteel. Het was geheel in den trant van het oude; doch al de moderne verbeteringen waren er in aangebragt, die tot verfraaijing konden dienen en tot gemak: en weder staat Ada Rashleigh aan het raam in haar boudoir, en laat haar oog rondweiden over het schoone landschap, dat zich uitstrekt vóór haar; doch haar gelaat is bleeker dan het plagt te wezen, en er ligt duidelijk eene uitdrukking in, die van verdriet en van bezorgdheid getuigt. Staat zij te denken over de tent van den Arabier en over de gevaren der woestijn? want Gerald is zeer ver weg, en zij hebben in lang niets van hem gehoord. Neen; haar verdriet ontspruit uit eene oorzaak, die digterbij is gelegen. Sedert de laatste drie maanden heeft Ada eene gedrukte stemming, eene soort van moedeloosheid meenen te bespeuren bij haren vader, en eene uitdrukking op zijn gelaat van kommer en zorg, die zij er vroeger nooit had waargenomen.

Het is een jaar van groote schokken in de handelswereld — er heerscht eene ware crisis — verscheidene bank-inrigtingen zijn gesprongen; de oudste, tot hiertoe soliedste kantoren hebben hunne betalingen gestaakt, en alle vertrouwen dreigt uit de wereld te zullen geraken: kortom, het is een moment van panischen schrik, zonder dat iemand eigenlijk regt weet wat daar-

van de oorzaak is, maar zooals men gemeenlijk ziet volgen op een tijdvak van buitengewone welvaart en grooten speculatie-geest. Maar wat heeft mijnheer Rashleigh daarmede te maken? Zijne landerijën zijn onbezwaard, en zij kunnen toch niet wegloopen. Dat is alles wel mogelijk; maar het neemt niet weg dat er iets is dat hem drukt, en Ada zou gaarne in zijn verdriet willen deelen, om hem zijn deel zooveel mogelijk te verzachten. De tijd nadert, dat Leonard weer met vacantie naar huis zal komen. Mijnheer Rashleigh heeft aan zijne vrouw en zijne dochter zijn voornemen te kennen gegeven om Leonard te gaan afhalen te L—l. „Ik heb toch in die stad iets te doen," zeide hij; „en daar ik Leonard nog een jaar onder eene goede leiding wensch te laten, eer hij naar de akademie gaat, kan ik meteen eens gaan spreken met mijnheer Spence. Ik hoor van zijne inrigting zeer veel goeds en van zijn karakter ook."

Mevrouw Rashleigh wikkelde zich digt in haren omslagdoek, en na de aanmerking gemaakt te hebben „dat de vochtigheid van die nieuwe muren haar stellig den dood zou doen, en dat mijnheer Rashleigh en Leonard stellig een ongeluk zouden krijgen op den spoortrein," verviel zij weder tot hare gewone stilheid.

„Papa!" vroeg Ada, „mag ik met u medegaan? Ik zou zoo gaarne eens te L—l willen wezen.... Och, mama! doe ook eens een goed woordje voor mij. Ik zal goed op pa passen."

„Och, kind! dat is immers al te ongerijmd," antwoordde de moeder; „als gij alle drie om het leven komt op den spoortrein, wat moet er dan van mij worden?"

Zelfs mijnheer Rashleigh moest eens lagchen om dezen uitval, en Ada hield zoolang aan, totdat zij eindelijk van beide hare ouders de vergunning kreeg om mede te gaan.

VI.

Terwijl Ada met haren vader op reis is naar L—l., moeten wij den lezer in kennis brengen met een paar nieuwe personaadjen.

Ongeveer vijf engelsche mijlen van het kasteel Rashleigh stond een oud gebouw, rondom verscholen in digt geboomte; het was in vroeger tijd eene sterkte geweest van tamelijk gewigt, en omringd door eene gracht, waaraan het zijn tegenwoordigen naam ontleende. Ofschoon in vrij bouwvalligen staat, was een groot gedeelte van dit gebouw toch nog niet onbewoonbaar; van

tijd tot tijd kwam de eigenaar er eenige dagen doorbrengen; maar overigens werd het, jaar in jaar uit, slechts bewoond door een paar oude lieden als huisbewaarders. Twee jaar voor het tijdstip, waarop ons verhaal aanvangt, kwam het gerucht in omloop, dat Grachthof verkocht was aan een hollandschen koopman, een weduwnaar met eene eenige dochter, die zich van zijne zaken ontdaan had en hier zijne overige dagen zou komen doorbrengen als rentenier. Menigeen betwijfelde het, dat iemand, die geld had, in zulk een somberen achteraf-hoek van de wereld zou komen wonen; algemeen vond men, dat het volstrekt geene plaats was, waar een jong meisje den besten tijd van haar leven zou willen komen slijten; en op het laatst begon men het bedoelde gerucht reeds vóor een verzinsel, voor een uitstrooisel te houden, dat geen zweem van waarheid ten grondslag had; toen aan al die gissingen op een schoonen dag een einde werd gemaakt door eene fraaije reiskoets, die in het dorp aan de herberg „Het wapen van Rashleigh" stilhield. Uit dat rijtuig kwam een heer met twee dames, die een paar uren in het dorp vertoefden, ten einde eenen anderen wagen af te wachten met mannelijke en vrouwelijke dienstboden. Zoodra die wagen een eind weegs voor hen uit was op weg naar Grachthof, liet de mijnheer weder inspannen, om met zijne dames insgelijks de reis derwaarts te vervolgen.

Op al de vragen, waarmede de herbergierster bestormd werd door hare nieuwsgierige buurvrouwen en buurvrijsters, wist zij geen ander antwoord te geven, dan dat hij een man scheen van een stroeven, norschen aard, dat de jonge jufvrouw er vrij wat opgeruimder en vergenoegder uitzag, en dat de andere jufvrouw een stuk van eene gouvernante scheen te wezen of zoo iets.

Met deze magere inlichting waren de goede dorpelingen verpligt zich voor het oogenblik tevreden te stellen; en de tijd maakte hen niet veel wijzer. Mijnheer Vander (want zoo heette de mijnheer) werd zelden of nooit buiten zijn eigen grondgebied gezien. Verscheidene notabelen uit den omtrek (en onder hen mijnheer Rashleigh) kwamen aanvankelijk om een beleefdheidsbezoek af te leggen; maar het eeuwige „bezet" of „niet thuis" waarmede zij telkens afgescheept werden, maakte weldra een eind aan hunne bezoeken, en mijnheer Vander werd aan zijn lot overgelaten. Zijne dochter werd beklaagd door al de dames uit den omtrek; maar zij scheen volstrekt geen medelijden te behoeven.

Vlug als een vogeltje en dartel als een vlinder, kon men Clara Vander in den heerlijken zonneschijn door de bosschen, die Grachthof omringden, zien rondfladderen als eene sylphide uit het tooverland, uit volle borst hare luchtige wijsjes zingende, die de echoos haar terugzonden. Pas dertien jaren tellende, was zij groot voor haren leeftijd, met donkerblaauwe oogen, en kastanjebruin haar, dat in bevallige krullen over hare schouders hing — Clara beloofde eene uitstekende schoonheid te zullen worden; en haar vader, stug en stroef tegen anderen, was tegen haar altijd vriendelijk en zacht.

Het is de dag nadat Ada en haar vader van het kasteel zijn vertrokken naar L—l, en mijnheer Vander zit in zijne eigene kamer; voor hem liggen eenige brieven, die hij blijkbaar aandachtig heeft zitten lezen; op zijn gelaat ligt een glans van zegevierend vergenoegen, en toch spreekt er een zekere twijfel en besluiteloosheid uit zijn oog, als vreesde hij wat hij het vurigst wenscht.

„Eindelijk!" mompelde hij, „eindelijk zal dan de vurigste begeerte van mijn hart vervuld worden; de wraak, waarnaar ik twintig jaren lang gedorst heb, zal ik eindelijk bereiken. Nog eenige dagen, en Edward Rashleigh zal met zijne kinderen tot den bedelstaf gebragt zijn, en de heerlijkheid van hunne voorzaten zal overgaan in mijne handen; want ik zal er eenen prijs voor bieden, dien zijne krediteuren niet zullen afslaan. Ik zal mij niet gelukkig voelen, voordat ik eigenaar ben van het kasteel Rashleigh!"

Hier zweeg hij, en zijn gelaat onderging allerlei krampachtige trekkingen; maar zich spoedig herstellende, liet hij er langzamer op volgen:

„Maar zal ik dan gelukkig zijn? Er zijn oogenblikken dat ik mijzelven afvraag of het wel mogelijk is, dat een man als hij zich schuldig heeft gemaakt aan een laaghartig en eigenbelangzuchtig gedrag. Maar dat zijn dwaze gedachten! In de twee belangen, die het allerzwaarst wegen in eens menschen leven, heeft hij mij gedwarsboomd — *mijne* verwachtingen vernietigd om *zelf* de vruchten te plukken van mijn ongeluk. Aan het sterfbed mijns vaders heeft hij diens zegen ontvangen, terwijl ik als een verstooteling omzwierf in den vreemde! Het meisje dat ik beminde is zijne vrouw geworden! Hij heeft mij van mijne fortuin beroofd en van mijne liefde! Luttel, luttel zal dus de

genade zijn, die Edward Rashleigh van mij te verwachten heeft!"

Juist toen de rampzalige deze alleenspraak besloot, ging schielijk de deur open en zijne dochter kwam de kamer inhuppelen. Zij had een mandje in de hand met de uitgezochtste bloemen, en een bediende kwam achter haar aan met een grooter mandje vol fijne vruchten.

„Lieve papa!" zeide Clara, „zie eens wat ik gekregen heb — rozen en leliën, en, o! zulke prachtige bloemen met lange namen; en hier zijn aardbeijen en perziken en, ik weet niet wat al meer!"

Terwijl de knecht weer de kamer uitging, vroeg mijnheer Vander waar Clara toch geweest was?

„Ja, ik was wel bang dat gij mij gemist zoudt hebben — maar gij zijt immers niet boos, dat ik zoo lang uit geweest ben?" vroeg Clara, en zag haren vader vleijend in de oogen. Dat onschuldvolle gelaat van zijn kind, haar donker, open oog deed hem inwendig sidderen; want het herinnerde hem, dat hij in de laatste uren aan niets anders gedacht had dan aan werken des duivels.

„Neen, mijn kind!" zeide hij; „zijt gij dan zoo lang uit geweest?"

„Ik was bang dat gij mij niet vinden zoudt, papa! Miss Cramer had hoofdpijn van morgen; en daarom vond zij beter, dat ik mij door John eene poos liet rondrijden in de phaëton. Dat heb ik gedaan; en het weder was zoo heerlijk, dat wij een verren toer zijn gaan maken, zoo, dat wij eindelijk voor het groote hek kwamen van het kasteel Rashleigh."

Mijnheer Vander ontstelde bij het hooren van dien naam; maar Clara merkte dat niet, en ging voort:

„Ik had het nieuwe gebouw nog niet gezien nadat het voltooid is, zoodat ik John even liet ophouden; en terwijl wij daar stonden zagen wij eene oudachtige dame, leunend op den arm van eene ondergeschikte, op het hek aanstrompelen. John wilde wegrijden, maar mevrouw Rashleigh (want zij was het) riep ons, dat wij even zouden blijven; en toen zij digter bij kwam, hield zij niet op of ik moest even uitstijgen, en de tuinen rondom het kasteel eens in oogenschouw nemen. Zij was uitermate vriendelijk jegens mij, en zeide mij, dat mijn gezigt haar iemand herinnerde, dien zij in haren jongen tijd gekend had. Zij liet mij beloven, dat ik haar eens meer zou komen

opzoeken; en als Ada en Leonard te huis kwamen zouden die mij ook eens een bezoek brengen; en hare kamenier Norah moest mij het geheele kasteel van binnen rondleiden; en daarmede ging zóóveel tijd heen ...... maar, lieve hemel! wat scheelt u, papa? Zijt gij boos op mij?" En Clara vatte zijne hand, en zag hem aan met een blik vol kinderlijke liefde en ongeveinsde hartelijkheid; want naarmate haar verhaal vorderde was de uitdrukking van zijn gelaat hoe langer hoe somberder geworden, doch hij deed zich geweld aan om zijne heftige gemoedsbeweging te onderdrukken, en zeide slechts:

„Gij weet, mijn kind! dat ik niet houd van bezoekers te ontvangen. Wij zullen dus die twee mandjes terugzenden met een beleefd briefje er bij, dat ik van plan ben u eerstdaags naar eene kostschool te zenden. Zoodoende zullen wij van hunne bezoeken verschoond blijven. Ik heb mijne redenen, om alle kennismaking met de familie Rashleigh te willen vermijden; maar ik ben volstrekt niet boos op u, mijn kind!" — dit zeggende trok hij haar tot zich, en gaf haar een kus. — „Zie zoo! ga nu maar eens zien of uwe gouvernante al iets beter is; want het zal spoedig tijd worden om aan tafel te gaan."

Clara deed wat haar vader verlangde; maar haar tred was traag, en zij was blijkbaar niet in haar schik.

„Het is vreemd," zeide haar vader bij zich zelven, zoodra hij weder alleen was. „Ik zou nu bijna moeten gelooven, dat het spreekwoord waar is: de mensch wikt, God beschikt!"

Hij wierp een blik op de bloemen, die Clara verstrooid had laten liggen.

„Arm kind!" dacht hij; „ik heb de bloempjes van hoop en vreugde, die in uw jong hartje een oogenblik beloofden te ontluiken, dadelijk geknakt! maar gij moet niet in vriendschappelijke aanraking komen met den huize Rashleigh!"

Aan tafel deelde mijnheer Vander aan miss Cramer mede, dat hij plan had om Clara eenigen tijd naar eene kostschool voor jonge jufvrouwen te zenden.

„Dat zal echter in ons akkoord geene verandering te weeg brengen," zeide hij. „Ik heb iemand noodig voor het bestier van mijne huishouding, en om Clara gezelschap te houden als zij met vacantie te huis komt. Ik hoop dus, dat gij zin zult hebben om hier te blijven, daar ik alle reden heb om tevreden over u te zijn."

Dit was zeer veel gezegd van mijnheer Vander, die zich anders nooit verwaardigde te zeggen hoe hij over iemand dacht; en de arme gouvernante, die geene ouders meer had en geen t'huiskomen, neeg en knikte en nam het aanbod erkentelijk aan, ofschoon zij zuchtte bij de gedachte aan de lange winteravonden hier op het doodsche Grachthof.

VII.

Onze vrienden van het kasteel Rashleigh hebben eene gelukkige week te L—l. doorgebragt. De neerslagtigheid, de in het oog loopende bezorgdheid is van mijnheer Rashleigh's gelaat verdwenen; hij heeft in den loop van deze week berigten ontvangen, die aan al zijne ongerustheid een einde hebben gemaakt, en in de beste stemming van de wereld namen zij den terugtogt aan naar huis.

Mevrouw Rashleigh was blijde hen weder te zien, en tevens verwonderd dat ze op den spoortrein niet verongelukt waren. De zigtbare tevredenheid van haren echtvriend was van zeer gunstigen invloed ook op hare stemming, en zoodoende kwam de afspraak tot stand om op Leonard's verjaardag, die eerstdaags gevierd stond te worden, eene partij te geven.

„Ik ben nieuwsgierig hoe mijnheer Vander mij bevallen zal," was de alleenspraak van Ada, toen zij daags na hare tehuiskomst aan Bruin den vrijën teugel gaf en op haar gemak op Grachthof aanreed. „Ik weet niet of het wel verstandig is den leeuw te gaan opzoeken in zijn eigen hol; maar mama heeft eene bijzondere genegenheid opgevat voor Clara Vander, en ik beschouw het als eene weldaad, die wij het lieve meisje zullen doen, haar eens een genoegelijken avond te verschaffen. Mij dunkt, dat zal haar vader mij toch niet kunnen weigeren!"

Zoo denkende was zij aan de oprij-laan gekomen, die naar het oude gebouw liep; en zich verzekerd houdende van de onwederstaanbaarheid harer overredingskracht liet zij haren viervoeter iets harder loopen, om er des te spoediger de proef van te kunnen nemen op den ongenaakbaren heer en meester van Grachthof. Den knecht, die haar ging aandienen, volgde zij op den voet; want zij wilde zich niet laten afschepen met het gewone „niet-thuis!"

„Miss Rashleigh, mijnheer!" zeide de gedienstige geest toen

hij de kamerdeur opende; en het naastvolgende oogenblik stond Ada van aangezigt tot aangezigt met Philip Vander.

Zoodra hij haren naam hoorde sprong hij van zijnen stoel op en keek haar aan. Er was waarlijk in die aanminnige gestalte en in dat lieftallige gelaat niets, dat aanleiding konde geven tot die beving, die hem eensklaps beving, of tot den venijnigen blik, die uit zijne donkere oogen schoot. Doch in eenige weinige sekonden herstelde hij zich, en met zijn gewone ijskoude, strakke gezigt vroeg hij:

„Waaraan heb ik de eer te danken van miss Rashleigh's onverwachte bezoek?"

Toen de arme Ada dien trotschen blik ontmoette wenschte zij wel, dat zij er nooit aan gedacht had zich bij hem te vervoegen. Hare stem beefde een oogenblik, maar weldra klonk die helder en liefelijk, terwijl zij antwoordde:

„Ik ben hier gekomen om u een verzoek te doen, mijnheer Vander! Uwe lieve dochter heeft mijne moeder geheel en al voor zich ingenomen; en daar wij over drie dagen een partijtje zullen geven bij gelegenheid van mijns broeders verjaardag, ben ik van morgen eens hierheen komen rijden om te zien of miss Vander ons het genoegen zal mogen doen dat kleine huiselijke feest mede te komen vieren?"

Wederom gleed er eene zonderlinge uitdrukking over mijnheer Vander's gelaat, terwijl hij Ada aanzag. „Over drie dagen, miss Rashleigh!" zeide hij. „Dat is dus reeds spoedig; en toch, in drie dagen kan er nog genoeg gebeuren; maar *als* uwe partij doorgang heeft (en hij drukte bijzonder op het woordje *als*), dan zal Clara komen. Gij zult mij niet kwalijk nemen; maar daar ik niet gewend ben bezoeken te ontvangen, zoomin als af te leggen, kan ik u niet vragen langer te blijven."

Dit zeggende belde hij en ging weder zitten; terwijl Ada, wie het bloed naar het aangezigt vloog bij deze ongemanierde behandeling, zijnen blik ontmoette met eenen blik, niet minder uit de hoogte dan de zijne was; en zonder iets te zeggen volgde zij den knecht de kamer uit.

Terwijl zij terugreed huiswaarts had zij moeite om niet hardop lucht te geven aan hare verontwaardiging over de manier, waarop hare vriendelijk gemeende uitnoodiging was ontvangen; maar bij goed nadenken over mijnheer Vander's woorden maakte hare verontwaardiging plaats voor levendige ongerustheid.

„Wat kan hij bedoeld hebben met dien vreemden blik toen hij zeide: *als* uwe partij doorgang heeft? Weet hij misschien van iets, dat er tusschen beiden kan komen? Ach, lieve vader! ik hoopte dat mijne bezorgdheid over u geheel over was; maar de blik van dien man, en wat hij gezegd heeft vooral, vervult mij op nieuw met vrees. Als wij met een of ander ongeluk bedreigd worden, dan houd ik het er bepaald voor, dat hij er van weet en dat hij er de hand in heeft!"

In hare mijmeringen had zij haar paard den vrijën teugel gelaten, en het verstandige dier had den inval gehad om van den gewonen rijweg af te gaan en een ander pad te volgen, dat beter door het geboomte beschut was tegen de heete middagzon. Toen Ada eindelijk door het donkere lommer opmerkzaam werd en opkeek, bevond zij zich op een smal paadje te midden van een bosch, rondom begroeid met digt kreupelgewas tusschen de hooge boomen. Om geen gevaar te loopen bij het keeren, steeg zij dadelijk van het paard af, en op het zelfde oogenblik werd zij op een kleinen afstand twee andere dames gewaar — eene eenigzins bejaarde en een jong meisje. In laatstgenoemde herkende zij met een oogopslag Clara Vander, die zij op dit moment liever niet ontmoet had; maar Clara was in een oogenblik, door het geboomte heen, bij haar.

„Dag, lieve miss Rashleigh!" riep zij; „welk eene aangename ontmoeting voor mij — ik herkende u dadelijk: in het jonge precies het gezigt van uwe mama! — Gaat gij met ons mee naar Grachthof?"

Inmiddels had Ada haar paard laten keeren; en na miss Cramer, die zij reeds vroeger ontmoet had, de hand te hebben gegeven, wendde zij zich weder tot Clara, en zeide:

„Neen, lieve! ik kom er juist van daan. Ik heb uwen vader gesproken en hij heeft beloofd, als er niets tusschen beiden komt, dat gij op de partij moogt komen, die wij denken te geven als mijn broeder jarig is, over drie dagen. Deze dame" (op de gouvernante wijzende) „komt natuurlijk ook mee."

Clara was opgetogen van blijdschap. Een bloemenkrans, die zij in het bosch had gevlochten, hing zij om den hals van Ada's paard; en zij hield niet op of Ada moest een mandje wilde aardbeziën, die pas geplukt waren, medenemen voor mevrouw Rashleigh.

„Ik weet wel dat ze niet kunnen halen bij de heerlijke aard-

beijen, die gij op Rashleigh hebt," zeide zij; „maar zeg aan uwe mama, dat Clara ze geplukt heeft. Papa en miss Cramer zijn zeer goed voor mij; maar toch wenschte ik wel dat ik eene mama had!"

Terwijl Clara dit zeide schoten haar de tranen in de oogen, en Ada omhelsde haar en kuste haar.

„Hoe is het mogelijk, dat ik zoo onregtvaardig heb kunnen zijn!" dacht zij heimelijk; „ik had, zoo waar, reeds half en half iets *tegen* dit lieve kind, louter om haren vader — en dat *die* zoo onvriendelijk is kan *zij* toch niet helpen!"

Na op den rijweg teruggekeerd te zijn namen zij hartelijk afscheid van elkander; en zoo onaangenaam als Ada te moede was geweest toen zij Grachthof verliet, zoo vergenoegd was zij nu, nu zij den terugtogt aannam naar het kasteel, vol blijde voorspiegelingen over de naaste toekomst.

De toekomst, ach! 't is een gesloten boek —
Geen sterveling is wis van één sekonde!
't Naastvolgend uur, wat brengt het: heil of vloek?
Wij weten 't niet: of 't rouw of ramp of zonde
Of zegen wezen zal is een gesloten boek!

VIII.

Het is daags vóór de verjaar-partij, en alles op het kasteel Rashleigh is leven en beweging. Ada is van morgen opgestaan voor dag en voor dauw, en druk in de weer met schikken en helpen en de noodige bevelen te geven voor al de toebereidselen tot de feestviering.

De postman blaast op zijnen hoorn aan het hek van het kasteel, juist toen de huisgenooten meenen op te staan van de ontbijttafel, en mijnheer Rashleigh geeft het sein om nog even te blijven zitten. De brieventasch wordt binnen gebragt, en met een goedig glimlachje spreidt hij den inhoud op de tafel uit.

„Nu, kinderen!" zegt hij, aan ieder zijne brieven overhandigende volgens de adressen, „als dat allen kennisgevingen zijn dat de uitnoodiging aangenomen wordt, dan zal het morgen eene groote partij wezen, en ik hoop eene genoegelijke ook!"

Dit gezegd hebbende nam hij de brieven, aan hem zelven geadresseerd, en ging er mede naar zijne eigene kamer.

Leonard en Ada waren druk bezig met het openmaken en

lezen van hunne stapeltjes brieven, toen zij op eens een zwaren slag hoorden. Verschrikt sprongen beiden op, en als door ééne gedachte bezield vlogen zij naar de kamer van hunnen vader. Met een oogopslag zagen zij hunne vrees bevestigd. Mijnheer Rashleigh lag op den grond; getroffen door eene beroerte, was hij van zijnen stoel gevallen; en een open brief, dien hij krampachtig in de ijzervast geklemde hand hield, verried in een oogenblik aan Ada de oorzaak van deze noodlottige gebeurtenis.

Terwijl er dadelijk om geneeskundige hulp wordt gezonden, en al het mogelijke wordt beproefd om den braven man in het leven terug te brengen, zullen wij de oorzaak van den schrik, die mijnheer Rashleigh met eene beroerte trof, aan den lezer met korte woorden bekend maken.

Sedert eenigen tijd was de eigenaar van het kasteel Rashleigh in aanraking met behendige lieden, die in allen deele den schijn hadden van eerlijke en solide menschen, doch die, om het bij den waren naam te noemen, niets anders waren dan schaamtelooze en karakterlooze gelukzoekers. Want al woonden zij in groote huizen, al hielden zij er tal van bedienden op na en rijtuig en paarden — dit nam niet weg, dat zij er louter op uit waren om zich te verrijken ten koste van anderen, om hunne eigene grootheid te bouwen op de puinhoopen van de door hen verwoeste welvaart van anderen.

Maar van dit alles wist mijnheer Rashleigh niets — evenmin als hij wist dat die lieden, zonder het zelven te weten, slechts de blinde werktuigen waren van mijnheer Vander, den doodsvijand van mijnheer Rashleigh.

Vander had het er op gemunt Rashleigh tot den bedelstaf te brengen — waarom zullen wij later zien. Om dat doel te bereiken had hij niet gerust, voor dat de zoo even bedoelde behendige speculanten mijnheer Rashleigh, door hem groote winsten en goede dividenden en ruime interesten voor te spiegelen, van lieverlede verleid hadden tot allerlei dwaze dingen — geldbelegging in aandeelmaatschappijën, die op losse schroeven stonden; beurs-speculatiën, die altijd wisselvallig en gevaarlijk zijn — kortom: mijnheer Rashleigh was bezield geworden met de zucht om eenmaal zijnen kinderen niet eene matige fortuin, maar een aanzienlijk vermogen na te laten; en om dit doel te bereiken was hij de speelbal geworden van eenige buiten het bereik der wet loopende groote schurken.

Reeds toen hij met Ada zijn reisje naar L—l. had gedaan, om daar Leonard af te halen — toen reeds stonden zijne zaken hopeloos. Van daar zijne neerslagtigheid toen. Doch te L—l., waar de lieden met wie hij te doen had woonden, werden zijne vreezen en angsten op eene kunstmatige wijze tot bedaren gebragt; en volkomen gerustgesteld keerde hij toen huiswaarts, om zoo korten tijd daarna de verpletterende tijding te ontvangen, dat hij onherstelbaar geruïneerd was.

Die schrik was zijn dood!

De notaris, die in den boedel kwam, en die sedert jaren aan mijnheer Rashleigh gehecht was geweest als een vriend, vond den staat van zaken nog veel treuriger, dan het zich aanvankelijk had laten aanzien. De verbindtenissen, die mijnheer Rashleigh had aangegaan, bedroegen tienmaal en meer de waarde van zijne gansche nalatenschap; de crediteuren haastten zich geregtelijk beslag te laten leggen op het kasteel, het huisraad, de landerijën — op alles — alles moest publiek, op regterlijk gezag worden verkocht.... en Ada en Leonard, met hunne ziekelijke moeder, stonden prijs gegeven te worden aan de diepste ellende.

De notaris, die de geheele briefwisseling en verdere papieren van zijnen vriend dadelijk onder zich genomen had, zag zonneklaar, dat mijnheer Rashleigh bedrogen was, dat hij op verschillende wijzen in schoonschijnende, veelbelovende speculatiën was gelokt op eene alles behalve eerlijke manier; maar de ellendelingen, die zijn ongeluk hadden bewerkt, hadden dit gedaan zoo behendig, zoo sluw, zoo doortrapt, dat er met de wet in de hand hoegenaamd geen vat op hen was — en dat er aan de bittere ramp, die de familie Rashleigh in het financiële had getroffen, niets anders te doen viel, dan er het hoofd bij te buigen voor den wil der Voorzienigheid, die zooveel moodheid had laten begaan. — Gods wegen, altijd wijs al schijnen ze nog zoo ondoorgrondelijk, moesten ook stellig hier tot een of ander doel leiden, alleen aan Hem bekend; en daarom, hoe smartelijk het ook vallen mogt en hoe moeijelijk, met kinderlijken eerbied dienden de zwaar beproefden te berusten in hun ongeluk.

De dag, waarop de heerlijkheid Rashleigh met alle roerende en onroerende goederen in het openbaar verkocht moest worden brak weldra aan. En wie werd kooper? Mijnheer Philip Vander!

Het tijdstip was natuurlijk bepaald, waarop de kooper het ge-

kochte zou kunnen aanvaarden. Dat was een dag van rouw en zielewee voor Ada en Leonard, en voor de arme weduwe, die geen anderen steun meer in de wereld had, dan hare arme kinderen.

Toen zij diep bedroefd en weenend aftrokken van het kasteel, stond Philip Vander, de nieuwe eigenaar, voor een der ramen van de groote zaal om hen na te staren. Er speelde een lach van helschen triomf over zijn gelaat, en in zijnen geest jubelde hij:

„Eindelijk! Nu heb ik mijne wraak!"

IX.

Wie was mijnheer Vander?

Zijne geschiedenis is met weinig woorden verteld.

Zijn vader was een Engelschman, op Barbados gevestigd, en bezat een tamelijk vermogen, meerendeels door eerlijke vlijt gewonnen. De zoon begon naauwelijks de kinderschoenen te ontwassen of hij gaf zich over aan allerlei uitspattingen, dezwijze, dat de strenge vader hem met onterving dreigde, en al zijne genegenheid vestigde op eene ouderlooze jonge nicht, die hij als kind tot zich had genomen. Dat engelachtige meisje — de liefde is blind! — was aan den jongen lichtmis verloofd, zonder dat de oude man van die genegenheid kennis droeg, welke geheimhouding het gevolg was van het uitdrukkelijk verlangen van den onwaardigen minnaar.

Zijne buitensporigheden, in weerwil van de vaderlijke bedreigingen, en in weerwil van de beden en tranen zijner geliefde, werden hoe langer hoe erger; totdat het eindelijk zoo ver kwam dat hij blijde was eene betrekking te vinden bij eenen neef op Sint Domingo. Hij zeide aan het vaderlijk huis en aan de vaderlijke zedepreken vaarwel, leed onderweg schipbreuk, was de eenige die, na verscheidene dagen rondzwervens op een stuk hout in zee, door een hollandsch koopvaardijschip gered werd; hij kwam na vele wederwaardigheden in Holland aan, zonder iets anders te bezitten dan de kleederen die hij aanhad. In Amsterdam, waar hij dadelijk den naam Vander had aangenomen, werd hij aanvankelijk pakhuisknecht, vervolgens kantoorbediende, begon al spoedig in het klein zaken te drijven voor eigen rekening, had zeer veel geluk, verwierf zoo doende eene vrij aanzienlijke fortuin, en onttrok zich eindelijk aan het zakendrijvende leven om zijne overige dagen in Engeland te gaan

doorbrengen, met zijne eenige dochter, het kind uit een huwelijk, waarin hij zich slechts drie jaren had mogen verheugen.

Waarom was hij naar Engeland gekomen, en waarom had hij daar dat ellendige, zoo te zeggen van de geheele wereld afgesnedene Grachthof tot woonplaats gekozen? Hij was onder zijnen aangenomen naam naar Engeland gekomen om zijne laatste levensjaren toe te wijden aan het (helaas! altijd zoo bittere) zoet der wraak, waarnaar hij sinds zijne verwijdering uit 's vaders huis aanhoudend had gedorst. En hij had Grachthof gekozen tot woonplaats, omdat hij daar in de nabijheid zou zijn van het kasteel Rashleigh; en op het kasteel Rashleigh woonden degenen, die hij gekozen had tot zijne slagtoffers.

Was hij gelukkig nadat hij zijn doel had bereikt? Het antwoord op die vraag zullen wij alsnog in het midden laten, om thans terug te komen op degenen, die door hem in het ongeluk waren gestort.

Troostrijk is de gedachte, dat er in den hemel een Almagtige woont, die de Beschermer is der weduwen en de Vader der weezen. Wat zou er, zonder dat, van Ada en Leonard en beider moeder zijn geworden?

De notaris voornamelijk was het werktuig in Gods hand, om hen staande te houden in de zware beproevingen, die hen troffen. Door zijne ijverige voorspraak vond Leonard eene betrekking in Londen, als klerk op het koopmanskantoor der geachte firma Baldwin & Comp.

Ada zou door de bemoeijingen van hare vriendin mevrouw Arnold gemakkelijk eene betrekking hebben kunnen vinden als gouvernante; maar het lieve meisje voelde daartoe volstrekt geene roeping, nogtans gedurig haar levendig verlangen te kennen gevende om op de eene of andere wijze zelve in haar onderhoud te voorzien en niet ten laste te komen van wie het ook ware. Om aan dien wensch te voldoen werden thans alle pogingen in het werk gesteld, waarbij alweder de notaris de krachtigste medewerking leende. En eindelijk bragt men het zoo ver, dat Ada zich als depôt-houdster van eene groote steenkolenmijn-compagnie konde nederzetten in een der voorsteden of buitenwijken van L—l. Zij, de dochter van een adellijk huis, in hare jeugd aan niets gewend dan aan weelde en aan het leven eener groote dame, werd eene steenkolen-verkoopster in het klein. Maar zij verdiende daarmede op eene eerlijke, en

in betrekkelijken zin onafhankelijke wijze genoeg om zich zelve en hare ziekelijke moeder, die bij haar kwam inwonen, te voorzien van het noodige; en toen hare vriendin, mevrouw Arnolds, haar den eersten keer bezocht, vond zij haar in dezen nieuwen levens-toestand gelukkiger, dan zij zich ooit zou hebben kunnen verbeelden.

„Het is waar," zeide Ada, in antwoord op eenige vragen van hare vriendin, „ik ben nu niet meer in aanraking met lieden van den stand waarin ik geboren ben, niet meer met lieden van mijne opvoeding; maar slechts zelden worden gouvernantes zóó behandeld als dat het geval plagt te wezen ten huize van mijne ouders, lieve vriendin! en ik geloof dat gij mij zult toestemmen, dat er niets grievenders is dan eene beleedigende of vernederende of minachtende bejegening te moeten verduren van lieden, wier brood men gedoemd is te eten, en die in afkomst en beschaving niets meer zijn dan wij, ja niet zelden minder. En dat is toch het lot van vele gouvernantes! Ik beklaag ze, en ik dank God dat ik mijn brood vind in een nederiger, maar niet vernederenden maatschappelijken stand."

X.

Vier jaren zijn er heengevlogen over de gebeurtenissen, in het vorige hoofdstuk medegedeeld; en het tooneel, werwaarts wij nu den lezer verzoeken ons te volgen, ligt niet in het groote-stads gewoel, maar aan den zeekant. Het is eene woeste en rotsige kust in Devon; maar het weder is overheerlijk; en de jongeling, die met de armen over elkander geslagen naar de schepen staat te zien die heen en weer varen in het Bristol-kanaal, vindt dat hij nog nooit een schilderachtiger en levendiger schouwspel heeft bijgewoond. Omstreeks eene halve engelsche mijl meer landwaarts in is een weg, die langs een lagen dijk loopt; en daar ziet men rijtuigen aan rijtuigen, langzaam voortrollend, want degenen die er in zitten zijn ziekelijk of zwak — lieden, die den zeekant zoeken, louter om verandering te hebben van lucht; terwijl jonge heeren te paard en jonge amazonen in den zadel het bewijs leveren: 1. dat de vermoeijenissen van het bal van gisteren avond reeds vergeten zijn; en 2. dat ze zich weinig bekreunen om de zure gezigten van papa en mama, die op de zachte rijtuigkussens toch niet op hun gemak zitten, en die, terwijl de

jongelieden langs den weg rennen dartel en vol levenslust, niet denken: wij zijn ook jong geweest! maar zich ergeren aan het denkbeeld: wij hebben onzen tijd *gehad*!

Niemand van al die levenslustige paardrijders en amazonen waagt zich te digt bij het strand, want er waait een scherpe landwind: in weerwil dat de bloesems verraden dat de lente weldra plaats staat te maken voor den zomer, is de lucht koud aan zee. Onder de rijtuigen die zich langs den weg bewegen is er een, waarin een reeds bejaard heer zit, zigtbaar iemand van eene krakende gezondheid. Een bekoorlijk uitziend meisje rijdt te paard daarneven; en uit den blik vol liefderijke bezorgdheid waarmede zij den ouden heer in het rijtuig gedurig aanziet, en meer nog uit de sprekende gelijkenis die zij met hem heeft, is het zoo goed als zeker, dat die twee vader zijn en dochter. Op eens doet een hard gefluit van een ondeugenden kwâjongen, die aan den weg zit, het paard der jonge dame schrikken; het dier steigert, snuift en schiet vlammen uit de vonkelende oogen; in één sprong is de viervoeter over het dijkje heen, en rent als een pijl uit den boog over de groene vlakte op de rotsige kust aan, waar hij in zijne breidellooze vaart zal neerstorten in de steile diepte, van eene hoogte af van meer dan honderd voet. Een akelige gil van doodsangst treft het oor van den eenzamen voetgånger, zooeven in den aanvang van dit hoofdstuk bedoeld. Hij kijkt om, en begrijpt dadelijk het gevaar, waarin het hollende paard en de schoone berijdster verkeeren. Gelukkig is hij niet veraf; en snel als een weerlicht schiet hij toe, en met zijnen hoed slaat hij het hollende dier vlak voor den kop; het paard staat er een oogenblik versuft van, lang genoeg voor den jongeling om het bij den teugel te grijpen met de eene hand, en om met den anderen arm den val te breken van de jonge amazone, die haar bewustzijn heeft verloren en van het paard stort.

Inmiddels bereikt een rijknecht in livrei de plaats van het ongeval; hij was dadelijk zijne jonge meesteres nagerend, doch zonder de minste kans haar te zullen kunnen helpen, daar de hoefslag van zijn paard slechts strekte om dat der amazone nog verwoeder te doen doorhollen; en zonder de tijdige hulp van den onbekenden jongeling ware èn paard èn berijdster onvermijdelijk gedoemd geweest tot eenen ijzingwekkenden dood. De rijknecht belastte zich nu met de verdere zorg voor het ver-

schrikte paard, dat over al de leden beefde; terwijl de jongeling zijne schoone vracht, die hij had opgevangen in zijnen arm, zacht op het gras nederlegde, en haar voorzigtig ontdeed van haren amazonen-hoed en sluijer, om haar versche lucht te geven. Nu aanschouwde hij eenen rijkdom van donkerbruine krullen, die neergolfden over eenen lelieblanken hals, en een gezigtje zoo bekoorlijk, dat hij zich niet herinnerde ooit iets zoo verrukkelijk schoons gezien te hebben.

In deze aanschouwing werd hij gestoord door het naderend geraas van wielen; en opziende werd hij een rijtuig gewaar, dat met eene vervaarlijke jagt op hen aankwam. Toen het vlak bij was sprong er een heer uit, en op eenen toon van radelooze smart riep deze: „Mijn kind! mijn kind! Is zij dood?"

„Ik geloof niet dat zij zich bezeerd heeft, mijnheer! maar zij ligt buiten kennis," was het antwoord.

Terwijl de jongeling dit zeide opende de jonge dame de oogen, en stamelde: „Lieve vader!" En toen haren redder aanziende wilde zij iets zeggen, maar de woorden bestierven haar op de lippen. Hij nam haar nu in zijne armen, om haar in het rijtuig te dragen; en dit gedaan hebbende keerde hij terug naar haren vader, die slechts een oogenblik veerkracht had gehad door de opgewondenheid, maar die nu evenzeer hulp behoefde als zij.

Na ook hem in het rijtuig gebragt te hebben wilde de jongeling zich verwijderen.

De oude heer vatte hem bij de hand. „De dienst, die gij mij bewezen hebt," zeide hij, „mag niet onbeloond blijven. Gij moet van middag bij ons komen eten, dan zullen wij gelegenheid hebben om de zaak op ons gemak te bespreken. Hier is mijn kaartje!" En terwijl hij sprak stelde hij een naamkaartje ter hand aan den jongeling, die begeerig naar den naam keek.

Een pijnlijke blos overtoog zijn gelaat zoodra hij den naam zag: Ph. Vander, Esq., van kasteel Rashleigh. En zonder naar het adres te zien dat er onderstond scheurde hij het kaartje aan tweeën en wierp de stukken weg. Zich nu tot het verwonderde tweetal wendende, zeide hij: „Een paar woorden zullen u genoeg zijn, mijnheer! Ik acht mij zeer gelukkig dat ik miss Vander van dienst heb kunnen zijn; maar onze eerste ontmoeting dient ook onze laatste te wezen. Mijn naam is Leonard Rashleigh!" En eene buiging gemaakt hebbende voor het be-

koorlijke meisje, wier oogen hem aanzagen met eene smeekende uitdrukking, keerde hij zich om en verwijderde zich haastig.

De gedachten van mijnheer Vander waren van pijnlijken aard; maar daar er inmiddels verscheidene personen waren komen opdagen, die elkander verdrongen om vader en dochter hunne deelneming te betuigen en geluk te wenschen, herstelde hij zich dadelijk; en zich verontschuldigende op grond van Clara's geschokte zenuwen, reden zij schielijk weg naar hun tijdelijk verblijf — eene villa, omstreeks een uur gaans van de kust af gelegen, te midden van een der heerlijkste landouwen in een der schoonste graafschappen van Engeland, waar mijnheer Vander met zijne dochter voornemens was den zomer door te brengen tot herstel van zijne geschokte gezondheid — want sedert den dag, waarop hij eigenaar was geworden van het kasteel Rashleigh, had hij in den letterlijken zin des woords nog geen gezond uur gehad. Godloochenaars noemen dat toeval — wij zien er de hand in van Gods wrekende geregtigheid.

Leonard, die thans een der eerste en vertrouwdste klerken was op het kantoor Baldwin & Comp., was voor zijne patroons eene boodschap van vertrouwen wezen verrigten te Barnstaple; en blijde dat hij eens uit het gewoel en gewemel en uit den rook en den smook van de groote wereldstad was en in staat om eens een oogenblik de frissche buitenlucht te genieten, werd hij zoodoende, als door eene bestiering van de Voorzienigheid, ter plaatse gebragt waar hij Clara Vander moest redden van een anders wissen dood.

XI.

Nu keeren wij terug naar een der voorsteden van L—l., waar Ada hare nering doet — wat de geldelijke verdiensten betreft ruim door den goeden God gezegend, maar met innig leed in de ziel de overtuiging hebbende dat hare ziekelijke moeder, die bij haar inwoont en met voorbeeldige liefderijkheid door haar verpleegd wordt, langzaam wegkwijnt en haar eerlang — wie weet hoe spoedig reeds — door den dood zal ontvallen.

Norah, de kamenier van de oude mevrouw, heeft haar niet verlaten in den tegenspoed, en — wat nog loffelijker is om te vermelden — zij is de oude, volijverige, bescheidene, pligtbetrachtende, waarlijk aan hare meesteresse gehechte dienstbode gebleven die zij vroeger was.

Het is eenige dagen na Leonard's avontuur, en Ada zit den brief te lezen, waarin haar broeder haar al de bijzonderheden dienaangaande mededeelt.

„Ik wenschte wel," zoo besloot hij zijn schrijven, „dat ik die oogen van Clara Vander kon vergeten; maar dat is mij onmogelijk. Haar zachte, smeekende blik is mij aanhoudend bij. Buitendien heb ik gisteren eene ontdekking gedaan, die mij ten hoogste verwonderd heeft, en die mij stof geeft tot allerhande gissingen. Verpligt om eene geheele correspondentie na te lezen, die ons kantoor vroeger gevoerd heeft met eene amsterdamsche koopmansfirma, is mij een brief in handen gekomen, waarin ik vaders naam vermeld heb gevonden. In dien brief worden eenige verzochte inlichtingen gegeven aangaande mijnheer Philip Vander — dat slechts een aangenomen naam moet wezen — zijn ware naam is Selwyn, heet het in dien brief, en hij moet geboortig zijn van het eiland Barbados. Het is vreemd hoe de dingen somwijlen aan het licht komen! Ik ben zeer benieuwd of moeder ons niets naders zal weten te vertellen van dien man. Ik wenschte wel, Ada! dat gij uw best deedt om haar daarover eens te polsen. Onze grootmoeder heette van haar zelve ook Selwyn."

„Ik zal mijn best doen om iets van haar te weten te komen," zeide Ada, terwijl zij den brief weder digtdeed; „en toch doet het mij leed haar naar iets te vragen, dat haar misschien — wie weet het — onaangenaam kan zijn. Zij neemt hand over hand af; ik twijfel of ik haar wel lang meer zal mogen behouden; en in den laatsten tijd is zij zoo hartelijk en zoo goed tegen mij geworden. Het is juist of ik in haar mijne moeder slechts heb gevonden om haar weldra te verliezen voor altijd."

„Ik ben blij dat ik u van avond zoo wèl vind, mama!" zeide Ada, terwijl zij plaats nam naast de canapé, waar mevrouw Rashleigh lag. „Ik heb van daag een brief van Leonard ontvangen, waarin hij een omstandig verhaal geeft van eene merkwaardige ontmoeting, die hij gehad heeft. Hij is de held geworden van eene soort van roman."

Mevrouw Rashleigh glimlachte eens. „De goede Leonard!" zeide zij; „hij is een beste brave jongen. Alle twee mijne kinderen zijn voorbeeldige karakters. Ik wenschte wel dat ik, hunne moeder, mijne levenspligten ook zoo goed begrepen en

betracht had als zij beiden doen; maar ik heb mijn leven doorgebragt met vruchteloos morren tegen het lot en met knieën over ongelukken, die ik had behooren te dragen met christelijke onderwerping. Doch dat is nu eenmaal zoo — nu zie ik het in, nu het te laat is om het te herstellen."

„Zeg dat niet, mama! Wij zullen nog vele genoegelijke jaren beleven zamen, hoop ik. Maar ik zal u Leonard's brief maar eens voorlezen."

Naarmate hare dochter met de lezing vorderde, werd de belangstelling van mevrouw Rashleigh gestadig grooter. Toen de brief uit was, rigtte zij zich ten halve overeind op de canapé.

„Laat mij dien naam eens zien, Ada! waar staat hij?" vroeg zij. „Philip Selwyn! Ach! Ach! Nu wordt mij alles duidelijk. De zee, waarin ik dacht dat hij zijn graf had gevonden, heeft hem gespaard; en hij heeft het vermeende onregt, dat hij zich aangedaan waande, gewroken op onschuldigen!"

IJselijk verschrikt belde Ada zoo hard zij kon Norah binnen — de oude mevrouw was in onmagt gevallen; hare dochter en de kamenier droegen haar naar hare kamer. Zij was blijkbaar getroffen door eenen diepen schok; maar zij roerde dat onderwerp nooit weder aan. En Ada, hoe brandend verlangend ook om er iets meer van te vernemen, wilde in geen geval hare moeder met vragen kwellen in den bitter zwakken staat waarin de oude dame verkeerde.

„Ik weet niet wat ik van mevrouw moet denken, miss Ada!" zeide Norah op zekeren dag. „Zoolang als ik haar gekend heb, heb ik haar vroeger nooit eene pen op papier zien zetten; en nu doet zij niet anders dan schrijven, zoodra zij zich slechts een oogenblikje wel genoeg voelt om op te zitten."

„Laat mama maar doen alles wat zij lust heeft te doen, Norah!" was het antwoord; „zij heeft vast het een of ander dat zij in geschrift wenscht te brengen. En het zou niet goed van ons zijn, als wij haar daarin zochten tegen te gaan."

Op zekeren morgen, kort na het zooeven vermelde gesprek, kwam Ada in de kamer harer moeder, om haar goeden morgen te wenschen.

„Ik voel mij zeer zwak," zeide mevrouw Rashleigh, in antwoord op een der vragen van hare dochter. „Gij moet aan Leonard schrijven dat hij overkome; ik zou den goeden jongen zoo gaarne nog eens zien, eer ik voor goed mijne oogen

sluit. Ween niet, mijn kind! er zal niets hoegenaamd aan mij verloren worden. Ik heb mijn leven doorgebragt in onnut genot; maar ik dank God dat uw voorbeeldig gedrag en al de liefde, die gij mij hebt bewezen, zooveel jaren achtereen en altijd zonder morren, eindelijk mijne oogen heeft doen opengaan om mij te leeren beseffen, wat ik had kunnen en behooren te zijn. Na mijnen dood zult gij in mijne schrijf-cassette eenen brief vinden, dien ik u verzoek alsdan af te zenden aan het adres dat er op staat. Ik heb de kracht niet gehad om u nu reeds bekend te maken met eenige bijzonderheden uit mijn vroeger leven; al wat ik op dit oogenblik daarvan zeggen kan is: dat daarin de oorzaak ligt van de verkeerde rigting, die mijne gemoedsstemming later heeft genomen. De persoon, aan wien die brief geadresseerd is, zal u en uwen broeder alle verdere inlichtingen geven, die gij verlangen kunt: hij is dat verschuldigd aan de dooden zoowel als aan de overlevenden; al wat hij gedaan heeft is het gevolg geweest van een rampzalig misverstand."

Hier zeeg mevrouw Rashleigh, uitgeput door de inspanning die zij had moeten doen, op haar kussen neer; en na Norah goed op het hart gedrukt te hebben hare mevrouw niet alleen te laten, spoedde Ada zich de stad in, om verscheidene dingen af te doen, die geen uitstel konden lijden; en na eenen brief aan haren broeder te hebben verzonden, keerde zij terug naar huis. Leonard kwam reeds den dag daarna aan, juist nog tijdig genoeg om den zegen zijner stervende moeder te ontvangen; en eenige weinige uren later had mevrouw Rashleigh het afgeleid.

Hare assche ruste in vrede!

Door hare kinderen werd haar stoffelijk overschot naar Rashleigh overgebragt en daar in de dorpskerk bijgezet in het graf bij haren braven echtgenoot. Dezen treurigen pligt volbragt hebbende, gingen Leonard en Ada nog een paar dagen doorbrengen te Roseville, bij mevrouw Arnold en haren waardigen man, en toen keerden beiden terug tot hunne dagelijksche levenspligten. Toen ze de schrijf-cassette hunner moeder openden vonden zij daarin eenen brief, geadresseerd aan Philip Vander, Esq., Kasteel Rashleigh. Die brief werd, overeenkomstig de begeerte der overledene, dadelijk verzonden.

XII.

Het is het uur waarop de morgenbezoeken beginnen in het groote Londen, waar de tegenwoordige eigenaar van het kasteel Rashleigh, mijnheer Philip Vander, tijdelijk een prachtig huis bewoont in Grosvenor Square. Zijne gezondheid is iet of wat verbeterd, sinds wij hem den laatsten keer gezien hebben, en — hij is inmiddels lid geworden van het parlement. De bel staat letterlijk geen oogenblik stil.

„Lady R. heeft mij gevraagd, papa! om van avond mee te gaan naar de opera?" zeide Clara, toen zij met hem aan de ontbijttafel zat.

„Zeer goed, kind!" was het antwoord. „Gij kunt natuurlijk gaan; maar ik kan niet met u medegaan; ik heb beloofd dat ik van avond in tijds zal zorgen bij de beraadslagingen te zijn — wij hebben van avond vergadering van de afdeelingen."

„Ik wenschte wel dat wij al hier van daan waren, papa! Die eeuwigdurende onrust begint mij ijselijk te vervelen; en ik vind, dat gij er weer minder goed uit begint te zien ook. Wanneer keeren wij terug naar huis?"

Mijnheer Vander keek zijne dochter eens verwonderd aan, terwijl hij antwoordde:

„Is het mogelijk, Clara! dat gij — zoo gevierd en bewonderd als gij hier wordt — het leven in Londen reeds moede zijt? Ik houd het er voor dat gij droomt, kind!"

Hij trok haar met vaderlijke teederheid tot zich terwijl hij sprak, en drukte een kus op haar voorhoofd, haar meteen zijn verlangen te kennen gevende dat zij zich gereed zou gaan maken om bezoeken te ontvangen, daar hij verscheidene brieven te schrijven had, die hem den ganschen morgen zouden bezig houden.

„Op dat lelie-blanke voorhoofd," dacht mijnheer Vander, terwijl hij zich verwijderde naar zijne eigene kamer, „zou een grafelijk kroontje niet kwaad staan; en waarom zou zij het niet kunnen dragen? Maar het zou haar misschien niet eens gelukkig maken, want Clara's smaak is in alles voor het eenvoudige, en eerzucht heeft zij volstrekt niet."

Onwillekeurig kwam hier eene gedachte in hem op aan den jongeling, die haar het leven gered had; maar die gedachte even schielijk weder uit zijn hoofd zettende, nam hij plaats in

eenen armstoel, om eer hij iets anders deed de heden morgen aangekomene brieven na te zien. Een dikke brief, met een adres er op dat klaarblijkelijk geschreven was door eene vrouwenhand, trok dadelijk zijne opmerkzaamheid. Het bloed vloog hem eensklaps naar de wangen, en keerde even eensklaps terug om ze doodsbleek te laten worden, terwijl hij met bevende vingeren het lak van dien brief openbrak, en toen las hetgeen hier volgt:

„Eer gij het zegel van dezen brief openbreekt, Philip! zal de hand, die deze regelen neerschrijft, reeds koud zijn en dood. De dagen die mij op aarde nog resten zijn geteld; en de tijding, dat gij nog leeft, is mij zoo even pas ter oore gekomen. Hadde ik dat vroeger geweten, veel leed en verdriet zou bespaard zijn geworden aan mij en aan anderen; want wij hebben uwen dood verscheidene jaren lang betreurd, en dachten niet anders of gij hadt uw graf gevonden in de golven van den Oceaan.

Het doel, waarmede ik u thans schrijf, is om eenige punten op te helderen uit uw jongelingsleven, die gij — vrees ik — verkeerd hebt opgevat, en waardoor gij u hebt laten vervoeren tot eene gedragslijn, die het ongeluk en den dood heeft bewerkt van iemand, die nooit, niet eens met zijne gedachten, laat staan dan met woorden of werken, iets hoegenaamd tegen u misdaan heeft. Doch mijne zwakte waarschuwt mij, Philip! dat ik kort moet zijn. Ik zal niet stilstaan bij bijzonderheden, die u onmogelijk uit het geheugen gegaan kunnen wezen: onze eerste jeugd op ons zonnig, heerlijk eiland, toen gij — een knaap vol levenskracht en levenslust — uw grootste behagen vond om den beschermer te zijn van het schroomvallige meisje, dat — zoo jong reeds eene arme weeze — was toevertrouwd aan de voogdij van uwen braven doch strengen vader. Ik zal ook niet stilstaan bij mijn verdriet, toen gij u als jongeling hadt overgegeven aan allerlei uitspattingen, en toen uw vader op een rampzaligen morgen — in weerwil van mijne beden en mijne tranen — u wegjoeg uit de ouderlijke woning en zwoer dat gij geen penning van zijne nalatenschap zoudt erven, daarbij de strengste bevelen gevende dat uw naam nimmer weder in zijn huis mogt genoemd worden, door geen der bedienden, op straffe dat ze dadelijk uit zijne dienst zouden worden weggejaagd; tevens zijn besluit aan mij te kennen gevende, dat hij

naar Engeland zou schrijven om zijnen jongen neef Edward Rashleigh te laten overkomen, dien hij zijnen eenigen en algeheelen erfgenaam wilde maken.

„Het is u maar al te wel bekend hoe uw vader zijn woord hield. Gedurende een aantal jaren had hij volstrekt geen briefwisseling gehouden met zijne familie in Engeland; en toen uw neef op Barbados aankwam wist hij niet eens dat zijn oom ooit getrouwd was geweest. Toen Edward aan land stapte lag uw vader op het ziekbed, dat weldra zijn sterfbed moest worden; en ik had niet veel tijd om het karakter en de hoedanigheden van onzen nieuwen inwoner gade te slaan; maar al spoedig had ik hem leeren kennen als een jongeling, doordrongen van de edelste beginselen, en ik twijfelde geen oogenblik, als hij bekend wierd gemaakt met den waren staat van zaken, dat hij dan de eerste zou wezen om zijn best te doen ten einde eene verzoening tot stand te brengen tusschen u en uwen vader. Maar, helaas! het was mij onmogelijk u daarvan te overtuigen; en in de weinige heimelijke zamenkomsten, die ik met u had, vond ik u derwijze verbolgen en verbitterd op uwen neef, dat ik alle reden had om bang te wezen dat er vroeg of laat een ongeluk zou gebeuren, als gij en hij elkander hier of daar kwaamt te ontmoeten. In mijne radeloosheid schreef ik aan den eenigen bloedverwant dien ik nog op de wereld had — zooals gij weet, een plantaadje-eigenaar op Sint Domingo. Ik schetste hem den verschrikkelijken toestand waarin ik mij bevond, en verzocht hem aan u te schrijven en u eene betrekking aan te bieden. „Wil hij," schreef ik, „houd hem dan, als hij bij u komt, eenige weken daar, totdat er eene verandering plaats grijpt in de gezindheid zijns vaders. Zoodra Philip vertrokken is van hier, zal ik mijnheer Rashleigh bekend maken met alles, en ik ben overtuigd, dat de engelsche neef zal handelen als een edel mensch; maar zoolang Philip hier is ben ik elken dag in doodelijke vrees, dat zij elkander zullen ontmoeten, en Philip is zóó driftig, dat ik alle reden heb om te vreezen dat in dat geval alle uitzigt op eene verzoening ten eenenmale onmogelijk zou worden gemaakt door zijn eigen toedoen.

„Den brief, dien gij ten gevolge van dat schrijven van mijnen neef ontvingt, liet gij mij zien, en ik deed al het mogelijke om u over te halen het u gedane aanbod aan te nemen. Slechts

met weerzin gingt gij op het laatst daartoe over; en den eigen dag waarop gij scheep gingt geraakte uw vader in een bewusteloozen toestand, en ofschoon hij nog veertien dagen geleefd heeft, is hij toch geen oogenblik meer bij zijne kennis geweest. Den eigen morgen toen hij begraven werd ontvingen wij de verschrikkelijke tijding dat het schip, waarmede gij uitgezeild waart, met man en muis vergaan was. Wat ik op dat oogenblik gevoeld heb, Philip! zal ik nooit vergeten. De droefheid over uws vaders dood werd mij tiendubbel verbitterd door de ijselijke gedachte, dat door mijn toedoen zijn eenig kind nagenoeg gelijktijdig zijn graf had moeten vinden in de golven. Toen eerst — want de ziekte-toestand van uwen vader had het mij vroeger onmogelijk gemaakt — toen eerst werd Edward Rashleigh bekend met uwe geschiedenis, en zijne deelneming was even diep gevoeld als ongeveinsd. Ik vertelde hem alles, behalve de betrekking waarin wij tot elkander gestaan hadden; ik kon over zoo iets niet spreken tegen iemand, die mij, hoe dan ook, eigenlijk zoo goed was als wild vreemd; en ik heb alle reden om het er voor te houden, dat mijn man nooit een zweem van vermoeden heeft gehad aangaande onze verkeering. Hij liet de naauwkeurigste nasporingen doen naar het lot van het schip waarmede gij uitgezeild waart; en in weerwil dat alle berigten luidden, dat niemand noch der bemanning noch der passagiers gered was geworden, bleef hij toch nog verscheidene jaren de nalatenschap uws vaders beheeren voor u, om u — *indien* ge welligt toch nog gered waart — bij uwe wederkomst rekenschap en verantwoording te kunnen geven van die erfenis, die hij beschouwde als zedelijk uw eigendom, en die hij niet eer tot eigen gebruik heeft aanvaard, dan toen er jaren over uwen vermoedelijken dood waren voorbijgegaan zonder dat gij iets van u hadt laten hooren.

„Drie maanden na den dood van den ouden man ontving mijnheer Rashleigh een brief, die hem noodzaakte terug te keeren naar Engeland; en eer hij vertrok bood hij mij zijne hand aan. Ik had die niet moeten aannemen: dat weet ik nu; maar toen redeneerde ik anders. Ik was eene wees, ik stond geheel alleen in de wereld, zonder iemand die zich aan mij gelegen kon laten liggen, en in weerwil dat ik gevoelde dat mijn hart voor immer dood was voor de liefde, liet ik mij toch door de dringende beden van Edward overhalen, en

werd zijne bruid. Hij verdiende een beter lot, dan getrouwd te wezen met iemand, die al zijne genegenheid zoo weinig wist te waarderen. De gedachte dat gij, zonder het door mij uitgedachte middel om u uit uw geboorteland te verwijderen, niet den dood zoudt hebben gevonden op den bodem der zee — die gedachte verbitterde mij mijn geheele leven; en toen ik vier kinderen, die ik onder mijn hart had gedragen, een voor een door den dood van mij zag wegrukken, toen begon ik stokstijf te gelooven, dat dit louter eene straf was, waarmede de hand des Heeren mij bezocht; en mijne zenuwen werden zóó geschokt, dat ik op het laatst een ongelukkig schepsel werd, mij zelve en een ander tot last. Ik kan, helaas! het verledene niet herroepen; maar indien gij — zoo als ik vrees — ooit een zweem van wrok hebt gevoed, Philip! en zoo gij dien wrok hebt gekoeld in wraak, dan bezweer ik u, bij den Alwetende in den hemel! tracht dan op de eene of andere wijze jegens de kinderen goed te maken het schreijend onverdiende onregt dat gij den vader aangedaan hebt; want, geloof mij, hij heeft nooit iets tegen u misdaan, nooit eene gedachte gehad, die ten uwen nadeele was — ofschoon ik gemakkelijk begrijpen kan, dat gij in den waan zijt geweest, dat het een heimelijk vooraf beraamd plan was geweest tusschen mij en hem om u te misleiden, toen gij hoordet dat ik met hem getrouwd was en dat uw vader u had onterfd.

„Ik heb dit geschreven in verscheidene tempoos, en het heeft mij de grootste inspanning gekost; maar ik begreep, dat ik weinig hoop kon hebben mijne te vroeg ontslapene dierbaren weer te vinden in den hemel, wanneer ik u niet den weg aanwees, Philip! om boete te doen op de aarde. Op het woord van iemand, voor wie alle aardsche dingen weldra voorbijgegaan zullen zijn, Philip! ik heb u hier de zuivere, eenvoudige waarheid medegedeeld; en zoo gij aan de edelaardige kinderen tracht goed te maken wat gij leed hebt gebragt over hunne ouders, dan bid ik dat God u zal zegenen hier en hier namaals. — Vaarwel!"

Het eene uur verstreek voor en het andere na, en Philip Vander zat nog altijd met zijn hoofd voorover gebogen in zijne handen, en met den brief van mevrouw Rashleigh op den grond aan zijne voeten. Wie kan zeggen welke bittere herinneringen

er door dat hoofd vlogen, terwijl zijn gansche ligchaam van tijd tot tijd zat te rillen als iemand die de koorts heeft? Maar toen hij eindelijk het hoofd oprigtte was zijn gelaat volkomen kalm. De trotsche blik van triomf, dien de gedachte aan de schoonheid zijner dochter en aan zijn eigen standpunt in de maatschappij in het leven had geroepen, was verdwenen. Nu voor het eerst gevoelde hij hoe zwaar hij had gezondigd, door in zijn gemoed een hartstogt te koesteren, die een gruwel was in de oogen van den Almagtige, en waaraan hij, nietige wereldling, den weidschen naam had gegeven van vergelding. Geen berouw zou in staat zijn het verledene te herroepen: gedane zaken nemen geen keer! Maar hij zou ten minste gedeeltelijk jegens de kinderen kunnen herstellen wat hij misdreven had jegens de ouders.

Wij zullen hem niet volgen in de overpeinzingen, waarin hij nog geruimen tijd als verzonken bleef, en waaruit hij eerst tot de werkelijkheid des levens teruggebragt werd door een zacht tikken aan zijne kamerdeur en een „mag ik binnenkomen?” van zijne dochter.

Zij schrikte toen zij hem zag, zoo doodsbleek was zijn gelaat.

„Gij zijt niet wel, lieve vader! Gij moet niet uitgaan van avond, en ik zal bij u blijven.”

„Gekheid, Clara! Ik heb mij over een en ander zitten ergeren, maar het is nu over. Hoe is het met het eten?”

„Het wordt opgedragen, papa!”

„Waar is de tijd gebleven?” zeide mijnheer Vander met een zucht. „Ga maar vast naar beneden, kind! Ik kom dadelijk ook!”

En dat deed hij; en daar er een paar menschen ten eten waren, liep het gesprek over dingen van onverschilligen aard, en Clara vergat hare bezorgdheid.

XIII.

„Welk een oogverblindend schouwspel van schoonheid en pracht en rijkdom is dat hier!” dacht Leonard Rashleigh, terwijl hij plaats nam in den bak in het opera-gebouw, en zijne oogen liet rondgaan over al die bekoorlijke gestalten en tooverschoone gezigtjes, die hem omringden. Eensklaps viel zijn oog op de loge van Lady R—; en daar, te midden van eene groep aanminnige dames en galante heeren zag hij iemand, die nog

geen oogenblik uit zijne gedachten was geweest sedert den dag, toen hij haar gered had van eenen anders wissen dood.

„Wie is die knappe jongeling daar in het *parterre?*" vroeg eene dame in Clara's gezelschap. „Zijne oogen zijn geen minuut van onze loge af. Is er onder de heeren misschien iemand die hem kent?"

„Aan zijn uiterlijk zou ik hem voor een bediende uit een lakenwinkel houden," antwoordde een kort en dik, opgeblazen heerschap, met een tooneelkijker voor een zijner oogen.

„Dat ben ik nu niet met u eens, mijnheer de Vere!" zeide Lady R.... „Maar weet gij bij geval wie hij is, miss Vander? Want die buiging, die hij daar maakt, is bepaald voor niemand anders dan voor u!" En de Lady keek Clara aan, die eensklaps eene kleur kreeg tot achter de ooren.

Zij boog zich voorover en fluisterde Lady R... iets in het oor.

„Och, mijnheer de Vere!" zeide deze dame nu, „gij moest mij verpligten door dien mijnheer te laten weten, dat het mij een bijzonder genoegen zou zijn als ik hem hier mogt zien."

De kleine, dikke, opgeblazene mijnheer zette een zeer verwonderd gezigt, terwijl hij zich haastte aan het verlangen der lady te gaan voldoen; doch eer hij den gang rondgeloopen was, had Leonard het opera-gebouw reeds verlaten, en Clara Vander zag zich in hare verwachting teleurgesteld.

„Dat is niets," zeide de lady vriendelijk; „wij zullen hem wel uitvinden, en ik zal hem eene invitatie zenden om mij een bezoek te brengen. Ik heb zijn vader zeer goed gekend; een echte engelsche *gentleman;* en ik heb alle achting voor den zoon en de dochter, om de prijzenswaardige begrippen, die zij hebben en in praktijk brengen. Ik heb veel van miss Bashleigh hooren spreken!"

Toen Leonard de schouwburgzaal verliet, wist hij eigenlijk zelf niet waarheen hij zijne schreden rigtte.

„Waarom is het niet iemand anders geweest!" zuchtte hij bitter, „waarom niet iemand anders dan de dochter van mijns vaders vijand, de rijke erfgename, door zulk een breeden afgrond van mij gescheiden, en omringd door weelde en grootheid. En toch bemin ik haar — hartstogtelijk, waanzinnig! O, dat wij elkander nooit gezien hadden! of dat het hollende paard ons beiden had neergesleurd in die steile diepte!"

Hier liep onze dweepende jongeling tegen een dronken matroos

aan dat hij star-oogde; en die eerzame pekbroek bediende hem daarop met een paar muilperen, welke hem in eens tot het gebruik van zijne gezonde zinnen bragten. Nu niet meer zoo met zijne gedachten rondzwevende in den zevenden hemel, maar goed uit zijne oogen ziende waar hij liep, vervolgde hij zijnen koers en kwam zoodoende weldra aan de Westminster brug. Het was lichte maan, doch de eene helft van de brug lag in de schaduw; en daar halt houdende stond hij eene geruime poos het rimpelende spiegelvlak des waters gade te slaan daar beneden, verzonken in een droef gepeins. Uit dien mijmerenden toestand werd hij opgeschrikt door een half gesmoorden angstkreet en een druk gescharrel. Zich schielijk omkeerende zag hij twee kerels, die (zooals hem later bleek) bezig waren de handen en voeten te binden van een heer, die even als hij over de bruggeleuning had staan turen. Met de snelheid eener gedachte schoot Leonard toe en deelde een der boosdoeners een stomp toe in de borstholte, zoo goed gemikt, dat de kerel eenige schreden achteruit tuimelde en op den grond viel zoo lang als hij was; doch eer Leonard nog den tijd had om ook nummer twee op gelijke wijze te trakteren, ontving hij van dezen, met een stok met lood aan de punt, een geweldigen slag op het hoofd, zoodat hij bewusteloos ter aarde stortte. Op dat oogenblik kwam er echter een rijtuig aan en de twee schurken kozen het hazenpad, terwijl de mijnheer, die door Leonard ontzet was geworden, nog geheel versuft stond en aanvankelijk buiten staat om zijnen redder hulp te bieden.

„Heiho!" riep de koetsier van het inmiddels digterbij komende rijtuig; „wat is hier aan de hand? Onraad!" ging hij voort, toen hij zag dat Leonard buiten westen op den grond lag en dat de andere mijnheer niet in staat scheen geluid te geven. „Hier is een moord gepleegd! Heiho! Moord! Help! Policie!"

„Suut, suut, mijn goede man!" zeide mijnheer Vander, met eene zwakke stem (want het was het parlementslid, dat dien avond niet met zijne dochter mede had kunnen gaan naar de opera, omdat er vergadering was van de sectiën), „schreeuw maar zoo niet: er is toch geen mogelijkheid om de schurken te krijgen. Help mij liever dien braven jongeling in uwe vigilante tillen, dan kunt gij ons naar mijn huis rijden: gij kondt nooit beter van pas gekomen zijn!"

Leonard werd in de zoogenaamde *cab* geholpen, en zelf zoo

gaande zitten dat hij den jongeling vast konde houden, gaf mijnheer Vander zijn adres op, en na verloop van eenige minuten waren zij aan zijn huis in Grosvenor Square.

„Vlieg eens dadelijk om een dokter, den eersten den besten!" was zijn eerste woord tegen den knecht, die hem openmaakte; en toen er vervolgens meer bedienden te voorschijn kwamen met licht, werd de nog altijd buiten kennis liggende jongeling in huis gedragen. Toen eerst herkende mijnheer Vander zijnen redder, en hij ontstelde hevig.

„Dit is inderdaad vreemd!" riep hij bij zich zelven uit; „en zoo hij blijft leven, zullen wij niet gemakkelijk meer van elkander gescheiden worden."

Nu liet hij den jongeling naar eene logeerkamer dragen en verbeidde met angstig ongeduld de komst van den geneesheer.

„Slechts één duim lager, mijnheer!" zeide deze, „en de geheele faculteit zou hem niet hebben kunnen redden. Zoo als het nu is, hoop ik, zullen wij hem in een dag of acht wel weder op de been helpen, ten minste als er geen koorts bij komt, en daartegen moeten wij onze maatregelen zien te nemen. Ik zal u eene uitmuntende oppasster zenden; en een eerste vereischte is, dat men hem vooral rustig houde."

Tot de aankomst van de ziekenverpleegster bleef mijnheer Vander zelf bij het bed van den lijder waken. Hij dacht volstrekt niet meer om Clara; en eerst toen hij eene koude hand op de zijne voelde leggen herinnerde hij zich dat zij naar de opera gegaan was; en hij had verzuimd aan de bedienden te zeggen, dat ze haar van niets moesten spreken. Zij stond in hare operakleeding naast hem, toen hij opkeek; maar hare lippen waren kleurloos als de japon dien zij aanhad, en hare oogen stonden strak als van iemand, die in een somnambulistischen toestand verkeert.

„Is hij dood, papa?" fluisterde zij.

„St! mijn kind! De dokter zegt dat hij in een dag of acht wel hersteld zal zijn; maar hij moet de strengste rust hebben. Laat ik u de kamer uitbrengen."

„Goed," was het antwoord; en naauwelijks was de deur achter hen digt of Clara begon te weenen en ging snikkende den trap af. Haar vader zeide niets, en was blijde dat zij haar gemoed lucht konde geven in tranen.

In weerwil van al de voorzorgen van den dokter lag de lijder

den volgenden morgen in eene ijlende koorts; en drie dagen lang werd er gewanhoopt aan het behoud van zijn leven. Ada was dadelijk per telegram herwaarts ontboden; en zoodoende door een van die bestieringen der Voorzienigheid, die wij ten onregte toevalligheden noemen, werden broeder en zuster logeergasten van Philip Vander.

Des morgens van den vierden dag kwam Leonard weder bij zijne kennis; maar hij was doodzwak. Hij herkende zijne zuster, en verbeeldde zich, dat hij nog eene andere gestalte — die hij ook herkende — voorbij zijn bed had zien zweven; hij vond dat echter zoo onwaarschijnlijk, dat hij er niets van zeide aan zijne zuster, maar het voor een droom hield. Het duurde echter niet lang of hij kwam tot de ontdekking, dat het niets anders was geweest dan werkelijkheid; maar zoodra hij aan de beterhand begon te komen werden de bezoeken van Clara Vander in de ziekenkamer minder druk; en Leonard zuchtte, terwijl Ada glimlachte. In tien dagen was hij reeds derwijze in beterschap toegenomen, dat zijne zuster begon te spreken van terugkeeren naar haar huis.

„Ik wenschte wel dat gij die steenkolen-nering liet varen," zeide Leonard, „en dat gij met mij zamen kwaamt wonen. Mijnheer Barker, het hoofd mijner patroons, heeft mij gisteren gezegd zoodra de tijd van mijne verbindtenis om is — en dat is nog maar vijf maanden — dat zij mij dan een aandeel zullen geven in de firma. Toe, zusje-lief! word dan mijne huishoudster; waarom zouden wij nog langer zoo van elkander af blijven leveu?"

„En als gij dan komt te trouwen, Leonard?"

„Trouwen zal ik nooit."

„Dat is iets waarvan ik zoo zeker niet ben," zeide Ada met een schalksch lachje; „maar daarover spreken wij wel eens nader. Gij zijt nu omringd door goede vrienden. Maar vindt gij het ook niet vreemd, dat mijnheer Vander nog nooit iets gezegd heeft van dien brief van mama? Ik wenschte wel dat ik goed van hem kon denken; want Clara is al engelachtig en opregt wat men zich voorstellen kan. Maar ik kan maar niet vergeten, Leonard! dat hij ons zoo goed als van het kasteel af heeft gejaagd; en ik wenschte wel dat ik maar weer te huis zat."

Aan dit gesprek werd een einde gemaakt door de binnenkomst van mijnheer Vander; en Ada zeide hem, dat zij voornemens was

den volgenden morgen de terugreis aan te nemen.

„Mag ik u dan verzoeken mij van middag een oogenblik te komen spreken in mijne kamer, miss Rashleigh?"

„Met alle genoegen, mijnheer!" was het antwoord.

„Wat kan papa met Ada te bespreken hebben in een apartje?" dacht Clara, zoodra haar dit ter oore kwam. „Hij kan toch niet van zins zijn met haar te willen trouwen; hij is oud genoeg om haar vader te kunnen wezen!" En eens hartelijk lagchende over haren inval, dacht de schoone Clara er niet verder over.

Maar mijnheer Vander had heel iets anders aan Ada te vertellen dan eene liefdesverklaring, toen hij haar met de meeste heuschheid en wellevendheid eenen stoel aanbood en vervolgens zelf plaats nam vlak over haar.

Die man, die haar zoo trotsch en zoo onbeleefd uit de hoogte had behandeld toen zij hem haar eerste bezoek had gebragt op Grachthof — die zelfde man zat daar voor haar als een berouwhebbend zondaar, de geschiedenis opbiechtend van zijn geheele leven, en haar vergiffenis afsmeekend voor al de rampen en den rouw, die hij over haar en de haren had gebragt. En zij ging van hem af met de belofte, dat zij, eer zij naar L—l. terugkeerde alles zou hebben medegedeeld aan haren broeder, bij wien zij zijne voorspraak zou wezen, opdat ook Leonard hem alles vergeven mogt.

Ada hield woord. En onwillekeurig dacht zij op de terugreis telkens aan Clara Vander als aan eene aanstaande schoonzuster; maar telkens werd die blijde gedachte verdrongen door eene gewaarwording, die haar een pijnlijken zucht ontwrong, en bij die zuchten dacht zij gedurig onwillekeurig aan eenen afwezige — aan Gerald Walsinghame.

XIV.

„Zeg eens, Trevillyan! ziet gij daar ginder aan de overzijde dien vreemden snaak wel, half Turk, half Engelschman, met zijne kolossale moustaches? Hij loopt iedereen aankijken juist als iemand die zoekt of hij geene bekende gezigten ontmoeten zal?"

De mijnheer, die aldus bij den naam van Trevillyan werd aangesproken, rigtte zich op uit de leunende houding, waarin hij aan de deur van een der aanzienlijkste societeits-gebouwen in West-end stond, en keek in de aangeduide rigting naar de

de overzijde van de straat. Hij sprong eensklaps verwonderd achteruit. „Hij is het!” riep hij. „Maar neen — hoe kan ik zoo dwaas wezen — maar — ja, ja, hij is het toch!” En na deze gejaagde alleenspraak vloog sir John Trevillyan, zonder iets meer te zeggen, de trappen van de hooge societeits-stoep af, stak als een gejaagde de straat dwars over, en een oogenblik later schudden hij en de bedoelde vreemde voetganger elkander hartelijk de hand.

„Wel, mijn waarde Welsingham! uit welk gesternte komt *gij* uit de lucht vallen? want algemeen houdt men het er voor, dat gij sedert lang reeds opgehouden hebt een bewoner te zijn van dit ondermaansche tranendal. Eerst zijt gij gebraden en opgegeten door de wilden op Nieuw-Zeeland; toen ingeslikt en verzwolgen door een krokodil, terwijl gij den Nijl opvoert; en eindelijk gescalpeerd door een tomahawk in het verre Westen van Amerika, waar gij u geëtablisseerd hadt met eene indiaansche schoonheid en een half dozijn in het wild opgroeijende kleine Welsinghametjes.”

Gerald begon eens te lagchen. „Ik had niet gedacht,” zeide hij, „dat zulk een onbeduidend persoontje, als ik ben, stof zou geven tot zooveel belangstellende gissingen. Door een dom abuis aan het postkantoor, ben ik gedurende de laatste vier jaren geheel verstoken gebleven van nieuws uit Engeland; dus kunt gij nagaan hoe verlangend ik ben om mijne oude vrienden weder te zien en te hooren hoe zij het maken. Ik ben gisteren avond laat pas te Dover aan land gestapt, en denk morgen verder te reizen naar het Noorden. Ik liep hier juist een weinig rond, in de hoop, dat ik misschien wel den een of ander ontmoeten zou, die mij iets zou weten te vertellen eer ik verder reis — en ik had nooit beter ontmoeting kunnen hebben dan u, sir John! Hoe maken het toch de vrienden op het kasteel Rashleigh? De tijd brengt groote veranderingen te weeg. Ik denk dat miss Rashleigh al sedert ettelijke jaren mevrouw Lyle is geworden, en dat mijn vriend Leonard den wensch heeft verwezentlijkt van zijn lievelings-liedje:

„Een rijpaard vol vuur en van ’t edelste slacht,
En ’n bruidje zachtzinnig en goed.”

Mijn oude vriend en zijne vrouw zijn toch altijd nog....” en Gerald’s toon onderging eensklaps eene verandering, toen hij zag

hoe pijnlijk sir John's gezigt betrok. In 's hemels naam, man! wat is het? — Zeg het mij maar in eens, zonder omwegen?"

„Ga dan even met mij mee," zeide de baronet, meteen Gerald's arm nemende en hem medetrekkende naar de societeit; „dat zijn geene dingen, die wij bespreken kunnen op straat."

Zoodra Trevillyan eene kleine ververschíng voor zich en zijnen vriend besteld en ontvangen had, deelde hij aan zijnen van ieder nieuw woord op nieuw ontstellenden toehoorder al de veranderingen mede, die sedert zijn vertrek uit Engeland hadden plaats gegrepen op het kasteel Rashleigh. Ten slotte zeide hij: „Uwe voormalige vriendin, Marie Clifford, is sedert drie jaren mijne vrouw; zij heeft herhaalde malen eene poging gedaan om briefwisseling te houden met Miss Rashleigh; maar die dame schijnt volstrekt geene kennis te willen houden met degenen die vroeger met haar bevriend waren, behalve met mevrouw Arnold — dat is de eenige persoon, die u nadere inlichtingen zou kunnen geven aangaande de tegenwoordige woonplaats en omstandigheden van Ada en Leonard."

Wanneer men niet medereknt een half onderdrukten uitroep van verwondering nu en dan, deed Gerald geene enkele poging om zijnen vriend in de rede te vallen; doch toen deze zijn verhaal geëindigd had, vatte hij krampachtig zijne hand, en terwijl zijn gelaat eene levendige gemoedsbeweging verried, zeide hij: „Ik dank u voor uwe mededeelingen, mijn waarde heer! maar aangezien ik nog heden avond mevrouw Arnold hoop te spreken, zult gij mij ten goede houden, dat ik dadelijk afscheid van u neem."

„Maar, mijn beste vriend!" begon de goedhartige baronet.... doch Gerald was reeds de societeits-zaal uit, en Sir John schudde het hoofd eens. „Ja," meesmuilde hij in alleenspraak, „ik heb altijd wel gedacht, dat Marie van de reden, waarom Walsinghame toen Engeland uitgegaan is, meer wist dan zij mij wilde bekennen. Zij scheen zich die ongelukken, die Ada getroffen hebben, ijselijk aan te trekken. Maar ik hoop dat nu alles wel weer te regt zal komen: ik ga ten minste dadelijk naar huis, om haar te vertellen dat Gerald in Engeland terug is. En de baronet spoedde zich naar zijne woning, waar hij ongeveer op het zelfde moment den drempel overschreed, toen Gerald Walsinghame plaats nam in een rijtuig van den spoortrein, die eenige oogenblikken later wegreed om hem naar

Roseville te brengen. „Wat ben ik dwaas geweest," mees-muilde hij in zijne gedachten, „dat ik mij door het ijdele gesnap van eene wufte coquette en door eenige misschien uit hun verband gerukte fragmenten van een brief heb laten wegjagen uit Engeland, en dat zoo kort vóór het oogenblik waarop ik u van dienst had kunnen zijn!"

Weldra zat hij naast mevrouw Arnold op de sofa, en van haar vernam hij tot in de kleinste bijzonderheden alles wat er had plaats gegrepen met het kasteel Rashleigh en deszelfs vroegere bewoners. Evenzoo vernam hij ook van haar, dat Ada altijd spijt gehad had, hem op reis te hebben laten gaan zonder afscheid van hem te nemen, en dat zij hem altijd nog in liefdevol aandenken hield, ofschoon zij hem reeds lang dood waande.

XV.

Het is avond. De drukten van den dag zijn afgeloopen, en de steenkolen-verkoopster miss Rashleigh zit in hare eenzaamheid in hare huiskamer, in gepeins verzonken over de lotgevallen en wederwaardigheden van haren vroegen levensloop.

In hare mijmeringen werd zij gestoord door de trouwe Norah, die binnenkwam met licht.

„Ik kom u maar licht brengen, want het is reeds laat," zeide de binnenkomende; „en gij kunt toch niet in den donker naar beneden; want er is een heer in de zijkamer, om u te spreken."

„Iemand die komt spreken over zaken? Ik kom dadelijk beneden, Norah!"

„Neen, neen; niet iemand die over zaken komt spreken; maar iemand, dien gij vroeger goed gekend hebt!" — Hier zweeg Norah eensklaps, en keerde zich om, ten einde de kamer uit te gaan.

„Wacht even! Hoe bedoelt gij dat?" Maar Norah was reeds weg, en het naastvolgende moment ging de deur weder open en Gerald Walsingham stond voor haar. Zij gilde niet, en viel ook niet van zich zelve, maar staarde hem aan als wezenloos; en niet eer, dan toen hij haar in zijne armen sloot, en zij die welbekende stem hoorde fluisteren: „Zijt gij niet boos op mij dat ik zoo lang weg geweest ben?" toen eerst kon Ada hare oogen gelooven, dat haar beminden Gerald haar eindelijk teruggegeven was; en in eenen vloed van weldadige tranen gaven

zich hare gewaarwordingen lucht; en toen hij eindelijk voor dezen avond afscheid nam, was Ada Rashleigh de gelukkigste van alle gelukkigen op aarde.

. . . .

Verplaatsen wij ons thans nog even op het kasteel.

Maar eerst dienen wij gewag te maken van eene dubbele advertentie, die eenige dagen geleden in verscheidene dagbladen te lezen stond:

GETROUWD in de pastorij te Rashleigh, den 16den dezer, door zijn welêerwaarde Charles Selwyn, bijgestaan door zijn weleerwaarde William Arnold:

Leonard Rashleigh, Esq., lid der firma Baldwin & Comp., met Clara, eenig kind van Philip Vander, Esq., van het kasteel Rashleigh.

En ten dage en plaatse als boven:

Gerald Walsinghame, Esq., van Brierly Grange, met Ada, eenige nog in leven zijnde dochter van wijlen Edward Rashleigh, Esq.

Het eerstgenoemde paar is pas op het kasteel terug van hun huwelijksreisje; en met deelneming hebben zij vernomen dat de oude jufvrouw Jones, in het huisje aan het meir, ernstig ziek ligt.

„Och, Leonard!" zegt Clara, „gij moest eenige lekkere trossen druiven in dit mandje doen, terwijl ik mijn hoed opzet — ik ben in één oogenblik klaar om met u mede te gaan."

En geen tien minuten later stonden de jonggetrouwden aan het ziekbed van de oude tuinmansvrouw, die zij na bij haar uiteinde vonden, ofschoon nog bij hare volle kennis. Er gleed een tevreden lachje over het reeds half bestorvene gelaat van de tachtigjarige vrouw, toen Clara haar de druiven aanbood en haar daarbij vriendelijk de hand vatte.

„Ik vind het ijselijk lief van u, dat gij nog om eene arme oude ziel denkt, zooals ik ben," zeide Janet met eene matte stem. „Maar nu moet ik u toch eens iets vragen, mevrouw Rashleigh! dat ik u vóór uw trouwen nooit heb willen vragen?"

„En wat is dat, jufvrouw Jones?" zeide Clara, half blozend, half glimlagchend; want haar nieuwe naam klonk haar nog zeer vreemd in de ooren.

„Is er in het wapen van de familie Vander een kraanvogel?"

„Eén kraanvogel, neen, Janet! maar wel twee, — de andere twee ruiten van de vier zijn effen zilver; maar op de bovenste regts en op de onderste links staat op een rood veld een kraanvogel."

Ik wist het wel, ik wist het wel!" riep de oude vrouw. „De voorspelling is vervuld — en ik dank God, dat ik dat nog heb mogen beleven."

„Dat is waar ook, Janet!" zeide Leonard; „ik was dat geheel vergeten. Maar het is zeer opmerkelijk! Wilt gij dat papiertje aan *mij* geven?"

Janet haalde de portefeuille onder haar hoofdkussen uit, en overhandigde aan Leonard het stukje papier — „God zegene u beiden!" stamelde zij: en zij had opgehouden te leven.

Met tranen in de oogen verlieten de jonggetrouwden het sterfhuis, met het verkleurde strookje papier, waarop de merkwaardige voorspelling te lezen stond. Nog tot den huidigen dag wordt het als eene kostbare reliek onder de familie-bescheiden van den huize Rashleigh bewaard.

Juist op dien zelfden dag, een jaar later, verwisselde de oude Philip Vander het tijdelijke met het eeuwige, maar niet zonder eerst het geluk te hebben mogen smaken eenen kleinzoon op zijne armen te dragen, aan wien hij den naam liet geven van Edward.

„Uw tweede zoon kan Philip Vander heeten, Clara!" zeide hij; „maar deze moet geen anderen naam dragen dan Edward alleen. En nu kan ik mijn hoofd gerust nederleggen!"

Ada, dat echte toonbeeld van vrouwelijke geestkracht en zelfstandigheid, die in haar ongeluk geene redding had willen zoeken ten koste van hare onafhankelijkheid, en de voorkeur gaf aan een lager maatschappelijk standpunt, liever dan zich onder een verbloemden naam de slavin te maken van willekeur en aanmatiging onder die lieden, die zij beschouwen kon als hare gelijken — Ada, heeft de steenkolen-nering vaarwel gezegd, en is als mevrouw Walsinghame eene aanzienlijke dame en eene gelukkige gade en moeder.

Mijnheer en mevrouw Arnold zijn nog even nuttig werkzaam als toen, in den werkkring hun door Gods wijsheid aangewezen, en waarvoor zij beiden zoo bij uitnemendheid geschikt zijn — te zorgen voor het eeuwige, en tevens voor het tijdelijke welzijn van eene gansche gemeente. Zij zijn de trouwe vrienden geble-

ven van mijnheer en mevrouw Walsinghame; maar niet minder ook van Leonard Rashleigh en diens lieve weerhelft, wier kleinen aanvankelijk hunne opvoeding krijgen van de inderdaad als eene vriendin behandeld wordende gouvernante miss Cramer.

Leonard is uitgetreden uit de firma Baldwin & Comp., daar zijne Clara aan het kasteel Rashleigh de voorkeur gaf boven Londen. Hij heeft de vervulling gevonden van de vier wenschen, uitgedrukt in het eerste couplet van zijn lievelingsliedje, waarvan men hem nu nog dikwijls het tweede couplet hoort neuriën:

„Wanneer ik eens groot ben, volwassen, een man,
Een man met een baard om de kin,
Vier pligten of deugden des levens zijn dan
't Voornaamste waarmee ik begin:
Mij nooit aan het spel te verslaven, o neen!
En nooit aan den drank of den wijn,
Mijn vrouw te beminnen opregt en alleen,
Voor de armen een vader te zijn!"

NOG EEN MOORDENAAR ZIJNER KINDEREN UIT LIEFDE.

DOOR

DR. TEMME. 1)

Den 12den Junij des jaars 1839 verscheen voor de regtbank te Philippsburg aan den Rijn, in het Badensche, de aldaar woonachtige burger en metselaar George Bühler. Hij was in hevig opgewonden toestand en kwam aangeven, dat hij zoo even zijne drie kinderen vermoord had. Hij was het leven moede daarom had hij het gedaan; hij wilde dadelijk sterven; het geregt moest hem ter dood laten brengen.

Hij had werkelijk zijne drie kinderen vermoord. George Bühler was uit het stadje Philippsburg geboortig. Zijn vader was er metselaarsbaas, en hij leerde het ambacht bij zijnen vader.

Als kind toonde hij een opgeruimd karakter, maar ook hevige drift. Verder loopen de getuigenissen over zijnen aard in dien leeftijd uiteen. Van zijne eigene broeders en zusters be-

1) Zie Vaderlandsche Letteroefeningen No. XI, 1862.

schrijven sommigen hem zelfs als enkel moedwillig, bij een in den grond goed hart, terwijl een ouder broeder hem als een reeds vroegtijdig doortrapten knaap afschildert. Van alle kanten stemt men echter overeen, dat hij reeds als knaap eene sterke neiging tot dieverijen had.

Bij het leeren van zijn ambacht onderscheidde hij zich wel is waar door ijver en bekwaamheid; maar daarbij leidde hij te gelijk het woeste, teugellooze ruwe leven van eenen smokkelaar.

Bij Philippsburg maakt de Rijn de grensscheiding uit tusschen het Badensche en het (Paltz-) Beijersche gebied.

Zelfs de procureur-generaal, de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie, voelde zich gedwongen in eene zijner redevoeringen in deze zaak te zeggen: „Als voormalig smokkelaar verwilderd" slagtte hij zijne kinderen koelbloedig, bij vol bewustzijn.

Dat leven leidde hij tot dat hij in zijn twintigste jaar tot de krijgsdienst opgeroepen werd.

Na zijn geëindigden diensttijd — het blijkt uit de stukken niet tot hoe lang zich deze uitstrekte — werd hij met een getuigschrift van onberispelijk gedrag ontslagen, keerde naar zijne geboorteplaats weder, werd er burger, zette zich neder als metselaarsbaas, en huwde; zijne vrouw had hij onder dienst leeren kennen. Waar? dat zeggen de processtukken niet. Verdere narigten over de echtgenooten, zelfs over hun karakter zijn niet voorhanden; alleen vindt men:

De verklaringen van al de getuigen stemmen daarin overeen, dat de beschuldigde een zeer goed echtgenoot en vader geweest is, zoodat zijn huwelijk inderdaad gelukkiger was, dan men zulks bij menschen van zijn' stand gewoonlijk aantreft. Overigens was hij bij groote ligchaamskracht en behendigheid, een even ijverig als bekwaam werkman, waarom zijne diensten zeer gezocht werden en het hem aan geen redelijk bestaan ontbrak. Hij had zich zelfs een eigen huis kunnen bouwen waartoe hij echter eene som opgenomen had, die er als hypotheek op stond.

Zijne kinderen had hij hartelijk lief.

Buitendien gedroeg hij zich vriendelijk en welwillend jegens ieder en was vrolijk en onderhoudend in gezelschap.

Het was in het oogloopend hoe de openbare meening niettegenstaande dit alles tegen hem was en hij tijdens den aanvang van het proces, naar de eenstemmige getuigenis van burge-

meester en gemeenteraad, algemeen verdacht werd van medepligtigheid aan alle sedert tien jaren aldaar plaats gehad hebbende, soms aanzienlijke diefstallen. Vele menschen meenden hiervan overtuigd te zijn en van deze overtuiging daadzaken te kunnen aanvoeren, niet van belang ontbloot. Het was echter zeker, en dat bekende hij zelf in het proces, dat hij ook na zijn ontslag uit de dienst en tijdens zijn huwelijk altijd sluikhandel aan de grenzen gedreven en zich ook wel met wilddieverij afgegeven had. Verder was hij tweemaal wegens gevaarlijke diefstallen, door vele personen gezamenlijk bewerkstelligd, voor de regtbank geroepen geweest, maar telkens weder wegens gebrek aan genoegzame bewijzen op vrije voeten gesteld. — Even ontwijfelbaar was het dat hij in het algemeen voor een zeer listigen, in hoogen graad doortrapten mensch gehouden werd, die echter voorzigtig en schrander genoeg was dit karakter te verbergen; zeldzaam slechts liet hij het onder boosaardige vreugd over het verderf van anderen doorschemeren. Daarbij had hij altijd een nedergeslagen blik, nooit kon hij iemand openhartig in de oogen zien. Zoo was hij een door bijna ieder gevreesd mensch, hetgeen echter het vreemde gevolg had, dat velen er in deze vrees naar streefden, door hem werk te geven en hem voorkomend te bejegenen een hun welligt dreigend gevaar af te wenden.

Tot in den zomer 1838 was hij altijd gezond geweest. Omtrent dezen tijd hoorde zijne vrouw hem voor de eerste maal over pijn in het lijf klagen. Van dat tijdstip af was het hem reeds herhaalde malen gebeurd, reeds in den morgen vroeg naar huis te komen, klagend dat hij door de pijn in het lijf niet meer had kunnen werken; dikwijls hadden die pijnen uren lang geduurd. Er was geene geneeskundige hulp ingeroepen. Het proces zegt niet waar die pijnen aan toegeschreven werden.

In het najaar van 1838 werd hij — de aanleiding hiertoe wordt niet vermeld — bij den havenbouw in het vele mijlen van Philipsburg gelegene Mannheim aangesteld, en wel als opzigter, tegen een dagelijksch loon van anderhalven gulden.

Daarmede ving een veelbeteekenend tijdperk van zijn leven aan. Zijn gelukkig huiselijk leven, zijne welvaart gingen van toen af te gronde. Hij begaf zich alleen naar Mannheim, waar zijne aanstelling niet zoo vast was dat hij zijn huisgezin had kunnen medenemen, dit bleef dus in Philippsburg achter. En

nu werd dit er eene aanleiding toe, dat hij in Mannheim een los, ligtzinnig leven begon. Er zijn geene klagten bekend geworden over zijn werk of zijn opzigt. Maar hij bezocht vlijtig de herbergen en verteerde zoo veel, dat hij niet alleen zijne vrouw weinig geld stuurde maar zelfs zijne eigene persoonlijke uitgaven in Mannheim niet schijnt te hebben kunnen bestrijden.

Er werd een zwaar vermoeden tegen hem opgevat, dat hij zich aan eenen diefstal schuldig gemaakt zou hebben, begaan bij twee met hem dezelfde kamer bewonende opzigters.

Het gevolg van zijn leven in Mannheim was, dat zijne vrouw besloot met haar gansche huisgezin derwaarts te gaan, om hem daardoor aan een ordelijk en minder verkwistend leven te gewennen. Zoo verkocht zij dan in het voorjaar van 1839 al het hare in Philippsburg, en trok met hare kinderen naar Mannheim.

Maar het was te laat.

Zijn leven en daden aldaar hadden nog een ander gevolg gehad. Dat verdacht wezen van diefstal had de opmerkzaamheid van de policie van Mannheim op hem gevestigd. Er waren nasporingen gedaan over zijn leven, en over zijne vroeger gedrag was men in briefwisseling getreden met de overheid te Philippsburg; men had daarop kennis gekregen van het reeds daar tegen hem opgevatte vermoeden van medepligtigheid aan diefstallen en hem daarom onder het opzigt der policie gesteld. Daar was hij zelf niet van bewust. Aan de commissie, met den havenbouw belast, werd van dit alles kennis gegeven. Onder zulke omstandigheden kon hij niet wel in zijne betrekking blijven; daarbij kwam nog dat hij ook andere buitensporigheden begaan had. Hij werd namelijk voor eene beleediging, een schildwacht binnen het stadsgebied van Mannheim aangedaan, tot eene gevangenisstraf van tien dagen veroordeeld.

Juist zes weken nadat zijne vrouw met hare kinderen in Mannheim gekomen was, werd hij op een' dag bij den inspekteur van den havenbouw geroepen, en hem zonder meer kennis gegeven dat hij uit zijne dienst bij den havenbouw ontslagen was.

Dat was hem een donderslag.

Het trof hem nog schrikkelijker toen hij de aanleiding tot zijn ontslag vernam. Hij vraagde er den ambtenaar, dien hij sprak naar en deze deelde hem onbewimpeld mede, dat hij wegens vermoeden van diefstal onder het toezigt der policie ge-

steld was en dat men hem dus niet langer in dienst kon houden.

Deze dubbele slag trof hem zoo vreeselijk, dat hij dadelijk tot den beambte zeide, dat hij zich liever op het schavot wilde laten brengen dan dat dit hem gebeurd was. Hij sprak van verdrinken en voor het hoofd schieten.

Uiterst gramstorig kwam hij bij zijne vrouw, hij was wanhopig. Nu was zijne eer verloren, zeide hij, niemand kon hij meer onder de oogen komen; geen mensch zou meer met hem te doen willen hebben. Wat moest hij nu beginnen? Hij was een bedorven man.

Zijne vrouw zocht hem te troosten en op te beuren. Zij moesten en wilden naar Philippsburg terugkeeren. Daar was hij nog burger; daar had hij nog zijn eigen huis; daar had hij vroeger werk gevonden en kunnen leven. Hij zou er nu wel weer werk vinden en niet te gronde gaan. Zij schikten hunne zaken in orde en veertien dagen later keerden zij uit Mannheim naar Philippsburg terug.

Hier verviel hij al meer en meer tot geklaag en gejammer, tot moedeloosheid en zwaarmoedigheid, en was door den verkoop van goederen door zijne vrouw, het verplaatsen van het huisgezin naar Mannheim en den terugkeer naar Philippsburg in geldelijke verlegenheid geraakt. Hij vond wel is waar weder werk; maar het ging toch zoo regt niet meer; bij de vroeger reeds vrij algemeen op hem rustende verdenking van diefstal kwam nu nog dat men het er voor hield, dat hij ook in Mannheim wegens oneerlijkheden uit zijne dient ontslagen was. Dit werd hem zelfs hier en daar bedekt verweten. Eindelijk moest hij ook kort na zijne terugkomst te Philippsburg in de gevangenis aldaar de hem, wegens hoon den Mannheimschen schildwacht aangedaan, opgelegde tien dagen opsluiting lijden, welke hij nog niet ondergaan had.

Uit de gevangenis ontslagen, was allen moed hem ontzonken. Hij wilde zelfs zijne woning niet meer verlaten, zich door niemand meer laten zien. Hij lag gansche dagen te bed. Gelijk hij zelf zeide, vervulde hem slechts ééne gedachte: „dat ik onder het toezigt der policie gesteld ben, dat men mij allerlei misdaden, vooral diefstallen ter laste legt en dat ik voor mijne medeburgers geschandvlekt ben."

Hij zeide dikwijls tot zijne vrouw: „Dat ik maar dood ware;

ik ben het leven zat. Kijk, als ik maar niet naar Mannheim was gegaan. Dat is mijn ongeluk geweest."

Eens kwam hij van den zolder bij zijne vrouw in de keuken en zeide: „Ik kan het leven niet langer uithouden, ik ben het gansch en al moede; kon ik maar sterven! Als wij maar geene kinderen hadden dan maakte ik er een einde aan."

„Jezus, Maria!" antwoordde zijne vrouw hem, „schrikt gij niet voor de zonde, om aan zoo iets maar te denken. Zoudt gij dan met mij en onze kinderen niet te doen hebben?"

Daarop antwoordde hij: „Ja; het zou mij van u aan mijn hart gaan, anders had ik het al gedaan."

Tot eenen zwager had hij ook van zulke gedachten van zelfmoord gesproken.

Hij had ook eene poging tot zelfmoord gedaan. Vele weken voor het begaan zijner misdaad had hij met het doel zich te verdrinken, naar den Rijn begeven, en was ontkleed in het water gesprongen. Als een geoefend zwemmer had hij echter onwillekeurig aan het water wederstand moeten bieden en had na zich hevig vermoeid te hebben van zijn voornemen afgezien; Dat had hij ten minste zelf verhaald. Zijn verhaal werd slechts bevestigd door het toenmaals in Philippsburg loopende gerucht, dat hij zich in den Rijn had willen verdrinken, zoowel als door het getuigenis van een man, die een op hem gelijkend persoon, in wien hij echter niets in het oogloopends bespeurd had, omtrent den opgegeven tijd, op de door hem opgegeven plaats, aan den oever van den Rijn, gezien had.

Eindelijk was hij op de gedachte gekomen zijne kinderen om het leven te brengen.

Hij had uit zijn huwelijk nog vijf kinderen; een meisje van twaalf, een van acht, een knaapje van zeven, een van vijf jaren en eindelijk een meisje van een jaar. Het laatste heette Lina; de namen der andere kinderen zijn niet in de processtukken opgenomen.

Het blijkt niet duidelijk wanneer de gedachte van zelfmoord het eerst in hem opgekomen is. Hij zegt daarvan in een zijner verhooren: „Ik was altijd vergenoegd en tevreden, tot dat ik te Mannheim kwam en dáár vernam, dat ik onder het toezigt der policie gesteld was. Van toen af mijmerde ik, daar ik mij voor alle menschen schaamde en niet meer wilde uitgaan, en sedert dien tijd rees in mij de gedachte op mijne kinderen en

mij zelve om het leven te brengen, hetwelk toen echter nog niet tot een besluit kwam," dan weder: „Den tijd, waarin dit besluit bij mij tot rijpheid kwam, kan ik niet bepaald opgeven." Verder: „Toen ik de kinderen omgebragt had, besloot ik mij zelven ook te dooden."

Daar liggen tegenstrijdigheden in, vooral daar hij de vroegere poging tot zelfmoord zonder eenige gedachten aan den moord der kinderen gedaan, van het laatste ook niets tot zijne vrouw, tot haar zelfs integendeel gezegd had: „als wij geene kinderen hadden, zoude ik mij om het leven brengen." Die tegenstrijdigheden zijn niet opgehelderd.

Ook daarover, hoe hij het eerst op de gedachte van het ombrengen der kinderen gekomen is, ontbreekt het aan naauwkeuriger bepalingen. In de gedachte dat hij in zijnen ongelukkigen toestand zich en zijn talrijk huisgezin niet meer onderhouden kon, zou hij het denkbeeld van zelfmoord opgevat hebben; dit wekte de verdere voorstelling in hem op, dat zijne vrouw na zijnen dood niet meer in staat zou zijn hare kinderen te onderhouden, dat deze tot den bedelstaf zouden gebragt worden; dat men hun, gelijk hem, misdaden zou ten laste leggen en hen onder het toezigt der policie plaatsen.

Ook hierin liggen tegenstrijdigheden met het vroeger medegedeelde.

Den 12den Junij 1839 voerde hij zijn afgrijselijk opzet uit. De hieromtrent bekende daadzaken zijn zeer beperkt, gedeeltelijk zelfs zeer duister. In de eerste schoft vóór het ontbijt had hij in het huis van den koopman Murrman te Philippsburg metselaarsarbeid verrigt. Daarop was hij naar huis gegaan, klagende over pijnen in het lijf, welke hem toenmaals menigmaal kwelden. Het is onbekend of hij nu de daad onmiddelijk, of na eenigen tusschentijd volvoerde. Er wordt slechts verhaald, van den eenen kant, dat hij in dien tijd „alleen te huis geweest is," daarentegen aan den anderen kant, dat zijne beide oudste kinderen, de meisjes van twaalf en van acht jaren omtrent den tijd der misdaad, uit de school teruggekomen waren. Deze twee kinderen hadden hem in den ingang van het huis vinden staan. Hij had staan schreijen en jammeren, en tot haar gezegd: Ach, „God! kinderen, hoe zal het nog met ons gaan?"

Was dit tijdens, vóór of na de misdaad? Waren de beide

meisjes in dien tijd in of buiten het huis? Hij zelf alleen heeft natuurlijk ophelderingen over de misdaad kunnen geven. Het proces vermeldt slechts: de daad geschiedde op den zolder zijns huis. Hij haalde eerst het vijfjarige knaapje, dat op de straat speelde, in huis; droeg het naar den zolder nam hier een' vallenden zwaren beukhamer en gaf het kind daarmede verscheidene slagen op het hoofd. Toen haalde hij het jongetje van zeven jaren, dat ook op de straat was, bragt het op den zolder en handelde er even zoo mede. Daarna nam hij zijn jongste kindje Lina, dat een jaar oud was uit de wieg, waarin het sliep, droeg het ook naar den zolder, gaf het eenen kus en sloeg het gelijk de beide knapen dood.

De ongelukkige had dadelijk na het verrigten dier daad de geregtelijke aangifte van zijn vreesselijk misdrijf gedaan.

Er werd onmiddelijk door geregtspersonen en geneesheeren lijkschouwing gehouden; men vond bij het eerst verslagen jongste knaapje nog zwakke levensteekenen. Alle pogingen echter om het in 't leven te behouden mislukten; na twee uren was het dood.

Over hetgeen er vóór en gedurende de misdaad in het gemoed van den dader omgegaan was zegt het proces het volgende slechts:

Op de vraag hoe het kwam dat hij zijne gedachte om de kinderen te vermoorden, eindelijk verwezenlijkte, antwoordde hij: „Dat weet ik zelf niet; want als ik er aan denk, houd ik het voor onmogelijk. Geen vader kon zijne kinderen vuriger beminnen dan ik. Had ik hen niet mogen lijden, dan zou ik mij kunnen voorstellen, dat ik hun eenig leed had kunnen aandoen. Als ik aan hen denk, is het mij alsof ik mijn hart in mij voel breken; ik kan het mij niet anders voorstellen dan dat er een geest van woede of razernij in mij gevaren is.

Over zijne gemoedsgesteltenis onmiddelijk na de daad verneemt men slechts:

„Toen ik de kinderen omgebragt had, besloot ik mij zelven ook van het leven te berooven. Opdat echter niemand van den moord mijner kinderen verdacht zou worden, heb ik het gebeurde nog willen aangeven en mij op het stadhuis met mijn scheermes den hals willen afsnijden."

Over zijne handelingen na de daad:

Onmiddelijk na het misdrijf ging hij de kerk in tot zijnen al-

daar arbeidenden broeder Andreas en klaagde, terwijl hij er akelig bleek uitzag, over hevige pijnen. Alles zeide hij vloog hem naar het hoofd en het was alsof alles met hem ronddraaide. Daarop wilde hij een geweer van zijnen broeder hebben om zich voor het hoofd te schieten, waarop deze hem bemoedigend toesprak en met hem naar zijne woning ging. Dáár, zoowel als reeds op weg, schreide hij ten aanzien van verscheidene getuigen bitterlijk; wenschte herhaaldelijk een geweer om zich van het leven te berooven en ging toen naar het geregt om de bovenvermelde aangifte te doen.

Ook hier vindt men weder onopgehelderd geblevene tegenstrijdigheden tusschen deze daadzaken en de gedachte welke hij zegt dadelijk na de misdaad gehad te hebben. Hij wil zich alleenlijk daarom niet dadelijk om het leven brengen, dewijl hij eerst zijne misdaad aangeven wilde, om niemand anders in verdenking te brengen. Echter vorderde hij in aller tegenwoordigheid een geweer, om zich voor het hoofd te schieten en zegt nogthans geen woord van hetgeen hij gedaan heeft ofschoon zijn broeder troostend met hem naar het huis gaat, waar de daad geschied is.

Voegt men hierbij zijn gedrag onmiddelijk daarna voor het geregt, dan moet men veeleer aannemen, dat het hem met de gedachte aan zelfmoord nooit regt ernst geweest is, of dat het hem aan moed ontbrak er toe over te gaan.

Van zijn verschijnen voor het geregt heet het namelijk:

Hij kwam in groote opgewondenheid aangeven dat hij zoo even zijne drie kinderen vermoord had; omdat ieder hem voor een slecht mensch, voor een dief uitmaakte; omdat hij onder het opzigt der policie gesteld was en zijne eer verloren was; dat hij daarbij zoo arm was dat hij zijn leven niet meer kon rekken; dat hij daarom het besluit genomen had zijne drie kinderen om het leven te brengen, opdat zij later niet zouden behoeven te loopen bedelen. Hij riep daarbij meermalen uit; dat hij sterven moest, dat hij dadelijk wilde sterven, dat het geregt hem moest laten ter dood brengen.

Daarbij maakte hij eene kleine beweging naar de deur en plotseling riep de daar aanwezige geregtsdienaar om hulp. Er sprong een ambtenaar toe, zag dat Bühler een scheermes in zijne linkerhand had, ontrukte het hem en hield hem vast, tot dat de nu geroepen agenten van policie, zich van den weder-

stand biedenden Bühler meester gemaakt en hem geboeid hadden, waarop hij naar de gevangenis gebragt werd.

Gedurende het proces verklaarde hij in verscheidene verhooren over zijne daad: „Het berouwt mij zeer, en ik zou alles geven om het ongedaan te kunnen maken. Nu zie ik de grootheid van mijne misdaad in en kan mij niet genoeg verwonderen, hoe ik mijne kinderen, die ik zoo lief had, heb kunnen ombrengen. Als ik nu alles bedaard overdenk, dan is het mij alsof het onmogelijk is zulk eene gruwelijke daad te begaan. Ik had overigens in de oogenblikken der misdaad geen helder bewustzijn van hetgeen ik deed. — Ik moet geheel buiten mij zelven geweest zijn, en die gedachte alleen ook hield mij bezig, dat ik onder het toezigt der policie gesteld was, dat er mij velerlei misdaden en vooral diefstallen ten laste gelegd werden en dat ik door mijne medeburgers als een eerlooze beschouwd moest worden. Deze gedachten sloten alle anderen in mij uit."

Van zijne gemoedsgesteldheid gedurende het proces zegt hij, „dat hij zich nu, sedert hij in de gevangenis zat, beter meende te gevoelen. Hij had soms nog wel van die streken door het hoofd, maar wist niet hoe het kwam, dat zijne pijnen opgehouden hadden; het mogt wel komen door dat hij nu van het gebabbel van de menschen af was."

De processtukken vermelden zijn ouderdom ten dien tijde niet.

Na den afloop van het proces sprak de regtbank in Mannheim, in eerste instantie vonnissende, uit: dat de beschuldigde zonder toerekenbaarheid gehandeld had en als zoodanig niet schuldig verklaard werd.

De procureur-generaal appelleerde van dit vonnis op het hoog geregtshof te Mannheim, de hoogste regtbank in den lande.

Dit bevestigde het vonnis met de bijvoeging echter. Dat er vóór het ten uitvoer leggen van het vonnis, dat vrijspraak bepaald had, in het belang der openbare veiligheid de noodige maatregelen door de politie genomen moesten worden.

Het vonnis der regtbank rust bepaaldelijk op de volgende gronden:

Wat de daad als misdaad betreft, zoo gelooft de beschuldigde zelf niet, dat iets haar regtvaardigen kan; maar bij het verrigten van den moord was de toestand van toerekenbaarheid in de ziel van den beschuldigde niet aanwezig.

De door hem opgegeven beweegredenen der tegennatuurlijke daad doen haar als de vrucht van diepe zwaarmoedigheid voor-

komen, en de gedane nasporingen leveren het bewijs op, dat er zich bij den beschuldigde van het oogenblik van zijn ontslag uit de dienst van den havenbouw te Mannheim alle kenteekenen der zwaarmoedigheid toonden, en dat hij namelijk volkomen door het denkbeeld beheerscht werd, dat zijne eer, zijn levensgeluk en het welzijn van zijn huisgezin vervlogen was.

Er is geene reden voorhanden om er aan te twijfelen, dat de daad uit deze gemoedsaandoeningen alleen is voortgevloeid. Deze bragten de gedachten aan zelfmoord voort, vaak reeds geuit, vroeger reeds beproefd; en deze het denkbeeld om ook de kinderen om te brengen, om zoodoende hen en hunne moeder van de ellende te bevrijden, welke hun naar zijne meening wachtte. En nergens laat er zich eene andere beweegreden zien. Al merkt men ook bij den beschuldigde in zijnen vroegeren levenswandel menige vlek en hartstogt op, welke tot misdaad hadden kunnen voeren, dan hadden toch al deze booze driften eene gansch andere rigting dan die, welke zijne daad genomen heeft, en zij missen er allen zamenhang mede. De beschuldigde had namelijk in zijne hoedanigheid als huisvader de beste zijde van zijn karakter, en de getuigenissen van alle kanten verzekeren zijne teedere liefde voor zijne kinderen.

De herhaalde ervaring nu heeft het bewezen, en de physiologie het algemeen aangenomen, dat zwaarmoedigheid, melancholie, al neemt zij ook het bewustzijn niet weg van hetgeen de zwaarmoedige doet, noch dat van den grond en het doel zijner handelingen, echter de vrijheid van den wil derwijze verlammen kan, dat alle toerekenbaarheid opgeheven wordt, daar, van de eene zijde de voorstelling, welke den zwaarmoedige beheerscht, slechts op de verwijdering van het vermeende ongeluk gerigt is en elke gedachte aan eene wetsovertreding en hare gevolgen naar den achtergrond dringt, van de andere geene vrees voor maatschappelijke straf sterk genoeg is om hem terug te houden van handelingen, welke hij noodig acht om het onheil uit den weg te ruimen, dat hem beangstigt en dat in zijne oogen veel grooter is dan het onheil der straf.

Dat de zwaarmoedigheid van den beschuldigde dezen graad bereikt had, dat bewijst zijne daad zelve. Men kan namelijk de kracht van deze aandoeningen in het algemeen slechts uit de handelingen besluiten, en als de rampzalige voorstelling over den beschuldigde zulk eene magt uitoefende, dat zij de altijd

betoonde liefde tot zijne kinderen tot eene allergruwelijkste en met alle menschelijk gevoel strijdende daad voortsleepte, dan kan er niet verondersteld worden, dat de gedachte aan de strafwet, noch eenige andere beschouwing, van welken aard ook, op den beschuldigde genoegzamen invloed zou hebben kunnen uitoefenen, om hem van die daad terug te houden. Daar dien ten gevolge het geregtshof, in overeenstemming met de ter hulp geroepen en geraadpleegde geneesheeren, de toerekenbaarheid van den beschuldigde, zoowel wegens het benevelde bewustzijn van de strafbaarheid zijner daad, als wegens de ontbrekende vrijheid van den wil als opgeheven beschouwt, zoo moest er gevonnisd worden, zoo als geschied is. Het oppergeregtshof had zich met die zienswijze vereenigd.

Ik wil mij ook hier geene kritiek van het uitgesproken vonnis veroorloven. Maar ik laat eene parallel van dit geval en van dat van Theul volgen. Moge de goedgunstige lezer haar zijner aandacht niet gansch onwaardig achten.

EENE PARALLEL.

Frederik Theul bragt van zijne vier onmondige kinderen twee, de beide jongsten, om het leven.

Van zijne vijf ook onmondige kinderen versloeg Georg Bühler er drie, ook de jongsten.

Beide bevonden zich in eenen beangsten, treurigen toestand.

Maar Frederik Theul was er slechts voor een gering gedeelte door zijne eigene schuld in geraakt. Mogt hij ook misdaden begaan hebben, daar waren al tien jaren over heen gerold. Sedert dien tijd had hij een ordelijk leven geleid, was een vlijtig, noest werkman geweest, en had altijd graag willen werken; als hij werk had, had hij met liefde en zoo ruim als hij kon voor zijn gezin gezorgd, en het was enkel internationale naijver, welke hem door middel van politiewetten geweldddadig in een der onnatuurlijkste toestanden gebragt had, waarin men zich een mensch denken kan; en welke hem aldus niet slechts elken arbeid, alle ondersteuning van zijn gezin, maar zelfs bijna zijn eigen bestaan het eigen naakte leven tot eene onmogelijkheid gemaakt had.

George Bühler daarentegen had zich zijn noodlot zelf, uitsluitend door eigen schuld op den hals gehaald. Zijne tijdelijke ongesteldheid belette hem den arbeid niet, daar was hij ook tijdens

zijn verblijf in Mannheim door gekweld geweest, maar er na korten tijd door geneeskundige hulp weder van bevrijd geworden. Maar zijne losse, ligtzinnige levenswijze in Mannheim, zijne neiging tot dieverijen, die, hoewel door geene geregtelijke uitspraken bewezen, toch bezwaarlijk ter zijde kan gesteld worden, had hem onmiddelijk in zijnen treurigen toestand gebragt. En die toestand was nog niet eens die van volstrekt gebrek aan werk en hoop. Hij had niet alleen werk, op denzelfden morgen zijner misdaad had hij nog ongestoord kunnen arbeiden; hij had zelfs nog vermogen, een eigen huis waarop wel is waar kapitaal stond, maar dat hem niet opgezegd was of waarschijnlijk zou worden. Frederik Theul had volstekt niets.

Beiden waren in hunnen treurigen, beangstigden toestand tot diepe zwaarmoedigheid vervallen.

Maar bij Frederik Theul ontsproot deze zwaarmoedigheid bijna uitsluitend uit de volkomene hulpeloosheid van zijnen staat en de overtuiging van de onmogelijkheid er eenige verbetering in te brengen.

Bij George Bühler daarentegen werkte bijna uitsluitend gekwetste, gekrenkte trots; hij, die zoo vele jaren zonder ontdekt te worden een misdadig leven had kunnen leiden, zag zich eensklaps voor de wereld ontmaskerd, hij durfde zich voor de menschen niet meer laten zien.

Daarbij was Frederik Theul een mensch van een uitnemend goedhartig karakter, die slechts bij uitzondering toornig werd, en door ieder bemind werd.

George Bühler daarentegen, al kon hij ook in gezelschap vrolijk, onderhoudend en opgeruimd zijn, wordt algemeen als een zeer listig, en in hoogen graad doortrapt mensch afgeschilderd, die bij ieder gevreesd was.

Frederik Theul was nooit meer dan een arm daglooner geweest, die slechts gebrekkig had leeren lezen en schrijven, maar geene verdere opleiding genoten had en slechts beperkte verstandelijke vermogens schijnt bezeten te hebben.

George Bühler was meester in zijn ambacht; hij was door de regering als opzigter bij een belangrijk bouwkundig werk aangesteld; in de motieven van het door het oppergeregtshof uitgesproken vonnis, wordt bepaaldelijk gezegd, dat hij een helder verstand heeft.

De zwaarmoedigheid van Theul had alzoo haren grond slechts

in eenen ongelukkigen, hulpeloozen toestand, waarin hij wezentlijk zonder zijne eigene schuld geraakt was.

Die van Bühler had haren grond gedeeltelijk in eenen ongelukkigen toestand, dien hij zich echter werkelijk door zijne eigene schuld op den hals gehaald had, gedeeltelijk ook in eenen hartstogt, welke ten minste een edel doel miste.

De zwaarmoedigheid greep in Theul eenen man aan, dien het buiten zijne schuld aan alle zielskrachten ontbrak, om haar, op welke wijze dan ook, te wederstaan.

Bühlers verstand en vorming stelden hem tot dien wederstand in staat.

Bij Theul was de zwaarmoedigheid tot zulk een graad gestegen, dat hij eene even ernstige als gevaarlijke poging tot zelfmoord deed.

Bühler sprak er tegen ieder van, dat hij zich van het leven wilde berooven, maar hij heeft zich geene schram toegebragt, en het kostte niet heel veel moeite hem te ontwapenen.

Beiden hadden hunne misdaad ten gevolge van hunne zwaarmoedigheid gepleegd, zij hadden hunne zoo innig door hen geliefde kinderen nog in zoo teederen leeftijd vermoord.

Bij dat vreeselijk misdrijf hadden zij beiden met hetzelfde overleg en dezelfde volharding, Bühler ten slotte met nog grooter dan Theul gehandeld.

En toch verklaren de regters Theul's misdrijf voor toerekenbaar, dat van Bühler voor niet toerekenbaar.

Bühler wordt door de beide regtbanken volkomen vrijgesproken.

Theul wordt tot vijf en twingtig jaren dwangarbeid veroordeeld; de eerste regtbank had zelfs het doodvonnis over hem uitgesproken.

Op beiden zijn dezelfde wetten en regten, het duitsche strafregt toegepast.

Wat is regt?

Nog eene aanmerking: Niet alleen bij hen, die door melancholie aan verstoring der zielsvermogens, maar zelfs ook bij menschen, die aan gedeeltelijke krankzinnigheid lijden, ziet men zeer dikwijls, dat zij bij de misdaden, in hunnen ongelukkigen toestand begaan, met eene groote volharding te werk gaan, de middelen juist kiezen en aanwenden, en in het algemeen met eene groote mate van somtijds zeldzaam oordeel handelen. De Badensche regters hebben dit wel in aanmerking genomen; de Hessische hebben juist daarin hoofdzakelijk de toerekenbaarheid gevonden.

EEN OUDEJAARSAVOND TE WESTERLOO.

DOOR

P. VAN DE VELDE Mz.

I.

„Geen nieuws, baas Harmsen?" vroeg eene heldere stem aan een' voorbijganger.

Die heldere stem was het eigendom van Jan Simons, bakker en kruidenier en tapper in het dorpje Westerloo, en die voorbijganger was Harmsen, een man, die sedert twintig jaar postbode was van Westerloo naar de stad en van de stad naar Westerloo.

De bode was een man van gewigt in 't dorp, want elken dag uit de stad komende, was hij de man, die het nieuwste nieuws aanbragt, daarbij een kraag op zijn jas droeg, die vroeger rood was geweest, en die de brieven bij zich had.

Ja! wel een man van gewigt. Een man, die lief en leed in éénen zak draagt en 't niet weet; die tijding brengt van dood en van een nieuw, pas begonnen leven; van scheiding van menschen, die lang verbonden waren en van geheel nieuwe verbindtenissen; van voorspoed in handel of bankroeten, brieven in sierlijke enveloppes gehuld, met wapens voorzien; brieven op heel gemeen papier met stijfsel of een heel alledaagsch ouweltje gesloten, verzegeld door middel van een cent of vingerhoed; allen te zamen in één zak, even als dooden op een kerkhof, waar ze vreedzaam rusten, tot dat de zak wordt geopend en allen zich verspreiden, terwijl ze *hier* vreugde en *dáár* grievend leed veroorzaken; *hier* blijde hoop doen ontwaken, *dáár* alle hoop benemen; *hier* de harten sneller doen kloppen en de oogen doen tintelen, *dáár* een blik vol vertwijfeling doen slaan op een blad papier, waarop zwarte karakters als dreigende spoken het huis zijn binnengetreden.

Geen wonder derhalve dat Simons aan dien man van gewigt vroeg, of er geen nieuws was.

Maar Simons was ook tapper en de man van gewigt was vermoeid van de wandeling en zijn keel was droog van 't stof, dat de vrolijke, luidruchtige Septemberwind van den steenweg had afgeveegd. En baas Harmsen bleef staan, klopte zijne pijp uit en ging binnen om zich te verfrisschen met eene nieuwe lading tabak en een glaasje schiedammer.

Op de bank gezeten kwam eindelijk 't antwoord voor den dag, hoewel na eenig aarzelen, als ware het om de nieuwsgierigheid van zijn ondervrager eene harde proef te doen ondergaan.

„Nieuws? dat juist niet. Met de aardappels al 't zelfde. Manden vol naar Engeland en dan blijft de prijs hoog. De jongen van Stevens zal 't zwaar te verantwoorden hebben, zeggen ze, want de veldwachter leit nog plat te bed. Anders geen nieuws, behalve dat ik een heele groote brief bij me heb voor den meester."

„Voor den meester! Nu, die zal wel meer brieven krijgen, want de man schrijft altijd zooveel. Dat is geen bijzonders!"

„'t Was toch niet onmogelijk," hernam de man van gewigt, met een *air*, als of hij zeggen wou: dat kan jij niet begrijpen, maar ik wel. „Heb je dan nog niet gehoord," ging hij voort, „dat de meester om zijn pesjoen heeft gevraagd?"

„En dus zou je denken," zeide de tapper, wiens verstand op eens scheen verhelderd te worden, „dat die brief....?

„Dat die brief een antwoord daarop is, en dat wij er spoedig van zullen hooren!"

Na die ontboezeming was de bode weêr opgestaan en als ware hij verligt door die uitstorting, hij ging met vlugger tred den weg op en zoo naar 't hulpkantoor der posterijen, om den zak met lief en leed te overhandigen, die nog dienzelfden dag verschillende uitwerkselen zoude veroorzaken.

Achter het huis van Simons den tapper begint eene laan met zware kastanjeboomen, juist niet eeuwenheugend, want die uitdrukking is afgezaagd, maar toch ontzag of liever eerbied inboezemend. Die laan doorgaande, rijst de grond allengskens en voert den wandelaar naar een aangenaam bosch met sparren en berken en dennen. En die berken met hunne zilverwitte stammen en die sparren met hun altijddurend groen loof en die kastanjeboomen, welker bladeren door den naderenden herfst reeds bruin gestreept worden, boeijen uwen blik en gij blijft staan en ziet om u, terwijl de zon verheugd is, dat de herfst het gebladerd heeft gedund en zij ook eenige stralen in die lommerrijke laantjes mag werpen. Eindelijk verlaat gij het bosch en na een smal padje gevolgd te zijn, langs hetwelk gij bouwgrond ziet liggen, waarop boekweit heeft gestaan, maar dat nu met het allereerste groen van knollen prijkt, komt gij aan eene woning met lindeboomen er voor. Het huis is wit gepleisterd en naast de deur zijn drie ramen. Nieuwsgierig tuurt gij door

een der ramen en gij ziet een vrij groot vertrek met witte muren, en aan den wand hangt eene kaart van het koningrijk der Nederlanden en eene van Europa, en gij ziet schoolkaarten — gij staat voor de school van Westerloo.

Voor dat huis kwam op den namiddag een tweede persoon aan, en was de brenger van iets, dat de man van gewigt had medegebragt uit de stad. 't Was een jongen op klompen, de *facteur* van Westerloo. Hij had een brief, een grooten brief voor den meester, en de meid, die hem aannam, vond ook, dat het een groote brief was en ging er meê naar binnen, waar wij ongevraagd het toegevouwen blad papier zullen volgen.

Hendrik Bornen was de man aan wien de edele taak was opgedragen, om de jeugd van Westerloo te onderwijzen. Hij was een man van in de zestig jaar, wien men het kon aanzien, dat hij ruimschoots met 's levens zorgen bekend was geworden. Eenige weinige grijze haren kwamen van onder het grijze kapje, dat zijn hoofd bedekte, te voorschijn en gaven hem een eerwaardig voorkomen.

Het vertrek, waarin wij den man aantreffen, is eenvoudig maar net. Boven den schoorsteen hangt het portret van eene vrouw met eene kornetmuts op; aan elke zijde van dat portret hangt een klein schilderstukje in olieverf, het eene stelt een jongen, het andere een meisje voor. Boven de goed onderhoudene eikenhouten chiffonnière hangt ook eene schilderij, waarop men een schip ziet, dat met volle zeilen zich naar verre kusten spoedt. Niet verre van daar hangen vier lange duitsche pijpen — want Bornen is een liefhebber van rooken — en in eenen anderen hoek der kamer staat eene boekenkast, die niet op eene verzameling van prachtige banden kan roemen, maar daarentegen menig boek bevat, dat er onbehagelijk uit ziet, wat het uiterlijk betreft.

Bornen zit aan eene tafel bij 't raam en leest in de Opregte Haarlemmer. Hij leest die altijd zeer naauwkeurig en verdiept zich op zijne manier in de politiek, maar er is eene rubriek, die hij nooit leest; zoodra hij die nadert, wendt hij er schuw den blik af. 't Is een klein gedeelte van de courant en daar boven staat: *Scheepstijdingen.*

De krant is van daag laat gekomen en daarom is hij nog aan de eerste zijde, toen Mieke de kamer inkomt en een brief in hare hand heeft.

„Een brief, meester! een groote brief! de jongen wacht op het geld."

Bornen is een dood bedaard mensch; zelfs talmachtig in zijne bewegingen, maar nu schijnt zijn phlegma eene gevoelige wonde toegebragt te zijn, want met meer dan gewone drift, met de gejaagdheid eens jongelings, tast hij in den zak, geeft het gevraagde geld, en voor Mieke nog de kamer heeft verlaten, heeft hij het zegel verbroken en een blik geslagen in den grooten brief, door den man van gewigt gebragt, en wiens aankomst voor Simons reeds geen geheim meer was.

De lezing bragt zeker zeer verschillende indrukken bij hem te weeg, want eene vreemde mengeling van vreugde en leedgevoel vertoonde zich op zijn gelaat. De man van gewigt had goed geraden; het deed zijne scherpzinnigheid eer aan. Hendrik Bornen was een pensioen verleend van twee honderd tachtig gulden.

II.

Dagen en weken waren verloopen na de ontvangst van *de groote brief.* Die brief was van groot gewigt en groote gevolgen, en had velen stof tot praten en hoofdbreken gegeven. Belangrijke tijd voor Westerloo! Verkiezing van eenen nieuwen onderwijzer. Buitengewone vergaderingen van den gemeenteraad! Advertentien in de nieuwsbladen tot groote vreugde van de notabele dorpelingen, die daar met eigene oogen den naam van de plaats hunner woning in de krant zagen prijken. 't Had wat moeite gekost, eer die advertentie in zee was gegaan en menig concept was na lange deliberatie afgestemd en ten vure gedoemd. Eindelijk was ze gereed en nu moest men wachten, of menigeen begeerig was naar de vacante plaats. Een der leden van den raad, die nog al eens in de stad kwam, hield stijf staande, dat er een gebrek aan stollicitanten was, en dat 't nog wat voeten in de aard zou hebben, om een nieuwen meester te krijgen, maar de andere waren niet te overtuigen en Westerloo was in hunne oogen een land van belofte, en zij meenden, dat een heirleger van liefhebbers zou komen azen op de vier honderd gulden en vrije woning!

Wij willen onze lezers niet vermoeijen, met trapsgewijze na te gaan, hoe alles, even als alle wereldsche zaken, ook daar te regt kwam. Er kwamen vier sollicitanten en er had een examen plaats en de leden van den gemeenteraad waren er bij, hoewel sommige lasteraars beweerden, dat de meesten er geen jota van begrepen. Men maakte een tweetal en er werd eene benoeming

gedaan en zoo was de zaak, die zich zoo netelig liet aanzien, ten einde gebragt.

Maar met al die toebereidselen was ook veel tijd verloopen, en de tijd gaat voort en met den tijd verandert alles van gedaante. Zoo ook op Westerloo. De zware kastanjeboomen hadden al hun gebladerte moeten afstaan. De onbarmhartige wind had ze allen geëischt. Ze bedekten den grond en de voeten, die door de laan gingen, en treurig was 't om aan te zien, hoe de takken aan wind en regen en sneeuw waren prijs gegeven. De berken hadden nog altijd de helderwitte stammen, maar de fijne blaadjes hadden langzamerhand eene goudgele tint gekregen en menig kind had ze voor goudstukjes aangezien, die aan de takken te pronk hingen, maar ze waren eindelijk ook gevallen en ze hadden zich vermengd met de groote kastanjebladeren, en groot en klein lag daar ondereen en werden gelijkelijk vertrapt en vertreden. En de lindeboomen voor de school hadden ook in dat lot gedeeld en nog eenige bladeren waren lang blijven hangen, als konden ze geen afscheid nemen van den man daar binnen, die met hen zou vertrekken en hun kroost niet zou zien komen en weder gaan, zoo als hij dat jaren, jaren lang had gezien.

En zoo was 't langzamerhand November en 't was December geworden en 't werd de dag voor nieuwejaar. Met nieuwejaar zou de nieuwe meester op Westerloo komen; in de eerste dagen van Januarij, al naar dat het met den Zondag uitviel, om met de nieuwe week, de eerste van 't nieuwejaar, zijne nieuwe loopbaan te openen.

Maar voor Hendrik Bornen was 't de laatste oudejaarsavond, die hij in het schoolhuis zou doorbrengen en vreemd genoeg had hij meer dan eene welgemeende uitnoodiging van vrienden afgeslagen. Hij wenschte dien avond alleen te zijn. Al werd hij met den nieuwjaarsdag nog niet zoo direct uit zijne woning verjaagd, den oudejaarsavond zou hij in een nieuw jaar op eene andere plaats vieren. 't Was geen oudejaarsavond, die alles en alles deed verstijven door de felle koude. Geen sneeuwtapijt bedekte de velden of hing aan en om de takken der boomen om ze te vrijwaren voor bevriezen. 't Was geen oudejaarsavond, waarop de sterren, even als eene ontelbare menigte lampjes, aan het hemelgewelf opgehangen, zoo vriendelijk en vertrouwelijk en opbeurend flikkeren, als wilden ze u toeroepen: „Ga gerust eenen nieuwen jaarkring in; nog altijd staan wij daar en schit-

teren even als in een vorig jaar; ga bemoedigd en vertrouwend uwen weg. Hij, die onzen loop regelt — en wij zijn ontelbaar — Hij zal ook den loop van uw lot regelen." 't Was geen oudejaarsavond, waarop groepen van vrolijke menschen, in sleden gezeten of achter sleden den aangenamen last voortduwende, voorbij snellen in pijlsnelle vaart, als wilden ze het beeld des tijds voorstellen, die een jaar doet zijn als eene minuut en die ons ongemerkt een nieuw jaar *in* en weder *uit* voert.

't Was een oudejaarsavond, die geene enkele vriendelijke ster vertoonde. Eenige dagen vroeger was 't weder buitengewoon zacht geweest. Oude Maarten had gezegd, dat het een vet kerkhof zou maken en de oude Jakob, die jaren lang op zee had rondgezwalkt, voorspelde, dat dit zachte weêr zou *opbreken* en dat er een *roezemoezige* oudejaarsavond zou volgen. De voorspelling van den laatste werd het eerst bewaarheid. Den geheelen dag had het geregend en toch bleef de lucht schijnbaar even dreigend; tegen den avond kwam er een storm uit het zuidwesten opzetten. Akelig huilde en gierde de wind en floot door de ontbladerde lindeboomen en menige tak ging met het oude jaar ter ruste. 't Was zoo als men dat noemt een noodweer. Al vroeg kwam de schemering en het schoolhuis scheen elk oogenblik met verdubbelde woede door de verbolgen winden te worden aangevallen. Nu en dan viel er kalk naar beneden, of gelukte het aan de rukwinden om een pan van het dak los te maken en die kletterend en rammelend langs de anderen naar beneden te werpen.

Storm van buiten! en storm van binnen? Neen! van binnen heerschte rust. Hendrik Bornen zat nog altijd te schemeren. Dat was altijd het genoegelijkst uurtje voor hem geweest en ook nu wilde hij zich dat genot niet ontzeggen. Die loeijende wind was voor hem aangename muzijk, die vlagen scheenen hem als als in slaap te wiegen en in aangename droomerijen te doen verzinken. Die vlagen voeren onzigtbare geesten in zijn eenzaam vertrek. Vlug dartelen zij door de kamer en vormen eenen kring om den haard en vertoonen hem allerlei beelden uit het verledene.

Hij hoort zingen en juichen en het gekras eener viool en hij ziet eene bonte mengeling van meisjes en knapen niet in eene hel verlichte zaal, maar in eene oneindig groote zaal, waarin een prachtig groen tapijt ligt met levende bloemen versierd en de dartele jeugd acht de lieve bloemen niet, maar vertrapt ze

al zingende en juichende. En zij vormen eenen kring en midden in den kring ziet hij zich zelven! Ja! hij is 't! maar veel jonger, zonder rimpels op gelaat en voorhoofd! niet met grijze, maar met zwarte haren. Hij is in zijn beste gewaad en zij noemen hem niet Hendrik, maar bruigom en aan zijne zijde is eene jonge vrouw, dat is de dochter van Stevens, den metselaar en zij heeft eenen gouden ring aan haren vinger, een ring, dien hij zelf bij den goudsmid in de stad heeft gekocht; zij is 't meisje zijner keuze. Vader Stevens had zoo lang neen! gezegd, maar toen Hendrik de school te Westerloo kreeg, en de baas van zijnen schoonzoon, de meester, kon spreken, toen was de zaak geklonken en toen had de bruiloft plaats.

Maar nieuwe vlagen komen met woede aanzetten en eene nieuwe doet het vrolijke gezigt van den bruiloftsdans verdwijnen. Andere geesten dalen neder, zij nemen een der twee kleine schilderijtjes van den schoorsteen en als wisten zij de volgorde, zij nemen het eerst het schilderijtje, dat een jongenskop voorstelt. Dat is zijn eerstgeborene, de zoon, die naar Hendriks vader werd genoemd. Achtereenvolgens vertoonen de getrouwe geesten de voornaamste episoden uit het leven van den knaap. Hendrik ziet zich zelven met een blik, waarin de hoogste zaligheid te lezen staat, terwijl hij dien eersteling omhoog heft en met hem door de kamer danst, vergetende dat de stilte een der eerste vereischten is in de kamer, waar zijne vrouw in de bange ure gespaard bleef.

Het tooneel is voorbij en hij ziet een achtjarigen krullekop, in wiens heldere oogen dartelijke vrolijkheid te lezen staat. De knaap speelt en huppelt aan den kant van eenen stroom. Maar in den stroom aan den kant dartelen een paar vischjes. Dat kan de jongen niet uitstaan. In een oogwenk ligt hij op zijne knieën, bukt voorover om de voorwerpen zijner begeerte te vangen, verliest het evenwigt en valt in het water.

Een paar mannen, die niet verre van daar aan 't visschen zijn, hebben het onheil gezien en hebben 't geluk den knaap aan eenen bijna wissen dood te ontrukken. Hendrik ziet een tooneel, dat hij zich zeer goed herinnert. Hij ziet den beminden zoon, zijn oogappel, schijnbaar dood te huis brengen. Hij ziet, hoe hij bijna radeloos van smart de handen wringt, en hoe zijne vrouw bedaarder is dan hij, al is hare moederlijke liefde even sterk, zoo niet sterker dan de zijne.

Nieuwe vlagen, nieuwe geesten. Het schilderijtje is nog niet op zijne plaats. Zullen zij hem nog meer vertoonen? 't Is weder het beeld van den knaap, maar hij is ouder. Hij schijnt nu wel 16 jaar te zijn. Hij is gekleed als een jonge zeeman. Hij staat in hetzelfde vertrek en naast hem eene groote groene kist; eene zeemanskist. Naast hem staat Hendrik zelf. Hij neemt de hand zijns zoons en zegt: „Jongen! 't is uwe keus, de mijne niet. Maar misschien is 't zoo beter. Gij zijt te woelig voor een schoolmeester! Ga met God!"

Het portretje is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor het meisjeskopje. 't Is een lieve blaauwoog met blonde haren, 't evenbeeld harer moeder. Zij huppelt en springt niet buiten, maar ligt in een bedje, en daar naast zit eene vrouw, de vrouw van Hendrik, en aan den anderen kant staat een heer in 't zwart, die medelijdend nu eens naar de moeder, dan weder naar de kleine ziet. 't Is doodstil in de kamer, en op de tafel staan fleschjes en de heer in 't zwart zegt: „geef haar straks nog eens in; wij hebben gedaan wat mogelijk is, maar 't kind is hard ziek. Misschien zal 't den morgen niet halen," en hij hoort de vrouw zeggen: „Dat zou mijn man niet overleven!"

En hij heeft het overleefd en hij heeft de kleine gebragt achter de kerk te Westerloo en eene roos op dat graf geplant en er klimop en kamperfoelie om heen gezet, maar 't kostte hem een rimpel op het gelaat en veranderd was de kleur zijner haren.

Met onverminderde woede gaat de storm voort. Kletterend slaat de regen tegen de muren en ramen van 't schoolhuis.

Zal hem nog meer getoond worden? Hij luistert en houdt onafgebroken den blik op den schoorsteen gevestigd, want daar boven hangen nog twee schilderijen. De geesten laten zich niet lang wachten, maar zij vertoonen al weder treurige tooneelen. Hij zit in deze zelfde kamer en staart op de groote schilderij, die een schip voorstelt, dat met volle zeilen voortspoedt en naar verre kusten heen snelt, en de meid komt en brengt hem de Haarlemmer en zijn eerste zoeken is naar berigten van schepen, want de knaap, de veelbelovende zoon, zwalkt op verre zeeën. Hij is reeds stuurman geworden en vader en moeder mogen op hem trotsch zijn, op hun eenig kind. Maar waarom valt die courant uit zijne handen? Van waar die beweging van den man, om op te staan, om te roepen, zonder het te kunnen? Waarom blijft hij daar minuten lang sprakeloos, bewegingloos op dien stoel zitten? En toen eindelijk zijne vrouw in de ka-

mer komt, en verschrikt en hevig ontsteld naar hem toe ijlt en hem vraagt en dringt en niet ophoudt hem met vragen te bestormen, toen kon hij niets anders doen, dan met zijnen vinger op die courant wijzen, op dien bode des ongeluks. En zij begreep dien wenk en zij neemt het blad op, en voorbereid op 't geen er volgen zou, ziet zij in de rubriek, waarboven staat: *Scheepstijdingen* en die letters schijnen voor hare oogen te dansen en allerlei grillige vormen aan te nemen, maar toch kunnen zij het haar niet verbloemen, wat er gebeurd is en dat zou zijn een zwaard, dat haar sneed door de ziel. Daar staat het duidelijk, dat de *Maria* in de Chineesche zee is vergaan!

Met onverminderde woede buldert de storm om het schoolhuis! Zoo moet het geweest zijn, toen het schip, waarop zijn zoon zich bevond, in de diepte wegzonk!

Dat alles toonen hem de geesten.

Zal alles dan donker blijven? Zal geen vriendelijk tooneel voor hem opdagen? Hij mijmert en bepeinst al die vervlogene dagen en hij is dankbaar, dat hij dat alles nog eens gezien heeft. 't Was zoo genoegelijk — al waren die beelden somber — 't was zoo genoegelijk, om ze nog eens duidelijk voor zich te zien.

Wat giert en fluit die wind! onstuimig jagen de wolken heen en weder! Zij voeren het oudejaar heen met al zijn lief en leed, opdat de zon van het nieuwejaar aan eenen onbewolkten hemel zoude kunnen schijnen. Maar 't is nog ver van middernacht en eene massa wolken bedekt het gewelf nog, hoewel de maan alle pogingen aanwendt, om door die opeengepakte massa heen te boren. Eene enkele maal gelukte het haar, maar hoe kort duurt haar schijnsel. Zoo gemakkelijk behaalt het licht de overwinning niet. Slechts na menigvuldig en menigvuldig herhaalde inspanning wordt zij bevochten. Eene enkele maal kwam dan ook een flaauw schijnsel door het raam van het vertrek, waarin Hendrik zat, maar spoedig verdween het en alles verzonk weder in dezelfde duisternis.

Nieuwe vlagen brengen nieuwe geesten en nu in grooten getale. Zij verzamelen zich even als de vorigen om den schoorsteen, en het huilen en fluiten en gieren van den wind is aangename muzijk geworden en ze zingen fluisterend een lied; een lied van wederzien! En te midden van die aangename melodie breekt de maan op nieuw door het wolkenfloers en werpt een schijnsel door het raam op den schoorsteen en de schilderij van de vrouw met de neepjesmuts wordt met eene schemering van licht over-

tegen; die schilderij stelt de vrouw van Hendrik voor, die hem voorging naar dat groote vaderhuis, waar vele woningen zijn en waar zijn zoon en dochter vóór haar waren heen gereisd. Toen de tijding van het vergaan van de Maria werd bevestigd, toen scheen ook hare kracht te bezwijken. Nog eenige maanden bleef zij aan de zijde van haren echtvriend, als konde haar ziel zich nog niet losscheuren van den man, dien zij lief had, en toch wenschte zij bij hare panden te zijn. Eindelijk werd haar wensch verhoord en Hendrik bleef alleen achter.

Sedert dien tijd had het gelaat op de schilderij eene treurige uitdrukking aangenomen, als beklaagde zij den achtergeblevene. Maar nu waren de trekken vriendelijker geworden, als had zij een voorgevoel, dat die verlaten toestand niet lang meer zoude duren. En de geesten schaarden zich digter en digter om hem heen én liefelijk ruischte hun lied van wederzien, en dat portret voor den schoorsteen verliet de lijst, waarin het zoo lange jaren was besloten geweest, en het nam zijne vorige gestalte aan, en vermengde zich onder den kring der geesten en zong het lied mede.

Ja! dat was dezelfde stem, die hij zoo dikwijls met innig genoegen had aangehoord. Dat was hetzelfde lied, dat zij zoo dikwijls te zamen hadden aangeheven, maar 't klonk nu nog veel plegtiger en 't maakte nu nog veel dieperen indruk op hem. Het lied was geëindigd. — De gestalte, de wel bekende gestalte, naderde hem. — En fluisterend sprak zij: 't is uw laatste oudejaarsavond in 't schoolhuis. — Wat boeit u hier nog aan de aarde? Anderen zullen uwe plaats innemen; uwe taak is afgewerkt. Alleen *hier* — voor eeuwig te zamen *dáár*.

En de geesten zongen vereenigd:

ALLEEN HIER — voor eeuwig TE ZAMEN DAAR. Een nieuw jaar *hier* — een eindelooze keten van jaren en eeuwen *dáár*.

En Hendrik wilde spreken, maar kon niet; wilde opstaan, maar die liefelijke beelden waren te magtig. Hij hoorde niet meer, hoe de wind nog altijd beukte tegen het schoolhuis; hij hoorde niets dan de liefelijke stem, die hem riep; hij zag niets dan eene gestalte, die de armen naar hem uitstrekte en niets vermogt hij, dan den innigen wensch in zich zelven te uiten: mogt ik u volgen!

III.

Een nieuwe dag van een nieuw jaar! De zon is dezelfde

van gister en 't wordt even laat licht als gister en de tijd gaat zijnen gang en heeft geen oogenblik stil gestaan. De torenklok van Westerloo geeft denzelfden klank en toch is 't iets anders buiten. 't Is eene andere bedrijvigheid, eene minder levendige bedrijvigheid. Velen staan later op, want met die oudejaarsavondpret zijn velen later ter ruste gegaan, want het einde van 't oude jaar moet gevierd worden. Dat is jaren lang gebruik geweest.

En Jan Simons is ook later op dan anders, want met dien oudejaarsavond komen er nog al klanten, die van 't ouwe in 't nieuwe zitten.

Hij doet zijne vensters open en verwondert zich, dat 't buiten zoo kalm is na zulk onstuimig weêr als 't gister avond was. Hij ontsluit de deur en kijkt naar buiten. Daar ziet hij met allen spoed eene wel bekende gedaante den kant van den burgemeester afkomen. Daar moet wat gebeurd wezen. Jan Simons is van nature nieuwsgierig en zou hij 't nu niet zijn?

Hij gaat den man van gewigt — want die was 't — ter halver wege te gemoet en roept hem reeds van verre toe:

„Wat is er gebeurd, Harmsen?"

Wat er gebeurd is? Wel mensch! weet je dat nog niet? De meester. . . . ."

„De meester?"

„Wel zeker, de meester. Ze hebben den man dood in zijn kamer gevonden. Zeker eene beroerte. Maar 't raarst is, dat hij het portret van zijne vrouw op zijn schoot had liggen, en zoo zat hij voor den schoorsteen. 't Is wat te zeggen! Pas zijn pesjoen!"

En 't gansche dorp had op den nieuwjaarsdag den mond vol van den meester, die juist op oudejaarsavond was gestorven. En bijna iedereen beklaagde den armen man, die juist met dat nieuwe jaar een rustig leventje zou gaan leiden en niets kon genieten van het pensioen, dat hij toch waarlijk had verdiend, maar de dominé zei bij de begrafenis:

„De oude meester is gelukkig te noemen. De schoonste, de heerlijkste nieuwjaarsdag, die ooit voor ons kan aanbreken, is hem ten deel gevallen. De zaligste rust, de schoonste belooning voor zijn nuttig doorgebragt leven zal hem dáár geworden, waar geene wisseling des jaars bestaat. Elke sterfdag is de laatste van een leven, een *oudejaarsavond* waarop voor allen die goed geleefd hebben, de heerlijkste *nieuwjaarsdag* zal volgen."

Beek, 1862.

WAT EENE GOEDE VROUW VERMAG.

(Eene ware huwelijksgeschiedenis.)

DOOR

H. G. HARTMAN, JZ.

Geduld is het scherpste wapen der vrouw.

I.

Het was hoogtij in het dorp: een prachtig, glanzend huwelijksfeest, zoo als in langen tijd niet had plaats gehad. Wie loopen kon, was op de straat gekomen, om den optogt naar de kerk te zien, en het lieve bruidje te beschouwen, maar meer nog den gelukkigen bruidegom, wiens naam op aller lippen was. Aan de kerkdeur en de hoeken der straten, ja overal vond men eene menigte dorpsbewoners. De meisjes staken de hoofden bijeen, om bruid en bruidegom op te nemen, terwijl de jongens wat meer achteraf stonden om met een zeker gevoel van nijd en verwondering te gelijk, het feest te bepraten. Zelfs de oudere lieden waren, voor zooveel hun leeftijd dit toeliet, in opgewekte stemming, en eene nieuwsgierige vreugde was op aller gelaat te lezen.

Op eens ontstond er aan het benedeneinde der straat eenig gedrang. De stoet zette zich in beweging, en oud en jong deed alle moeite om toch niets van het schouwspel te verliezen. Daar nadert het bruidspaar. Waarlijk, een flinke bruidegom; eene krachtige en toch niet lompe gestalte, met heldere oogen, gewelfd voorhoofd, frissche gezonde wangen; zijne trekken verraden nevens goedheid ook levensvreugde. De kleeding is fijn en uitgezocht, zoo als geen boer van de plaats haar dragen kan en het huwelijksbouquet zit hem chiek op de borst. Dat hij gelukkig is, gelukkiger dan hij het zich in zijn leven gedroomd heeft, daaraan twijfelt niemand, en hij zelf zeker ook niet. Aan zijnen arm geleidt hij zijne nog gelukkiger bruid, de bekoorlijke Maria, wier hartenwenschen heden vervuld worden, en die daarom ook, geheel bezield met een zalig gevoel, den bruidegom volgt. Met rijke pracht is zij gekleed, goud en zilver zijn niet gespaard, en zwaar is het zijden kleed, dat bij iedere aanraking met den grond kreukt en ruischt. Op het

gebogen hoofd draagt zij een myrthen krans. Zij draagt dien met eere, en toch waagt zij het niet op te zien, ofschoon zij gaarne aan de geheele wereld zou willen vertellen, hoe gelukkig zij is. Achter haar treden hare bedaagde ouders, de rijke landbezitters en verheugen zich in de deelname des volks, die zich heden zoo ongekunsteld bij het feest van hun eenig kind openbaart. Dan volgen nog andere bruiloftsgasten uit de familie der bruid, en eenige jonge knapen, die de bruidegom, wiens ouders reeds lang in het graf rusten, bij de voltrekking van zijn huwelijk heeft uitgenoodigd.

Doch het is de bruidegom eigenlijk alleen, op wien aller blikken gevestigd zijn. „Frederik heeft een zeldzaam geluk;" fluistert de een den anderen toe. „Ja, de hemel weet, hoe hij het heeft aangevangen, om Maria te verwerven," antwoordt de andere; „Zijne fortuin is gemaakt," merkt een derde aan. „Maar hij is toch waarachtig een knappe kerel," valt de smid in, „en Maria heeft waarachtig een paar goede oogen bij de keuze gebruikt. Hij is en blijft toch de flinkste jongen uit den omtrek. En geld hebben de oudjes genoeg, wat behoeft zij nog meer te zoeken!" En allerlei opmerkingen, gepast en ongepast volgen, terwijl de stoet de feestelijk versierde kerk nadert. Wie kan, dringt mede het gebouw binnen, om bij de voltrekking tegenwoordig te zijn.

De plegtigheid is weldra afgeloopen. Frederik en Maria zijn voor den burgerlijken ambtenaar in den echt getreden, en voor God en de kerk is het verbond hunner harten onoplosbaar gesloten. Frederik heeft de heilige handeling geroerd, maar door het gansche wezen zijner bruid is daarbij een ernst gedrongen, zoo als zij het nimmer heeft ondervonden. Heeft zij Frederik tot hiertoe bemind op maagdelijke wijze, nu ontvangt zij hem in zekere mate van God als een heiligdom, dat zij met eerbied behandelen moet. Zij kan dat oogenblik niet vergeten en de korte maar krachtige toespraak van den geestelijke over de heiligheid van het huwelijk heeft Maria zeer getroffen.

En waarlijk, een echtverbond te sluiten is een gewigtig werk, en zulk eene zaak laat zich niet ligtzinnig uitvoeren. Ook Frederik heeft dat alles vernomen en heeft geloofd, dat het ten volle waar is, wat de leeraar zeide.

En toen de stoet uit de kerk kwam, — welk een schieten, welk een gelukwenschen, wat een vreugdegeroep van het volk!

Hoe dapper weren zich de knapen en geen wonder, — want de zak des bruidegoms schijnt onuitputtelijk te zijn. Zoo zijn nu eenmaal de lieden, daar buiten, op het land. Wanneer een van hen een geluk, iets zeldzaams overkomt, dan roert de vreugde aller hart. Zelfs de jongelingen scharen zich gelukwenschend bij de ouders en weten niet meer van nijd of afgunst. Frederik en Maria zijn getrouwd en nu houdt alle spotternij op.

Een rijk, groot maal is bereid, en minstens het halve dorp krijgt daarvan zijn deel. Ook drinken de knapen nog des avonds laat het hoogtij-bier en aan het schieten en juichen schijnt geen einde te zullen komen op den huwelijksdag. Dat de fortuin van Frederik gemaakt, en hij nu de gelukkigste man der wereld is, dat was het eenige thema, dat overal behandeld en besproken werd.

Wanneer het mij te doen ware, geachte lezer of lieve lezeres! eenen roman, of eene interessante liefdeshistorie te schrijven, dan zou ik in de geschiedenis van Frederik en Maria vóór hun huwelijk daartoe eene heerlijke stof hebben.

Frederik, een zeer arme knaap; — Maria, de eenige dochter van de rijke grondbezitters uit het dorp; — welk een verschil in beider levensstand! De liefde van Maria voor den flinken, levenslustigen Frederik, en hoe hij dat gemerkt heeft, en wat dat alles in zijn hart deed omgaan, en hoe hij het heeft aangelegd, om Maria te ontmoeten; en hoe die beiden elkander hebben leeren kennen, en het vuurtje onder de asch nu tot eene heldere vlam opsloeg, dat de gloed aller oogen verlichtte! Wat zou dat alles zich niet belangwekkend en roerend laten verhalen, zelfs zonder dat men veel daarbij behoefde te liegen. En als de ouders van Maria opmerkzaam werden, gaf het weder allerlei belangrijke geschiedenissen; en hoe eerst de jongens van het dorp Frederik behulpzaam waren geweest, en later, toen zij den ernst van Maria gezien hadden zich in den weg geworpen hadden; — zie dat zijn zaken, waarover menigeen een boek zou kunnen schrijven. Ten slotte eindelijk de bestorming en verovering van de harten der ouders, en de intrede van Frederik in het huis, en al de roerende scènen, hoe de ouden de handen der minnenden in een legden, deze elkander om den hals vielen en den hemel op aarde hadden, o, dat duizend andere jonge lieden, wanneer zij het zagen of lazen het hart week zou worden. Van het huwelijk te spreken, was dan in het geheel niet noodig,

want het geluk der beide jongelieden is toch gemaakt en kon zich ieder den nieuwen hemel voorstellen naar hartelust.

Zoo als ik zeide, de hoogst interessante liefdesgeschiedenis ware dan gereed. Maar ik heb mij eene eigene wijze aangewend, die ik ook in dit geval niet kan nalaten. Waar de liefdeshistorie ophoudt, begint in den regel het huwelijk, indien de jongelieden, wanneer het huwelijk niet tot stand komt, zich het leven niet benemen, dàt Goddank! zelden gebeurt op de wereld. Maar bij het huwelijk vangt, mijn bedunkens, de hoofdzaak aan, namelijk den echt, die toch zeker veel belangrijker is, dan de belangrijkste liefdeshistorie. Nu let ik gaarne op de hoofdzaak, en hoe die afloopt, wel of kwalijk, gaat mij meer aan, dan alles wat daarom of daaraan hangt.

Daarom ben ik de geschiedenis van Frederik en Maria met het huwelijk begonnen en verhaal uit hunnen echt. Dat ik u, lieve lezer of lezeres, dàarmede eene goede dienst bewijs, geloof ik vast en zeker.

II.

Frederik was, zooals de lezer weet, met Maria gehuwd, — de arme Frederik met de rijke Maria, — de verbindtenis, waartegen zich de ouders zoo lang verzet hadden, had eindelijk toch met hunne toestemming plaats gevonden, en wel met al den luister die hun vermogen veroorloofde. Maria was het eenige kind, had Frederik nu eenmaal lief gekregen; Frederik had ook met alle magt in het vuur geblazen en eindelijk hadden de ouders het „geluk" van hun kind niet willen verhinderen, en hem, ofschoon zuchtende, het jawoord geschonken.

Frederik had intusschen ook getoond goede manieren te bezitten, en dat had het besluit verhaast. Op den huwelijksdag werd het geluk van beiden bezegeld. Frederik beminde Maria, Maria beminde Frederik, en beide beminden elkander; behoefden voor het dagelijksch brood niet te zorgen en zagen dus eene regt aangename toekomst in. Men zegt immers: waar het niet aan brood ontbreekt, houdt de liefde het langste stand? Dat moest dus bij hen bevestigd worden. Wij zullen zien.

Wie den aardschen huwelijkshemel bijzonder goed moest aanstaan, was Frederik, die werkelijk voor zijn leven goed bezorgd was. Moest hij vroeger tobben en slaven, wanneer hij een

nieuwen jas wilde koopen, nu kon hij, als hij wilde, wel een half dozijn laten maken, zonder het aan zijn geld te merken. Had hij vroeger moeten speculeren, om met zijn gering loon, dat jaarlijks niet meer dan 50 gulden bedroeg, bij alle feesten en feestelijke gelegenheden toe te komen, (en hij was daar gaarne bij) nu stak Maria, het lieve, goede vrouwtje, hem dagelijksch de zakken vol en smaakte dan de grootste vreugde, want hij was niet alleen de heer van haar hart maar ook van hare toekomstige goederen. Voor de toekomst had hij geene zorgen meer. Huis, hof, akker, weide en bosch, alles wachtte op hem alleen. Eene aardige bezitting, een fiksche meester, die over knechten en meiden te bevelen heeft, zich onder de rijkste boeren der streek mogt rekenen en de man vertoonen, die hij werkelijk door de fortuin geworden was. — Ziedaar het beeld van Frederik na zijn huwelijk. En eerlijk is hij aan dat alles gekomen, want aan de gaven der liefde is geen gebrek. Dat hij ook Maria uit den grond des harten lief heeft, daaraan twijfelt noch hij, noch iemand anders, die hem kent. En waarlijk, de beide jonge echtelieden dragen elkander als op de handen en de een kan den ander naauwelijks een uur missen. Geen oneven woord komt over hunne lippen; — alles is liefde en vriendelijkheid. Ja, naauwelijks kan Frederik het alleen in het veld, waar hij de knechts moet nazien, uithouden; vóór men er over denkt, is hij weder te huis, en als hij op nieuw uitgaat is Maria zeker aan zijne zijde. En met de vrouw loopt hij door de woning en regelt het huishouden of blijft bij haar bij haren vrouwelijken arbeid. Hij speelt en vermaakt zich met haar, als met een kind, zoodat men niet regt weet, of Frederik de schaduw van Maria of Maria de schaduw van Frederik is. Beiden baadden zich in het hoogste geluk, en als een van beiden eenig leed gevoelt, dan eerst vertoont zich de teederheid in haar geheel. En tot de godsdienstoefening gaan beide vergenoegd op, zitten in de bank naast elkander en zoo vroom is Frederik zeker nimmer geweest, als nu aan de zijde zijner vrouw. Aan oorzaken daartoe heeft het hem ook niet ontbroken.

Zoo ging het namelijk in het begin van den echt, en dit is ligt te begrijpen, daar in dien tijd zelfs de nietswaardige mannen soms aardig kunnen zijn en er uit zien als of zij harten hadden, gelijk de kinderen. Doch dat geldt niet alleen de mannen; er zijn ook vrouwen, die in de eerste

dagen van den echt engelen schijnen, maar dit engelspelen duurt, helaas! niet lang. De schoone vlinder wordt weldra eene afschuwelijke rups. In den echt krijgt de engel soms drakenvleugels, slangentanden en kattenpooten, en de lammerennaturen veranderen soms in wolven en in gruwzame tijgers, die hun eigen nest niet ontzien. Die verandering geschiedt echter niet in vier en twintig uren, maar behoeft soms langen tijd. Zij komt echter, en dikwijls veel spoediger dan men het gelooven kan. Wat namelijk diep bij den mensch verborgen ligt, dat brengt de echt gaarne aan het licht. Wee hem, die zich vergist heeft in de keuze!

En al wordt het ook niet zoo slim, dan is er toch nog iets anders niet te overzien. Al te veel is ongezond, ook in het huwelijk. Bedachtzame lieden schudden het hoofd over de buitengewone teederheid der jonge echtelingen. En wie de twijfelenden uitlachten, die vermaanden zij tot geduld, daar de uitkomst het, volgens hun zeggen, leeren zou.

En de uitkomst heeft het geleerd, en wel het allereerst bij Frederik. Het duurde namelijk niet lang, of het begon hem in huis wel wat eentoonig voor te komen, en ging hij soms alleen naar het veld, welks arbeid hij in den beginne met den grootsten ijver verrigtte. Hij had zich door dien ijver een goed oog bij de schoonouders verworven. Eindelijk meende hij, om altijd en altijd bij de arbeiders te zijn, was toch ook zoo volstrekt niet noodig, en als hij eens eene poos van zijne vrouw verwijderd bleef, kon toch ook zooveel niet schaden. Al te groote ijver brengt in den regel walging, de mensch mag doen wat hij wil. En de bezigheden gingen toch hunnen gang, dacht hij, wanneer hij bij de vrouw te huis was; en de vrouw kwam toch ook met haar werk gereed, wanneer hij buiten de arbeiders naging. Somwijlen was hij ook niet zoo rijk als hij gedacht had, en hij meende, dat hij zich met zijn geld eene vreugde mogt bereiden; zijne vrouw, de goede Maria, gunde het hem toch van harte. En als of het zoo wezen moest, de schoonouders stierven beiden kort na elkander, in het vaste geloof aan het geluk hunner kinderen, wie zij hunnen zegen nalieten, zoowel den tijdelijken als den geestelijken. De smart over den dood harer ouders was voor Maria te ligter, daar de liefde van haren man, die zij als onverwelkelijk droomde, nog in vollen bloei was.

Nu Heer, alleen heer en meester, in huis, keerden de verzoekende gedachten bij Frederik met nieuwe kracht terug en vonden te gemakkelijker ingang, daar hij thans de aanmerkingen zijner schoonouders niet meer te vreezen had. En zoo is hij dan somtijds met de spade op den schouder, die de boer, even als de soldaat zijn geweer, steeds bij zich pleegt te dragen, in plaats van naar het veld, naar de herberg gegaan, en heeft een uurtje bij het glas doorgebragt. Daar zat hij soms met andere drinkebroers, die meer van het glas dan van den arbeid hielden, die op de werkdagen, in plaats van naar het veld, of van het veld naar hun eigen huis, naar de herberg gingen. Bij hen is het niet goed, want uit loffelijke gewoonten komen zij daar niet. Zij schuwen het zweet bij den arbeid, of wisschen dit op eene verkeerde plaats af. De eigene huisvrouw zal den man het zweet van het voorhoofd wisschen, en niet de waard, die dat niet goed kan doen. De huiselijke liefde zal den man den drank der verkwikking toereiken, niet de vrouw van den herbergier, die daartoe zoo weinig geschiktheid heeft als de duivel tot zegenen. Maar Frederik is de herberg binnengetreden, alleen om zich even te verpoozen, en wel in den beginne slechts nu en dan zoo eens over dag; later ook des avonds eens een enkele maal en altijd vaker, alsof een booze geest er hem heengetrokken heeft. Hoe mag dat toegegaan zijn? vraagt misschien deze of gene. Wij willen het aantoonen.

Vóór alle zaken was Frederik voor den waard een aangenamen gast, die dan ook met buitengewone vriendelijkheid ontvangen werd. Wanneer Frederik zich slechts liet zien, bleef alles staan en leggen, en werd hij opgewacht, als was hij de eenige gast des huizes. Het was een opmerken en bezig-zijn, een vragen en informeren, als goldt het eenen vorst. En wat Frederik zeide, dat was waarheid; en wat hij loofde, dat werd geprezen; en wat hij slecht vond, dat werd vervloekt; en als hij ongelijk had, dan had hij toch gelijk, namelijk bij den waard, die ontzettend veel van hem hield. Van hem? — neen van zijn geld! En de andere gasten deden ook zoo beleefd met hem, zoo als hij het vroeger nimmer had ondervonden en de lustigsten waren zijne gewilligste dienaren. Zelfs de grootste boeren schaarden zich bij hem, en roemden hem, zoodat het bloed tamelijk bij hem begon te stijgen.

Nu had Frederik, die toch anders zoo dom niet was — hoe

had hij anders Maria gekregen? — moeten weten, dat het spreekwoord: „als de vos de passie preekt, boer! pas op je ganzen!" ook voor hem van toepassing was, en dat iedere herbergs-vriendelijkheid moet betaald worden; maar al had hij het geweten, nu was hij het zeker vergeten. Het ging hem als vele lieden, die, zoolang zij arm zijn, eene goede dosis voorzigtigheid bezitten, maar zoodra zij slechts een weinig boven hunnen vroegeren stand geraken, hun oud verstand met hunne sobere kleederen schijnen af te leggen, of het werkelijk doen en nu meenen, met den fijneren rok ook een ander verstand te moeten aannemen. Gelijk het geld in den zak meerder geworden is, zoo spreken zij op eenen hoogeren toon en worden eindelijk zoo wijs, dat Salomo bij hen ter school kan gaan, steken den neus immer meer in den wind en zien de dingen rondom zich geheel anders, dan andere, gemeene lieden. Wat vroeger wijs geweest is, is nu dom, en wat vroeger dom heette, heet nu verstandig; wat geheel de wereld geldt, geldt hen niet meer; en wat alle menschen schade berokkent, hindert hun in het geheel niet, door.... hun groot verstand. — Het is een hoogst akelig ding, dit *geldverstand*, geachte lezer! ook al buigen nog zooveel menschen daarvoor ter aarde. Inderdaad, de hoogmoed is toch de grootste goochelaar, die niet alleen vreemde lieden de oogen verblindt, maar ook den man zelf met zijne narrenstreken tot den ergsten gek maakt, juist als deze meent, eens regt verstandig te zijn. In die *beuzeling* komt de mensch nimmer tot een helder inzigt, alleen, omdat hij het gewone verstand vergeet, en den duivel niet merken wil, wanneer deze hem bij één haar pakt. Gelijk gezegd is, al de opmerkzaamheid en vriendelijkheid van waard en gasten heeft Frederik bijzonder gevleid, en toen eerst heeft hij, het arme wicht, gevoeld, dat de fortuin hem tot een man gemaakt had. Aan zulk een dun draadje kan de duivel een mensch leiden!

Maar zijn de vriendelijke gezigten van den herbergier en de andere gasten ook soms nog vriendelijker geweest, dan het gelaat zijner vrouw, de goede Maria? Hebben de nieuwe vrienden aan Frederik nog een beter hart getoond, dan de lieve vrouw? Of is Frederik welligt in den grond toch een uitgemaakte ellendeling, die geen goed hart in zich omdraagt? Dat laatste niet geheel. Frederik is een mensch zoo als vele anderen, die zich een wonder van deugdzaamheid denken, zoo

lang zij niet in verzoeking komen. Dat eerste gelooft Frederik evenwel zelf niet. Maar de vriendelijke, hartelijke liefde zijner vrouw heeft hij nu eenmaal reeds zoo lang gehad en kan haar voor altijd hebben. De vrouw was hem reeds tot eene gewoonte geworden. Wat hem daarbuiten geboden werd, had den glans der nieuwheid en streelde hem op eene bijzondere wijze. Voor zijne vrouw kan hij zich toch niet verheffen, en ook niet op zijnen rijkdom roemen, zoo als daar ginds? *En waar de hoogmoed, indien hij eens is ontwaakt, voedsel vindt, daarheen trekt hij den mensch.* Bovendien, wat heeft Maria van de handeling van haren echtgenoot gezegd? Heeft zij een treurig gezigt gezet, gebromd, gescholden? Geenszins. In den beginne heeft zij in het geheel niets gezegd, daar zij het niet voor mogelijk hield, dat Frederik haar minder kon liefhebben, dan zij hem, en derhalve geloofde: alles zou wel met maat geschieden. Zij heeft het geld niet nagezien en hem zelfs niet teruggehouden als hij des avonds, in plaats van bij haar te rusten, naar de herberg ging. En als hij terugkwam, bejegende zij hem steeds vriendelijk en vol liefde, geen bitter woord kwam over hare lippen. Eerst, toen Frederik elken dag bij den waard begon te komen, toen hij de vrolijke genoten opzocht, moest de arme Maria merken, dat in dezelfde mate, waarmede hij zich bij anderen aansloot, zijn hart jegens haar koeler werd, en eene onuitsprekelijke treurigheid maakte zich van haar meester. En zij kon haar leed, mogt zij het al aan de wereld niet openbaren, voor haren echtgenoot niet verborgen houden; menige bange zucht steeg uit hare borst. Hij verschrikte daarvan wel, maar bekeerde zich niet, en als zij hem met vriendelijke wenken op deze of gene onordelijkheid opmerkzaam maakte, dan had hij wel goede voornemens, maar die hielden niet vele dagen stand. *Het booze heeft eene ontwapenende kracht; wie het niet in den aanvang dapper wederstaat, moet zich daaraan onderwerpen.*

III.

Wij stappen eenige maanden in ons verhaal over. Alles is bij het oude gebleven: Frederik heeft zijn ongebonden leven voortgezet en Maria heeft haar leed alleen geleden en het verdriet heeft den blos van hare kaken geroofd. De laatste dag des jaars is aangebroken en later dan gewoonlijk bleef Frederik uit.

In zijne woning lag bereids alles in eenen diepen slaap, buiten de vrouw des huizes, die nog eenzaam in hare kamer zat en biddend de terugkomst van haren man verwachtte. Zij dacht na over den verloopen jaarkring en de smart maakte zich van haar meester, als zij eene vergelijking waagde tusschen den eersten dag van het jaar en den jongst voorbijgeganen. Wel was haar toestand op den 1 Januarij niet geheel beklijdenswaardig, maar er braken toen toch nog oogenblikken aan, waarin zij haar leed kon vergeten. Wel gaf Frederik zich toen reeds aan een ongebonden leven over, maar het gebeurde toch nog wel, dat hij des avonds eens te huis bleef. En thans, — geene enkele minuut van vrolijkheid zag zij meer aanlichten, — geen avond, dat zij haar echtgenoot in zijne woning zag....

Eindelijk kwam hij, maar in welk een toestand? Neen, zóó had de arme Maria hem nog nimmer gezien; zoo zou een huisvader zich ook nimmer voor de zijnen laten zien. In hooge mate beschonken, de kleeding in de grootste wanorde, verwilderd door het spel, rolde hij met een wilden vloek in het huis. Bij den aanblik zijner vrouw beproefde hij instinktmatig zich overeind te houden, maar zijne woeste oogen dwaalden rond, — met de handen vatte hij alle voorwerpen aan, die onder zijn bereik waren, — een vuil en vies vocht kwam over zijne gezwollene lippen, en naauwelijks gelukte het aan de goede Maria, om hem met zijne kleederen te bed te leggen.

Zoo eindigde voor haar het jaar. Weenend zat zij aan zijne zijde en geen slaap sloot hare oogleden. En toen Frederik den anderen morgen ontwaakte, verward om zich heenzag en den avond van gisteren in zijne gedachten terugriep, was het weder de goede Maria, die met betraande oogen voor het bed knielde en in de vriendelijkste woorden haren echtgenoot bezwoer, met den aanvang van den nieuwen tijdkring, het oude leven vaarwel te zeggen, zijnen pligt te gedenken, en de rampzalige makkers te vermijden, die hem ongelukkig zouden maken. En wat haar liefhebbend hart haar vergaf, dát stelde zij hem voor, alleen aan hem en zijn lot denkende, zonder dat een woord over hare eigene ellende gesproken werd; — ter naauwernood, dat zij hare liefde aanhaalde. Frederik echter, die wel hoofd- en maag-, maar weinig hartepijn gevoelde, zag strak voor zich neder. Was het schaamte of was het trots?

Hij had geen woord voor zijne goede vrouw. Ook toen hij

was opgestaan, en Maria hem voor het oog der huisgenooten bejegende, als ware er niets voorgevallen, beloonde hij hare behandeling niet eens met een' vriendelijken blik. Het scheen, alsof die steeds gelijkblijvende vriendelijkheid, die onverdrotene liefde, hem onder dergelijke omstandigheden het meeste ergerde en slimmer werkte, dan de bitterste verwijten. In zich zelven bleef hij voortbrommen; op al hare vragen antwoordde hij niet en zat aan het ontbijt als een kwade jongen. Ja, hij had wel gewenscht, dat Maria met hem in den poel der zonde was afgedaald, een toornig gelaat getoond, hem niet geacht, of hem uitgescholden had. Dan had hij een voorwendsel tot weerstand gehad en barsch, ja regt barsch wilde hij gaarne zijn, even als alle ellendigen die zich in de magt van den booze bevinden en hunne zedelijke ellende met onbeschaamdheid trachten te bedekken. Maria was intusschen lief en goed gebleven, doch ook stil en ernstig, niettegenstaande zij onuitsprekelijk veel leed, en voor de huisgenooten had zij niets laten merken; want Frederik was toch eenmaal haar echtgenoot, ook in zijne ellende; voor het oog van God had zij hem trouw gezworen en zij beminde hem nog met de liefde eener christelijke echtgenoot, al mogt hij deze liefde ook niet waardig schijnen.

Ik weet niet, of de zachte en teedere woorden der goede Maria op dien 1 Januarij haren Frederik werkelijk uit de herberg hebben gehouden, maar dat weet ik, — al heeft hij ook op dien dag aan de stem der ware liefde gehoor gegeven en zijne goede voornemens gehouden, — dat het niet lang heeft geduurd, of Frederik ging nog verder, dan tot hiertoe. Soms was hij geheele nachten in gezelschap van zijne drinkebroers en werd een liederlijk mensch, die zijns gelijken in den omtrek niet vond.

Onder de boeren van het dorp bevond er zich namelijk een, die zich beroemde, de eerste te zijn in drank en spel; met hem had Frederik zamen gespannen, of liever, hij ging bij dezen ter school. Daarbij hadden zich nog een paar schuimloopers aangesloten, die alles met zich lieten doen, wat men verlangde, Frederik met allerlei vleijerijen overlaadden en alzoo medeteerden van hetgeen Maria's echtgenoot als leergeld betaalde. Somwijlen, wanneer zij hem in het spel openbaar bedrogen, werd hij wel eens boos, deelde dan hier en daar oorvijgen uit, maar men kende zijne ijdelheid, en had hem weldra weder in eene goede luim.

Hoe meer Frederik zich in de herberg bevond, gingen zijne eigene zaken natuurlijk meer den kreeftengang. De velden werden veronachtzaamd; de knechts en meiden zonder opzigt, werden lui en bedrogen hem bij iedere gelegenheid. Naauwelijks kon Maria met al hare zorg, het immer dieper zinkende huishouden voor geheel verval bewaren; want Frederik gaf geen acht op zijne zaken, dan alleen om meer geld te verkrijgen voor zijne slemppartijen en de ongelukkige speelzucht. Het was niets ongewoons meer, dat hij soms den geheelen dag niet te huis kwam, soms den geheelen nacht doorspeelde en eerst bij het aanbreken van den morgen in geestelijk verstompten toestand zijne woning binnentrad, en dan tot op den middag sliep. Kwam hij dan met een berooid hoofd onder de werklieden, dan werd hij norsch, ruw, grof; schimpte en maakte aanmerkingen op iedere kleinigheid en dwaalde vervolgens door woud en veld tot hij eene afgezonderde herberg bereikte, waar hij van zijne vermoeijenissen uitrustte. Voor de ontvangen beschimpingen stelden zich zijne arbeiders aan zijn goed of aan den arbeid schadeloos. Dat is namelijk dienstbodenaard, dat zij de onregtvaardigheden der meesters, die zij te verduren hebben, aan het goed of den arbeid laten gelden. Harde en onregtvaardige meesters hebben zelden trouwe dienstboden. De zwakke Maria, niet in staat om eene uitgebreide zaak alleen te drijven, had ook geene kracht of geschiktheid, om dit tegen te gaan. En Frederik was ook, als zag hij den afgrond niet, waar langs hij wandelde. Zijne zinnen en zijn verstand wendden zich van alles langzamerhand af; hij werd doof en onverschillig, zoo niet barsch en onbeschaamd bij iedere vermaning, bij iederen goeden raad, die hem door anderen gegeven werd, al kwam zij ook van de welwillendste zijde. Des te inniger en trouwer sloot hij zich evenwel bij zijne drinkebroers aan, die zich openlijk beroemden, hem en zijne hoeve te willen *verzuipen*, terwijl hij zich immer roekeloozer aan zijne neigingen overgaf. Zijne hartstogten geleken eenen waterval, die alles wat zich in zijn bereik bevindt, in altijd engeren en engeren kring, en altijd snellere bewegingen brengt, totdat hij het reddeloos in de diepte slingert. Dewijl de man de eigenlijke bron des levens en der welvaart van het huis is, zullen de hartstogten, wanneer slechts eene begint te woeden, en deze meester wordt, het eerst den man zelf in hunne dolle vaart medeslepen, zijne krachten ver-

teeren, zijne inzigten verduisteren en verwarren en zijnen waren, regten moed, met zijn zedelijk overwigt breken. Zoodra dan de man wankelt of valt, wankelt het geheele huishouden, wordt uit zijne voegen gezet, en alles en ieder, wat of wie daarmede in betrekking staat, wordt, als door een geheimzinnigen arm, aangegrepen en immer meer en erger in het verderf gesleept, tot eindelijk het geheele huis met den vallenden man ineenstort. De vrouw, al ware het de beste, kan zulk een onheil lang verhoeden, maar het toch niet geheel weren.

Zoo ook wankelde en zonk Frederiks huishouden immer meer en meer. De glans zijner woning verbleekte; het schoone, heerlijke goed, eens het beste van de geheele streek, was in verschrikkelijke wanorde; reeds kleefden er schulden op sommige gedeelten en de listige schurken omringden den zinneloozen Frederik, die dat alles niet zag, of zien wilde, die aan niets geloofde, dan aan zijnen hartstogt alleen, en vervoerd door de drogredenen zijner eigene dwaasheid, blindelings zijn verderf tegensnelde. O, in den hoogmoed ligt een regt gruwzamen hoon verborgen. Zijne kern is eene giftige adder, die haren buit in dollen waanzin ten gronde rigt.

En wat heeft de goede Maria bij dien stand van zaken aangevangen? Is haar het geduld niet uitgeput, de zachtmoedigheid niet ontnomen geworden? Heeft zij Frederik, wien zij toch eigenlijk tot man gemaakt had, niet de deur gewezen, met verwijten en schimpredenen bejegend, of ten minste, den schijnbaar zoo regtvaardigen toorn in eindeloos klagen en zuchten bij de dienstboden of de buren, waar men haar gewis een luisterend oor geboden had, lucht gegeven? In het kort, heeft zij geene van al de fijne en grove kunstgrepen, die zoovele vrouwen meesterlijk weten te handhaven, wanneer het geldt, om den man weder naar haren wil te brengen, of te kwellen, beproefd en aangewend? Neen, niets van dat alles, lieve lezer. De vrouw had wel in den aanvang en het meest, wanneer Frederik zijne goede oogenblikken had en berouw toonde, in alle liefde en vriendelijkheid tot het goede vermaand, en dit ook, daar het niet helpen wilde, twee-, driemaal herhaald, maar toen *gezwegen*. Wel had zij in de kerk op hare eenzame plaats het betraande aangezigt op het boek laten zinken en dan met warmte gebeden, gebeden voor haren ongelukkigen man, maar wanneer zij opblikte, was haar gelaat weder rustig. Soms zat zij des

avonds laat nog bij de wieg van haren zuigeling, als alles in huis reeds lang sliep en wachtte den terugkeer van haren echtgenoot onder gebed en tranen af, terwijl het harte hevig klopte. Nimmer zou zij gewild hebben, dat een der dienstboden den meester afwachtte, — nimmer zou zij haren man, door hare schuld voor eenig mensch in de wereld hebben ten toon gesteld. Maar, wanneer hij kwam, stil en norsch, of in dollen onmannelijken jubel, dan was zij de vriendelijke rust zelve en aan de vrouwelijke onverwinbare liefde liet zij het hem nooit ontbreken. Wel had zij soms haar arm en bezwaard hoofd onder zuchten en tranen, aan de borst van haren man gelegd, als hij den roes uitsliep, alsof zij hem in den slaap het harte nog warm wilde maken; maar wanneer hij ontwaakte, dan zorgde de opregtste, zachtste liefde weder voor al zijne regtmatige behoeften. Met scheldwoorden heeft zij het hart niet harder gemaakt; met onnutte predikatiën den verstokte nog niet meer verstokt; met toorn de barschheid niet gevoed, en met onttrekking harer echtelijke liefde het verkoelende hart van den man niet geheel koud gemaakt. Zij zag het ongeluk van haren echtgenoot in, en haar eigen niet minder; doch Frederik was en bleef haren man, die zij eerde ook nog in het ongeluk. Waarlijk, Maria was eene ware, christelijke vrouw, die hare huwelijkspligten kende en betrachtte.

Frederik, een slaaf zijner driften, een gewillig trawant zijner slechte makkers, had vroeger meermalen, wanneer hij zijne vrouw aanzag, bij zich zelf besloten, op den goeden weg terug te keeren. Ook meende hij niet, dat hij zijne vrouw minder lief had, dan voorheen, en bij plotselinge opwellingen speelde hij weder den liefdevollen echtgenoot. De hoopvolle straal der vreugde op het gelaat zijner vrouw scheen dan voor hem alles te zijn. Zoodra zich evenwel de gelegenheid weder opdeed, dan waren alle goede voornemens als vlietend water verdwenen en zijne ijdelheid behaalde de zege over de betere neigingen zijns harten. Langzamerhand werden deze zwakker en zwakker, hoe meer de roes zijner ijdelheid zijne gedachten verzwolg. Hij schepte dan slechts behagen in de herberg, waar hij een hoogen dunk van zich zelven koesterde. De nabijheid zijner vrouw werd hem eene kwelling; want juist bij haar, bij hare ware zielegrootheid, moest hij zijne erbarmelijkheid gevoelen. Haar onuitputtelijk geduld, hare onverwonnen liefde. die het wachten

niet moede werd, was hem onverdragelijk. Het evenbeeld der goddelijke liefde, was de vrouw voor hem, en hij ontweek haar, waar hij kon. Wanneer de mensch eens de liefde begint te ontwijken, wanneer hij hare magt niet verdragen kan, wanneer hij schuw zich voor haar verbergt, komt het verderf over zijn hoofd. Dan wordt het ongeluk kwaad en het medelijden toorn.

Zoo was het ook met Frederik. Hoewel de waard hem vleide en streelde, — hoewel men in de kroeg alle zijne wenschen voorkwam, — hoewel de gemeenste bezoeker hem aanhing en hem eerde en bewierookte als „een besten kerel, wien de rijkdom niet trotsch maakte, maar die daarvan des levens vreugde genoot" zag hij toch, dat de brave lieden zich meer en meer terugtrokken. Frederik redeneerde daarover echter geheel anders en meende alles te zijn, wanneer hij onder zijne genooten de eerste persoon was, meer dan zij kon drinken en bij het spel aan zijne zucht kon bot vieren. Dit ging zoover, dat hij soms dagen achtereen van de eene kroeg in de andere slenterde, tot hij uit de laatste en gemeenste den terugweg naar het, hem vreemd gewordene eigene huis zocht. Ja, hij rekende het onder zijne heldenstukken, wanneer hij volle vier en twintig uren op eene plaats kon blijven zitten en al zijne drinkgenooten het hoofd bieden. Midderwijl liet hij God en zijne arme vrouw voor alle andere dingen zorgen en wilde aan beiden niet eens herinnerd worden. Zoo gaat het, wanneer de mensch zich aan het kwade overgeeft en de eerste goede vermaningen in den wind slaat. Zoo gaat het wanneer men den hoogmoed laat heerschen en te wijs wordt, om gewoon menschenverstand te raadplegen.

IV.

Jaren lang heeft het woeste leven van Frederik aangehouden, niet alleen tot maatloozen jammer zijner goede vrouw, tot ruïnering zijner familie, maar ook tot schande van den jongen echtgenoot. Frederik werd van niemand meer benijd, Maria door niemand meer geroemd en geprezen, maar wel van alle redelijke menschen beklaagd. Het medelijden, dat vreemde lieden haar toonden, wondde haar hart in het geheim nog meer, daar juist hij geen medelijden met haar had, dien haar hart zoo innig aanhing. Want geene liefde des menschen

troost en verheugt, dan alleen die, waarin de mensch zijn eigen ik geofferd heeft, en wanneer deze zijnen pligt verzaakt, kan elke andere slechts het verlies te meer doen gevoelen. Zoo is het bij edele naturen. Maria, die de troost der menschen weinig zocht, had zich met een te voller gemoed tot God gewend. Van hem bad zij dagelijks om kracht, ten einde getrouwer haren pligt te doen. Wat verder gebeuren zou, liet zij, ofschoon met een beangstigd hart aan de Voorzienigheid over; gebeden heeft zij, geduld en gezwegen daarbij. Voorwaar, zij heeft de regte godsdienst beoefend, want dit leert de mensch op andere wegen niet. Vrouwen, die geene regte godsdienst hebben, kunnen ook niet zwijgen, niet geduldig zijn. Waarschijnlijk is het ook zoo bij mannen.

Hoe meer Maria zich evenwel aan God overgaf, hoe ijveriger zij in de kerk bad en zich in Gods genade sterkte, — hoe verder Frederik zich verwijderde van zijne vrouw, van God en van het gebod. Natuurlijk, voor eenen slechten man is eene goede vrouw eene grootere plaag, dan eene slechte, en wie niet deugt, gaat instinktmatig God, het gebed en de kerk uit den weg. Frederik zat niet meer naast zijne vrouw in het godsgebouw, o neen! *wanneer* hij in de kerk kwam, dan drukte hij zich in de nabijheid der deur in eenen hoek, loerde schuw om zich heen, of knoopte met een ander een gesprek aan, om zijn mishagen en zijne onrust te verbergen, tot hij zich gemakkelijk kon verwijderen, om des te aandachtiger bij den waard te zitten.

De „liederlijke Frederik," zoo als hij in den geheelen omtrek heette, had men reeds den dag kunnen noemen, dat zijne laatste have verkocht zoude worden, want hij had zich reeds met de joden verbonden en hij handelde en schacherde in de kroeg.

Arme Maria, met uw arm kind, hoe zal het u dan gaan?

. . . .

. . . .

Het is weder oudejaarsavond.

Bij Jan Snaps, zooals de dorpsbewoners eenen waard noemden, die algemeen bekend stond, dat het liederlijkste volk bij hem het laatst bleef, zaten vier gasten om eene smerige tafel, waarop verscheidene glazen met sterke dranken onder de overblijfsels van allerlei spijzen stonden. Hier en daar lag een kaartenblad, terwijl de geheele tafel als met asch bestrooid was.

De tochtige wind, die door de slecht geslotene vensters der kamer op meerdere plaatsen doordrong, schudde de aan den zolder hangende olielamp nu naar deze, dan naar gene zijde en de vlam geleek een klein wit dwaallicht, dat op en neder door een moeras danste. De vier gasten zaten op houten stoelen tegenover elkander. Twee van hen hebben hoogroode, door drank en spel verhitte aangezigten en wild door elkander hangende haren en blazen den rook hunner pijpen met groote wolken in de lucht, zoodat het donkere vertrek met zijne nevelachtige verlichting nog duisterder schijnt.

Wie het gezelschap kent, zal in het eene gelaat, gemakkelijk dat van Bart Heinse wedervinden, die sedert jaren Frederik omgeeft als de maan de aarde. Hij is de eigenlijke meester in het vak, die eenen zoo waardigen scholier gevormd heeft. Over het andere gezigt zal hij zich verwonderen, het hier, bij deze gelegenheid te vinden. Het behoort aan den dikken Thomas, een sterke boer, die wel somtijds in de herberg komt, maar toch nimmer onder de eigenlijke kroegloopers blijft zitten. De derde heeft het achterhoofd slaperig op den stoel geworpen, de beenen ver voor zich heengestrekt, de handen in elkander geslagen en men kan zien, dat hij naar rust verlangt. Dat is Harmen Peters, een liederlijke knaap, die slechts deze deugd bezit, dat hij geene vrouw of kinderen ruïneert, maar eerlijk medewerkt aan het verderf der wereld. De vierde eindelijk (en dit is Frederik zelf) heeft den stoel tegen den wand geschoven, de beenen op de nabijstaande bank liggen en laat de armen achteloos nederhangen. Van zijne gelaatstrekken is niets te herkennen, dan dat hij met eene onverschillige kalmte, die aan stompzinnigheid grenst, de kamer rond ziet. Hij slaapt niet, neen hij is geheel wakker, maar zijn innerlijk waken is een donkere blik in eene bedorvene menschenziel, welke blik soms ook door de meest liederlijke geworpen wordt. De waard is achter de toonbank of liever (want naam van toonbank mag zij niet dragen) achter eene andere tafel voor de drankkast, werkelijk in slaap gevallen. Sedert eenigen tijd nemen allen een somber stilzwijgen in acht, dat alleen wordt afgebroken door het eentoonige tik-tak der oude klok, wier wijzer aantoont, dat het jaar bijna zijnen loop heeft volbragt, en weldra de hand zal reiken aan een jongeren broeder, om deze het aanzijn te schenken en zelve in de eeuwigheid te worden opgelost.

Hoort, daar doet de nachtwaker zijne ronde en verkondigt er zijn „twaalf heit de klok!” dat het jaar is heengegaan en eens voor den troon van Hem, die van eeuwigheid tot eeuwigheid dezelfde blijft, zal worden wedergevonden. Dan zal het *tegen* deze getuigen, of *voor* gene spreken en wee hem, die onder de eersten behoort. De vier gasten denken daaraan echter niet, allerminst Harmen Peters, die zonder zich in het minst te verroeren, het zwijgen afbreekt, met de volgende woorden:

„Nu, hoe is het? mij dunkt, het wordt tijd om naar aan huis gaan te denken en het rondhokken voor heden te staken. Laat ons nu eerst wat gaan rusten en dan maar weer frisch aan den gang. Jongens! ik wensch u een vrolijk nieuwjaar! Ik wordt nu koud in dit togtige gat.”

„Wij beiden hebben nog geen slaap!” antwoordde Bart Heinse, „wij hebben alzoo nog geen haast en zullen dus het nieuwe jaar nog eens vrolijk inzetten. Ik voor mij rook ten minste mijne pijp uit: de koelte doet mij goed. Maar gij, Frederik! wilt gij ook naar huis, dan zullen wij dadelijk gaan?”

„Ja, voor Frederik is het waarachtig tijd;” wierp de eerste in, zonder het antwoord van dezen af te wachten. „Hij zit nu reeds drie dagen hier, en heeft in dien tijd noch zijn bed, noch zijne vrouw, noch zijn kind gezien. Mij plagen Goddank! geene vrouw of kinderen, maar ik wil toch wel eens uitslapen.”

„Gij zijt een regte slaapmuts, gij,” antwoordde Frederik met eene heesche stem,” loopt alle pretjes na, en kunt nergens tegen.” En Frederik rigtte zich overeind. „Zie, op den derden dag heb ik nog niet zooveel slaap als op den tweeden en verlang nog niet naar bed. Laat ons liever een lied zingen!” riep hij uit, terwijl hij de beenen van de bank liet vallen en een straatdeuntje aanhief. Zijne stem geleek naar het krassen eener raaf.

„Nu, uw zingen beduidt ook niet veel,” viel de dikke Thomas met een ernstig gelaat in. „Met uw gezang verdient gij gewis geen cent, al zoudt gij ook met moordgeschiedenissen rondtrekken.”

„Wat scheelt mij mijne stem!” riep Frederik; „mijne keel is toch een goede trechter;” en hij nam het half gevulde glas en stortte den drank, als een echte zuiper klokkend in de keel. „Laat ons nog een spelletje maken!” ver-

volgde hij, terwijl hij zijnen stoel aan de tafel schoof.

„Neen, wij zullen ophouden;” zeide Thomas met vaste stem; „maar, zeg eens, Frederik! zijt gij nu werkelijk sedert drie dagen niet te huis geweest?” vraagde hij met schijnbaar goedwillige uitdrukking.

„Ik hou het nog langer uit,” riep deze met gemaakten trots; „wanneer gij wilt, speel ik met u tot morgen ochtend.”

„Maar, wat zal uwe vrouw zeggen,” voer Thomas voort, wanneer gij te huis komt?”

„Ja, waarachtig!” viel Harmen Peters in, „de strafpredikatie zou ik niet graag ontvangen.” En hij rigtte zich overeind en zag Frederik spottend aan. „Zij zal u de les oplezen, Frederikje!”

„Mijne vrouw!” riep Frederik, zoo lustig als hij maar kon. „Ha, ha! mijne vrouw? mij de les oplezen? eene strafpredikatie houden? Dan kent gij haar nog niet. Ik heb mijne vrouw van den beginne af zoo gewend, dat zij niets tegen haren man waagt te zeggen. — De vrouwen moeten zwijgen,” voer hij na eene pauze voort, „want de mannen zijn baas.”

„Nu, dat maakt gij ons ook niet wijs, dat uwe vrouw altijd zwijgt, en nu wel in het geheel niet,” stotterde Bart Heinse. „Uwe vrouw, zal ook weten, waar zij de tong heeft, en wanneer zij al geen straatrumoer maakt, zal zij in huis den mond te minder toehouden.”

„Ik zeg u, Bart! ik ben baas in huis, en mijne vrouw zwijgt; zoo heb ik haar gewend. Zij mag nooit geen zuur gezigt zetten en moet mijnen wil doen, wat ik ook moge bevelen.”

De dikke Thomas wiegde zich op zijnen stoel vol ongeduld heen en weder.

„Maak dat kleine kinderen wijs,” vervolgde de liederlijke kerel verder. „Gij zult u intusschen wel wachten om andere lieden in uw huis te laten, om zij het wonderdier uwer zwijgende vrouw te zien, wanneer gij op den derden dag te huis komt.”

„Wat wilt gij allen er onder verwedden,” viel Frederik triomferend in, „wanneer wij nu naar mijn huis gaan en mijne vrouw mij zelve de deur open doet en zoo vriendelijk is, alsof ik pas was uitgegaan? Wie courage heeft, met dien

wed ik om een rijksdaalder, dat zij ons dadelijk zonder tegenspraak, ieder een spekpannekoek bakt, als ik er maar met een enkel woord van gewaag."

Of het Frederik ernst of scherts was, — allen, behalve Thomas, sprongen op, en loochenden de mogelijkheid daarvan en wedden om een rijksdaalder, dat hij de onwaarheid zeide. Frederik hield zijn woord en moest dit gestand doen; te meer, toen ook Thomas, na eenige bezinning de weddenschap aanging. En zoo besloot men dan, dadelijk op te staan en naar Frederiks woning te gaan, om het „wonderdier" eener vrouwelijke zachtmoedigheid te zien, of anders, Frederik eens duchtig te bespotten. De vier mannen begaven zich alzoo in den duisteren kouden nacht naar buiten. Frederik ging voorop, de anderen volgden; Thomas kwam achteraan. Het was hun eerste togt in het nieuwejaar; maar welk eene? Allen zwegen en hadden daartoe ook reden genoeg. . . . .

. . . .

Wat moet er wel in de ziel omgaan van den man, die op eene misdaad, op eenen roof, eene schending van een heiligdom of wel op eenen moord uitgaat? Wie nog niet tot rijpheid in het booze is gekomen, zoodat hij dit met wellust volbrengt, of met die koude gevoellooze rust, die eene satansnatuur openbaart, dien moeten toch nog immer zonderlinge gedachten en beelden door de ziel trekken, wanneer hij in den donkeren nacht, terwijl de ware levensvreugde slaapt, den weg der zonde bewandelt. Zou dan uit zijne ziel niet de laatste straal van het evenbeeld Gods, dat haar toch onverdelgbaar is ingeprent, schieten, hoe gaarne de mensch, omspannen van de strikken van den hartstogt, deze terughouden, verblinden wil en hem in het hart lichten en den schrik op het aangezigt jagen en de vrees in zijn gebeente storten, zoodat zijne ziel verschrikt van het geluid zijner eigene schreden? En zouden zich dan niet twee geesten strijdend oprigten in zijne borst en in vreeselijken naijver het „Ja" en het „Neen" doen hooren, zoodat de strijddrager het koude zweet op het voorhoofd komt, tot dat hij „Neen!" of „Ja!" gezegd heeft, en Gods engel of de satan heer geworden is in deze ziel? Men verhaalt, dat zulke menschen op den weg zonderlinge gestalten ontmoeten, en dat hun geest soms in het verledene zweeft, of in de toekomst, alsof zij dan met den eenen voet reeds in de

eeuwigheid stonden, terwijl zich eigenaardige stemmen laten vernemen van deze of gene zijde des wegs, die dingen in herinnering brengen, waaraan de zondaar in het geheel niet denken wil. Zulk een nachtelijke zondentogt heeft menig geheim geopenbaard, heeft somwijlen de schellen van de oogen des blinden doen vallen, of soms den slechte verstokt en den zondaar tot een kouden booswicht gemaakt.

En Frederik gaat op eene misdaad uit. Ik weet niet, hoe ik ze noemen zal. Maar dat weet ik, dat er zeldzame dingen in zijne ziel omgaan. Is het met de weddenschap van den aanvang of ernst of scherts geweest, de eerste schrede buiten de deur heeft hem den mond gesloten. Hij is evenwel niet beschonken, en ook de slaap kwelt hem niet, — neen, hij is zoo wakker, als hij in lang niet was. Hij gevoelt flaauw, dat hij op het punt staat om eene misdaad te begaan; hij weet zeker, dat hij zijn huis, zijne vrouw beschimpt, dat hij iets doet, waarop hij zich niet beroemen kan. Hij wil deze gedachten en dit gevoel van zich afweren; maar hij kan niet, het misdrijf heeft hem verrast, zoodat hij geen tijd tot overleg heeft gevonden. Nu, nu staat hem Maria zoo klaar, zoo duidelijk voor oogen, als ooit, en in zulk eenen toestand, dat hij zich alle moeite geeft, haar uit zijne verbeelding te verbannen.

De weg voert het slechte gezelschap, dat als gaauwdieven daarheen sluipt, langs de kerk en het kerkhof. Zie, voor den geest van Frederik gaat de kerkdeur open, een huwelijksstoet treedt uit het heiligdom, de geheele bevolking is op de straten. „Zie den gelukkigen Frederik!" hoort hij duidelijk zeggen. „Wat is de bruid schoon!" fluistert men nevens hem. En zijn eigen huwelijksfeest staat hem voor oogen, alsof het pas gevierd werd, en warm wordt het hem, als stak de hel hem aan, terwijl de zegenbede des priesters hem weder in de ooren klinkt. Naauwelijks waagt hij het verder te gaan. Daar ziet hij — merkwaardig, hij moet zien, wat hij zoo gaarne niet zag, — over de lage kerkhofsmuur de rustplaats zijner schoonouders. Plotseling staat hij voor de oude landeigenaars, die met ernstige woorden hem de bruid tegenleiden en alle vermaningen van toen staan woord voor woord in zijn geheugen, als waren zij er met vurige letters ingeschreven. Hoe siddert hij! Hoe bonst hem het harte! Hoe haastig ijlt hij langs de straat!

Eene poos, en hij is weder in zijn gewonen tred; hij is niet ver meer van zijn huis, waar hij zijne weddenschap winnen of verliezen zal. Zijne kameraden zijn hem gevolgd, hebben natuurlijk niet gezien, wat Frederik zag, maar zij zijn toch zonderling te moede, uitgenomen de dikke Thomas, die met ernstige bedachtzaamheid achteraan komt. Hoe meer Frederik zijn huis nadert, des te meer roept hij zijnen moed te zamen om niet „zwak te schijnen" voor zijne begeleiders. Hij is weder dezelfde Frederik, die pralen wil, zoo goed hij kan.

Arme Frederik! . . . .

V.

In het huis van Frederik lag alles in diepe rust. Het lampje, dat in den eerste der drie verloopene nachten in de stille kamer tot aan den morgen gebrand had, was in den tweeden nacht na twaalf uren uitgebluscht geworden. In dezen nacht was het in het geheel niet aangestoken, want Maria, die uitgeput was, door waken, bidden en weenen, had bij tijds haar leger moeten zoeken, om het vermoeide ligchaam eenige rust te gunnen. Voor zij echter ging slapen, had zij lang voor hare bedstede gezeten en hare smart lucht gegeven in een vloed van tranen. Zij gevoelde zich zoo ellendig en krachteloos, dat zij aan den dood dacht. „Laat mij toch niet sterven, lieve God!" zuchtte zij, „want de arme behoeft nog zoo zeer mijne liefde! Wat zal er van hem worden, wanneer gij mij van zijne zijde neemt? En dan mijn arm kind!" . . . . . . hier stokte hare stem, haar hart sprak in onuitsprekelijke verzuchtingen met haren God; — tranen waren hare woorden. „Heer! uw wil geschiede!" sprak zij eindelijk, toen zij niets meer wist te zeggen. . . . . Zij hoopte te vergeefs op de bekeering van haren echtgenoot.

Nu lag zij wakend te bed en aan een verkwikkende rust was nog niet te denken. Nevens haar sluimerde het kranke kind, want onordelijke vaders en weenende moeders hebben in den regel zieke kinderen.

Daar werd aan de huisdeur geklopt, eerst zacht, toen harder. Dat zal haar echtgenoot zijn. IJlings is de arme vrouw opgestaan, heeft licht aangestoken, een kleedingstnk aangetrokken en is naar het venster getreden, om te zien, of zij zich niet bedrogen heeft.

„Kom, Maria! maak spoedig de deur open, het is koud!" riep Frederik op half bevelenden, half verzoekenden toon.

„Zijt gij het, lieve man?" vraagde zij bekommerd. Maar in hetzelfde oogenblik zag zij vreemde gestalten in zijne nabijheid. Een onbestemde angst maakte zich van haar meester. „O, een oogenblik!" riep zij vleijend, „dan zal ik open doen." En zij begon zich haastig te kleeden, opdat zij fatsoenlijk voor de woeste gezellen verschijnen kon. Toen begaf zij zich bevend naar de deur, om haren man in te laten, terwijl zij het licht in de hand hield.

Zonder haar te groeten, beduidde Frederik tamelijk barsch, ofschoon hij zich daarbij geweld moest aandoen, dat hij een paar vrienden medebragt, die met hem wilde spreken. Maria verzocht met uitwendige rust en diep gewond harte om binnen te treden. Voorop trad Bart Heinse; Maria's aangezigt verbleekte bij het zien van hem, die het ongeluk over haar huis had gebragt. Hem volgde, als een spitsboef, Harmen Peters, wiens onbeschaamdheid, bij den aanblik der edele vrouw geheel scheen ter nedergeslagen. Maria wendde zich een weinig zijwaarts, alsof eene slang haar naderde. Toen kwam nog de dikke Thomas binnen, en het was of Maria den moed voelde herleven. Terwijl hij vriendelijk „goeden nacht!" zeide, wilde hij zich verontschuldigen over het ontijdig bezoek, toen Frederik, wien dit alles pijnlijk werd en die toch met alle geweld niet zwak wilde schijnen, zijne vrouw beval hen naar de kamer te lichten: hij zelf zou de deur wel sluiten. Maria gehoorzaamde zwijgend met de geheele liefde haars harten en met de geheele smart van haar gekrenkt eergevoel. Met de rust eens engels verzocht zij de ruwe gasten haar te volgen, zette het licht op de tafel, en legde dadelijk vuur in den haard. Toen nam zij een ander licht en ging naar den kelder om eene kruik bier te halen.

Zoolang zij aanwezig was, had niemand den moed gehad, een woord te spreken; zoodanig had de rustige, gelatene verschijning der gekwelde vrouw op hen gewerkt, en waarlijk met geen enkelen trek verraadde zij door welken jammer haar hart verscheurd werd. Eerst toen zij naar den kelder gegaan was, begon Frederik weder met zijne smalerijen, hoe hij zijne vrouw zoo goed gewend had, hoe hij heer en meester in huis was, en dergelijken onzin meer. De toon intusschen, waarop hij sprak, bewees ten duidelijkste, dat het hem met die ijdele zwetserij

geen ernst was. De drie gasten hadden zich met Frederik om de tafel gezet, en Thomas, wien geen oog en geen woord van Frederik of diens vrouw ontging, had tegenover den „meester" plaats genomen.

Toen Maria weder binnengekomen was en de volle kruik op de tafel gezet had, begon Frederik met gedwongene vrolijkheid: „Nu willen wij ons ook wat versterken! Maria, bak ons spoedig ieder een spekpannekoek: wij hebben honger. Ook komen wij niet meer zoo jong en zoo pas in het nieuwe jaar bij elkander. Maar spoedig, Maria!"

„Ik zal het dadelijk doen;" hernam Maria en reeds begaf zij zich naar de keuken, om het verlangde klaar te maken. Frederik zág triomferend rond, toen zij weg was, trots op zijne gewonnen weddenschap. Intusschen trof zijn blik slechts verblufte gezigten; alleen de dikke Thomas zag hem aan met eene vastheid, die hem verlegen maakte.

Weldra stonden de dampende koeken op de tafel.

Frederik schoof ieder een bord toe en heette zijne vrouw naast hem neder te zitten. De bierkroes ging daarbij van hand tot hand, alleen Thomas wilde niet drinken. Deze wendde nu den blik niet meer van de bleeke, lijdende vrouw en ontdekte met de vaardigheid van een open hart de onfeilbare smart harer ziel. Wie Thomas had gadegeslagen, terwijl Frederik zich tot vrolijkheid dwong, en ook de beide anderen eindelijk hunne laagheid uitkraamden, zou eene eigenaardige onrust bemerkt hebben, die van zijn hart naar zijn hoofd steeg en van zijn hoofd naar zijn hart daalde, zoodat hij somwijlen sidderde. De koeken waren nog niet verteerd, toen de ledige kruik uit de hand van Frederik in die van Maria overging, met de aanzegging, haar op nieuw te vullen. Zwijgend, maar met een gebroken hart, stond de arme vrouw op en ging naar den kelder. Thomas had, toen zij den knop der deur greep, hare blinkende tranen gezien. Nu kon hij zich niet langer bedwingen. Hij schoof zijnen stoel digter bij de tafel, legde de armen, krampachtig over elkander geslagen op deze neder en zag eene poos met fonkelende oogen Frederik aan.

Frederik was getroffen. De woorden bestierven hem op de lippen. Het was hem, alsof zijn uur geslagen had en hij voor het laatste gerigt geroepen werd.

„Nu moet ik u toch, Frederik, eens vooral zeggen," begon

Thomas, eerst met gesmoorde en toen met donderende woorden, „dat gij een der nietswaardigste ellendelingen zijt, die ik in mijn leven ontmoet heb, een kerel, die niet waardig is, dat Gods aardbodem hem draagt! Zie Frederik! dat wil ik u in uw eigen huis zeggen en verklaren en dan in eeuwigheid dit huis niet meer helpen ontheiligen."

„Ik heb u *goed* gekend, Frederik, toen gij na den dood uwer brave ouders, een arme, verlaten jongen waart, die van het medelijden leefde. Ook heb ik u later gekend: gij waart vrolijk, maar niet slecht en waart blijde, wanneer gij in daghuur uw leven kondt verslijten. Wie heeft u tot *man* gemaakt, u welvaart geschonken, u van alle zorg bevrijd? Wie heeft u eene liefde bewezen, zoo groot, dat gij haar nimmer beloonen kondet? Weet gij ook nog, kwast van een echtgenoot! wat u in het harte omging toen gij op uwen huwelijksdag u in de kerk bevond? wat gij toen met heilige eeden God beloofd hebt? En wat doet gij tegenwoordig?"

„Gij gaat niet meer met uwe vrouw door tuin en veld, ook niet meer ter kerk; maar gij ruïneert die zelfde vrouw, die u een hart geschonken heeft, zooals geen ander in honderd uren gevonden wordt. Gij verstoot eene liefde, die grooter is, dan waarop wij ons een van allen kunnen beroemen. Gij praalt daar buiten. Waarmede? Met uwe slechtheid, die eerder galg en rad verdient, dan een spekkoek; dat gij uwe voortreffelijke vrouw nacht en dag verlaat, om in de kroeg te zitten? dat gij niet alleen haar geld en goed op de gemeenste wijze doorbrengt, haar tot den bedelstaf brengt; maar daarbij ook haar hart, dat gij waarachtig niet waardig zijt, tot den dood toe kwelt, en slimmer martelt, dan wanneer gij haar een kogel door de borst jaagdet?"

„Hoor Frederik!" en Thomas stond op, zijnen stoel achteruit schuivende (Frederik verbleekte meermalen en de anderen durfden geen adem halem) „ik ben ook niet, zooals ik zijn moest, heb ook over den tijd in de herberg gezeten; maar waarom? Mijne vrouw vaart bij het geringste vergrijp met vloeken en schelden uit, en dagen lang hoor ik geen goed woord, om dezen eenigen nacht, waarin ik uwe handelwijze wilde leeren kennen. Gij echter hebt eene vrouw, die meer een engel gelijkt, dan gij een mensch, — eene vrouw, zoo als men in het gansche land geene tweede zou kunnen aanwijzen. En nadat gij drie dagen

lang deze vrouw in kommer, zorg en angst hebt laten zitten en haar meer tranen hebt afgeperst dan gij in uw leven hebt vergoten, zijt gij nog zoo gemeen en onbeschaamd, om eene weddenschap op de goedheid uwer vrouw aan te gaan en deze arme, ongelukkige vrouw midden in den nacht tot een schouwspel uwer zuipgenooten te maken, ons hierheen te lokken, opdat wij zien zouden, hoe onbeschaamd gij uw eigen huis ontwijdt, hoe gruwzaam gij de beste vrouw martelt. Moest men u hier in uw eigen huis niet kerven, dat er geen stukje huid aan u heel blijft, om u weder menschelijk gevoel in te planten? Moest men u niet als een uitzinnige buiten de menschelijke maatschappij sluiten, zich uwer schamen op wegen en straten? Gij meent een regte kerel te zijn; — gij zijt een armzalig wicht die zich door de ellendigste vleijerijen van de nietswaardigste ellendelingen om den tuin laat leiden. Wie nog een vonkje eergevoel in het lijf heeft, moet u verachten. Waarachtig, toen ik daar straks achter u in huis ging, heeft mijn bloed in mijne aderen gekookt; toen ik uwe arme vrouw naast u zag zitten, meende ik, dat het hart mij brak. Toen heb ik het voornemen opgevat, u eens goed de waarheid te zeggen en met u en uws gelijken nimmer meer gemeenschap te hebben. En nu, Frederik, heb ik de laatste schrede in uw huis gezet en zoo God wil, voor de laatste maal in uw gezelschap gezeten. Voor God moogt gij het verantwoorden, wat gij aan de uwen misdaan hebt.

„En gij beiden," voer Thomas voort, terwijl hij zich met vreeselijken ernst tot de beiden wendde, die naast hem zaten, „verlaat met mij op dezen oogenblik dit huis, en geen van u roert het geringste meer aan!"

„Daar hebt gij het zondengeld voor uwe smadelijke weddenschap!" en hij wierp eenen rijksdaalder op de tafel, „maar een slechte kerel is hij, die eenen anderen in het kwade sterkt, een verachtelijk mensch, die eene arme, onschuldige vrouw, ja een engel als deze, helpt kwellen."

„Er uit!" donderde Thomas, „opdat de ellende zich niet meer over zijne gezellen verspreidt! God moge hem genadig zijn!"

Thomas nam zijnen hoed; de beide anderen zagen hem verbluft, bevend en verschrikt aan, daar zijne oogen van toorn fonkelden en zijne woorden hen als het ware door merg en been drongen. Thomas verstond namelijk geen gekscheren en was gewoon aan zijne woorden nadruk te geven.

Frederik zat als een steenen beeld aan de tafel, had in den beginne nog wel eens gewaagd, om Thomas aan te blikken, doch later beschaamd de oogen nedergeslagen. Het bloed scheen hem in het ligchaam te stollen, want bliksemschicht op bliksemschicht, donderslag op donderslag gelijk, klonk de gloeijende waarheid hem in de ooren. Hij was als vernietigd. Ook herstelde hij zich niet, toen Thomas zijne begeleiders voor zich naar de deur dreef en hen, den een naar den anderen met krachtige vuist naar buiten schoof.

De arme Maria had de woorden van Thomas in den kelder gehoord, en dadelijk aan twist gedacht; was oogenblikkelijk naar de keuken geijld, om zoo mogelijk den vrede te herstellen. Doch toen zij vernam, waarvan eigenlijk sprake was, was zij op eenen stoel nedergezonken, had de handen voor het gezigt gedrukt, alsof zij zich voor den man schamen moest en in stilte tot God om hulpe gebeden, voor hem, die juist nu zooveel hulpe behoefde. Toen de mannen stom en zwijgend door de keuken naar de deur gingen, Thomas voorop, verhief zij zich snel, maar hare woorden werden door zuchten en tranen verstikt. Thomas bleef een oogenblik staan, als wilde hij de ongelukkige vrouw nog eenige troostwoorden toe te voegen, maar het wilde hem, in zijne ontroering, niet gelukken. Toen hij de huisdeur geopend had, vatte hij Bart Heinse bij den kraag en wierp hem naar buiten. Harmen Peters vreesde dezelfde handeling en trachtte den vertoornden voorbij te komen, die hem een fikschen schop gaf. Gelukkig raakte hij hem op eene onschadelijke plaats zoodat deze ellendeling alleen over den anderen heenrolde. Alsnu trad ook hij zwijgend naar buiten en trok zacht de deur achter zich op het slot. Op deze wijs meende hij zijne verontschuldiging het best bij Maria te maken. . . . .

. . . .

Nog een uur later zat Frederik op dezelfde plaats, bleek als een lijk, bevend, als had de koude hem bevangen. Naast hem lag op hare kniën, zijne goede Maria, die hare hand met zacht geweld in de hand van haren echtgenoot gedrukt had en weende en bad. Ofschoon zij hem met de teederste namén riep, verkreeg zij geen antwoord, alleen drukte hij somwijlen hare hand, maar schuw, als vatte hij vuur aan. Eens rigtte hij het hoofd op, zag naar het geldstuk op de tafel, beefde heftig en wendde toen het gelaat af. Kort daarop scheen hij uit zijne verdooving

te ontwaken, haalde diep, diep adem, en terwijl hij de hand van Maria los liet, zakte zijn aangezigt op het hoofd zijner vrouw; hij legde den arm om hare schouders en weende, eerst weinig, allengs meer, zoodat hij geheel ontroerd en bewogen scheen te zijn. Maria omklemde de knieën van haren echtgenoot, en weende met hem: geen van beiden konden woorden vinden.

Ook nadat Maria met al de magt harer liefde, haren berouwvollen man een weinig bedaard had, hem de tranen afgedroogd, en het haar uit het aangezigt gestreken had, toen het licht genomen en met hem naar de slaapkamer gegaan was, spraken beiden nog geen woord.

De aanblik van het slapende kind kostte Frederik nieuwe smarten. Nu gevoelde hij eerst regt, dat hij *vader* was. Doch toen Maria haren man op nieuw om den hals viel en vol van zalige vreugde over den wedergevondene weende, toen had hij slechts dit eene woord: „Nooit meer! Nooit meer!" Hij drukte een langen en vurigen kus op het voorhoofd zijner vrouw en riep op nieuw: „Nooit meer! Bij God! Nooit meer!"

VI.

De nacht, die op het tooneel volgde, dat wij in de vorige afdeeling beschreven, of liever de uren, die er nog verliepen, voor de zon aan den oostertrans verrees, gingen in stilte voorbij. Geen woord werd er meer tusschen de echtgenooten gewisseld, en ook toen zij des morgens opstonden, waren beiden stil en droevig. Smartelijke vreugde maakt niet gaarne gedruisch, maar man en vrouw gevoelden eene zalige blijdschap in het gemoed, ofschoon de eerste daarbij nog schaamtevolle gedachten voedde. Intusschen was het voor hem behoefte zich te verootmoedigen voor den God zijns levens en met zijne Maria begaf hij zich ter kerke, om niet alleen het nieuwe jaar, maar ook een nieuw leven in de hulpe des Heeren te beginnen.

Was het toeval, indien wij dit voor een oogenblik aannemen, of was het werkelijk op Frederik gemunt, dat de leeraar tot tekst zijner toespraak had gekozen, de apostolische uitspraak: *het oude is voorbijgegaan, zie het is alles nieuw geworden?* Sprak de voorganger in het algemeen, of wist hij reeds, wat er met Frederik was voorgevallen, toen hij niet alleen den weg van velen

in het verloopen jaar schetste, maar tevens wees op de zondebaan, door velen tot hiertoe bewandeld? Volbragt de herder slechts zijne taak als leidsman van de leden zijner gemeente in het algemeen, of had hij deze en gene meer bijzonder en Frederik bepaald op het oog, toen hij vermaande, dat het met den *nieuwen kring* ook bij hen *nieuw* mogt worden? Wij weten het niet, maar dit kunnen wij zeggen, dat Frederik de woorden van den herder op zich toepaste en het voornemen van den verloopen nacht bevestigde: nooit meer! want het moet anders worden.

. . . .

. . . .

En heeft Frederik zijn voornemen gestand gedaan?

Ja, dat heeft hij, en wel zoo gestreng, dat hij van dienzelfden dag geen voet meer in de herberg gezet en geene kaart meer in de hand genomen heeft. De predikatie van den nieuwejaarsmorgen had hem een diepen blik in zijn vorig woest leven doen slaan en hij heeft zich toen voor het eerst daarover diep geschaamd. Zijne vrouw heeft hij ernstig om vergeving verzocht, en haar voor zijn gansche huis als zijne echtgenoot geëerd, door elke oplettendheid, die hij haar bewijzen kon, en met zijne dienstboden is hij weder manierlijk omgegaan. Daardoor is ook de zegen en het geluk wedergekeerd en het wankelende huis en de echtelijke liefde is weder inniger geworden, zoodat den ouden jammer allengs meer en meer wegvlood.

In het kort, iedereen heeft gezien, dat Frederik een ander mensch geworden is. Dat heeft groot opzien verwekt, ofschoon niemand regt wist, hoe dat gekomen is. Want Bart Heinse had wel reden om van het nachtelijk bezoek te zwijgen en Harmen Peters durfde niets te zeggen. Thomas sprak ook geen woord en zoo bleef de oorzaak van Frederiks verandering een geheim.

En toen op den volgenden Zondag Frederik weder naast zijne Maria in de kerk zat en wel in eene houding, die men niet van hem gewoon was, ofschoon zij iederen christen past, hebben de lieden meermalen eenen verholen blik op de echtgenooten geslagen. En toen de leeraar na eene zielroerende toespraak over de woorden der gelijkenis: *Ik zal opstaan en tot mijnen Vader gaan*, zijne gemeenteleden aan de avondmaalstafel noo-

digde, en Frederik en Maria stil en aandachtig den heiligen disch naderden, terwijl hen daarbij de tranen in de oogen stonden, — was de geheele gemeente zigtbaar bewogen, en de vaders en moeders hieven hunne kinderen in de hoogte, opdat zij zien zouden, hoe een zondaar boete doet. Waarlijk, *hij was verloren en wedergevonden, hij was dood geweest en weder levend geworden.* Maria werd zalig geprezen door de vrouwen van het dorp en waarachtig vereerd door alle goede mannen. Alle regtschapene lieden hebben Frederik meer lief gehad na zijne bekeering dan voorheen, toen hij nog bruidegom was. Want nu eerst toonde hij een *regte man* te zijn. . . . . .

Toen Frederik met Maria uit de kerk kwam stond de dikke Thomas buiten en wachtte hen. Geen woord heeft hij gesproken, maar hij stak zijne dikke hand aan Frederik toe, die de zijne dankbaar drukte, en Thomas heeft haar geschud, zoo als men de hand eens vriends drukt. Ook Maria heeft hare hand aan Thomas toegestoken, en op haren man gewezen, alsof zij Thomas met haren Frederik weder verzoenen wilde. Daarop voerde Thomas het echtpaar in zijn huis en at met hen en ook zijne vrouw, de driftige Elisabeth, weende van vreugde over het geluk van Maria. Van dien stond aan, werd de vriendschap gesloten tusschen mannen en vrouwen, eene ware, gezonde christelijke vriendschap, zoo als soms het gevolg is van goede handelingen. Die vriendschap is Frederik te stade gekomen in het veld en op de bouwhoeve, want Thomas was een knappe boer. En Maria heeft het Thomas vergolden, terwijl hare zachtheid ook de heftigheid van Elisabeth tot zachtmoedigheid keerde en metterdaad toonde, hoe eene goede vrouw met mannen moet omgaan.

In de huizen der beide gezinnen werden soms vrolijke familiefeesten gevierd, en men verheugde zich in het goede, dat men genoot aan den huiselijken haard, waar de kostelijkste bloemen wassen. Natuurlijk moeten deze met zorg gepleegd worden.

VII.

Maria is de gelukkigste vrouw van het dorp geworden.

. . . .

. . . .

Maar nu zal Maria zeker de hand op Frederik gelegd, en

hem geregeerd hebben naar vrouwenaard. Zij heeft hem toch overwonnen en de overwonnenen moeten zich aan den overwinnaar onderwerpen.

Heeft dc pantoffel niet de heerschappij gekregen?

Niets van dat alles.

Maria heeft het verledene nimmer zonder de grootste noodzakelijkheid in herinnering gebragt, — nimmer geklaagd over doorgestaan leed, — nimmer den man voorgerekend, hoeveel tranen zij om hem vergoten heeft, nimmer willen toonen, *dat hij nu doen moet, wat zij wil.* Maar zij heeft ook verder den man regt lief gehad, en wat men regtschapen lief heeft, zal men niet kwellen. Zorgvuldig is zij met haren echtgenoot omgegaan, en heeft voor hem uit den weg geruimd, wat hem gevaarlijk kon zijn, en als somtijds weder iets ruws bij Frederik boven kwam, rustte haar blik vol bange vriendelijkheid op hem. Doch Frederik heeft niet zoodra zijne vrouw in de oogen gezien, of hij stond weder vast en opregt in zijne goede voornemens en hij deed, wat goed is.

Zoo heeft Maria haren man *geëerd* en hem voor immer *gewonnen.* In haar huis is geen ongeluk meer gekomen; want *niet alleen is de man gelukkig, die eene goede vrouw heeft*, maar *waar de hand eener vrome moeder het huis bestuurt, daar blijft de liefde en den zegen voor altijd.*

VII.

En is het vorenstaande werkelijk gebeurd? . . . . .

Zie, lieve lezer! Frederik is nu een fiksche, meer dan zeventigjarige grijsaard, die nog onder bloeijende kinderen en kleinkinderen zit en gaarne uit zijn leven vertelt. Dezelfde Frederik verhaalde onlangs aan eenen goeden vriend de geschiedenis van zijnen echt, opdat zij anderen tot voorbeeld verstrekken konde. Zijne gestorvene Maria herdacht hij daarbij nog met eene zeldzame liefde. Deze heeft, ofschoon zij in den hemel is, zijn hart nog en meer dan vroeger. Toen ik het stukje hoorde, heb ik gemeend, dat het niet zou schaden, als ik alles in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* mededeelde.

Den ouden Frederik was dit goed. Moge het ook u behagen!

Lochem. H. G. HARTMAN JZ.

DE VROUW VAN DEN HANDWERKSMAN.

Novelle

VAN

L. MÜHLBACH.

I.

DE TEHUISKOMST.

In het kleine nette huisje van baas Otto heerschten eene buitengewone drukte en bedrijvigheid. De drie knechten en de twee leerjongens hadden, ofschoon het geen zon- of feestdag was, de werkplaats verlaten en zich bij de huisdeur, die met bloemguirlandes was versierd, geplaatst. Het was hun aan te zien, dat zij op iets stonden te wachten, want telkens keken zij de lange straat in.

„Zij komen, zij komen!" riep thans een der leerjongens, die op een steen, welke op den hoek der straat lag, op den uitkijk was gaan staan.

„Zij komen?" riepen ook thans de knechten; „laat ons thans naar de werkplaats gaan!"

Weldra hield dan ook een eenvoudig rijtuig voor het huis van baas Otto stil. De jeugdige man, die voorop zat en de paarden gewend had, wierp de leidsels op hunnen rug en opende het portier, om twee vrouwen bij het uitstijgen de behulpzame hand te bieden.

„Mina, mijne lieve Mina," zeide hij met ontroerde stem, „nu zijn wij te huis en ik zal er u binnen dragen."

Te vergeefs verzette Mina zich hiertegen. Hij nam haar om haar middel en droeg haar naar binnen, en wel het eerst naar zijne werkplaats, waar zij met een luid vivat begroet werden. Otto stelde nu zijne vrouw aan zijne knechten en leerjongens voor en wederom klonk hun vivat! Mina bemerkte weldra, hoe veel deze van hunnen baas hielden, en vernam van hen, hoe groote verpligting allen aan hem hadden.

„Onze baas," zeide een hunner, „heeft niet gaarne, dat wij spreken van het vele goede, dat wij hem verschuldigd zijn; doch wij moesten het u, die zijne vrouw zijt geworden, vertellen,

Steend v P. Blommers, 's Hage.

DE VROUW VAN DE HANDWERKSMAN.

opdat gij het goed weet, welk een braven man gij hebt gekregen, en opdat gij hem hartelijk en teeder moogt beminnen."

Mina's schoon gelaat was reeds lang met tranen oversproeid en met blikken vol onuitsprekelijke liefde had zij haren Otto aangezien. Thans wierp zij zich aan zijne borst en riep: „O mijn dierbare Otto! God zegene u, God zegene u!"

„God zegene u!" riepen de mannen als uit eenen mond. „God zegene u, mijn schoonzoon," zeide Mina's oude moeder, die ongemerkt het jonge paar was gevolgd en thans hare hand op Otto's hoofd legde; „God zegene u en geve u geluk! Gij verdient dit, want hij, die door zijne onderhoorigen wordt bemind, is een goed, braaf mensch. God zegene uwen arbeid en schenke u op al uwe ondernemingen voorspoed!"

Otto gaf thans aan zijne schoonmoeder en vrouw de hand en door de knechten en leerjongens vergezeld, begaven allen zich naar de woonkamer, waar zij zich om de tafel schaarden en zich den maaltijd goed lieten smaken.

Ten laatste werd ook de dampende punschkom opgedragen, en toen de glazen waren gevuld, dronken allen het eerst op de gezondheid van moeder Anna, die heden, ondanks hare zeventig jaren, regt vrolijk en opgeruimd was en hartelijk deel nam in de vreugde, die zich op aller gelaat afspiegelde. Inzonderheid straalden Mina's oogen van blijdschap en geluk. Zij kon hare blikken van Otto niet afwenden, die haar thans nog veel beminnelijker dan ooit te voren toescheen en in hare schatting de schoonste en knapste van alle mannen was.

In eene kleine, onaanzienlijke provinciestad, niet ver van Berlijn gelegen, had Otto, toen hij op zekeren tijd voor zijne zaken op reis was, haar leeren kennen en na eene korte kennismaking ten huwelijk gevraagd. Mina, de dochter der arme moeder Anna, had in het kleine hutje, dat haar eenig eigendom was, eenzame, stille dagen met haar doorgebragt, en wanneer Otto de eerste man was, die haar zijn hart en zijne hand had geboden, zoo was hij tevens de eerste, dien Mina had leeren kennen en meermalen had gesproken.

Na geëindigden maaltijd gaf Otto aan zijne vrouw een wenk om hem te volgen, bood moeder Anna zijnen arm en geleidde beide de trappen op naar de tweede verdieping van het huis. Boven gekomen, opende Otto de deuren van twee over elkander gelegen kamers en zeide: „hier, moeder Anna, is uw eigen

kamertje; daar binnen kunt gij de wijk nemen, als het u bij ons te druk wordt; en hier, mijne Mina, is uwe kamer, en ik beloof u, die slechts dan te zullen betreden, wanneer gij mij bemint en met mij tevreden zijt."

Hij leidde haar de geopende kamer binnen. Het was een groot, hoog vertrek, eenvoudig, maar smaakvol gemeubileerd. Terwijl Otto zijne vrouw op een stoel neêrzette, zeide hij: „ziet gij, mijne Mina, dat is alles wat ik u bieden kan, en het spijt mij maar, dat ik u niet meer kan geven."

En is het hier niet heerlijk en prachtig," zeide Mina verheugd; „nooit zag ik zulk eene mooije kamer. Zie die heerlijke sopha! Otto, nog nooit heb ik op eene sopha gezeten."

Zij trippelde door de kamer en strekte zich op de sopha uit. „Ha, dat is heerlijk," zeide zij; „hoe heerlijk hebben het toch de voorname lieden, die altijd zoo gemakkelijk kunnen uitrusten."

„Gij zult het ook zoo hebben, mijne Mina," zeide Otto; „gij zijt er veel te schoon en te goed voor, om in de keuken te staan en te werken; daarvoor hebben wij eene goede meid. Gij behoeft niets anders te doen dan datgene, waarin gij lust hebt."

„O, gij goede, gij lieve Otto," riep Mina en vloog hem om den hals, „ik zal dus eene voorname dame zijn? Hoe heerlijk! Ik zal even zulke zachte handen hebben als de dames, voor wie ik vroeger altijd naaide."

Otto kuste haren rooden lagchenden mond en was niet weinig verblijd, dat zijne Mina zich zoo gelukkig gevoelde.

„Laat ons nu naar uwe moeder gaan," zeide hij vervolgens; „wij mogen haar in ons geluk niet vergeten."

Zij vonden de oude vrouw in eene bedrukte stemming voor het venster staan en zij ontving de binnentredenden niet met zulke vriendelijke blikken, als zij anders wel van haar gewoon waren.

„Ontbreekt u iets, moeder Anna?" vroeg Otto haar naderende, terwijl Mina de smaakvolle gemeubileerde kamer in oogenschouw nam.

„Ja, mijn zoon," zeide zij, „of neen, mij ontbreekt niets; doch ik heb te veel, en het doet mij leed, dat ik u een genoegen moet ontzeggen. Maar het kan toch niet anders, ik kan al deze prachtige zaken niet aannemen. Zie zoo, nu is het er uit, en het wordt mij weder ligter om het hart. Ik dank u,

mijn schoonzoon, voor uwe liefde en opmerkzaamheid, doch ik zal u nog meer danken, als gij al die schoone dingen, dien leuningstoel en die sopha uit mijne kamer laat nemen."

„Maar, beste moeder," zeide Mina, „'t is toch zoo mooi en zoo gemakkelijk."

„Gemakkelijk!" herhaalde de oude vrouw op strengen toon; „laten de vadzige rijken en de gebrekkige ouden hun gemak nemen, maar ik houd er niet van. In armoede ben ik geboren en opgevoed; in armoede en onder zorgen heb ik mijne dagen doorgebragt, en ik zou mij ongelukkig gevoelen, zoo ik mij thans op mijnen ouden dag door zooveel weelde en rijkdom moest omringd zien. Daar ben ik niet aan gewoon, en het is mijne grootste vreugde en mijn trots, kinderen, dat ik er niet aan gewoon ben. Want dit juist is een geluk voor arme menschen, dat zij zoo weinig behoefte hebben. Wij armen zijn daarom ook vrijer en onafhankelijker dan alle rijke lieden, want wij hebben slechts weinig noodig om vergenoegd te zijn."

„Gij zijt eene voortreffelijke vrouw, moeder Anna," zeide Otto en drukte een kus op hare hand. „Vergeef mij, dat ik u niet beter heb begrepen."

„Wij zullen elkander gedurig al beter leeren begrijpen," antwoordde moeder Anna met een goedigen glimlach, „want, zoo ik mij niet bedrieg, zijn wij het eigenlijk volkomen met elkander eens. Maar Otto, toen gij zoo vele schoone zaken, die ik niet behoef, hier voor mij liet brengen, hebt gij toch iets vergeten, waaraan ik groote behoefte heb, namelijk mijn spinnewiel."

„O," zeide Otto, „ik dacht, dat gij nu eindelijk eens de welverdiende rust wildet genieten. Het spinnen vermoeit u al te zeer, en gij hebt zelve mij nog onlangs gezegd, dat de oogen u somwijlen pijn doen van het stof van het vlas."

„Wat wil mijn schoonzoon daarmede zeggen?" vroeg moeder Anna, terwijl zij eene schrede achteruit trad en Otto's hand los liet. „Ik zou niet meer arbeiden? Nu, en waarvan zou ik dan leven? Meent gij, dat ik bij u het genadebrood wil eten? Otto, hoe weinig kent gij nog uwe moeder! Neen, neen, de arbeid is mijn leven, en slechts zoolang ik zelve mijn brood verdien, kan ik tevreden en gelukkig zijn."

„Maar wat zullen de menschen wel zeggen," vroeg Anna, „als zij hooren, dat gij op uwen ouden dag nog hard moet werken, om den kost voor u te verdienen?"

„Op mijnen ouden dag? Ik ben niet oud, want ik kan nog arbeiden, en de zeventig jaren, die ik tel, zijn mij daarom nog niet hinderlijk, en wie goed en naar de inspraak zijn geweten handelt, vraagt er niet naar, wat de menschen zeggen. Toen ik uw vader leerde kennen, Mina, was ik een achttienjarig meisje, had geen vader of moeder meer en verdiende mijn brood met naaijen en strijken. Uw vader was een arme timmermansknecht, en hij weende, toen hij mij zeide, dat hij mij beminde, want hij dacht, dat ik zijne vrouw niet zou willen worden, omdat hij zoo arm was. Ik liet hem mijne handen zien en legde die in de zijnen, en vroeg hem: zouden vier krachtige handen voor twee gelukkige en tevredene menschen geen brood kunnen verdienen? Acht dagen later werd ik zijne vrouw, en als wij den ganschen dag gearbeid hadden, dan waren wij toch des avonds vrij, en hoeveel hadden wij elkander dan niet te vertellen. Doch — dat is lang geleden, en laat ik daarover niet meer spreken. Uw vader stierf, en ik zat daar met twee kleine kinderen, arm en radeloos. Wat zou er toen zonder arbeid van mij zijn geworden? O, de arbeid vertroostte mij, en omdat ik er altijd aan denken moest, te werken voor u; voor mijne levende kinderen, kon ik naauwelijks aan den doode denken; ik kon hem slechts nog liefhebben in u in zijne kinderen, voor wie ik dag en nacht arbeidde."

„Gij hebt uw geheele leven voor ons ten offer gebragt" zeide Mina „en u om onzentwil geene vreugde gegund."

„*Gij* waart immers mijne vreugde," zeide de oude vrouw; „wat behoeft eene moeder meer te hebben dan hare kinderen? En zij dacht slechts daaraan, u tot brave, eerlijke menschen op te voeden, en u te leeren, om in uwe armoede gelukkig te zijn."

„Gij hebt meer gedaan, moeder Anna," zeide Otto diep geroerd; „gij hebt mij in uwe Mina een engel opgevoed."

„Nu, nu, niet zoo hartstogtelijk," zeide de oude vrouw met een glimlach; „wees maar tevreden, als zij geen engel is, maar eene goede, brave vrouw. Doch Otto, laat nu al die mooije dingen uit dit vertrek halen."

„Ik zal het doen," zeide Otto, „als gij mij veroorlooft, dat ik ze breng, waar ik wil, en als gij mij belooft, daarover geen verdrietig gezigt te zullen zetten."

„Ik beloof u dit," zeide moeder Anna, „omdat gij er geen verdrietig gezigt over hebt gezet, dat ik die zaken niet wilde hebben."

„Nu, dan breng ik den leuningstoel en de sopha hierover in de kamer van Mina."

„Goede, beste Otto," riep Mina vol blijdschap uit, en sloeg hare armen om den hals van haren man.

Moeder Anna schudde het hoofd, doch zij herinnerde zich, dat zij beloofd had, niet verdrietig te zullen zijn, en daarom zeide zij slechts: „Mina is nog te jong, om verstandig te wezen."

II.

DE WITTEBROODSWEKEN.

Zoo waren de eerste weken vergenoegd en stil voorbijgegaan en met elken nieuwen dag gevoelde Otto al meer en meer zijn geluk toenemen. In hem en rondom hem was alles veranderd; niet langer was hij de eenzame, de verlatene, die alleen stond in de wereld, maar hij had een hart gevonden, dat hem beminde en 's levens lief en leed met hem deelde.

Van zijne eerste jongelingsjaren af was Otto een wees geweest; beide zijne ouders waren hem kort achtereen door den dood ontvallen, en Otto had geene broeders en zusters, geene bloedverwanten, die zijne smart deelen en hunne tranen met de zijne mengen konden. Doch hij had eenen vriend, die hem troostte in zijne eenzaamheid. Deze vriend was de *arbeid*. Hem dankte hij de schoonste uren zijns levens. En omdat hij dien vriend lief had en zich geheel aan hem toewijdde, had deze hem daarvoor met inwendigen vrede en uitwendige welvaart beloond.

Otto's vader was bekend en beroemd geweest als een zeer ervaren kunstdraaijer, en de zoon had van zijnen vader dit bedrijf geleerd en diens bedrevenheid overgeërfd. Daarenboven had Otto zich op de werktuigkunde toegelegd en met zulk een goed gevolg, dat de door hem vervaardigde instrumenten met de Engelsche konden wedijveren en zeer gezocht waren. Wat wonder, dat Otto binnen weinige jaren een voor zijnen stand vermogend man werd!

Doch voor wie was hij een rijk man? Wie genoot de vrucht

van zijnen arbeid? Niemand! niemand was er, die zijne blijde welvaart met hem deelde.

Daar had een toeval hem, bij gelegenheid dat hij eene aanzienlijke bestelling van instrumenten in eene kleine stad, op, geringen afstand van Berlijn gelegen, afleverde, met Mina in kennis gebragt. Zij was bijna het eerste meisje, met wie hij meer dan eenige vlugtige woorden had gesproken, zeker het eerste meisje, 't welk hem zulk een levendig belang had ingeboezemd, dat hij om harentwil voor eene poos zijn werk vergat en in plaats, toen zijne zaken verrigt waren, naar Berlijn terug te keeren, meer dan acht dagen in het kleine stadje bleef, om Mina te zien en haar hartje te winnen. Mina had zijne liefde met wederliefde beantwoord, en zoo was zij zijne vrouw geworden, en hem met hare moeder naar Berlijn gevolgd.

Hoe gansch anders was hij nu gestemd, als hij zich in zijne werkplaats bevond! Nu wist hij, voor wie hij arbeidde. Was niet zijne Mina boven op de kamer, waar vroeger alles zoo doodsch en zoo stil was? En wie drukte hem na geëindigden arbeid in hare armen, als hij zijn woonvertrek binnentrad, waar hij zich vroeger zoo eenzaam en verlaten had gevoeld? Was dat niet zijne vrouw, zijne geliefde het kostbaarste kleinood zijns levens?

Doch Anna, moeder Anna, mogen wij ook niet vergeten! Ook zij was daar tot zijne vreugde. Na zoo vele smartelijke jaren had hij weder eene moeder gevonden, hoorde hij zich weder met den naam van *zoon* aanspreken, en dat door eene moeder, wier gevoelens zoo zeer met de zijne overeenstemden.

Vaak deed hij met haar en zijne vrouw eene wandeling in den diergaard. Hoe schitterden de oogen der oude vrouw van blijdschap, als zij zich in Gods schoone natuur bevond en het gezang der vogels in de groene takken der boomen haar oor streelde. Hare dochter echter had voor dat alles geen gevoel, en moeder Anna zag haar telkens aan met een bestraffenden blik, omdat zij onophoudelijk op zij keek naar de groote allée, waarin de voorname wereld van Berlijn op- en nederwandelde.

„Wees toch niet zoo verstoord op mij, moeder," zeide zij met een glimlach. „Ik ben immers nog jong, en daarom mag ik ook de gebreken der jeugd hebben. Veel liever zou ik daar ginds wandelen, waar zich de schoonste dames van Berlijn in hare schitterende toiletten bevinden, dan hier. O zie toch, hoe

prachtig, daar komt eene koets met vier paarden aanrijden. O, dat moet zeker eene prinses zijn, die er uitstijgt. Kom! gaat mede, dat moeten wij zien."

Zij trok Otto met zich voort en moeder Anna volgde hen met het hoofd schuddende.

Nu mengden zij zich onder de wandelaars, terwijl hun onophoudelijk op- en neêrgaan zeer in den smaak van Mina viel.

„Het moet toch heerlijk zijn," fluisterde zij Otto zacht in het oor, opdat moeder Anna het niet hooren mogt, „het moet toch heerlijk zijn, als men eene voorname dame is. Zie, hoe ginds de officieren eerbiedig buigen voor eene dame, die niet eens schoon is; doch de voorname dames behoeven er ook niet lief uit te zien, want men is toch beleefd en vriendelijk jegens haar."

„Bijaldien de schoonheid voornaam maakte," zeide Otto lagchend, „dan zou mijne Mina ten minste eene vorstin zijn; gij zijt schooner dan al deze dames, en geloof mij, velen van haar, die hier wandelen en zoo eerbiedig gegroet worden, zouden gaarne al haar rijkdom en aanzien geven voor uwe jeugd en schoonheid."

„Ha, gij drijft den spot," zeide Mina lagchend; „ik geloof niet, dat er eene onder haar is, die zoo dwaas zou kunnen zijn."

Moeder Anna was inmiddels zwijgend naast hen voortgewandeld, en met eene uitdrukking van minachting en ergernis had zij den blik geslagen op de vele voorname sierlijk gekleede heeren en dames.

„Laat ons naar huis gaan, Otto," zeide zij; eindelijk „ik kan het niet langer onder deze gekken en gekkinnen uithouden. Geen hunner denkt er aan, dat hij zich hier in Gods schoone natuur bevindt; allen zijn slechts hier gekomen, om te zien en gezien te worden."

Otto glimlachte, doch Mina zeide: „mijn God, moeder, hoe kunt gij over voorname lieden zoo spreken?"

„Voorname lieden," zeide de oude vrouw;" wat gaan mij de voorname lieden aan! Ik heb volstrekt geen eerbied voor hen! Zij moeten eerbied hebben voor ons, voor de armen en de arbeidzamen, zonder wie al deze rijke, voorname lieden niets weten aan te vangen. Wat zou er wel van hen worden, als wij niet voor hen werkten en sloofden?"

„Moeder Anna heeft gelijk," zeide Otto, „wij kunnen de voorname lieden ontberen, doch zij ons niet!"

Middelerwijl hadden zij de Brandenburgerpoort bereikt. „Mij dunkt," zeide Otto, „moeder Anna moest zich thans in eene vigilant naar huis laten brengen, dan ga ik met Mina nog een bezoek afleggen bij een mijner vrienden, die op denzelfden dag met mij getrouwd is. Mina moet toch eenige kennis aanknoopen."

Dit voorstel vond bijval. Moeder Anna klom in eene vigilant en liet zich naar huis brengen, terwijl Otto en Mina zich op weg begaven naar de woning van den bierbrouwer Sanders. Zij werden aldaar hartelijk welkom geheeten.

Mina gevoelde zich echter in het bijzijn van de jeugdige, prachtig gekleede echtgenoot van Sanders niet zeer op haar gemak, en het hinderde haar, dat hare beste japon niet beter was, dan de huisjapon van deze vrouw; niet minder ergerde het haar, dat hare kamer, die zij tot hiertoe voor de prachtigste en smaakvolste gehouden had, lang niet zoo elegant en kostbaar gemeubileerd was, als die van jufvrouw Sanders.

De beide mannen hadden het vertrek verlaten, om de inrigting der bierbrouwerij eens op te nemen, en jufvrouw Sanders begon nu te vertellen van hare groote bruiloft, van de vele voorname gasten, die er op geweest waren, van de kostbare geregten en fijne wijnen, die men den gasten had voorgediend.

„En mijn uitzet, o die is prachtig," vervolgde zij. „Wilt gij die eens zien? kom, ga dan mede naar de aangrenzende kamer."

Zij nam Mina's arm, sloot de deur open en leidde haar het bedoelde vertrek binnen, om haar hare schatten en kostbaarheden te toonen. Mina kon zich naauwelijks aan het gezigt er van verzadigen, maar tevens dacht zij er met bitteren weemoed aan, hoe zij geheel arm en onbemiddeld de woning van haren echtgenoot was binnengetreden en niets had medegebragt.

„En gij, lieve, waar hebt gij uw uitzet gekocht?" vroeg jufvrouw Sanders; „niet waar, gij laat mij dien bij gelegenheid ook eens zien?"

„Ik heb volstrekt zulk een grooten uitzet niet," zeide Anna haastig; „mijn man gaf er de voorkeur aan, om het grootste deel van mijn vermogen in zijne zaak te nemen en het overige op interest te zetten."

Haar hart klopte hoorbaar; een brandend rood bedekte

hare wangen, en naauwelijks had zij deze woorden gesproken, of zij gevoelde er reeds berouw over en schaamde zich voor zich zelve.

„Dan hebt gij, naar het mij toeschijnt, verstandiger gehandeld, dan ik" hernam jufvrouw Sanders. „Men doet altijd beter, zijn vermogen bijeen te houden. Maar weet gij, wat gij mij daar gezegd hebt, doet mij groot genoegen. Men heeft mij verteld, dat gij doodarm waart en niets mede ten huwelijk gebragt hebt. Ik kon mij niets verschrikkelijker voorstellen, dan alles aan zijn man verschuldigd te zijn."

„Ja, wel is dat verschrikkelijk," zeide Mina.

„Maar hoe mag toch wel dat praatje van uwe armoede in de wereld zijn gekomen?" vroeg jufvrouw Sanders.

„Dat is ligt te verklaren," zeide Mina. „Mijne moeder heeft zonderlinge grillen, zij wil volstrekt voor arm doorgaan en zegt, dat zij daarop trotsch is."

„Ja, ja, de oude lieden," zeide jufvrouw Sanders, „hebben doorgaans zonderlinge grillen, en als zij gierig zijn, dan moet het waarlijk niet prettig wezen, met hen onder een dak te leven. Maar daar zijn onze mannen!"

Mina ging Otto te gemoet en zijnen arm nemende, zeide zij: „Laat ons vertrekken, want ons middageten zal gereed zijn."

Zij namen afscheid van het jeugdige echtpaar en beloofden spoedig te zullen terugkomen.

Mina wandelde zwijgend aan Otto's zijde, terwijl zij zijne vragen slechts vlugtig of in het geheel niet beantwoordde, en al sneller en sneller begon zij te loopen, om maar spoedig hare woning te bereiken.

Daar aangekomen spoedde zij zich naar hare kamer en wierp zich vermoeid op de sopha neder. Zij herinnerde zich de woorden, die zij had gesproken, en thans bedekte de gloed der schaamte hare wangen. „Ik heb gelogen, schandelijk gelogen," zeide zij sidderend, „ik heb mijn man en mijne moeder belasterd. O, ik zal mijne oogen niet meer tot hen durven opslaan; zij zijn veel beter, veel braver dan ik."

Heete tranen sprongen uit hare oogen. Daar ging de deur open en Otto trad binnen.

Hij naderde haar zacht en legde zijnen arm om haar.

„Raak mij niet aan," zeide zij, zonder op te zien; „ik verdien het niet, dat gij mij bemint. Ik heb u verloochend."

Otto wist eerst niet, wat hij van zijne Mina moest denken, doch weldra werd hem de reden van hare ontroering en van haar zonderling gedrag duidelijk.

Eensklaps toch sprong zij op en zich driftig in zijne armen werpende, zeide zij: „ik wil u alles bekennen!"

Nu fluisterde zij hem zacht in het oor, wat zij tegen juffrouw Sanders had gezegd, en hoe zij het had doen voorkomen, alsof zij geene arme, maar eene bemiddelde vrouw was.

Een oogenblik zweeg Otto na deze bekentenis, en zijne gelaatstrekken namen eene weemoedige uitdrukking aan; weldra echter wist hij zich te herstellen, en met een goedigen glimlach zeide hij:

„Gij hebt de waarheid gesproken, mijne Mina, en wanneer al wat ik bezit, in uw oog voldoende is, om rijk te heeten, dan zijt gij ook eene rijke vrouw, want dit alles is het uwe. Maak u ook niet bezorgd, dat iemand uwe woorden zou kunnen tegenspreken; ik zelf zal vertellen, dat gij een niet onbeduidend vermogen bezit. En het treft al zeer gelukkig, dat ik juist dezer dagen zeer veel geld van mijne klanten ontvangen heb. Het is eene som van eenige duizende thalers, en ik zal den heer Sanders om raad vragen, hoe ik het best die gelden zal kunnen beleggen."

„Goede, edelmoedige Otto," zeide Mina, hem teeder kussende; en hare tranen waren spoedig opgedroogd, hare smart was weldra vergeten.

„Als ik nu weder in den diergaard ga wandelen," zeide zij tot zich zelve, „dan zullen de heeren en dames mij niet zoo onopgemerkt en trotsch voorbijgaan; zij zullen mij ook groeten en mij aanzien, want dan zullen zij reeds weten, dat ik eene rijke vrouw ben."

III.

DE BRIEVENBESTELLER.

Den volgenden morgen, toen de jeugdige echtgenooten met moeder Anna aan het ontbijt zaten, werd er aan de deur geklopt en de brievenbesteller trad binnen. Zonder te groeten, gaf hij aan de vrouw des huizes een brief over, die aan haar geadresseerd was.

Otto had den brievenbesteller, die er nog zeer jeugdig uitzag, opmerkzaam gadegeslagen, en toen deze zich gereed maakte, het vertrek te verlaten, snelde hij naar hem toe en hem hartelijk omhelzende, riep hij: „Karel, herkent gij uwen ouden schoolmakker Otto niet?"

„Nu, dat zou ik meenen!" zeide de andere; „doch ik wilde eens zien, of gij mij nog wildet herkennen, dan of gij te voornaam zijt, om de vriend van een armen brievenbesteller te wezen?"

„Kondt gij aan mijne vriendschap twijfelen?" zeide Otto op verwijtenden toon. „Zelfs toen ik u niet terstond herkende, hadt gij moeten weten, dat mijn hart u nooit heeft vergeten. Doch kom, zet u bij ons neder, en vertel mij, hoe het gekomen is, dat gij uw vroeger levensplan hebt opgegeven."

„Dat wil ik gaarne doen," zeide Karel. „Gij weet, ik wilde schilder worden; doch dit was niet naar den zin van mijnen vader, hij wilde, dat ik mij op het timmermansvak zou toeleggen en ik voldeed aan zijnen wensch, hoe zwaar mij dit ook viel. Toen mijne leerjaren waren verstreken, stierf mijn vader, en na zijne begrafenis bleek het, dat mijne moeder en ik, nadat wij alle schulden hadden betaald, doodarm waren."

„Ongelukkige Karel," zeide Otto deelnemend; „wat vingt gij nu aan?"

„Wel ik zocht werk te krijgen," zeide Karel, „en de gedachte, dat ik voor mijne lieve oude moeder den kost verdiende, gaf mij moed en kracht."

„Gij zijt een braaf zoon," viel moeder Anna hem in de rede.

„Ach, wat wil dat zeggen, het was mijn pligt," zeide Karel eenvoudig „en mijne moeder was zulk eene brave, edele vrouw. Ik zou niet anders hebben kunnen handelen; want ik had dadelijk een voorbeeld voor oogen, dat mij leerde, hoe een goed kind handelen moet. O, gij hadt het meisje moeten kennen, dat met hare moeder tegenover mij woonde; met het grootste geduld paste zij dag en nacht hare moeder op, en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werkte zij, om voor haar den kost te verdienen. En welk eene moeder was dit? Voor mijne goede oude moeder te arbeiden, dit was geen last, maar een lust, want zij had mij hartelijk lief. Doch Sophie's moeder was eene booze oude vrouw; het goede, vlijtige meisje deed in

hare oogen nooit genoeg. Nooit sprak zij een vriendelijk woord tot hare dochter, en toch klaagde Sophie nooit, maar bleef even ijverig voortwerken voor hare moeder, zonder zich zelve eenig genoegen te gunnen. De gansche buurt had haar dan ook hartelijk lief en noemde haar een engel."

„En hebt gij haar nooit gesproken? Wat is er van haar geworden? Is zij mogelijk reeds getrouwd?" vroeg Otto.

Neen," riep Karel; „zij is niet gehuwd, maar zij is rijk geworden. Weinige dagen, nadat haar moeder overleden was, kwam haar rijke broeder uit Berlijn hier naar toe, en nam haar mede. Zijne vrouw was gestorven en Sophie moest nu zijne huishouding waarnemen. Vroeger had hij zich aan zijne zuster niets laten gelegen liggen, maar nu hij haar noodig had, dacht hij aan haar."

„Ja, ja, zoo zijn de menschen," zeide moeder Anna; „zij denken altijd slechts aan zich zelven, en alleen dan, wanneer zij ons noodig hebben, denken zij aan de armen! Doch gij hebt ons nog niet gezegd, hoe het komt, dat gij nu te Berlijn zijt en niet meer te Potsdam bij uwe moeder?"

„Mijne goede moeder!" riep Karel smartelijk; „voor drie maanden is zij gestorven, en omdat ik mij zoo eenzaam en verlaten gevoelde en alles te Potsdam mij aan mijne moeder herinnerde, ging ik naar Berlijn."

„En niet waar, omdat Sophie te Berlijn is?" vroeg Otto lagchende.

Karel zweeg. Hij stond op en maakte zich gereed, om te vertrekken. „Ik heb nog eenige brieven te bezorgen," zeide hij, „en ik zou, wanneer ik heden in dienst ware geweest, niet zoo lang hier hebben knnnen blijven, doch het is heden mijn Zondag, en ik heb het rondbrengen der brieven in deze straat voor een kameraad op mij genomen, die met zijne vrouw naar Charlottenburg wenschte te gaan."

„Doch niet waar, nu komt gij spoedig terug?" vroeg Otto.

„Zeer gaarne," antwoordde Karel en vertrok.

„Een edel karakter," zeide Otto.

„Een brave zoon!" riep moeder Anna.

„Ik zou de lieve Sophie wel wenschen te leeren kennen," zeide Mina; „jammer, dat wij hem niet gevraagd hebben, hoe haar broeder heet."

„Gij hebt gelijk," zeide Otto; „als hij terugkomt, zullen

wij het hem vragen. Doch nu, Mina, uw brief! Dien hebben wij geheel vergeten. Lees hem toch, Mina."

„Dat is waar!" zeide Mina, terwijl zij den brief opende. Vervolgens zag zij er eene geruime poos in, en Otto bemerkte, dat een donker rood zich over haar gezigt en haren hals verspreidde.

Met eene naauw hoorbare stem zeide Anna, terwijl zij haren man den brief toereikte: „lees gij hem, ik kan geen geschreven schrift lezen."

Otto voldeed aan haar verzoek en las nu overluid:

Beste Zuster!

Uit den brief, dien gij mij hebt laten schrijven, verneem ik met genoegen, dat gij met een rijk man getrouwd zijt! Dat is zeer goed, want geld geeft eer en aanzien, en het is mij regt welkom, dat mijne zuster eene bemiddelde vrouw is geworden, en dit te meer, daar ik reeds lang de nederige plaats, die ik in de maatschappij innam, heb opgegeven en niet langer boekdrukkersgezel ben. Ik, met mijne gaven en talenten, ik zou een handwerksman blijven! Neen, in plaats van de werken van anderen te drukken, geef ik thans mijne eigene werken in het licht, en heb in het vrije rijk der geesten, in de republiek der poëzij zelf zitting genomen. De gulden tijd der vrijheid in het leven te roepen, daartoe heeft het lot mij bestemd; het volk heeft mij tot zijnen vertegenwoordiger uitgeroepen, en ik ben voor die roepstem niet doof gebleven. Reeds heb ik ter bevordering van het groote werk der vrijheid een bundel gedichten laten drukken, die allerwege met geestdrift ontvanhen en gelezen zijn, en ik maak mij thans gereed tot een dier triomftogten, welke de meeste geliefkoosde dichters onzer dagen door geheel Duitschland doen. Ik denk deze groote toer van Berlijn af te beginnen, nadat ik eenige dagen bij u en uwen echtgenoot heb doorgebragt, welke laatste het ongetwijfeld als eene eer zal beschouwen, wanneer ik hem eenig reisgeld ter leen vraag, — de roem dien ik op deze reis inoogst, zal hem zekerlijk de schoonste vergoeding voor de mij verstrekte gelden zijn! En nu wees Gode aanbevolen! Nog iets, ik noem mij niet langer Frits Wendt, want Frits, dat klinkt toch veel te gemeen. Ieder mensch kan Frits heeten; ik heb dezen naam in Bonaventura veranderd en noem mij naar de geboorteplaats

van onzen vader Bonaventura van Ottersheim. Onder dezen naam zijn ook mijne gedichten in het licht gegeven. Groet moeder en bereid haar voor op de vreugde des wederziens.

Uw broeder,

BONAVENTURA VAN OTTERSHEIM.

„Deze vreugde zal juist niet zeer groot zijn," zeide de oude vrouw ontstemd. „'t Zou mij aangenamer zijn geweest, wanneer hij als een arm, bekwaam boekdrukkersgezel was teruggekeerd, in plaats dat hij thans wil doorgaan voor iets, waarvoor hij toch niet in de wieg is gelegd. En dan zijn eerlijken naam verloochenen! Dat heet ook den vader verloochenen, wiens naam hij draagt."

Zij nam den brief en ging daarmede naar haar vertrek.

Mina was in diepe gedachten verzonken geweest en had naauwelijks naar de voorlezing van den brief geluisterd.

Hare ziel hield zich blijkbaar met iets anders bezig, en toen zij thans alleen waren, zeide zij: „Otto, ik heb een verzoek aan u, dat gij echter aan moeder niet moogt verraden."

„O ik begrijp wel, wat gij mij verzoeken wilt," zeide Otto, en Mina in zijne armen drukkende, fluisterde hij haar in het oor: „morgen ochtend ten negen ure zal er iemand hier zijn, om u in het lezen en schrijven onderrigt te geven."

Mina knikte hem glimlagchend toe, en kuste haren echtgenoot, die zoo goed hare wenschen had weten te raden.

IV.

DE PARVENU.

In de Friedrichsstraat, niet ver van de Linden, had de rijke heer Blitz een schoon, groot huis gekocht, waarvan hij de belle-étage zelf bewoonde, terwijl hij de overige verdiepingen verhuurd had aan menschen van rang en geboorte, doch die niet gefortuneerd waren. Aan deze had hij, onder voorwaarde, dat zij elken donderdag en zoo dikwijls hij gezelschap ontving, in zijnen salon moesten verschijnen, zijne appartementen vijftig thalers goedkooper verhuurd, dan de eigenlijke prijs was.

De heer Blitz was oorspronkelijk een arm wevergezel geweest, die met zijn bundeltje op den rug naar Berlijn gekomen was en naauwelijks eenige grosschen bezat, om zich daarvoor

zoo lang eene slaapstede te huren, tot dat het hem gelukt zou zijn, werk bij een wever te bekomen. Intusschen deed het geluk hem reeds den eersten dag vinden, wat hij zocht; bij den rijksten kousenfabriekant kwam hij in dienst, wist de liefde zijner eenige dochter te verwerven en werd, toen deze na weinige jaren stierf, de eigenaar der groote fabriek. Daarenboven trok de heer Blitz uit de loterij den hoogsten prijs van 150,000 thalers, en nu verkocht hij de fabriek en ging van zijne renten leven.

Heden heerschte er in de woning van den heer Blitz eene buitengewone levendigheid. Meiden en knechten liepen op en af, want binnen weinige dagen zou de heer Blitz een groot feest geven.

Hij bevond zich thans in zijn boudoir en hield zich met zeer gewigtige zaken onledig, want hij was bezig, de gasten, die hij voor het groote feest wenschte te inviteren, te kiezen en hunne namen op de invitatiekaartjes te schrijven.

„Zie zoo," zeide hij thans; „honderd kaartjes heb ik ingevuld, maar dat getal is niet voldoende voor een groot bal, en toch, voor zoover ik mij herinner, weet ik niemand meer, dien ik eene uitnoodiging zou kunnen zenden. Maar wacht eens, daar valt mij iets in! Den werktuigkundige Otto, dien zou ik nog kunnen verzoeken; men zegt, dat hij eene schoone en rijke vrouw moet getrouwd hebben, en schoon ik hem in de laatste jaren zeer verwaarloosd heb, zal hij het toch als eene groote eer beschouwen, bij mij te mogen verschijnen, en ik wil daarom in eigen persoon met Sophie naar hem heenrijden, om hem mondeling uit te noodigen.

Hij stond op, ging naar de deur en riep met eene gebiedende stem: „Sophie, Sophie!"

Terstond verscheen een meisje in een eenvoudig, smaakvol morgengewaad op den drempel.

„Wat is dat nu weder, Sophie," zeide de heer Blitz; „het is reeds over twaalven, en gij zijt nog in négligé?"

„Vergeving, mijn broeder," antwoordde zij zacht; „ik was druk aan het borduren."

„Altijd borduurt gij, altijd vind ik u met de naald in de hand. Mijn God, waarom zijt gij zoo vlijtig, men zou waarlijk gelooven, dat gij voor geld moest arbeiden."

„Ik vergeet het telkens nog, dat ik dit niet meer behoef te doen," zeide zij met een smartelijken glimlach.

„Ik zeg u echter, dat gij voortaan niet meer zoo vlijtig moet arbeiden; dat is niet fashionable, en fashionable te worden, dat moet uw eenig streven zijn. Leg u vooral beter toe op den zang, want uw muziekmeester klaagt over u."

„Ik kan niet zingen," zeide Sophie, „ik heb daarvoor geene stem; de klanken blijven mij in de keel steken."

„Nu dan willen wij den duren muziekmeester afschaffen," zeide Blitz, „en de som, die hij kost, voortaan aan uw geld toevoegen. Gij kunt daarmede doen, wat gij wilt."

„Ik zal voor een gedeelte van dat geld boeken koopen," zeide Sophie.

„Doe dat, ik ben tevreden, wanneer men u voor eene geleerde houdt. En thans Sophie," vervolgde hij, „maak uw toilet, wij willen bij den mechanicus Otto eene visite gaan afleggen. Nog iets; wees voortaan beleefd jegens den hofraad Querfeld en stoot hem niet langer voor het hoofd; geloof mij, dat zou eene goede partij voor u zijn."

„Ik wil slechts hem mijne hand reiken, die *mij* om mij zelve bemint en niet aan uwe rijkdommen denkt," zeide Sophie.

„Dat zijn van die grillen die men uit de romans leert," zeide de heer Blitz, „en wanneer ook gij dit uit uwe boeken leest, dan sta ik niet toe, dat gij nog een regel leest, want—"

Een getik tegen de deur verhinderde hem, om meer te spreken, en naauwelijk had hij binnen! geroepen, ofde deur ging open en de brievenbesteller Karel trad binnen.

„Wat heeft dit te beduiden?" riep de heer Blitz; „waar zijn mijne kamerdienaars? Waarom geeft gij de brieven niet aan hen af?"

„Gij hebt mij immers gelast," zeide Karel, terwijl hij heimelijk zijne blikken op Sophie vestigde, „om de brieven aan uw adres aan niemand anders dan aan u zelven af te geven."

„Ja, als ik bezoek heb, opdat de lieden mogen zien, welke uitgebreide connectiën ik bezit, en respect voor mij krijgen. Nu, het doet er ook niets toe! Maar hoor eens, vriend, gij moet mij eene dienst bewijzen, ik zal u goed beloonen."

„Ik doe het ook zonder loon," zeide Karel fier; „zeg mij slechts wat het is."

„Wacht slechts een oogenblik, ik kom terstond terug."

Thans was Karel alleen met Sophie.

Het was voor de eerste maal zijns levens, dat hij haar zoo

lang en zoo van nabij zien kon. Zijn hart klopte hoorbaar. Hij wilde tot haar spreken, doch de woorden bestierven hem op de lippen. Eindelijk echter vermande hij zich en vroeg haar naauwelijks hoorbaar:

„En hebt gij mij niets te belasten?"

„Neen," antwoordde zij, „ik dank u, ik correspondeer met niemand."

„Hebt gij niets te Potsdam te bestellen?" zeide hij. „Ik ga van daag derwaarts."

„Ik heb daar niets, wat mij belang inboezemt," zeide Sophie weemoedig, „niets dan een graf."

„Zal ik eens onderzoeken of de rozen bloeijen, die gij daarop hebt geplant?" vroeg hij verlegen.

„Hoe, gij kent het graf mijner moeder?"

„Het is niet ver van het graf mijner goede moeder," zeide Karel en zijne oogen schoten vol tranen.

„Ah, de goede vrouw Martha was uwe moeder," zeide Sophie; „dus zijt gij haar zoon Karel, wien de gansche buurt prees, omdat hij zoo veel van zijne moeder hield."

„Nu, mijne moeder maakte het mij gemakkelijk, haar te beminnen — en daarenboven," vervolgde hij verlegen — „gij woondet tegenover mij, en derhalve kon ik het wel leeren, een goed kind te worden, want gij weet het wel, uwe moeder...."

„Wij willen haar in vrede laten rusten," viel Sophie hem in de rede; „van de dooden niets dan goed. Bid gij voor mij aan het graf mijner moeder, en als gij wilt, breng mij dan eenige rozen van haar graf mede."

„Mag ik u die rozen morgen zelf brengen?" vroeg Karel.

„Zeker," antwoordde zij vriendelijk, „en wel op mijne eigene kamer. Zeg den bediende slechts, dat gij mij zelve wenscht te spreken, dan zal hij u bij mij brengen. Het verblijdt mij, en het doet mij goed, dat ik eens met iemand over het verledene kan spreken."

Zij groette hem vriendelijk en verliet de kamer. Op hetzelfde oogenblik trad de heer Blitz weder binnen met eene menigte verzegelde brieven in zijne hand.

„Hoor, goede vriend," zeide hij, „gij kunt mij eene groote dienst bewijzen. Over drie dagen geef ik hier een feest, kom dan des avonds naar mij toe, geef uw verlangen te kennen, om mij in eigen persoon te spreken, en treed haastig

den salon binnen. Geef mij dan al deze brieven. Ik heb die allen gefrankeerd en zal er u zulk een hoog port voor betalen, als kwamen zij werkelijk van Petersburg of Parijs."

Neen, neen," zeide Karel, „voor geld doe ik dat niet. Bijaldien gij u echter door den armen brievenbesteller Karel eene dienst wilt laten bewijzen, nu dan zal ik u gaarne de brieven brengen."

„Gij zijt een zotte vent," zeide de heer Blitz lagchend; „nu doe het dan mij ten gevalle."

Karel knikte hem toe en verliet het vertrek. Met gevleugelde schreden begaf hij zich op weg naar Potsdam. Na een vermoeijenden marsch van vier uren kwam hij er aan, en toen hij op het graf zijner moeder nederknielde en de heilige aarde kuste, die haar stoffelijk hulsel bedekte, toen was het hem, als keerden vrede en vreugde in zijne ziel terug, en vurige gebeden zond hij ten hemel voor haar, die hij beminde, voor Sophie.

V.

DE VERLOREN ZOON.

Moeder Anna zat met hare kinderen Mina en Otto in een vertrouwelijk gesprek op de kamer harer dochter, toen de deur driftig geopend werd en een jong mensch de kamer binnentrad. Hij begaf zich naar den stoel van moeder Anna en zeide:

„Nu, moeder, ik durfde uw verlangen niet langer op de proef stellen, en heb mij daarom uit de armen mijner aanbidders losgescheurd, om u uwen zoon Bonaventura van Ottersheim, die ik zelf ben, voor te stellen."

„Ik ken geen Bonaventura van Ottersheim," zeide de oude vrouw verontwaardigd, „en ik mag dien ook niet kennen; komt echter mijn zoon Frits Wendt tot zijne oude moeder, dan zal hij nederknielen en om mijnen moederlijken zegen bidden."

„O, o, dat is Rococo," riep de vreemdeling lagchend, „en daar het oude weder nieuw is geworden, dienen wij ons naar de mode te schikken. — Zacht zonk hij op zijne knieën neder en zeide toen: „Nu, moeder, zegen uw zoon Frits."

„Ja, nu zijt gij mijn zoon," zeide de oude vrouw. „God zegene u, mijn kind, en geve, dat gij in braafheid en eerlijkheid uwen vader moogt gelijken. En thans, mijn zoon,"

vervolgde zij, „sta op en omhels uwe zuster Mina en uwen zwager Otto."

Bonaventura sprong haastig overeind, en Mina en Otto naderende, zeide hij: „ha, Mina, gij zijt werkelijk eene hupsche vrouw; wees hartelijk van mij gegroet; en ook u, zwager Otto, reik ik gaarne de hand, terwijl ik hoop, dat wij goede vrienden zullen worden."

„Zeker," zeide Otto, „de broeder van mijne Mina zal ook mijn broeder zijn!"

„Nu, dat is goed," hernam Bonaventura en wierp zich achteloos op den divan. „Ik ben zeer vermoeid; zulk eene reis met den spoortrein vermoeit toch verschrikkelijk, vooral als men op de derde klasse moet plaats nemen, en hiertoe was ik wel genoodzaakt, omdat ik geen geld meer bezat. Dit is ook de reden waarom gij mij in versletene kleêren voor uw ziet. Ik heb mijne beste kleederen moeten verkoopen, om reisgeld te bekomen."

Mina's oogen ontmoetten op dit oogenblik die van haren man, en Otto begreep de bede, die uit de blikken zijner vrouw sprak.

„Ik heb juist vijftig thalers in mijn lessenaar liggen, waarvoor ik nog geene bestemming heb," zeide hij tot Bonaventura, „en het zal mij genoegen doen, als gij die van mij ter leen wilt aannemen."

„Vijftig thalers, hm, dat is eigenlijk verduiveld weinig," zeide Bonaventura; „intusschen zullen zij voor mijne eerste behoeften toereikende wezen. Ik wil ze dus gaarne van u aannemen."

Otto verliet nu het vertrek en keerde na eenige oogenblikken met het geld terug, dat hij zwijgend zijnen zwager overhandigde.

Bonaventura begaf zich thans naar een magazijn van kleederen, van waar hij een uur later keurig en netjes uitgedost terugkeerde, terwijl hij niet weinig trotsch was op zijn toilet.

Naauwelijks echter had hij weder op den divan plaats genomen, of er hield eene elegante equipage stil voor de woning van Otto, en weinige oogenblikken later trad de knecht binnen, die den heer Blitz en zijne zuster aandiende.

„Wees ons welkom," zeide Mina in verwarring, want het was het eerste bezoek, dat zij ontving. Ook wist zij niets te antwoorden op de lange en sierlijke aanspraak, waarmede de heer

Blitz haar begroette, want haar hart beefde van angst en verlegenheid.

„Ik dacht niet," zeide Otto, toen Mina nog altijd zweeg, „ik dacht niet, dat de rijke heer Blitz zich mijner nog herinneren zou; de rijke en door rijkdom voornaam geworden lieden hebben vaak een slecht geheugen!"

„Nu, ik hoop boven zulke dwaasheden verheven te zijn," zeide de heer Blitz. „Integendeel, wanneer ik thans den rijkdom en den glans, die mij omgeven, beschouw, dan denk ik juist het meest aan dien tijd, toen ik arm was en zelfs het noodzakelijkste ontbeerde."

Terwijl Otto en Mina naar den heer Blitz luisterden, had Bonaventura een gesprek met Sophie aangeknoopt.

Deze zat daar met neêrgeslagene oogen en antwoordde slechts zacht en fluisterend op Bonaventura's vragen.

„Gij woont reeds lang hier in Berlijn, freule?"

„Neen, eerst sedert een half jaar!"

„Ah, en waar woondet gij vroeger?"

„Te Potsdam!"

Mina, die dit laatste gedeelte van hun gesprek gehoord had, vroeg bij zich zelve: „zou het mogelijk wezen, dat dit het meisje is, waarvan de brievenbesteller Karel vertelde en dat hij een engel noemde?"

Op dit oogenblik zeide de heer Blitz:

„Nu, Sophie, hebt gij reeds met de schoone vrouw des huizes kennis gemaakt?"

„Gij heet dus Sophie, en waart vroeger te Potsdam," zeide Mina levendig, „en verpleegdet daar uwe arme moeder?"

Sophie knikte toestemmend.

„O, dan ken ik u reeds," vervolgde Mina; „dan weet ik reeds, dat gij de engel zijt, die uwe arme zieke moeder zoo trouw opgepast en voor haar gezorgd en gewerkt hebt."

„Dit moet toch inderdaad eene vergissing zijn," viel de heer Blitz zeer gebelgd haar in de rede; „gij zult toch niet gelooven, dat mijne zuster behoefde te arbeiden, om mijne moeder te onderhouden?"

„Het is ook eene vergissing," zeide Otto bedaard, ofschoon van het tegendeel overtuigd.

Het gesprek werd weldra algemeen, en Bonaventura maakte door de aangename wijze, waarop hij het gezelschap wist te on-

derhouden, zulk een gunstigen indruk op den heer Blitz, dat deze, toen hij de familie met het eigenlijke doel van zijn bezoek bekend maakte, en haar verzocht, om het feest, dat hij voornemens was te geven, met hare tegenwoordigheid te vereeren, tevens Bonaventura daartoe uitnoodigde. Gaarne beloofde men te zullen komen, en weldra namen nu de heer Blitz en zijne zuster afscheid en vertrokken.

VI.

HET BAL-TOILET.

Op den morgen van den dag, die voor het feest bij den heer Blitz bestemd was, ontwaakte Mina vroegtijdig. Zij had zich zelfs in hare droomen met niets anders bezig gehouden. Zij gevoelde zich regt vrolijk en opgeruimd, en heimelijk fluisterde zij bij zich zelve: „het is mij, als moest mij van daag iets zeer gelukkigs te beurt vallen. En waarlijk het is heden ook een regt blijde dag voor mij! Ik zal voor de eerste maal van mijn leven op een bal verschijnen, zal in gezelschap zijn met graven en baronnen, en zal mogelijk zelfs door hen tot een dans worden uitgenoodigd. O mijn hemel, ik zal dansen, dansen op de maat der muziek!"

Blijde als een kind sprong zij uit haar bed en kleedde zich haastig aan. „Ik moet toch nog eens mijn toilet nazien," zeide zij, „of alles wel goed in orde is."

Terwijl zij zich hiermede onledig hield, werd zij door Otto verrast. Weldra trad ook moeder Anna binnen, die hare kinderen een hartelijk „goeden morgen" toeriep en zich bij hen nederzette. Niet lang duurde het, of ook Bonaventura bevond zich in hun midden en te zamen schaarden zij zich thans om de ontbijttafel.

„Zeg mij toch, zuster Mina," zeide Bonaventura, „voor wie is die rouwjapon, welke hier op de sopha ligt? Er is toch niemand in de familie gestorven?"

„Neen," antwoordde Mina, „het is de japon, dien ik heden avond op het bal zal aanhebben."

Bonaventura lachte luidkeels. „Dezen japon wilt gij voor het bal aantrekken? Maar zuster, ik bid u, dat is volstrekt onmogelijk. Men heeft u immers niet op eene begrafenis, maar op

een vrolijk feest genoodigd, en eene jonge schoone vrouw kan daar niet in zulk een donkeren japon verschijnen. O, ik zie het wel, Mina, het is noodig, dat ik uw toilet eens naauwkeurig opneem, als gij van avond niet wilt worden uitgelagchen. En dit, mijn kind, is het ergste, wat iemand in de wereld kan overkomen."

„Als ik met dezen donkeren japon niet op het bal kan komen," zeide Mina droevig, „dan zal ik te huis moeten blijven," en tranen schoten haar in de oogen.

Otto had haar reeds lang zwijgend gadegeslagen. Als hij thans hare oogen zag vochtig worden, verliet hij haastig het vertrek en keerde terstond met eene rol gelds terug, die hij in Mina's handen stopte.

„Daar," zeide hij, terwijl zijne stem min of meer trilde, „daar, mijne Mina, hebt gij het noodige geld, rijd haastig met uw broeder naar den eenen of anderen winkel, en koop er, wat gij noodig hebt."

„Otto!" riep moeder Anna op verwijtenden toon, terwijl Mina juichte van blijdschap en Bonaventura zeer voldaan lachte.

„Otto!" herhaalde de oude vrouw schier dreigend. Hij maakte zich los uit Mina's armen, en naderde de oude vrouw, die hem met toornige blikken aankeek.

„Moeder Anna," zeide hij op vasten toon, „ik wil niet dat iemand zich zou moeten schamen, om met mijne Mina een feest bij te wonen."

„Het is goed," hernam moeder Anna, en terwijl zij op Mina een blik vol minachting wierp, verliet zij haastig het vertrek.

„Goed dat zij weg is," zeide Bonaventura; „ik gevoel mij in haar bijzijn altijd min of meer beklemd. Doch maak thans wat voort, zuster, wij hebben nog veel te doen."

Mina maakte zich gereed, nam met een hartelijken kus afscheid van Otto en verliet met Bonaventura het vertrek.

Otto zag haar na, terwijl zij met Bonaventura de straat afging; hij hoopte, dat zij nog eenmaal om zou zien, om hem te groeten en toe te lagchen. Doch zij hield zich uitsluitend met haar broeder bezig. Zij keek niet om, zij dacht niet aan Otto!

Hij verliet het raam en ging langzaam in de kamer op en neder. Zijn gelaat stond droevig, zijne lippen trilden, en bange zuchten ontglipten zijnen mond.

Hij was alleen; niemand zag hem thans en ongestoord kon

hij zich dus aan het smartelijk gevoel overgeven, dat hem overmeesterde en hem toefluisterde: de zon uw geluks is ondergegaan, en de toekomst zal voor u niets zijn, dan een nacht van smart en lijden.

„Ik wil werken, werken," zeide hij eindelijk, en haastig begaf hij zich naar zijne werkplaats.

Toen het avond was geworden, stond Mina in haar smaakvol toilet voor den spiegel en bekeek zich nog eens met dien tevredenen en triomferenden blik, die slechts aan schoone vrouwen in zulke oogenblikken eigen is.

„Kom nu, Mina," zeide eindelijk haar broeder, „het is tijd, het rijtuig wacht."

Hij bood haar zijn arm, doch Otto drong hem zacht op zijde, en zijne vrouw den arm gevende, zeide hij glimlagchend, doch op vastberaden toon: „vergun mij, zwager, dat ik in dit opzigt een weinig ouderwetsch blijf en het aan niemand veroorloof, mijne vrouw te geleiden, zelfs niet aan den beroemden dichter, haren broeder."

VII.

HET FEEST BIJ DEN HEER BLITZ.

In de receptiezalen van den heer Blitz bewoog zich een schitterend gezelschap. Men vond er vele voorname lieden, en toen de heer Blitz zijn oog over hen liet gaan, zwol zijne borst en hij dacht bij zich zelven: „deze allen wonen of in mijn huis of zijn mijne schuldenaars, deze allen zijn in zekeren zin van mij afhankelijk."

En hoe vriendelijk waren deze heeren; hoe vertrouwelijk spraken zij met den heer Blitz, den vroegeren kousenwever, hoe bewonderden zij zijne prachtig gemeubelde zalen en hoe overgelukkig gevoelde zich door dit alles de heer Blitz.

Ja, hij was overgelukkig, want hij zag noch het spotachtige glimlagchen zijner voorname vrienden, noch hoorde de hatelijke aanmerkingen, die zij elkander in het oor fluisterden, wanneer hij niet aan hunne zijde stond.

„O die geld-aristocratie!" zeide de baron van Gerbeck tot den heer van Wonderberg, die te zamen bij een der ramen stonden te praten. „Zie dezen opgeblazenen, gelukkigen mensch

den heer Blitz. Ha, ik herinner mij nog zeer goed den tijd, dat ik mijne zijden kousen bij hem kocht en thans noemt hij zich onzen gastheer en is driest genoeg, om ons bij zich te nodigen."

„En wij noemen hem onzen vriend," zeide de heer van Wanderberg lagchend, „wij drukken hem de hand en behandelen hem als onze gelijken. Waarom doen wij dit? Om ons eigen voordeel. Gij, mijn waarde baron, bewoont eene prachtige belle-etage van zijn huis, die hij u voor twee honderd thaler goedkooper verhuurt, enkel om de eer te genieten, u zijn huurder te kunnen noemen, en ik heb van den goeden man eenige duizende thalers geleend. Maar zie, daar nadert ons de vrouw van den geheimraad Stein; ook zij ontziet zich niet, in den salon van den kousenwever te verschijnen."

„Laat mij hier een oogenblik adem halen," zeide de vrouw van den geheimraad, terwijl zij de heeren naderde, „het is hier zoo vreeselijk burgerlijk. Er is inderdaad niets komieker dan een parvenu, want in zijn persoon vereenigen zich slaafsche onderwerping en onverdragelijke trots."

En de dame lachte zoo hartelijk achter haar waaijer, dat de heeren onwillekeurig met haar moesten instemmen. „Gij hadt eens moeten zien," vervolgde de dame lagchend, „met hoeveel galanterie hij mij ontving en mij de handen kuste, de beide handen, baron, en hoe hij mij triomferend vroeg, of het niet prachtig bij hem was, of ik wel ooit iets schooners had gezien, dan deze schilderijen, deze spiegels, deze meubels. O, het is kostelijk!"

„Mijne genadigste, gij zijt inderdaad onwederstaanbaar, maar zie, daar komt de heer Blitz naar ons toe. Laat ons ernstig zijn."

„Nu, hoe gaat het onzen vriendelijken gastheer?" zeide de vrouw van den geheimraad, terwijl zij den heer Blitz met haar waaijer naar zich toewenkte. „Gij moet, als gij uwe gasten aanziet, u zeer gelukkig gevoelen. Allen bewonderen u en uwen rijkdom, allen zijn verrukt over dezen heerlijken avond."

„Ik gevoel mij ook onbeschrijfelijk gelukkig, mevrouw," zeide de heer Blitz. „Ik gevoel mij des te gelukkiger, wanneer ik mijnen tegenwoordigen toestand met mijn verleden vergelijk. Ik was een bedelaar, toen ik te Berlijn kwam. En zie thans deze kostbare meubelen en behangsels, dat alles is mijn eigendom, ik kan al die weelde bekostigen en daarenboven nog

zoo als gij weet, geld uitleenen aan mijne waarde vrienden."

„*Il est affreux*," fluisterde de vrouw van den geheimraad.

De heer Blitz, zonder te vermoeden, dat hij beleedigd had, vervolgde: „ja, ik ben gelukkig, en weldra zal ik nog gelukkiger zijn, want gij moet weten, dat ik alle hoop heb, een titel te bekomen."

„En waarop is uwe hoop gegrond?" vroeg de baron.

„Dat wil ik u zeggen," vervolgde de heer Blitz op vertrouwelijken toou. „Ik heb voor de instandhouding van vele door het hof geprotegeerde genootschappen aanzienlijke sommen over, en daar ik vele voorname kennissen en vrienden heb, hoop ik mijn doel te bereiken. Hoe heerlijk zal dat klinken: „Heer hofraad Blitz." O, mijne heeren, op den dag, dat ik dien titel verkrijg, wil ik u drieën, u, mijne beste vrienden, eene dienst bewijzen, ja, mevrouw, op den dag, waarop gij mij voor het eerst hofraad noemt, kunt gij eene somme gelds van mij vragen, zoo groot gij wilt, al ware die som nog eens zoo groot, als die, welke...."

„Maar, mijn God," riep de vrouw van den geheimraad, blozende en hem in de rede vallende, „hoe vreemd, een brievenbesteller komt in den salon."

„Wat, een brievenbesteller?" riep de heer Blitz, schijnbaar verbaasd; en naar hem toegaande, vroeg hij hem barsch, wat er van zijne begeerte was.

Het was Karel, die de hem door den heer Blitz gegevene brieven bragt; terwijl hij zijn binnentreden daarmede verontschuldigde, dat op alle brieven stond: „aan den heer Blitz zelven af te geven," en hij dien overeenkomstig handelen moest, zochten zijne oogen Sophie, doch te vergeefs.

„Ja, ja, mijne heeren," zeide de heer Blitz, terwijl hij de brieven den een na den ander opende en las, „zoo gaat het ons rijke lieden. Wij worden overstroomd met brieven en smeekschriften. Daar is er een, die verlangt, dat ik hem zal laten studeren, een ander, een schilder, wenscht geld voor eene reis naar Italië, een groot virtuoos vraagt verlof, om zich op mijne soirées te laten hooren. Nu, wij zullen zien. Ik zal naar hen informeren, en hen, als zij het verdienen, ondersteunen."

Terwijl dit in den eenen salon voorviel, had zich in den anderen een digte kring om Bonaventura gevormd, die op de piano speelde en daarbij met zijne liefelijke, volle stem eenige

nieuwgrieksche vrijheidsliederen naar eene, zooals hij zeide, door hem vervaardigde overzetting zong.

Sophie stond achter zijn stoel en luisterde naar het heerlijke gezang met blikken, waarin hare geheele ziel lag.

Eenigzins op zijde zat Mina. Hare aandacht was verdeeld tusschen haren broeder en den schoonen jeugdigen man, die naast haar zat en met eene warmte en welsprekendheid tot haar sprak, zooals zij nog nooit gehoord had.

Wat sprak hij? Zij wist het naauwelijks, maar het klonk haar als hemelsche muziek in de ooren. Nu en dan citeerde hij de woorden van eenen Franschen of Engelschen dichter; dan was het, als maakte diepe weemoed zich van Mina's harte meester, en zij zuchtte smartelijk.

De jeugdige man glimlachte hoogst voldaan bij zulke zuchten, want hij meende, dat zij hem begreep, en hij verkeerde in den waan dat hij eene vrouw voor zich had, wier hart hij in liefde voor hem had weten te ontbranden.

Mina echter zuchtte slechts, omdat zij de vreemde talen niet verstond, en omdat zij zich over hare onwetendheid schaamde. Overigens gevoelde zij zich hoogst gelukkig en was er trotsch op, dat zulk een voornaam heer uit het gezelschap, als de heer van Sendeck was, haar schoon vond.

Otto daarentegen stond verlegen en zwijgend bij een der vensterramen. Hij gevoelde zich hier volstrekt niet op zijn gemak. Gaarne zou hij aan Mina's zijde geweest zijn, doch het ontbrak hem aan moed, om door den kring der heeren en dames heen te dringen, ten einde zoo bij haar te komen.

Bonaventura echter was heden geheel in zijne kracht. Hij had zich voorgenomen beminnelijk te zijn, en hij was het inderdaad. Aller oogen, inzonderheid die van Sophie, waren op hem geslagen. Zij vooral was hoog met hem ingenomen, en toen hij dit bemerkte, wist hij, wat hem te te doen stond, om het hart der gasten van den rijken heer Blitz te veroveren.

Hij sprak onder anderen ook van zijne gedichten, en thans verzocht men hem, die voor te dragen. Geheimzinnig zeide hij, dat de politie hem reeds op het oog had, en dat men schier nergens veilig was tegen spionnen; ook vermoedde hij, dat zijne gedichten thans reeds in Saksen verboden waren. Natuurlijk verzocht men hem nu nog dringender, ze voor te lezen. Bonaventura maakte de voordragt zijner gedichten

afhankelijk van Sophie, en als zij hem daarop verzocht had te lezen, las hij, ofschoon, naar het scheen, met tegenzin, en slechts om haar genoegen te doen.

Toen de partij was afgeloopen en Bonaventura laat in den nacht huiswaarts keerde, zeide hij vergenoegd tot zich zelven: „thans is het goed; ik zal de held van den dag worden en de gade van de rijke en schoone Sophie Blitz.”

VIII.

NA HET BAL.

Toen Mina den volgenden morgen ontwaakte, was het haar, alsof de avond van gisteren slechts een droom, eene hemelsche verschijning was geweest. Zij vroeg zich zelve af, of zij dat alles werkelijk beleefd, en of zij al dien glans en al die pracht werkelijk aanschouwd had, en terwijl zij hierover nadacht, meende zij plotseling weder de schoone, zacht fluisterende stem van Victor van Sendeck te hooren, die tot haar gezegd had, dat zij het sieraad der gezelschapskringen was.

Zij kleedde zich heden met meer zorg, dan gewoonlijk; vervolgens ging zij voor den spiegel staan, om heur haar op te maken, en toen nu haar geheele toilet was voltooid, trad zij naar het venster en opende dit. Tegelijk werd er ook een venster van het tegenovergelegene huis geopend; eene dame stond er voor, die Mina vriendelijk groette.

Dit groote huis aan de overzijde behoorde insgelijks Otto toe; doch hij had er de voorkeur aan gegeven, om in het kleine huis, dat hij reeds zoo lang bewoond had, te blijven en het andere in onderscheidene afdeelingen te verhuren. Ook Bonaventura had er eene kamer van betrokken, en de dame, die Mina zoo even had gegroet, was een van Otto's huurders, en heette mevrouw Jelsa. Reeds sedert eenige dagen was zij geregeld voor het venster verschenen, zoo dikwijls Mina zich vertoonde, en had haar beleefd gegroet; en gisteren, toen zij hare meid eene boodschap bij Otto, haren huisbaas, liet doen, had zij zelfs laten vragen, of de schoone vrouw van Otto haar in het geheel geene visite kwam maken.

„Otto,” zeide Mina haastig tegen haar man, die juist in hare kamer trad, „Otto, ik wil mevrouw Jelsa heden eens een bezoek gaan brengen.”

„En dit zegt gij mij," sprak Otto, „voordat gij mij nog een goeden morgen hebt gewenscht?"

Toen hij haar zoo goedig toesprak en daarbij zoo teeder aanzag, gevoelde zij zich weder geheel en al zijne vrouw; zij drukte hem aan hare borst en omhelsde hem hartelijk.

Vervolgens gingen zij te zamen naar moeder Anna, die hen vriendelijk ontving.

Toen zij weder in Mina's kamer waren teruggekomen en het ontbijt hadden genuttigd, zeide Mina plotseling: „gaat gij met mij naar mevrouw Jelsa?"

„Het is u dus waarlijk ernst, haar een bezoek te brengen?" vroeg Otto.

„Zeker," zeide zij, „ik vind het zelfs onfatsoenlijk, dat ik het niet reeds vroeger heb gedaan."

„Maar bedenk, beste Mina," hernam Otto op smeekenden toon, „bedenk, waartoe dit leiden zal. Mevrouw Jelsa is eene, hoewel arme, toch zeer trotsche en voorname vrouw. Zij is vroeger eene rijke grondbezitster geweest en is van aanzienlijke geboorte. Haar man echter heeft haar vermogen doorgebragt en zich vervolgens het leven benomen. Zij leeft van een pensioen, dat hare rijke bloedverwanten haar verstrekt hebben. Wij zijn eenvoudige burgerlui, en hoe kan er dan van omgang tusschen ons en de voorname dame sprake zijn?"

„En waarom zijn wij dan zulke eenvoudige burgerlui?" vroeg Mina ietwat gebelgd. „De heer Blitz is ook niets meer dan een eenvoudig burgerman geweest, en toch ontvangt hij bezoeken van geheimraden en barons; waarom zouden wij niet eveneens kunnen handelen?"

Otto zag haar een oogenblik verwonderd en vragend aan; vervolgens zeide hij bedaard: „De heer Blitz is ook een zeer rijk man, en de voorname heeren hebben daarom vermoedelijk vergeten, wie hij vroeger is geweest."

„Maar wij, zijn wij dan ook niet rijk?" vroeg Mina op schier driftigen toon.

Otto zeide na eene pauze: „wij zijn het, zoolang wij vlijtig en arbeidzaam zijn, zoolang wij in onze werkplaatsen ons kapitaal drie maal 's jaars omzetten. Doch bijaldien wij den arbeid laten varen, dan zullen wij spoedig arm zijn, want ons kapitaal is niet groot genoeg, om er op een hoogen voet van te kunnen leven."

Mina wendde zich schier verachtelijk van hem af en verborgde haar gelaat in de kussens van den sopha.

Otto echter greep hare hand en vervolgde op rustigen toon: „laat ons, beste Mina, thans eens over dit punt met elkander spreken. Ik gevoel dat dit hoog noodig is. Sedert eenigen tijd heeft er eene groote verandering in uw binnenste plaats gegrepen. Gij zijt niet meer tevreden met wat ik u bieden kan, en schoon ik ook hoop, dat gij mij genoeg bemint, om u over mij niet te schamen, zoo schaamt gij u nogtans over den eenvoudigen naam dien wij dragen, en hebt het aan uwe onderhoorigen verboden, u, zoo als dit tot hiertoe geschiedde, *vrouw* te noemen."

„Neen, neen," viel Mina hem driftig in de rede, „neen ik schaam mij mijnen geliefden, mijnen dierbaren Otto niet, en wanneer ik desniettemin vurig wenschte, dat wij rijke, voorname lieden waren, zoo geschiedt dit, zoo is het, omdat...."

„Omdat mijne Mina eene zoo schoone vrouw is, dat zij eigenlijk veel te voornaam is voor een eenvoudigen burger," zeide Otto, Mina naar zich toetrekkende en omhelzende.

„Maar hoor mij ten einde toe aan," vervolgde hij daarop weder op hoog ernstigen toon; „ik zeide u straks, dat wij, om behoorlijk te kunnen blijven leven, moeten arbeiden. Doch zoo gij, mijne waardste, de verstrooijingen der wereld bemint en mij aan uwe zijde roept, om ze met u te genieten, dan zal ik die roepstem volgen, want nimmer zou ik verre van u kunnen zijn. De arbeid, die mij gedurende mijn gansche leven versterkt en vertroost heeft, zou voor u, mijne innig geliefde, moeten wijken; als gij mij er afriept, dan zou ik geene kracht genoeg bezitten, om aan uwe wenschen weerstand te bieden. Ziet gij, Mina, dat is de invloed, dien gij op mij uitoefent. Gij kunt van mij maken wat gij wilt, want alles wat ik ben en heb, behoort u alleen toe. Daarom smeek ik u, wil toch niet, dat ik meer zal schijnen dan ik ben, en vorder toch niet, dat wij boven onzen staat zullen leven. Laat ons vergenoegd en tevreden zijn met hetgeen wij bezitten, en niet streven naar wat lot en geboorte ons hebben ontzegd."

„Gij hebt gelijk," zeide Mina diep geroerd, „laat ons tevreden en Gode dankbaar zijn voor ons geluk. Heb slechts geduld met mijne zwakheden, en denk, dat ik u boven alles bemin, en dat ik nimmer iets anders kan willen, dan uw geluk. Door u ben ik immers alles wat ik ben?"

Mina zeide dit op zulk een gevoeligen toon, dat Otto, buiten zich zelven van geluk, hare handen aan zijne lippen drukte en die met kussen bedekte.

„Ook beloof ik u," vervolgde Mina, „dat ik mevrouw Jelsa geen bezoek zal brengen, want gij hebt volkomen gelijk, dat zulks ons niet past."

Otto kuste haar vol verrukking en noemde haar met de teederste namen. „Laat ons nu weder vrolijk zijn," zeide hij, „en nimmer, dit beloof ik u, zullen wij weder over deze dingen spreken."

En zij waren vrolijk als kinderen en lachten en schertsten een geruimen tijd met elkander.

„Nu echter," zeide Otto opstaande, „moet ik weder naar beneden, naar mijne werkplaats. Ik moet van daag nog eene zeer kunstige machine zamenstellen. Maar gij, mijne Mina, waarmede denkt gij u bezig te houden?"

„Mijn onderwijzer in het schrijven komt zoo aanstonds," zeide zij blozend." „Maar Otto, ik heb nog een verzoek," vervolgde zij. „Zie, gij wilt niet, dat ik het bestuur van keuken en kelder en andere huiselijke bezigheden op mij neem. Ik zit hier boven op mijne kamer als eene prinses en heb niets anders te doen, dan te naaijen. Maar wat zal ik altijd naaijen? Ik heb thans niets meer te doen. En ziet gij, ik ben nog zoo dom, dat ik vrees, dat gij u over mij moet schamen. Laat mij daarom nog meer les nemen; ik beloof u, dat ik vlijtig zal leeren."

Otto beloofde haar dit gaarne en begaf zich thans naar zijne werkplaats.

Mina nam les in het schrijven en schreef de letters na, haar door den onderwijzer opgegeven, toen de meid haastig binnen kwam en haar berigtte, dat mevrouw Jelsa was gekomen en verzocht binnen gelaten te worden.

Mina was niet weinig verrast en blijde. Zij was reeds van zins, de dame te gemoet te gaan, doch zij bedacht zich, want zij herinnerde zich de aan Otto gedane belofte. „Maar ik kan toch zulk eene voorname dame niet wegzenden," zeide zij tot zich zelve, en gelastte de dienstmeid, mevrouw Jelsa binnen te laten.

Toen de dame binnen trad, gevoelde Mina zich zeer verlegen en was naauwelijks in staat, een woord van begroeting te uiten.

Doch mevrouw Jelsa was eene afgerigte en sluwe vrouw; spoe-

dig bemerkte zij Mina's verlegenheid en wist door hare voorkomendheid en vertrouwelijkheid het zoover te brengen, dat Mina zich in haar gezelschap weldra op haar gemak gevoelde.

Luide roemde zij Mina's schoonheid, en aan haren scherpen blik ontging de glimlach der jeugdige vrouw niet, die blozend vóor zich zag, terwijl de doordringende oogen van mevrouw Jelsa uitvorschend op haar waren gevestigd, als wilde zij hare gedachten en gevoelens raden. Zij deelde Mina mede, hoe vurig zij verlangd had, haar te zien, zij noemde zich eene arme, verlatene weduwe, en beval zich ten zeerste in hare vriendschap aan.

Mevrouw Jelsa was zoo bescheiden, zoo nederig, dat Mina geheel verrukt was over hare lieftalligheid en haar bij het afscheid nemen beloofde, spoedig eene contra-visite te zullen komen brengen.

„O, wat is die mevrouw Jelsa toch eene beminnelijke dame," zeide Mina, toen zij alleen was; „hoe aangenaam weet zij zich uit te drukken, en hoe goed kan men het haar aanzien, dat zij eene dame van voornamen huize is." En de indruk, dien het gesprek met Otto op haar had gemaakt, begon al meer en meer te verflaauwen.

IX.

DE JOURNALISTEN.

Bonaventura was dezen morgen laat opgestaan en zat thans, geheel verloren in de herinnering aan den door hem den vorigen avond behaalden triomf op den divan voor de tafel met de kokende koffij voor zich, die Mina hem had gezonden.

„Dat was een heerlijke avond," zeide hij eindelijk met een blijden glimlach, „en ik denk, dat er niemand daar zal zijn geweest, die zich niet nog lang met genoegen aan mij herinneren zal. Ha, ha, en met hoeveel ontsteltenis luisterden sommigen naar mijne liberale liederen. O, ik wist wel, wat ik deed, toen ik ze schreef. Ik wist wel, dat dit tegenwoordig de eenige mogelijke wijze is, om opgang te maken en zich een naam te verwerven. O," vervolgde hij, en greep haastig naar papier en pen, „daar valt mij juist een nieuw gedicht in, althans het eerste vers er van." En hij begon haastig te schrijven.

Een hevig geklop tegen de deur stoorde hem in zijne poëtische geestdrift, en zonder zijn „binnen" af te wachten, traden drie heeren in zijne kamer, van wie de een Victor van Sendeck was. Bonaventura had dezen gisteren avond leeren kennen en hem zijn adres moeten opgeven.

„Ik breng hier twee mijner getrouwste vrienden," zeide Victor van Sendeck, „die den beroemden liberalen dichter Bonaventura wilden leeren kennen, en die zelven eene belangrijke r ol in de politiek van den dag spelen. De namen Weinherr en Rautenweg zullen u ongetwijfeld bekend zijn."

„Hoe zou dit anders kunnen wezen," zeide Bonaventura; „allen, wier harten voor de vrijheid van Duitschland kloppen, kennen u, mijne heeren, die voor de heilige regten van het vaderland strijdt."

„Ik vlei mij," zeide de heer Weinherr, „dat ik uwe woorden met eenig regt op mij mag toepassen. Ik wijd al mijne krachten aan de bevrijding van Duitschland, en wanneer ik des morgens ten minste drie uren besteed, om dagbladartikelen te schrijven, gevoel ik nog kracht en moed, om des namiddags verscheidene uren achtereen de koffijhuizen te bezoeken, om door mijne welsprekende woorden den moed mijner vrienden aan te wakkeren. In het orgaan, dat door mij en mijnen vriend Rautenweg geredigeerd wordt, komt van daag een artikel voor van mijne hand, dat geheel Duitschland in opschudding moet brengen. Ik noodig u uit, mijnheer Bonaventura, om met ons mede te gaan, en dat artikel te lezen."

Bonaventura, reeds van zins de heeren te vergezellen, herinnerde zich tot zijn geluk, dat hij geen geld had en eerst weder bij Otto eenige thalers moest gaan leenen. Hij beloofde derhalve de heeren spoedig te zullen volgen."

„Doch hoor," zeide de heer Weinherr onder het heengaan, „gij moet zoo spoedig mogelijk naar eene andere woning omzien. Deze straat is zeer afgelegen en onfatsoenlijk. Gij moet u in eene betere wijk der stad met der woon vestigen."

„Dat zal ik ook, mogelijk van daag nog," antwoordde Bonaventura. „Ik woon hier slechts ten gevalle van mijne ongelukkige zuster."

„Van de schoone mevrouw Otto?" vroeg Victor van Sendeck.

„Dezelfde. Zij heeft zich, gehoorzaam aan het bevel van onze hoogst zonderlinge moeder, mistrouwd, en is met den werktuig-

kundige Otto in het huwelijk getreden. Gij kunt u het lijden mijner zuster voorstellen, die daarenboven nog het ongeluk heeft, moeder bij zich te hebben, die er zorgvuldig oppast, dat zij niet buiten den burgerlijken kring komt, waarin zij zich beweegt."

Men beklaagde de jeugdige vrouw en verwenschte de oude moeder Anna. Vervolgens scheidden de heeren van elkander, en Bonaventura ging naar de overzijde en trad de woning van zijn zwager binnen.

Hij vond deze alleen in zijne werkplaats en vroeg hem stoutweg weder om eenig geld ter leen.

„En hoeveel begeert gij te hebben?" vroeg Otto.

„Voorloopig vijftig thalers!"

Otto haalde zijne portefeuille te voorschijn, en zeide: „zoo even heeft mij iemand honderd thalers gebragt, welke som ik reeds lang had doorgehaald en ik was daarom niet weinig verbaasd, die te ontvangen. Deze som *schenk* ik u, want ik vrees, dat, zoo ik u vijftig thalers leende, ik ze toch nimmer zou terug krijgen. Hier zijn de honderd thalers, en hier zijn nog honderd thalers, die ik u cadeau doe, onder voorwaarde, dat gij mij nimmermeer met een bezoek vereert."

Bonaventura, hoewel hij zich inwendig beleedigd gevoelde over het aanbod van zijnen zwager, streek nogtans het geld op en dacht bij zich zelven: „nu wil ik ook heden nog eene fatsoenlijke woning voor mij huren."

Zonder Otto te groeten, en zonder zijne zuster op te zoeken, verliet hij het huis van zijnen zwager.

X.

MEVROUW JELSA, NÉE BARONES VAN GANTERSHEIM.

Eenige dagen later legde Mina bij mevrouw Jelsa een bezoek af. — Dat zij uiterst vriendelijk jegens de vrouw van Otto was, zal wel geene verzekering behoeven. Zij verzocht haar meer dan eens, om toch spoedig terug te komen, want zij beminde haar reeds even teeder als hare overledene dochter, op wie zij zooveel geleek en zij rekende zich daarom hoogst gelukkig, met haar in nadere kennis geraakt te zijn. Mina, die zich door deze woorden niet weinig gevleid gevoelde, zeide: „als het waar is, mevrouw,

dat gij mij werkelijk bemint, en dat mijn gelaat u aan uwe overledene dochter herinnert, neem mij dan ook als uw kind aan, en leer mij zoo beschaafd en innemend worden als gij zijt."

„Blijf, die gij zijt, mijne waardste," antwoordde mevrouw Jelsa, „want uwe natuurlijke eenvoudigheid maakt u betooverend. Meent gij echter ooit mijnen raad te behoeven, wend u dan vrij tot mij, als tot uwe getrouwe moeder."

„O, ik zal u ieder oogenblik noodig hebben," zeide Mina hartelijk. „Ik ben nog zoo onwetend, zoo onbeschaafd."

De dame glimlachte. „Gij zijt te bescheiden, mijne waardste. Eene jeugdige vrouw, die zoo rijk is als gij, kan onmogelijk onbeschaafd zijn, en moet eene zorgvuldige opvoeding gehad hebben. Of is het werkelijk waar, wat mijne kamenier mij vertelde, dat uwe moeder eene zeer zonderlinge vrouw is, die volstrekt van geene gezelschappen houdt en er ook u nooit heeft binnen geleid?"

Mina maakte eene toestemmende beweging.

„Mijne moeder houdt van niets dan van den arbeid," zeide zij, „en zoozeer veracht zij de wereld, dat zij mij, zonder eenige de minste zorg voor mijne opvoeding te dragen, heeft laten opgroeijen."

„Dat is vreeselijk," riep mevrouw Jelsa, „en zoo veel te vreeselijker, daar slechts gierigheid hiervan de oorzaak kan zijn. Is het dan waar, dat uwe moeder den geheelen dag spint en het gesponnene verkoopt?"

„Helaas! gij spreekt waarheid," zeide Mina.

„Hoeveel hebt gij te lijden!" riep de dame; „ofschoon gij zoo jong, zoo schoon, zoo rijk zijt, hebt gij toch een moeijelijk kruis te torschen."

Mina gevoelde zich geheel verward. Het streelde hare ijdelheid, door zulk eene voorname dame, als mevrouw Jelsa, voor rijk te worden gehouden, en zij kon het niet van zich zelve verkrijgen, om voor hare armoede uit te komen.

„Weet gij, dat men u algemeen voor eene kleine millionnaire houdt?" vroeg mevrouw Jelsa.

Mina antwoordde lagchend en blozend: „ik ben tevreden met wat ik bezit, al ben ik dan juist ook geene millionnaire."

De dame had naar deze woorden met de meeste opmerkzaamheid geluisterd en haalde als van een zwaren last ontheven ruimer adem. — Toen Mina haar had verlaten, ging zij met een

zegevierenden glimlach in haren salon op en neder en zeide zacht voor zich heen :

„Zij is werkelijk zeer rijk; zij is verder jong, onervaren, onbekend met de wereld, naar het schijnt, en daarenboven zeer ijdel en eerzuchtig. Daarop bouw ik mijn plan. Ik moet eerst haar vertrouwen en hare liefde geheel zoeken te winnen. Ik moet mij voor haar onontbeerlijk zoeken te maken. O, het zal zeker gelukken, riep zij luid. Ik zie reeds den tijd aangebroken, dat ik deze ellendige straat verlaat en een paleis onder de Linden betrek, dat ik weder de gevierde voorname dame, en niet langer de arme verlatene weduwe ben."

Achter haar ging de deur open en een bleek, schoon jong man trad de kamer binnen. Hij luisterde met eene zonderlinge uitdrukking op het gelaat naar de laatste woorden zijner moeder, en glimlachte; doch het was een glimlach, waarbij men huiveren moest; want hij gaf aan zijn geheele gelaat de uitdrukking van stompzinnigheid.

„Zijt gij het, Udo?" zeide mevrouw Jelsa, zich tot hem wendende. „Zijt gij nu weder verstandig, en wilt gij, in plaats van met uwe blikken soldaten te spelen, in uwe boeken lezen, zooals ik uwe moeder u bevolen heb?"

De zoon knikte zwijgend met het hoofd en zeide vervolgens: „Udo hongerig, Udo dorstig, Udo bedroefd."

„Wanneer gij verstandig zijt, moogt gij eten," antwoordde zijne moeder.

„Udo zeer verstandig," verzekerde de idioot, en volgde toen zijne moeder naar het aangrenzende vertrek.

XI.

HET EERSTE FEEST.

Het bezoek bij mevrouw Jelsa had op Mina een diepen indruk gemaakt, en hare geheele ziel weder in oproer gebragt. Otto's woorden waren vergeten en de eerzucht was weder in haar binnenste ontwaakt. De burgerlijke kring, waarin zij leefde, was haar onverdragelijk; zij wilde in de groote wereld optreden en schitteren in de voornaamste gezelschappen.

Doch hoe daartoe te geraken? Hierover peinsde Mina thans na. Op Otto's en moeder Anna's raad en hulp, dit wist zij,

kon zij niet rekenen. Beiden toch zouden zich tegen haar plan met kracht en magt verzetten. Daar kwam haar broeder Bonaventura haar te hulp. Hij deelde haar mede, dat hij vurig verlangde, Sophie dikwijls te zien, dat dit niet anders geschieden kon, dan wanneer Mina eene nadere kennismaking met haar aanknoopte, en dat het, om daartoe te geraken, noodzakelijk was, eene groote partij te geven, waarop de heer Blitz en zijne zuster moesten verzocht worden.

Mina nam hierin volkomen genoegen. „Doch," zeide zij, „hoe kan ik eene groote partij geven, daar ik hier bijna niemand anders ken, dan mevrouw Jelsa?"

„Mevrouw Jelsa? De zuster van den baron van Gantersheim?" riep Bonaventura. „Zij is eene voorname dame, en wanneer die bij u is, behoeft gij geene andere dames; voor de heeren zal ik zorg dragen."

Toen Mina na dit gesprek met haar broeder met Otto alleen was, gaf zij hem haren wensch te kennen, om eene kleine partij te geven, ten einde met den heer Blitz en diens zuster, alsmede met mevrouw Jelsa in nadere kennis te komen.

Otto's gezigt betrok; spoedig echter herstelde hij zich en zocht door vriendelijke woorden Mina van haar voornemen af te brengen; doch dit was vruchteloos, en toen Otto eindelijk in het midden bragt, of Mina wel in staat zou zijn, op zulk eene partij de honneurs waar te nemen, zeide Mina geraakt, „ik zal mevrouw Jelsa verzoeken, mij daarin onderrigt te geven, opdat gij u over mij niet behoeft te schamen."

Vervolgens barstte zij in tranen uit, en Otto, om haar tevreden te stellen, willigde ten laatste Mina's verzoek in.

Nu was hare blijdschap ten top gestegen. Zij wilde haren man omhelzen, doch deze weerde haar zacht af en zeide: „Goed, de partij, die gij wenscht, zal plaats hebben, doch onder eene voorwaarde: Noodig gij mevrouw Jelsa en wie gij nog meer wilt, uit; ik echter verzoek mijnen vriend, den brievenbesteller Karel."

Mina ontstelde; doch zij waagde het niet, zich hiertegen te verzetten, want zij had Otto nog nooit zoo beslissend hooren spreken.

De avond van het feest was eindelijk daar. De genoodigden traden de een na den ander binnen. Het waren mevrouw Jelsa, de heer Blitz met zijne zuster Sophie, en Bonaventura me

de door hem genoodigde heeren, namelijk Victor van Sendeck, de heer Weinherr, Rautenweg en eenige anderen. Ook de brievenbesteller Karel verscheen, doch deze zette zich verlegen op eenigen afstand neder en had naauwelijks den moed, om op de vriendelijke vragen van Otto te antwoorden.

Het eerste half uur was het gesprek niet zeer levendig. Te vergeefs beijverde zich mevrouw Jelsa, om meer vrolijkheid onder de genoodigden te brengen. Mina gevoelde zich niet regt op haar gemak, en het ontging haar niet, dat nu en dan deze en gene der gasten haar heimelijk uitlachte. Zij was daarom regt blijde, dat de tijd daar was, om zich aan tafel te begeven. Bevreesd, dat zij zich tegen de regelen der welvoegelijkheid bezondigen en daardoor den lachlust opwekken zou, was zij stil en afgetrokken en sprak nu en dan slechts een enkel woord met Victor van Sandeck, die aan hare linkerzijde was gezeten.

Toen het souper was afgeloopen, scheidde het gezelschap spoedig. Bonaventura geleidde Sophie naar het rijtuig, en toen de heer Blitz hem uitnoodigde, hem dikwijls en spoedig te komen bezoeken, vroeg hij haar zacht, of hij ook haar welkom zou wezen, dan of hij haar voor altijd uit het paradijs harer nabijheid verstooten wilde?

Zij antwoordde niet en Bonaventura vroeg nu op nog dringenden toon: „spreek slechts één woord; zeg, of ik komen mag, dan of ik mij zelven nog heden den dood moet geven?"

Toen zeide zij zacht: „Kom!"

Bonaventura drukte hare hand aan zijn hart, en kuste toen eerbiedig deze hand, die maar al te gewillig in de zijne rustte.

Mina haalde ruimer adem, toen de gasten hare woning verlaten hadden, en toen Otto haar met eenen goedigen glimlach vroeg: „nu, Mina, zijt gij voldaan?" wierp zij zich aan zijne borst en weende luid.

Te vergeefs zocht Otto haar tot bedaren te brengen, en op Otto's deelnemende vragen antwoordde zij slechts: „ik heb mij belagchelijk gemaakt."

Toen Bonaventura den volgenden morgen kwam, vroeg Mina hem: „Wilt gij mij eene vraag opregt beantwoorden?"

Hij beloofde het haar, en nu vertelde zij hem, dat zij onderscheidene malen, wanneer zij had gesproken, een spotachtigen glimlach op het gelaat van sommige heeren bespeurd had.

En daarom vraag ik u thans, waarom dit geschiedde, en wat ik toch zeide, hetgeen den lachlust kon opwekken?" vroeg zij driftig en met tranen in de oogen.

Bonaventura zweeg een oogenblik; vervolgens zeide hij: „nu als gij het dan volstrekt weten wilt, zal ik het u zeggen. Men lachte om u, omdat gij u zoo lomp en plomp uitdruktet."

„O, dat is verschrikkelijk," hernam Mina blozend en sidderend. „Men lachte dus over mijne domheid, men hoorde het aan mijne spraak, dat ik geene beschaafde vrouw ben," en zich plotseling tot haren man wendende, vervolgde zij: „Otto, ik wil, ik moet van daag nog leermeesters hebben! Bonaventura, zorg gij er voor, dat ik onderwijzers krijg, die mij leeren, hoe men zich moet uitdrukken, om niet uitgelagchen te worden."

Het was mede op verzoek van Otto, dat Bonaventura vertrok, om een geschikten leermeester voor Mina te zoeken.

Op de markt ontmoette hij Victor van Sendeck, die hem vroeg, waar hij zoo haastig heen ging?

„Mijne ongelukkige zuster heeft zich eindelijk tegen de tirannij harer moeder verzet," zeide Bonaventura; „zij wil nu bepaald onderwezen worden in hetgeen haar ontbreekt."

„En waarin wenscht uwe zuster onderwijs te ontvangen?" vroeg Victor nadenkend.

„In alles, wat tot eene beschaafde opvoeding behoort, in het Duitsch, in het Fransch, in de aardrijkskunde en geschiedenis, kortom in alles."

Victor wandelde eenige oogenblikkend zwijgend aan de zijde van Bonaventura voort; eindelijk zeide hij: „stel mij bij uwe zuster als leermeester voor, verzoek haar in mijnen naam, mij te veroorloven, dat ik dagelijks een uur bij haar kom, om met haar de Duitsche en Fransche dichters te lezen."

„Gij zijt inderdaad zeer vriendelijk," zeide Bonaventura „en ik dank u regt hartelijk in naam mijner zuster. Doch het komt mij 't best voor, dat gij dit voorstel in eigen persoon aan mijne zuster doet."

„Wel nu, dien mij dan bij uwe zuster aan."

Beiden sloegen thans den weg in naar de woning van Otto, die zij weldra bereikt hadden.

Mina bloosde, toen Victor hare kamer binnentrad, en Victor, haar eerbiedig de hand kussende, zeide: „Uw broeder heeft

mij tot vertrouwde van uw geheim gemaakt, en ik weet, dat het u niet voldoende is, door uwe bevalligheid en natuurlijkheid te schitteren, maar dat gij ook door de zeldzame gaven van uwen geest wilt schitteren en die meer wilt beschaven en ontwikkelen. Ik bewonder u daarom."

„En weet gij iemand, die zich de moeite geven wil, mij te onderrigten?" vroeg Mina bedeesd.

Victor noemde haar een jong mensch van zijne kennissen, die haar met blijdschap het gevorde onderrigt zou geven. „Doch nu," zeide hij verder, „heb ik nog eene bede, door wier vervulling gij mij gelukkig zoudt maken. Veroorloof mij, dagelijks tot u te komen, om met u onze beste dichters te lezen. Gij zult mij daardoor zeer aan u verpligten, want gij geeft mij zoodoende de gelegenheid, al mijne geliefkoosde dichters nog eens te lezen. Ook wordt, als men ze gemeenschappelijk leest, veel eerst regt duidelijk en verstaanbaar, wat men vroeger niet zoo goed begreep."

Mina antwoordde; „zeker zou zulk eene lectuur regt aangenaam zijn; doch daar mijn man er ook zou wenschen deel aan te nemen, komt het er slechts op aan, of die tijd en dat uur welke hem het best voegen, ook u zouden schikken."

Victor verzekerde, dat hij de bepaling er van gaarne aan haar en haren echtgenoot overliet. En nu kwam men overeen, dat men elken namiddag een uur zou afzonderen, om dit met elkander toe te wijden aan de lezing der Duitsche dichters.

Hierop nam Victor afscheid. Onder het gaan naar zijne woning zeide hij tot zich zelven: „dit zal mij eenige maanden eene aangename verstrooijing opleveren. Deze dochter Eva's is zoo natuurlijk, zoo schoon en naïf, dat zij wel in staat zou zijn, een Adam te verleiden."

Van nu af kwam Victor van Sendeck geregeld elken middag, om met Otto en Mina te lezen. En zoo waren reeds eenige weken verstreken, toen een onverwacht, groot werk, eene nieuwe groote machine, wier kunstige zamenstelling Otto aan zijne knechten niet durfde toevertrouwen, hem noodzaakten, den geheelen dag in zijne werkplaats te blijven.

Victor juichte hierover inwendig en Mina, die in het eerst een weinig beklemd en verlegen was geweest, kreeg nogtans spoedig hare vroegere onbeschroomdheid en natuurlijkheid terug. Zij hadden thans de treurspelen van Schiller ten einde ge-

bragt, en daar men nu met de werken van Göthe een begin zou maken, sloeg Victor voor, om eerst het lijden van den jongen Werther te lezen. Mina kende het gevaar niet en vreesde er dus ook niet voor. En te zamen lazen zij het lijden van den jongen Werther.

XII.

SOFIE.

Bonaventura kwam thans slechts zelden zijne zuster opzoeken, maar bezocht des te meer de woning van den heer Blitz. Twee dingen waren het, die hem nu vooral bezig hielden: hij wilde door Sophie bemind worden en zich verheffen tot den rang van eenen beroemden, gevierden dichter.

In het laatst genoemde was hij reeds tamelijk wel geslaagd. Alle liberalen noemden zijnen naam met onderscheiding en geestdrift. Maar was hij ook even gelukkig in de liefde? Werd hij ook door het meisje, dat hij beminde, bemind?

Werpen wij, om dezen blik te beantwoorden, een blik in de kamer van Sophie.

Zij bevond zich alleen; zij zat met het hoofd in de hand in diepe gedachten verzonken; doch deze gedachten schenen volstrekt van geen bedroevenden aard te zijn, want om haren mond speelde een blijde glimlach, en hare oogen schitterden van geluk en vreugde. Voor haar op de tafel lag een brief, dien zij gedurig herlas en telkens aan haar hart drukte; toen er echter thans tegen hare deur werd geklopt, verbergde zij den brief haastig in haren boezem en haastte zich vervolgens, om de geslotene deur te openen.

Daar buiten stond Karel, de brievenbesteller, en Sophie kon naauwelijks een kreet van blijdschap binnenhouden, want zij vermoedde reeds, van wien hij haar een brief te brengen had. Vriendelijk verzocht zij Karel binnen te treden, en toen hij haar den brief aanbood en haar daarbij met zalige blikken aanzag, bemerkte zij dit niet, want zij zag niets anders dan den brief, dien zij dadedelijk openbrak en haastig las. Vervolgens zeide tot Karel: „Wilt gij mij eene dienst bewijzen?"

„U eene dienst bewijzen?" zeide hij: „O, zeg mij slechts, wat gij begeert, en terstond zal ik aan uw verlangen voldoen."

„Breng het antwoord op dezen brief voor mij naar de naast bijgelegen brievenbus," hernam zij, en trad naar hare schrijftafel, om haastig eenige regels te schrijven.

Karel stond nog altijd in hare aanschouwing verloren en gevoelde zich overgelukkig bij de gedachte, dat hij Sophie eene dienst kon bewijzen; daar reikte zij hem reeds het briefje over, en verzocht hem, het zeer spoedig te bezorgen. Hierop verliet Karel haar zoo spoedig mogelijk en snelde de straat op. Eerst na eenige oogenblikken voortgeloopen te hebben, viel het hem in, het adres van den brief te lezen; toen hij dit echter gedaan had, klonk er een kreet van smart en schrik van zijne lippen en eene doodelijke bleekheid overspreidde zijn gelaat. Deze brief was geadresseerd aan een heer; derhalve moest ook de brief dien zij ontvangen had, en waarop deze het antwoord was, van een heer zijn geweest! Dat was het eenige wat hij kon denken, en deze gedachte scheen hem zinneloos te maken, doch te midden zijner droefheid en ontsteltenis herinnerde zij zich weder, dat zij den brief haastig wenschte bezorgd te hebben, en daarom spoedde hij zich weder voort.

„Zij wil hem ten minste zien," mompelde hij voor zich heen, en in plaats van den brief in de bus te werpen, snelde hij zelfs naar de op het adres aangeduide straat, waar de heer van Ottersheim wonen moest. Thans stond hij voor zijne deur, buiten adem en naauwelijks wetende, wat hij doen zou.

„Wanneer ik deze deur open," dacht hij, dan zal ik hem zien, dien zij bemint, want zij bemint hem, dat las ik op haar gelaat, toen ik haar den brief bragt."

„Neen, neen," zeide hij, „ik kan hem dezen brief niet brengen. „Maar had zij hem niet verzocht, den brief spoedig te bezorgen? Had zij hem met hare zoete stem, die als hemelmuziek in zijn oor klonk, niet gesmeekt, haar deze dienst te bewijzen?"

„Nu, het zij zoo," zeide hij, zich vermannende, en klopte tegen de deur. Een luid gesproken binnen klonk hem in het oor, en Karel, de deur openende, reikte den brief over en zeide: „aan den heer van Ottersheim."

„Dat ben ik," zeide de jonge man, terwijl Karel tot zijne iet geringe ontsteltenis den broeder van Mina herkende.

„Goede vriend, wat ben ik u schuldig?" vroeg Bonaventura, den brief lezende.

„Niets," riep Karel op woesten toorn, en snelde weg, om zich naar zijne afgelegene kamer te begeven.

Hier gekomen, gaf hij aan zijne tranen den vrijen loop. „Zoo is het dan waar," sprak hij tot zich zelven, „Sophie bemint een ander; zij is voor mij verloren." Eene geruime poos zat hij in droevige gedachten verzonken; hij dacht aan zijne en aan Sophie's toekomst. „Neen," riep hij eindelijk uit, „zij kan met den man harer keuze onmogelijk gelukkig zijn. Otto noemde zijnen zwager trotsch en pedant, en wie trotsch en pedant is, kan een ander niet meer beminnen dan zich zelven."

„Nu," vervolgde hij na eene lange pauze, „kan ik haar dan niet bezitten, zoo kan ik haar toch wel bewaken, gelijk de hond den dorpel van zijn meester bewaakt."

Hierop ging hij nog een tijd lang in gedachten verzonken, in zijne kamer op en neder, en eindelijk riep hij op blijden, innig verheugden toon uit: „Ja, zoo moet ik handelen! Nog dezen morgen ga ik naar haar heên!"

IJlings verliet hij zijne woning en begaf zich weder naar de woning van den heer Blitz. Toen hij Sophie's kamer binnentrad, stak deze snel hare hand naar hem uit; want zij meende, dat Karel haar weder een brief bragt.

„Ik heb thans geen brief," zeide Karel rustig. — Zij zag hem verwonderd aan, en haar blik scheen te vragen, waarom Karel dan bij haar kwam, zoo hij haar niets had te brengen?

Karel begreep dezen blik en zeide: „het is waar, ik heb slechts regt deze kamer binnen te treden, wanneer ik als bode kom; doch ik heb een verzoek aan u. Zult gij niet boos op mij worden, als ik het u mededeel?"

Sophie ging op den divan zitten en zeide: „Spreek." Tevens noodigde zij hem uit, ingelijks plaats te nemen.

„O neen," sprak hij, „laat mij hier bij de deur staan. Ik ben het immers altijd gewoon geweest, u op een afstand te zien."

„Ja, zoo was het althans te Potsdam," zeide Sophie.

„Ja, te Potsdam," vervolgde Karel met ligt bewogene stem. „Te Potsdam, waar men u den goeden engel noemde."

„Spreken wij niet meer over Potsdam," viel zij hem in de rede, terwijl een traan in haar oog opwelde, „maar maak mij met uw verzoek bekend."

„Gij gaaft mij gisteren een brief,” zeide Karel met neergeslagen oogen, „en daar gij hem spoedig wenschtet bezorgd te hebben, heb ik den brief niet in de bus geworpen, maar in eigen persoon aan het adres bezorgd.”

„Gij hebt hem dus ontmoet?” vroeg Sophie haastig, „en gij weet nu —”

„Dat gij met dezen heer correspondeert, ja dat weet ik en niets meer. Doch dit is genoeg! En daarom ben ik nu bij u gekomen, om u te vragen, of gij mij altijd deze brieven wilt toevertrouwen? Het is dikwijls gevaarlijk zulke brieven door dienstmeiden te laten bezorgen, want zij zijn dikwijls zeer achteloos en zoodoende zouden zij ze wel eens kunnen verliezen, en konden deze brieven wel eens in verkeerde handen komen en gelezen worden door menschen, die men niet gaarne deelgenoot maakt van zijne geheimen.”

„Waarom denkt gij,” viel Sophie hem in de rede; „dat ik in mijne brieven iets geheims, iets, dat een ander niet mag weten, heb mede te deelen?”

„Omdat gij,” zeide Karel op vasten toon, „er gisteren de voorkeur aan gaaft, aan mij en niet aan uwe dienstbaren den brief ter bezorging te geven. Ook komt het mij voor, dat zelfs, wanneer gij geene geheimen hebt mede te deelen, het u toch wenschelijk moet wezen, dat deze brieven niet onder vreemde oogen komen. En o als dat gebeurde, dat zou vreeselijk wezen!”

„Gij gevoelt dit zoo diep,” zeide Sophie deelnemend, „dat ik er zeker van ben, dat gij ook eene geliefde hebt, aan wie gij brieven schrijft, waarvoor gij groote draagt! Is het niet zoo?”

„Neen,” zeide Karel bedaard. „Doch ik weet, dat ik niet gaarne beluisterd word, wanneer ik tot God bid, en zoo heilig, dunkt mij, moeten ook dergelijke brieven in eens anders oog zijn.”

„Zeker,” zeide Sophie, „en om u te bewijzen, hoe dankbaar ik ben voor uw vriendelijk aanbod, neem ik het aan, en wil u voortaan mijne brieven toevertrouwen, en ook den heer van Ottersheim zeggen, dat gij zijne brieven aan mij wilt brengen.”

„Ik dank u,” zeide Karel verheugd; „ik zal van nu af dagelijks tweemaal bij u aankomen en ook dagelijks naar den heer Ottersheim gaan, om zijne brieven in ontvangst te nemen.”

Zij reikte hem hare hand, en zeide: „ik dank u voor al de moeite, die gij u om mijnentwil wilt getroosten, en zoo dikwijls ik u zie, zal ik aan Potsdam denken, en aan den tijd, toen ik

u dagelijks uwe gebrekkige moeder naar buiten zag dragen, om haar door de zachte stralen der zon te laten koesteren."

Karel antwoordde niets, maar heete tranen biggelden langs zijne wangen. Hij kuste Sophie's hand, en ging toen ijlings heen.

„Ik zal haar nu toch dagelijks kunnen zien," zeide hij bedaard, en begaf zich naar Bonaventura om hem te zeggen, dat Sophie hem zond en dat zij verzocht, al zijne brieven aan haar hem toe te vertrouwen.

„Gij zijt inderdaad een slimme vent, goede vriend," zeide Bonaventura, nadat hij Karels boodschap had aangehoord. „Zulk eene correspondentie te bezorgen, moet u nog al een beduidend voordeel opleveren. Hier hebt gij een brief, en tevens uw loon voor de eerste week!"

Hij reikte hem eenige thalers toe, en toen Karel die niet aannam, zeide hij: Gij wilt ze niet hebben? Heeft jufvrouw Sophie u beter bedacht?"

„Ja," zeide Karel op rustigen toon, „zij heeft mij voor goed betaald en beloond!"

XIII.

DE BESCHAAFDE VROUW.

Mina had intusschen met onvermoeiden ijver voortgeleerd, en haar jonge, haar door Victor van Sendeck aanbevolen leeraar verwonderde zich niet weinig over de vorderingen, die zij maakte. Maar hoeveel inspanning, hoeveel moeite, hoeveel slapelooze nachten haar dit kostte, dit wist niemand dan Otto. Hij alleen zag met welk eene volharding zij leerde; hij alleen bemerkte, dat zij voor niets anders oor en oog had, dan voor hare studiën; doch hij zag ook, hoe bleek hare wangen, en hoe dof hare oogen werden.

Hoe dikwijls smeekte hij haar laat in den nacht met tranen in de oogen, dat zij toch eindelijk rust nemen, de pen nederleggen en het boek waarin zij las, neerleggen mogt; doch zij bleef doof voor zijne smeekingen, en zijne tranen bewogen haar niet.

„Heb ik niet gezworen zoo te zullen worden, dat niemand mij langer om de gebrekkige opvoeding, die ik heb genoten, kan uitlagchen?" zeide zij. Hierop keerde zij zich weder tot hare

boeken, en hoorde de droeve zuchten van haren echtgenoot niet.

Al meer en meer onttrok zij zich aan den huiselijken kring. Zij was of in hare studiën verdiept, of zij begaf zich naar de overzijde naar mevrouw Jelsa, die langzamerhand hare vertrouwde werd.

Ook heden was zij reeds zeer vroeg naar haar toegegaan; zij had er niet eens op gewacht, dat Otto, gelijk hij gewoon was te doen, op hare kamer was gekomen, om haar een goeden morgen te wenschen. Otto vond dan ook hare kamer ledig; met een weemoedigen blik zag hij er in rond en begaf zich toen naar zijne werkplaats. Doch het werk wilde hem niet goed van de hand; hij was zoo somber en treurig gestemd, en besloot daarom, om door eene wandeling in de vrije natuur de zwaarmoedige gedachten, die zijne ziel neêrdrukten, te verdrijven.

Toen hij na verloop van een paar uren terugkeerde, was ook Mina weder te huis gekomen. Met een blij en opgeruimd gelaat trad hij hare kamer binnen. In zijne hand hield hij een bloemenruiker, dien hij in Mina's schoot neêrlegde, terwijl hij hare handen kuste.

Mina vroeg niet zonder bevreemding: „welk een feestdag is het dan heden?"

„Heden," zeide hij, zich aan hare zijde nederzettende, „heden is het juist een jaar geleden, dat ik u, mijne Mina, voor de eerste maal zag. O dat was een heerlijk oogenblik! Van dien stond af gevoelde ik mij met eene onwederstaanbare kracht tot u getrokken. Ik zag u nu dagelijks en leerde u dagelijks al beter kennen en omdat ik gevoelde, dat ik u eeuwig zou beminnen, vroeg ik om uwe hand. Herinnert gij u nog dien dag?"

„O zekerlijk," zeide zij, „herinner ik mij nog den dag, toen gij om mijne hand vroegt. Het was op een maandag; gij ontmoettet mij op eenigen afstand van de stad, waarheen ik geweest was, om boodschappen te doen, en gij gingt aan mijne zijde voort, en wij spraken beiden geen woord tegen elkander; eindelijk kwamen wij bij onze woning; moeder was niet te huis. Daar traadt gij met mij ons kamertje binnen en toen ...."

„Toen zeide ik u," viel Otto haar in de rede, „dat ik u beminde met eene liefde, die zoo sterk was, dat ik u geheel mijn leven wilde wijden en dat ik slechts gelukkig kon zijn,

bijaldien gij de mijne werdt. O mijne Mina, welk een oogenblik was dit, en hoe zalig klopte mij het hart in den boezem, toen gij in mijne armen zonkt en mij blozend uwe liefde beleedt. O Mina, gij bemindet mij, gij waart bereid, hand in hand met mij door het leven gaan, kommer en zorg, lief en leed met mij te deelen. Gij wildet mijne vrouw worden, en u vergenoegen, om in dien stand te leven, waarin ik leefde; o Mina, beste dierbaarste Mina, laat mij u danken voor het heerlijke geluk van dat oogenblik!"

In Mina's oogen glinsterden tranen, en toen Otto haar thans onstuimig aan zijne borst drukte, fluisterde zij al snikkende: „ach, Otto, ik gevoel het verwijt wel, dat in uwe woorden ligt opgesloten, ik heb niet gehouden, wat ik u beloofde, ik ben...."

„Mijn engel zijt gij," zeide hij, „haren mond met kussen bedekkende, en daarom is ook deze dag, die mij herinnert aan den eersten keer dat ik u zag, een dag van vreugde."

„En hij zal dit altijd blijven," zeide Mina met gloeijende wangen en schitterende oogen, „hij zal dit altijd blijven. Ik wil alle dwaasheden afleggen, alle boeken wegwerpen; ik wil niets anders zoeken dan uw geluk, en naar niets anders streven dan naar uwe liefde!"

Zij wierp zich aan zijne borst en omhelsde hem, en Otto weende van blijdschap en geluk. Daar ging de deur open en moeder Anna trad binnen.

Zij bleef in het eerst verwonderd op den drempel staan, en toen zij de woorden hoorde, welke hare kinderen, die in de volheid van hun geluk haar binnen komen niet eens bemerkt hadden, tot elkander spraken, toen speelde er een vergenoegde glimlach om de lippen der oude vrouw.

„God zegene u, mijne kinderen," zeide zij op blijden toon, „en Hij vermeerdere uwe liefde en uw geluk!"

Zij omhelsde hen hartelijk, en toen Mina haar de hand wilde kussen, zeide moeder Anna glimlachend: „neen, gij verstandige en geleerde vrouw, dat is veel te eerbiedig, kom liever aan mijn hart, aan het getrouwe hart uwer moeder!"

Gelukkige uren volgden nu; het was werkelijk een feestdag, en op aller gelaat stonden blijdschap en tevredenheid te lezen. Men schertste en lachte, en zelfs moeder Anna stemde mede en in het vrolijk gelach harer kinderen.

Ook de arbeiders en leerjongens moesten feest vieren, en daarom had Otto hun voor het overige gedeelte van den dag vrijaf gegeven. Ieder was tevreden, ieder was gelukkig, Otto's gelaat straalde van innige vreugde en hij zeide tot zich zelven: de donkere onweerswolk is voorbij gedreven en nu zal het heldere zonnelicht weder schijnen!

Zoo gelukkig was hij, dat hij niet eens bemerkte, dat Mina langzamerhand al stiller en nadenkender werd, dat de vrolijke glimlach van haar gelaat verdween en zij nu en dan droevig zuchtte.

Ach zij was wel heimelijk boos op zich zelve, en toch kon zij het zich niet verbergen, dat de gesprekken, die er in den huiselijken kring gevoerd werden, en de eenvoudige vertellingen van hare moeder niet in haren smaak vielen. Zij dacht aan de boeijende gesprekken en verhalen van den heer van Sendeck en bij zijnen naam vloog een donker rood over hare wangen.

XIV.

BROEDER EN ZUSTER.

Toen Mina den volgenden morgen ontwaakte, was de avond van gisteren haar als een droom. Haastig herinnerde zij zich, dat zij den verloopen dag niets gedaan, niets geleerd had.

Spoedig kleedde zij zich aan, en toen Otto bij haar binnentrad, vond hij haar reeds zoo in hare studiën verdiept, dat hij vruchteloos op een vriendelijk woord, een hartelijken morgengroet wachtte; en droevig gestemd weder naar zijne werkplaats terugkeerde.

Mina leerde en las; daar werd tegen hare deur geklopt, en toen deze openging en Victor binnentrad, stond Mina haastig op en ging hem met een vriendelijken glimlach te gemoet.

„Eindelijk," zeide Mina zacht, „eindelijk zijt gij dan teruggekomen."

„Drie dagen, drie eeuwen lange dagen moest ik van u verwijderd zijn," zeide hij met zulk een gloeijenden, hartstogtelijken blik, dat Mina onwillekeurig de oogen neersloeg, en het niet waagde, hem aan te zien. — „Drie dagen moest ik deze schoone en kostelijke uren ontberen! Weet gij wel, Mina, dat de vriendschap egoïstisch maakt? Zie, toen ik aan het graf

mijner zuster, mijner eenige zuster stond, toen dacht ik slechts aan u, en in mijn hart dankte ik God, dat hij mijne zuster en niet u, mijne vriendin ontnomen had. Ach, Mina, en het was toch mijne eenige zuster; ik heb de dagen mijner kindschheid met haar doorgebragt; zij was daarenboven mijne eenige bloedverwante, de eenige op aarde, die mijnen naam droeg; haar dood heeft mij eenzaam en verlaten gemaakt, en toch klaagde ik niet, maar dacht aan u, en dankte God voor uw leven!"

„Gij zult niet eenzaam en verlaten zijn," zeide Mina, „gij zult niet kunnen zeggen, dat gij niemand meer bezit, op wien gij kunt vertrouwen. Ik wil uwe zueter zijn, uwe trouwe, uwe eeuwig liefhebbende zuster; op mij zult gij u kunnen verlaten, ja, van dit oogenblik af ben ik reeds uwe zuster!"

„Gij, mijne zuster?" zeide hij met eene zonderlinge uitdrukking, en terwijl hij hare hand greep en aan zijne lippen drukte, verbergde hij tegelijk een spotachtigen glimlach, die om zijnen mond speelde.

„Ja, vervolgde hij," ja, zoo zal het wezen. Gij, mijne zuster? O ontvang mijnen dank voor dat heerlijke woord. Zuster Mina, bemin mij dan ook met trouwe broederliefde, en noem mij met den naam van broeder! Zie, ik leg hier voor uwe voeten geknield, zooals men voor God knielt. Mina, mijne zuster, zegen mij met den broedernaam."

Toen hij haar zoo innig, zoo smeekend aanstaarde, gevoelde Mina zich zonderling getroffen en bewogen; zij boog zich sidderend, om een kus op zijn voorhoofd te drnkken, en zeide zacht: „mijn broeder!"

„Mijne zustar!" riep hij jubelend, en breidde reeds zijne armen uit, om haar te omhelzen.

Plotseling scheen hij zich te bezinnen; hij liet zijne armen weder zakken, en kuste met de uitdrukking van den diepsten eerbied haar gelaat.

„Heilig zult gij mij weezen, nu en altijd," zeide hij vervolgens, „en uw vertrouwen op mij zal ik nimmer beschaamd maken. Met dezen kus, dien gij op mijn voorhoofd gedrukt hebt, hebt gij mij gewapend tegen alle stormen en verzoekingen der wereld, en al noem ik u ook mijne zuster, zoo zijt gij echter mijne heilige, wie ik slechts aanbidden zal, en die ik nimmer kan begeeren."

(Vervolg en slot in het volgend No.)

„Dat is juist het schoone van ons verbond," zeide Mina, „dat wij dit voor het oog der geheele wereld kunnen erkennen, zonder dat wij onze oogen behoeven neêr te slaan. Hand in hand met u, mijn broeder, kan ik voor mijnen echtgenoot verschijnen; ik zal hem zeggen: dit is mijn broeder, dien ik bemin, als eene zuster, bemin ook gij hem!"

Victor schudde zacht het hoofd en zeide op zwaarmoedigen toon: „er zijn zaken, die te heilig zijn, dan dat de wereld die zou kunnen begrijpen, zaken, die slechts groot en verheven blijven, zoolang zij slechts aan twee personen bekend zijn. Neen, mijne zuster, verraden wij niemand dit verbond onzer zielen; God alleen zij er getuige van. Wilt gij mij dit beloven? Wilt gij mij mij beloven, dat niemand, niemand op aarde iets van ons verbond vernemen zal?"

„Ik beloof het u," zeide zij, hem hare hand reikende; „ik beloof het u, mijn broeder, zelfs mijn echtgenoot zal het niet weten en zoo het niet goed is, een geheim voor hem te hebben, zal God het mij echter vergeven, want Hij leest in onze harten, en weet, dat geene zondige gedachte het door ons gesloten verbond ontheiligt!"

Eenige oogenblikken later begonnen zij zamen te lezen; Victor had daartoe den Romeo en Julia gekozen, en nooit was zijne voordragt hartstogtelijker, nooit zijne stem zachter en liefelijker geweest, en nooit had Mina zoo natuurlijk, zoo gevoelig gelezen, als heden, nu dit verbond hunner zielen gesloten was.

Arme Mina! Zij was zoo argeloos, zoo onschuldig; zij bemerkte de adder niet, die onder het gras verscholen lag.

„Welk een heerlijk onderhoud was niet het tegenwoordige!" zeide Victor, toen hij Mina had verlaten, en langzaam onder de Linden op- en nederwandelde. „Waarlijk, ik heb in jaren zooveel genoegen niet gesmaakt. Zij is inderdaad eene beminnelijke vrouw deze Mina, zoo schoon, zoo natuurlijk, zoo onschuldig. Zij geloofde werkelijk het sprookje dat ik haar wijs maakte, dat mijne eenige zuster was overleden, en zij heeft, zoo als ik berekende, zich over den verlatene ontfermd. Dat brengt mij eene belangrijke schrede nader tot mijn doel. De naam broeder zal haar vertrouwelijker maken, en die vertrouwelijkheid zal eindelijk zoo ver gaan, dat zij in mijne armen zinkt en mij in plaats van broeder het zoete woord: geliefde! in het oor fluistert. O, welke schoone, genotvolle dagen ga ik te gemoet!"

XV.

HET HUWELIJKSAANZOEK.

„En is dit uw laatste woord?" vroeg Bonaventura met kwalijk verborgen toorn.

„Mijn laatste woord," zeide de heer Blitz bedaard.

„Gij wilt mij dus de hand uwer zuster niet geven? Gij wilt niet toestaan, dat zij de mijne wordt, ofschoon ik u verzeker, dat zij mij bemint, dat zij gezworen heeft, nimmer een ander dan mij hare hand te zullen geven?"

„Bah, meisjeseeden!" riep de heer Blitz; „ik moet u zeggen, dat ik zulke eeden al zeer bespottelijk vind, en er nimmer aan geloof. Een meisje weet nooit wat zij wil, en wat zij heden wenscht, verfoeit zij morgen. Och, geloof toch niet aan de eeden van een meisje."

„Ik geloof er aan," riep Bonaventura hartstogtelijk; „ja ik geloof aan de liefde van Sophie, ik weet, dat zij mij zal getrouw blijven tot in den dood, dat zij bereid is, alles met mij te verdragen, dat zij mij bemint met eene eeuwige, onvergankelijke liefde!"

„Dat klinkt alles zeer schoon," viel Blitz hem in de rede, „en ik raad u, maak er een gedicht op; dat zal heerlijk zijn, en ik zal het Sophie op haren verlovingsdag met den graaf van Galpech op satijn papier gedrukt ter hand stellen. Uwe vrouw wordt zij echter nimmer. Hoe, mijnheer, denkt gij waarlijk dat ik zoo dwaas zou zijn, om mijne eenige zuster aan een jong mensch te geven, die niets beteekent, niets heeft, niets is?"

„Mijnheer," riep Bonaventura buiten zich zelven van woede, „mijnheer, ik noem mij Bonaventura van Ottersheim."

„Nu ja, op uwe gedichten *noemt* gij u Bonaventura van Ottersheim, doch eigenlijk heet gij Frits Wendt, dit weet ik zeer goed; en schoon ik dit niemand zeg en voor de wereld u dien schoonen, adellijken naam geef, zoo geschiedt dit slechts, omdat er mij veel aan gelegen ligt, dat men ziet, dat ik met menschen van adel omga. Daarom noem ik u heer van Ottersheim en zal u ook verder zoo noemen, want ik hoop, dat deze kleine oneenigheid geene aanleiding zal geven tot eene vriendschapsbreuk, en dat gij even als vroeger mijn salon zult bezoeken."

„Mijnheer Blitz," zeide Bonaventura op schier smeekenden toon, „geef mij de hand uwer zuster!"

„En al hadt gij ook de schatten der geheele wereld, gij krijgt mijne zuster toch niet tot vrouw, want het is mij niet om rijkdom en geld te doen, maar om een aanzienlijken naam; ik wil zeggen, mijn zwager, de graaf, mijne zuster, de gravin, en al is de graaf zoo arm als eene kerkmuis, zoo is mij dit geheel onverschillig. Ik heb genoeg geld voor hem. Gij echter zijt geen graaf, gij heet Frits Wendt, en bijgevolg kunt gij de man mijner zuster niet worden."

„Gij zijt een barbaar, een monster!" riep Bonaventura toornig. „Uit trots en ijdelheid wilt gij twee harten scheiden, die elkander beminnen, wilt gij uwe eigene zuster aan uw laag egoïsmus ten offer brengen. Doch ik zeg u, wees voor mij op uwe hoede; nog bestaan er geene wetten, die de zuster verpligten, om zich aan haren broeder te onderwerpen; gij hebt over haar volstrekt het gezag niet van een vader of voogd! Vrij mag zij kiezen, wien zij wil, en ongehinderd kan zij dit huis verlaten en mij volgen. Neem u derhalve in acht. Drijf mij niet tot het uiterste! Zij bemint mij, en als ik haar roep, om mij te volgen, zal zij aan de roepstem der liefde gehoor geven."

„Roep haar, roep haar," zeide de heer Blitz lagchende; „zij zal u toch niet volgen, want ik heb haar opgesloten en de sleutel zit hier in mijn zak."

„Nu," riep Bonaventura bevende van toorn, „doe wat gij wilt; maar Sophie wordt toch mijne vrouw, al moest ik ook uw huis in brand steken, om haar uit de vlammen te halen."

„Steek mijn huis maar in brand," zeide de heer Blitz bedaard; „het is goed verzekerd!"

Bonaventura zag hem verachtelijk aan en keerde hem den rug toe.

Als een razende snelde hij naar zijne woning; daar wierp hij zich op den divan neder en peinsde op middelen, hoe hij Sophie het best in zijn bezit zou kunnen krijgen. Want nu, daar men zijne wenschen hinderpalen in den weg legde, gevoelde hij voor Sophie de hartstogtelijkste liefde.

„Ik wil, ik moet haar de mijne noemen!" herhaalde hij telkens bij zich zelven, en toen er nu eenige dagen verloopen waren, zonder dat hij haar gezien, of eenig berigt van haar ontvangen had, want ook aan Karel had de wantrouwende heer Blitz den toegang tot Sophie verboden, zocht Bonaventura naar een middel, om haar te zien en te spreken.

Nu sloop hij begunstigd door de duisternis van den avond het huis van den heer Blitz binnen; niemamd bemerkte hem; hij echter kende iedere deur in deze woning zeer goed. Hij wist dat de deur, waarvoor hij thans stond, in eene entréekamer voerde, door welke men in het vertrek van Sophie kwam.

Haastig trok hij aan het werk, en op het gevaar af, dat men hem ontdekken en voor een dief houden zou, brak hij met de door hem medegebragte breekinstrumenten de deur open en trad de entréekamer binnen. De tweede deur was niet gesloten. Er was licht op hare kamer; was zij alleen, of was haar broeder bij haar? Hij stond stil en luisterde. Daar hoorde hij achter de deur tegen over hem, die naar den heer Blitz voerde, dezen spreken. Hij was dus niet in de kamer van Sophie. Zacht opende hij de deur en trad binnen.

Alles was hier stil, en door niemand gezien sloop hij achter de lange, tot op den grond toe nederhangende venstergordijnen. Eindelijk ging de deur weder open, en Sophie kwam haastig binnen; zij wierp zich op den grond neder en weende en snikte luid.

Vervolgens hief zij hare armen smeekend ten hemel en riep: „o mijn God, mijn God! Er is dus volstrekt geene redding meer! Ik ben verkocht aan dezen ellendeling! En morgen reeds is de dag daar, dat ik hem mijne hand moet reiken, morgen reeds moet ik de zijne worden, en ik kan er mijnen geliefde, mijnen Bonaventura geen berigt van geven!”

Zij bedekte haar gezigt met hare handen en heete tranen sprongen haar uit de oogen.

Daar legde zich een arm om hare gestalte, en eene stem fluisterde haar in het oor: „mijne geliefde.”

Hevig ontstelde zij. Toen zij echter hare oogen opsloeg, ontmoetten hare blikken die van haren geliefde, van haren Bonaventura. Hij hield haar in zijne armen, hij drukte haar aan zijne borst, hij bedekte haar met gloeijende kussen. Hij was daar aan hare zijde.

Zij klemde zich aan hem vast en smeekte: „o ontferm u over mij, o verlaat mij niet, mijn geliefde. Men wil mij verkoopen voor goud en titels. Ik echter kan zonder u niet leven, die het leven van mijn leven zijt. Verlaat mij niet, Bonaventura, men zal mij naar het altaar slepen, als gij niet bij mij

zijt; men dwingt mij, om aan dezen verschrikkelijken graaf mijne hand te geven!"

Hij drukte een gloeijenden kus op hare smeekende lippen, en zeide: „ga met mij mede!"

Zij kromp van schrik ineen en maakte zich zacht uit zijne armen los.

„Neen," zeide zij, „neen, Bonaventura; waarheen zou ik met u gaan? Ik heb geen ander tehuiskomen dan hier in de woning mijns broeders, en van hier kan ik slechts mijnen echtgenoot volgen."

„Gij zijt de mijne," antwoordde hij; „gij hebt mij gezworen, dat gij mij uw leven lang getrouw zult blijven; wilt gij uwen eed verbreken en morgen met een ander voor het altaar treden?"

„Neen, neen," zeide zij bevend en radeloos.

„Ga dan met mij mede!" herhaalde hij; „volg uwen echtgenoot, want dat ben ik, dat was ik van het oogenblik af, toen uw hart mij toebehoorde."

En toen zij nog aarzelde en weifelde, sloot hij haar in zijne armen en fluisterde haar zoete, betooverende woorden der liefde toe. Sophie bood niet langer weerstand, maar zeide met bevende stem: „Zoo neem mij dan met u. Voortaan zijt gij op aarde mijn eenige toevlugt, mijn eenig geluk! Neem mij mede, ik ben de uwe." En Bonaventura zonk voor haar neder op de knieën en gaf haar duizend teedere namen en zwoer haar onwankelbare liefde. Vervolgens sprong hij overeind en zeide op dringenden toon: „laat ons dan gaan! Neem het hoog noodige mede en volg mij!"

In aller ijl pakte zij eenige kleederen en hare sieraden in; hij deed haar den mantel om; toen bliezen zij het licht uit en slopen zacht de deur uit. Niemand bemerkte hen en ongezien verlieten zij het huis.

In een der afgelegenste en minst bezochte gedeelten der stad had Bonaventura een klein lief kamertje gehuurd. Derwaarts begaf hij zich thans met zijne geliefde, en toen zij in dit stille toevlugtsoord der liefde waren aangekomen, en Sophie, om zich heênziende, nu eerst tot het volle bewustzijn kwam van wat zij gedaan had, zonk zij sidderend in Bonaventura's armen en fluisterde onder tranen: „zult gij mij altijd liefhebben, zult gij mij nimmer verachten, omdat ik u heden gevolgd ben?"

Hij zonk vóór haar neder en riep: „nimmer, nimmer kan mijne liefde voor u verminderen, en van dit oogenblik af zijt gij de mijne, mijne vrouw voor God en de menschen!"

Sophie geloofde hem, omdat zij hem werkelijk beminde.

De eerst volgende dagen bragten de minnenden gelukkig en zalig in de liefde met elkander door, en maakten allerlei plannen vóór de toekomst. Bonaventura was er echter de man niet voor, om in zulk een leven op den duur behagen te kunnen scheppen. De droom zijner liefde was spoedig verdwenen, en hij verlangde weder in de wereld terug te keeren.

„Gij wilt mij verlaten, geliefde?"

„Ik moet, dierbaarste Sophie! Reeds zijn er acht dagen verloopen, sedert wij hier zijn. Ik moet nu eens onderzoeken, hoe onze zaken staan."

„O," zeide zij teeder, „kan dit alles ons niet onverschillig zijn? Is niet dit kleine vertrek ons paradijs? Wat behoeven wij meer?"

„Het is hier heerlijk, omdat gij hier zijt," zeide hij lagchend, „maar inderdaad, op den duur zou ik niet gaarne in deze kleine gevangenis blijven. Ik verlang er naar, om er eens uit te komen. En daarom laat mij gaan, om te onderzoeken, of wij ons ten minste niet naar mijne andere woning kunnen begeven, en om te hooren, hoe uw broeder de zaak heeft opgenomen."

En Bonaventura ging naar den heer Blitz. Deze ontving hem met de grootste bedaardheid. Hij was, toen hij de ontvlugting van Sophie vernomen had, buiten zich zelven van woede geweest. Hij was zelf naar Bonaventura's woning gereden, aangezien hij zich verzekerd hield, dat hij haar daar zou vinden, maar hoe groot was niet zijne verbazing, toen hij zijne zuster aldaar te vergeefs zocht. De hulp der politie in te roepen, kwam hem niet raadzaam voor, daar hij altijd nog de heimelijke hoop voedde, dat hij Sophie op het spoor komen en Bonaventura voor eene goede som gelds overhalen zou, om afstand van haar te doen. Hij vertelde aan den verbaasden Galpech, dat zijne zuster naar eene zieke vriendin was gereisd, en binnen twee dagen zou terug komen.

Toen echter deze twee dagen verloopen waren, zonder dat hij Sophie's verblijf had ontdekt, besloot de heer Blitz, om met deze onaangename zaak zooveel mogelijk zijn voordeel te doen. Onder het zegel der geheimhouding deelde hij aan den graaf

Galpech mede, dat zijne zuster door een jongen Engelschen lord, dien zij vroeger op eene reis had leeren kennen, en die haar incognito naar Berlijn was gevolgd, geschaakt was geworden. Hij, de heer Blitz, had een huwelijk zijner zuster met den lord niet willen toestaan, eensdeels, omdat hij den graaf Galpech reeds zijn woord had gegeven, anderdeels, omdat hij te veel van zijne zuster hield, om op zoo verren afstand van haar te kunnen leven. De lord toch had haar terstond willen medenemen naar zijne goederen in Schotland. Nu echter had hij haar geschaakt, en in een brief uit Hamburg, dien hij weinige oogenblikken geleden had ontvangen, hadden zij hem vaarwel gezegd, daar zij voornemens waren, met de stoomboot naar Engeland te vertrekken.

Natuurlijk kon graaf Galpech deze hem medegedeelde geschiedenis niet lang geheim houden, en weinige dagen later was de vlugt van de schoone Sophie met den schatrijken lord het onderwerp der gesprekken in alle cercles en coteriën. Alle kennissen van den heer Blitz kwamen hem opzoeken, om in eigen persoon naar de waarheid van hetgeen er verhaald werd onderzoek te doen, en de heer Blitz smaakte het genoegen, dat hij, dien men nu voor den zwager van zulk eenen rijken Engelschen lord hield, daardoor aanmerkelijk in de achting der aristocratie klom.

Dit alles verhaalde de heer Blitz zelf zeer kalm en bedaard aan Bonaventura.

„Thans begeer ik van u, mijnheer Frits Wendt," zeide hij vervolgens op ernstigen en gestrengen toon, „dat gij van uwe zijde alles in het werk stelt, dat men algemeen deze geschiedenis gelooft."

„En bijaldien ik dit niet doe?"

„Dan is dit in uw eigen nadeel," zeide de heer Blitz bedaard; „want dan laat ik u niet uit deze kamer gaan, zonder u door de politie te hebben laten oppakken als den ontvoerder mijner onmondige zuster. Ook zal het niet moeijelijk zijn, daar gij u van breekinstrumenten hebt bediend, de politie te doen gelooven, dat gij mij eene aanzienlijke som gelds hebt ontstolen. Ik hoop, dat gij begrijpt, dat uwe weigering niets anders dan groot nadeel voor u zelven kan ten gevolge hebben."

„En als ik zwijg?" vroeg Bonaventura met een sluwen blik.

„Als gij mij de strengste geheimhouding belooft, als gij u

nergens met Sophie vertoont, aan niemand, zelfs niet aan uwe zuster, deze geschiedenis verklapt, dan ontvangt gij na verloop van vier maanden, wel te verstaan, wanneer er alsdan nog geen enkel woord van deze zaak is uitgelekt, de som van vijf honderd thalers."

„Dat is weinig, zeer weinig, riep Bonaventura. „O, gij wilt onderhandelen" riep de heer Blitz lagchend; „wel nu, ik leg er nog honderd thalers op, en geef u zeshonderd."

„En gij stemt in ons huwelijk toe?"

„Nimmer," zeide de heer Blitz op stelligen toon. „Gij moet immers zelf begrijpen, dat dit onmogelijk is, en dat dit de geheele geschiedenis spoedig aan het licht zou brengen? — Nu, zijt gij besloten? Neemt gij in mijn voorstel genoegen? Belooft gij de diepste geheimhouding, en wilt gij daarvoor na verloop van vier maanden zeshonderd thalers ontvangen?"

„Wat echter zijt gij voornemens na dien tijd te doen?"

„O, dat zullen wij dan wel zien! komt tijd, komt raad! Mogelijk hebt gij dan uwe huwelijksplannen wel laten varen, en wij zetten de comedie voort; wij laten dan bijv. mijne zuster als eene jeugdige weduwe met een zeer fraaijen, aanzienlijken naam terugkeeren, en zij neemt dan als jonge lady de honneurs weder in mijn huis waar. Vier maanden, dat is een lange tijd voor u, om u goed te bedenken, en u tot de overtuiging te brengen, dat er van u voorgenomen huwelijk niets kan komen. Dan kunnen wij de jonge lady nog eenigen tijd op reis zenden en over een half jaar keert zij dan in diepen rouw als weduwe terug. Ha, ha, ha! De inval is overheerlijk! Nu, mijnheer Bonaventura, hebt gij uw besluit genomen? Wilt gij dit papier hier onderteekenen? Het behelst van uwen kant de belofte om te zwijgen, en van mijne zijde de belofte, u na verloop van vier maanden de gezegde som te betalen. Ziet gij, daar staat mijn naam reeds; wilt gij er den uwe naast schrijven?"

Bonaventura stond lang en zwijgend daar; eindelijk trad hij vast besloten nader, — en onderteekende.

Doch toen hij dit gedaan had, wierp hij de pen weg en zag den heer Blitz met de grootste minachting aan.

„Gij zijt een zielverkooper," zeide hij fier; „met uw geld koopt gij blanke slaven en drijft gij handel in zielen en harten."

„Neen," zeide de heer Blitz lagchend; „de harten en zielen zijn immers vrij. Waarom laten zij zich koopen?"

XVI.

VOORNAME LIEDEN.

Intusschen had er in de omstandigheden van Mina en Otto eene groote verandering plaats gehad, eene verandering, die Otto met diepe droefheid, Mina met trotsche vreugde vervulde.

Het was haar gelukt, Otto over te halen, dat zij het kleine huis verlieten, en de ledig staande bel-etage van Otto's woning aan de overzijde betrokken.

Niet zonder bitter zielsverdriet had Otto aan dezen wensch van Mina voldaan, want de woning, waarin hij zoolang geleefd had en waaraan zoo vele heilige herinneringen voor hem verbonden ware , was hem dierbaar geworden. Voordat hij haar verliet, ging hij nog eens van kamer tot kamer, en heete tranen ontvloeiden aan zijne oogen, en bange zuchten ontglipten aan zijne borst.

Mina was inmiddels druk bezig, om hare nieuwe woning in orde te brengen, terwijl mevrouw Jelsa haar behulpzaam was in het arrangeren der meubelen.

„Ja, het is hier fraai," zeide Mina, „en toch gevoel ik mij hier niet zoo gelukkig, als ik dit wel wenschte. Toen daar straks mijne moeder met zulk een verachtelijken, spotachtigen glimlach hier heên keek, toen was het mij schier, als schaamde ik mij over mij zelve!"

„Ach uwe moeder!" zeide mevrouw Jelsa; „waarlijk het valt mij moeijelijk te begrijpen, dat gij nog zooveel geduld met haar hebt. Zij wil altijd nog voor eene arme vrouw doorgaan, en tracht zooveel zij kan, tevens het gerucht te verbreiden, dat ook gij geheel onbemiddeld zoudt zijn. En zij zegt dit zoo dikwijls en zoo stellig, dat men haar waarlijk zou gelooven, wanneer ik niet uit den mond van uwen echtgenoot zelven het tegendeel had vernomen."

„Van Otto?" vroeg Mina verwonderd. „Ja," antwoordde hare vriendin; „toen ik hem gisteren de rekeningen liet zien van alles wat wij hebben aangekocht, en hem vroeg,

of hij niet ietwat ontevreden was over het hooge bedrag." —

„Nu, wat zeide hij toen?" vraagde Mina haastig.

„Dat niets, wat u genoegen deed, te duur kon wezen, en dat gij volkomen vrijheid hadt, om met uw eigen vermogen te doen wat gij wilt."

„Mijn man is zoo edel, zoo goed," zeide Mina, diep geroerd door dit bewijs van teederheid haars echtgenoots.

„Inderdaad," hernam mevrouw Jelsa, „gij hebt in dit opzigt alle reden, over uwen man voldaan te zijn, doch in één opzigt moet ik zijn gedrag afkeuren. Of vindt gij niet, beste Mina, dat uwe dagelijks toenemende beschaving en welgemanierdheid uwen man eigenlijk tegen de borst stuiten, en dat hij er u gedurig met opzet aan herinnert, dat gij tot den burgerstand behoort?"

„Neen, neen, gij dwaalt," zeide Mina; „gij doet mijn Otto onregt aan."

„En gij zijt veel te goed, beste Mina, dan dat gij het zoudt kunnen aanhooren, dat men iets in Otto afkeurt, zelfs wanneer gij inziet, dat men gelijk heeft. En gelijk heb ik! Ook verwaarloost hij u op eene waarlijk in het oogloopende wijze. Hoe ouderwetsch kleedt hij zich! Waarlijk als gij te zamen wandelt, en men u ziet in uw elegant toilet, en hem in zijn burgerlijk gewaad, dan zou men ligt meenen, dat hij uw knecht in plaats van uw echtgenoot is."

„Het is waar," zeide Mina, „op zijn uiterlijk slaat hij wel wat weinig acht, docht het grieft mij toch, hem te hooren laken. Hij is zoo goed, zoo braaf, en somwijlen ziet hij zoo somber en droevig, dat ik medelijden met hem krijg."

„Doch hoe is het mogelijk, dat een man, die zulk eene schoone vrouw bezit, als gij, zich somwijlen ongelukkig gevoelt!" riep mevrouw Jelsa. „Ieder, die u ziet, is van verrukking opgetogen. O Mina, wist gij eens, welken diepen indruk gij op mijn ongelukkigen Udo hebt gemaakt! Ja, sedert gij u nu en dan met hem afgeeft, heeft er eene allergunstigste verandering bij hem plaats gehad, en ik verwacht zelfs zijne volkomene herstelling, wanneer gij zoo goed wilt zijn, u verder met hem te bemoeijen, en het toestaat, dat hij u bemint als zijne heilige, als zijne Godheid. O Mina, beste Mina, hoor het smeeken eener ongelukkige moeder, verlaat mijnen armen zoon niet, en ik ben er zeker van, dat hij door u weder geheel zal genezen."

Mina reikte hare vriendin diep geroerd de hand.

„Houd u verzekerd," zeide zij hartelijk, „dat ik alles, wat in mijn vermogen is, zal doen, om uwen ongelukkigen zoon te helpen. Kom, laat ons naar hem heengaan, ik heb hem van daag nog niet gezien, en moet hem mijn morgengroet brengen!"

Zij snelde hare vriendin vooruit en trad onaangediend het vertrek binnen, waarin de arme jongeling zat, die voor zich heen staarde, terwijl heete tranen langs zijn gezigt rolden.

„Waarom weent Udo?" vroeg Mina op zachten toon.

Udo zag op, en toen hij Mina bemerkte, klonk een kreet van blijdschap van zijne lippen.

„Udo niet meer weent," zeide hij, van zijn stoel opspringende; „Udo niet bedroefd is, want engel Mina is daar."

„En zal Udo ook niet meer weenen?" vroeg Mina, hem vol deelneming aanziende.

„Udo nimmermeer zal weenen, als engel Mina het niet meer hebben wil," zeide de idioot. „Maar zie mij altijd zoo aan," vervolgde hij plotseling op een gansch anderen toon; „zie mij aan," riep hij, zich eensklaps voor haar nederwerpende, „engel Mina, ontferm u mijner!"

Mina boog zich lagchend tot hem neder en zeide: „En wat verlangt gij van mij?"

„Udo elken avond het crucifix kussen moet," zeide hij, „Udo elken morgen den engel op het crucifix kust, en Mina ook een engel is, en Udo haar gaarne, al was het maar eene enkele maal, zou willen kussen."

Hij zag haar daarbij zoo smeekend aan, dat Mina zijn verzoek niet kon weigeren.

Zij reikte Udo glimlagchend de hand en zeide: „kom, sta op, Udo, en kus mij, zooals gij uw crucifix kust."

Udo vloog met een kreet van blijdschap naar haar toe; hij drukte Mina in zijne armen en bedekte haar mond, haar hals met zijne kussen.

Te vergeefs zocht Mina zich aan zijne omhelzingen te onttrekken. Toen zij hem thans aanzag, bemerkte zij, dat het geen idioot, maar een vurig minnend jongeling was, die haar in hare armen sloot, en sidderingen gingen door hare ziel.

„Ik beveel u, mij los te laten," riep zij op zulk een toornigen toon, dat Udo hevig verschrikte en plotseling de armen latende zinken, bedeesd terugtrad. En toen Mina hem

nu den rug toekeerde, zag men weder de teekenen van waanzin op zijn gelaat terugkeeren en hij zeide weenend: „Udo nimmer weder den engel kussen wil."

Buiten de deur stond mevrouw Jelsa te luisteren, en toen haar zoon Mina in zijne armen sloot, zeide zij met een boosaardigen lach: „de knaap is lang zoo dom niet, als men wel denken zou; hij werkt, zonder het te weten, mijne plannen voortreffelijk in de hand. Goed, goed, omhels deze ijdele, domme vrouw regt hartelijk; gij omhelst tegelijk haar rijkdom en haar geld, en als wij eens beiden veroverd hebben, dan wil ik aan u gaarne de schoone vrouw overlaten, en voor mij zelve niets anders behouden dan hare schatten."

Toen Mina thans buiten de deur trad, sloot mevrouw Jelsa haar in hare armen en zeide: „o mijne geliefde dochter, welk een engel zijt gij! Hier lag ik op mijne knieën, en bad tot God voor u, terwijl gij u over mijn kind ontfermdet en hem door uwe tegenwoordigheid voor een oogenblik het verstand teruggaaft. O Mina, Mina, waarom zijt gij niet vrij! Mijn zoon zou genezen, als gij de zijne werdt, als gij er toe kondt besluiten, hem uwe hand te reiken! En gij, gij waart dan niet slechts zijn engel, maar ook voor mij de heil aanbrengende engel, die eene ongelukkige moeder in eene hoogst gelukkige herschiep.

XVII.

DE WAARSCHUWING.

In den naherfst namen nu ook de visites en partijen weder een aanvang, en Mina, die zich bewust was, dat men haar thans niet meer in de gezellige kringen zou uitlagchen, verlangde er vurig naar, om zich daar te vertoonen. Mevrouw Jelsa kwam haar in de vervulling van dezen wensch te hulp. Zij behoorde niet slechts tot eene zeer aanzienlijke familie, maar werd ook in vele gezelschappen gaarne gezien. Zij mogt dus met eenigen grond verwachten, dat Mina en Otto, die zich uit liefde tot zijne vrouw eindelijk had laten overhalen, om de noodigste visites mede te gaan maken, onder haar geleide en door hare aanbeveling in de voornaamste kringen goed zouden ontvangen worden.

Weldra ontving men dan ook na de gemaakte visites de gebruikelijke contra-visites, en nu duurde het niet lang, of Mina werd met haar man op vele partijtjes genoodigd; ieder toch bewonderde hare schoonheid en hare bevalligheid.

Hoe gelukkig gevoelde zich Mina niet, wanneer zij zich in de kringen der groote wereld bewoog en door ieder gevierd en aangebeden werd! En toch speelde er alsdan somwijlen een weemoedige glimlach om hare lippen, lag er een waas van droefheid over haar gelaat verspreid, en hare oogen schenen iemand te zoeken.

Wien zocht zij? Zocht zij haren echtgenoot, die daar ginds bij het venster had plaats genomen en met niemand sprak, maar in diep gepeins verzonken scheen? Neen, hare oogen rustten slechts een oogenblik op hem, om ze dan weder in het rond te laten dwalen, terwijl men het haar kon aanzien, dat zij niet vond, wat zij zoo gaarne zou ontdekt hebben.

Wien zocht zij? En hoe komt het, dat nu, terwijl zij weder een aanzienlijk gezelschap binnentreedt, en zij haren blik uitvorschend rondom zich slaat, dat nu haar oog glanst van vreugde en een vurige blos zich over haar gelaat verspreidt? Thans zoekt haar oog niet langer, want het heeft gevonden.

„Mina, beste zuster, ik wist, dat ik u hier zou vinden," fluisterde eene stem naast haar. „Van nu af zal ik elken avond zijn, waar gij zijt."

„O," zeide zij met een zaligen glimlach, „nu eerst zal ik tevreden zijn, Victor, nu gij, mijn geliefde broeder, u aan mijne zijde bevindt.

„Doch," zeide hij fluisterende, „laat ons nu ook zorgvuldig voor ieder geheim houden, in welke betrekking wij tot elkander staan en laat niemand vermoeden, hoe gelukkig wij ons daardoor gevoelen."

„Goed, goed," zeide zij; „ik begrijp u volkomen. Wij willen ons als vreemden jegens elkander gedragen, en al kunnen wij dan ook niet te zamen spreken, zoo zien wij elkander toch!"

Nooit was Mina vrolijker, opgeruimder, schooner geweest, dan dezen avond; nooit had men haar meer bewonderd, meer geprezen.

Alleen Otto deelde niet in deze algemeene bewondering; alleen zijn blik was somber en droevig, en ten laatste kon hij

het in dit gezelschap niet langer uithouden. Niemand sloeg acht op hem; onbemerkt kon hij den salon verlaten.

Als een razende snelde hij door de straten en bereikte eindelijk zijn huis, waar hij zich op den divan nederwierp.

„O mijn God, mijn God," riep hij in wanhoop uit, „zou het dan waar kunnen zijn?" Hij bedekte zijn gelaat met beide handen en weende bitter; zoo zat hij eene geruime poos, terwijl hij over al zijne leden sidderde.

„Ja, het is zoo," zeide hij vervolgens langzaam in de kamer op en nedergaande, „het is zoo, zij bemint hem! Ik zag dien gloeijenden blik, waarmede zij hem ontving, zag, hoe zij kleurde en glimlachte van blijdschap; ja zij bemint hem, zonder dit misschien zelve te weten! Doch neen, neen, het is niet mogelijk, het kan niet zijn," riep hij woest en onstuimig; „zoo trouweloos kan zij niet wezen! O God, God, voor zooveel liefde, zooveel geduld niet eens den troost te smaken, dat zij ten minste geen ander bemint. O God, het is zoo vreeselijk te beminnen, en niet bemind te worden!" — En terwijl hij zoo sprak, zonk hij weder jammerende en weenende op den divan neêr.

Daar ging de deur open, en moeder Anna trad binnen.

„Was het niet alsof ik hier hoorde weenen en jammeren?" zeide zij; „ook meende ik te hooren spreken, en nu zijt gij geheel alleen hier, mijn zoon?"

„Ja, geheel alleen, moeder Anna," antwoordde Otto met een flaauwen glimlach. „Ook geloof ik, dat ik overluid in mij zelven gesproken heb. Gij weet, dat dit wel meer mijne gewoonte is."

„En dan dat weenen en jammeren?" vroeg moeder Anna.

„Ik weende en jammerde niet," antwoordde hij zacht, „en derhalve hebt gij zeker niet goed gehoord."

Moeder Anna nam zwijgend het licht, om daarmede in het gelaat van Otto te zien, die voor hare onderzoekende blikken het oog ter aarde sloeg. Vervolgens zette zij het licht weder op de tafel neêr, en zeide: „Otto, gij hebt geweend!"

Otto zweeg. —

„Gij hebt geweend," vervolgde zij, „en wilt dit echter voor mij verborgen houden. Gij zijt dus ongelukkig, want een man weent slechts, als hij zeer ongelukkig is. En omdat gij uw ongeluk voor mij verbergen wilt, ken ik het thans. Het

is dus Mina, het is mijne dochter, die u ongelukkig maakt." — Otto wilde spreken, doch zij verzocht hem te zwijgen en vervolgde sneller: „ik wist dit helaas! reeds lang; want, Otto, sedert eenigen tijd hebt gij niet meer gearbeid, en wij, die zoo zeer aan den arbeid gewoon zijn, laten de handen dan eerst in den schoot rusten, wanneer wij ontroostbaar en wanhopig zijn."

„Neen, moeder Anna," zeide Otto, „gij vergist u waarlijk. Zoo ik thans minder werk, dan geschiedt dit, omdat ik daartoe geen tijd meer kan vinden. De vele bezoeken, de vele gezelschappen die ik thans bijwoon, zijn mij daarin een weinig hinderlijk."

„En wie heeft die gezelschappen gewild en verzocht? Waart gij dit, mijn zoon? Waart gij het, die tot Mina zeide, wij willen het lieve kleine huisje aan de overzijde verlaten en eene andere sierlijke woning gaan betrekken? Waart gij het, die zeide, wij willen in de aanzienlijkste kringen der stad verkeeren, wij willen niet meer werken, wij willen slechts in ijdele verstrooijingen ons leven doorbrengen? Antwoord mij, Otto, waart gij het, die dit alles wilde? Gij zwijgt," vervolgde zij, „want gij weet, dat gij het niet waart; gij weet, dat de schuld van dit alles ligt aan Mina, die dwaze, trotsche vrouw, welke zich zelve blindelings in het verderf stort."

„Spreek zoo niet, moeder Anna," zeide Otto op bijna strengen toon; „Mina is mijne vrouw; en ik kan het zelfs van u niet dulden, dat gij haar gedrag afkeurt. Mina is in den grond des harten goed en braaf; zij heeft wel eenige kleine gebreken en fouten, maar zij is nog jong en zij zal die mettertijd wel afleggen. Beleedig haar dus niet, moeder Anna, maar hebben wij haar lief met hare gebreken. Zij moge thans een weinig dwalen, houden wij nogtans ons hart voor hart geopend, opdat wij, als zij hare dwalingen inziet, bereid zijn haar te troosten en te bemoedigen."

Moeder Anna omhelsde Otto onder een vloed van heete tranen, en een kus op zijn voorhoofd drukkende, fluisterde zij: „ach, waarom zijt gij niet werkelijk mijn zoon!"

Beneden voor de huisdeur hield juist een rijtuig stil; het portier werd geopend; Victor sprong er uit en tilde vervolgens Mina uit het rijtuig. Hij hield haar een oogenblik in zijne armen, en fluisterde zacht: „Morgen."

„Morgen," fluisterde zij hem terug, en Victor reikte mevrouw Jelsa de hand, om haar bij het uitstijgen behulpzaam te zijn.

XVIII.

EEN GETROUW VRIEND.

Al geloofde ook ieder een aan de vlugt van Sophie met den rijken lord, zoo was er toch een, die zich vast overtuigd hield, dat dit slechts een door den trotschen heer Blitz verspreid gerucht was, een, die vermoedde, dat Sophie niet ver was verwijderd en haar met onverdroten ijver op het spoor zocht te komen. Deze eene was Karel. Hij alleen hield het er voor, dat Sophie met Bonaventura was ontvlugt, en dat zij zich nog in de stad ophield, en hij zeide tot zich zelven:

„Ik moet haar zoeken, tot dat ik haar vind; want ik heb er een voorgevoel van, dat zij mijne hulp noodig heeft."

Maar dagen, weken verliepen, zonder dat hij haar spoor kon ontdekken, en eene diepe droefheid maakte zich van zijne ziel meester. Daar was eindelijk het toeval hem gunstig. Hij ontmoette Bonaventura, zonder van dezen bemerkt te worden, volgde hem behoedzaam achter na, en zag hem zijne woning binnentreden. Hij wachtte uren lang, en toen Bonaventura het huis, waarin hij gegaan was, nog altijd niet weder verliet, hield Karel zich overtuigd, dat hij hier woonde, en dat hij deze afgelegene straat slechts had gekozen, om aldaar door niemand opgemerkt met Sophie te kunnen wonen.

Den volgenden morgen was Karel reeds zeer vroeg in de restauratie tegenover het huis, waarin Bonaventura woonde. Hier wachtte hij eenige uren, tot dat hij eindelijk Bonaventura zag uitgaan.

Weinige oogenblikken later snelde Karel naar de overzijde. Doch toen hij nu voor de deur der kamer stond, waarin zoo als men hem gezegd had, een jong heer met zijne zoogenaamde zuster woonde, ontzonk hem den moed en angstig vroeg hij zich zelven: „maar zal zij niet boos op mij wezen, wanneer ik haar in dit ellendig hok kom opzoeken? En wat wil ik toch eigenlijk? Wat kan ik tot haar zeggen, om mijne komst te verontschuldigen?"

Doch terwijl hij aarzelend en verlegen daar stond, drongen zachte klaagtoonen tot zijn oor door.

„O," zeide hij, als van een zwaren last ontheven, „zij weent. Nu durf ik tot haar gaan, want de bedroefden zijn niet trotsch en boos."

Zacht opende hij de deur, en toen Sophie hem herkende, droogde zij snel hare tranen, en trad hem met een blijden glimlach te gemoet. „O, eindelijk eens een bekend gezigt," zeide zij, hem de hand reikende, „dit doet mij waarlijk goed! En zie, ik verwonder er mij ook in het geheel niet over, dat gij hier zijt, want ik verwachtte u eigenlijk alle dagen!"

„Mijn God," zeide hij verrukt, „gij dacht dus aan mij! Gij hebt den armen Karel niet vergeten! O, waarmede verdien ik zulk een geluk?"

Sophie zeide met een flaauwen glimlach:

„Is het dan niet natuurlijk, dat men denkt aan den eenigen vriend, dien men op aarde bezit."

„Ik mag mij dus uw vriend noemen! De arme Karel mag de vriend zijn van de schoone, aanzienlijke Sophie Blitz!"

„Ik ben, God zij gedankt, niet meer aanzienlijk," zeide zij; „ik ben weder, wat ik was, de arme, geringe Sophie. Herinnert gij u nog, Karel, toen wij te Potsdam woonden en beiden zoo arm, zoo ongelukkig waren? Ach, en het was toch een heerlijke tijd! Wij hadden onze moeder, voor wie wij konden werken en zorgen! O, zeide zij, plotseling in tranen losbarstende, „hoe goed doet het mij, dat ik u zie, dat ik met u over het verledene kan spreken!"

Toen hij Sophie zag weenen, zeide hij tot zich zelven: „nu moet ik mij goed houden! Want zij zal mijne hulp noodig hebben!"

Overluid zeide hij: „doch laat ons ook van de toekomst spreken, van uwe toekomst!"

„Neen," zeide zij, haastig hare tranen droogende, „de toekomst behoort mijnen geliefde, en slechts hij kan er over beslissen! Het verledene echter, dat behoort ons."

„Gij zijt dus gelukkig?" vroeg Karel.

„Gelukkig!" zeide zij weemoedig. „Ja wel ben ik gelukkig, want ik ben bij hem, dien ik bemin, ik hoor dagelijks zijne geliefde stem, zie zijn dierbaar gelaat; ja wel ben ik gelukkig; want ik bezit niets op aarde, dan hem, mijnen geliefde. En

toch is er iets, dat elk oogenblik mijn geluk vergalt. Ach, ik vrees, dat Bonaventura er berouw over gevoelt, dat hij mij bemint."

„En kan ik u in niets van dienst zijn?" vroeg Karel na eene lange pauze.

Sophie zag op en schudde droevig haar hoofd; plotseling echter verhelderde haar gelaat, en schier op blijden toon zeide hij:

„Ja, gij kunt mij toch van dienst zijn, gij alleen!"

Zij deelde hem nu mede, dat zij gaarne eenig werk zou hebben, maar dat Bonaventura haar streng verboden had alleen uit te gaan, en dat hij er evenmin toe te bewegen was, om met haar de winkels af te loopen, ten einde eenig werk te bekomen."

Karel begreep haar terstond, en bood haar zijne diensten aan, om haar altijd werk te brengen en dit weder af te halen.

Sophie reikte hem dankbaar de hand. „Ik wist het wel, dat ik op u rekenen kon," zeide zij, „want wij, wij armen en geplaagden, wij verstaan elkander, en helpen elkander, waar wij kunnen."

„Dus mag ik reeds heden voor u naar den eenen of anderen winkel gaan?

„Neen, heden niet," zeide zij. „Ik moet eerst Bonaventura vragen, of hij het goed vindt, en moet er hem eerst op voorbereiden, dat gij hier zijt geweest. Verlaat mij derhalve thans, want hij zal spoedig terugkomen."

Karel kuste de hand, die zij hem bood, en vertrok daarop zwijgend.

Toen Sophie bij Bonaventura's terugkomst dezen mededeelde, dat Karel er was geweest, stond hij als verstijfd van schrik; vervolgens riep hij driftig:

„Mijn hemel, zal ik dan geen dag, geen uur langer rust hebben, en verzint gij dan onophoudelijk weder wat anders, om mij te kwellen en te plagen? Is het werkelijk waarheid wat gij zegt, of is het slechts een streek van u, om mij te verontrusten?"

„O mijn God, Bonaventura, wanneer heb ik u ooit met opzet willen verontrusten, en hoe kon ik ook in de verste verte denken, dat het u verdriet zou veroorzaken, dat deze goede, getrouwe man hier was. Wij hebben hem toch zooveel te dan-

ken, geliefde; hij was toch de bode, die onze brieven bezorgde, en aan wien wij die zoo veilig konden toevertrouwen."

„O ik wenschte wel, dat hij dit nooit gedaan had!" riep Bonaventura met een bitteren lach.

Sophie ontstelde en eene doodelijke bleekheid overspreidde haar gelaat. Vervolgens begaf zij zich naar een hoek der kamer, en hier op hare knieën neêrzinkende, weende en jammerde zij bitter.

Dit trof Bonaventura. Hij snelde naar haar heen en zocht haar te troosten. Hij zonk voor hare voeten neder, smeekte haar om vergeving en zwoer haar op nieuw eeuwige liefde.

Zij trok hem hierop in hare armen; vergeten was al haar kommer, al hare bezorgdheid, en zij gevoelde zich weder hoogst gelukkig.

En nu deelde zij hem mede, dat Karel zich bereid verklaard had, om haar werk te bezorgen, en dit weder, nadat het door haar was in gereedheid gebragt, te komen afhalen.

„Nu, het zij dan zoo!" sprak hij tot haar. „Ik heb er niets tegen en verheug mij, dat gij u op deze wijze eenige afleiding en verstrooijing kunt verschaffen. Mij is helaas!" vervolgde hij op melancholieken toon, „ook deze laatste troost ontzegd. Werkeloos en in ledigheid slijt ik hier mijne dagen, en weldra zal niemand ter wereld meer denken aan den dichter Bonaventura van Ottersheim."

Hij zuchtte zwaar, en diepe droefheid stond op zijn gelaat te lezen. Terstond was Sophie aan zijne zijde, die hem omhelsde en zocht te troosten en te bemoedigen.

Toen Karel des avonds kwam, gaf hij aan Bonaventura gaarne de belofte, dat hij aan niemand ter wereld de plaats zou verraden, waar Sophie woonde, en nu scheen Bonaventura volkomen gerustgesteld te zijn.

Van nu af kwam Karel iederen avond, om werk te brengen voor Sophie, en om het afgewerkte te halen. Sophie's vlijt droeg goede vruchten en door zorgvuldige spaarzaamheid, alsmede door den verkoop van eenige overtollige zijden kleederen was zij binnen kort in staat gesteld, om een plan, waarvan zij reeds lang zwanger had gegaan, ten uitvoer te brengen.

Toen Bonaventura heden, verdrietiger dan ooit, van zijne wandeling terugkeerde, legde Sophie met een blij gelaat eene

kleine rol gelds voor hem neder, en toen hij knorrig vroeg, wat dit te beduiden had, zeide zij met een glimlach:

„Dit geld zal u uit deze stilte, die u zoo onverdragelijk is, verlossen! Voor dit geld huurt gij in het middelpunt der stad eene kamer en brengt aldaar iederen morgen eenige uren door. Dan kunt gij u weder op alle plaatsen vertoonen en ook uwe gewone vergaderingen des vrijdags bijwonen, zonder te moeten vreezen, dat men u hier zal opzoeken, want gij kunt dan immers aan uwe vrienden eene andere woning opgeven."

„Gij zijt een engel, Sophie," riep Bonaventura; „o geene vrouw is zoo groot en goed als gij, geliefde mijner ziel! Hoe juist hebt gij begrepen, waaraan ik behoefte heb. O mijne Sophie, deze rol gelds is een ware zegen, dien gij over mij uitstort; ja, nu zal ik weder verschijnen in de wereld, en wanneer aller oogen zich weder vol bewondering op mij zullen vestigen, dan is dit uw werk, mijne beste Sophie."

Hij knielde voor haar neder, en kuste vol dankbare liefde hare handen, haar kleed, en gaf haar de teederste namen. Vervolgens echter sprong hij op en zeide:

„Maar hoe, is het van daag geen vrijdag? Wel dan zou ik heden nog in allerijl eene kamer kunnen gaan huren en dezen avond de vergadering bijwonen!"

„Ja, waarlijk, dat kan nog," riep hij verheugd uit, en greep naar zijn hoed. „Ik wil dus terstond heengaan en alles in orde brengen!"

Hij omhelsde Sophie en kuste haar hartelijk. „Tegen den middag kom ik weder terug, dierbaarste Sophie, en nu vaarwel!"

Toen hij vertrokken was, biggelden heete tranen langs de wangen van Sophie, en hevig snikkende zeide zij: „geen enkel woord van leedwezen daarover, dat hij nu dagelijks vele uren van mij zal gescheiden wezen, geen enkel woord van deelneming in het lot van mij, die eenzaam en verlaten op deze sombere kamer achterblijf! O, hij is wreed en egoïstisch, en hij bemint mij niet meer!"

„En ik? Mijn God, geef, dat deze liefde niet van mij wijke, want zij moet mijn eenig steunpunt zijn. Ik heb zonder haar geene toekomst.!"

XIX.

VERLEDEN EN TOEKOMEND.

Inmiddels bragt Mina hare dagen door te midden van de genietingen en vermaken des levens. Schier geen avond ging er voorbij, dat zij geen concert of bal bezocht, of geen gezelschap in haren salon ontving. En toch was er in den beker harer vreugde ook een wrange droppel. Eene stem in haar binnenste, die zij niet tot zwijgen kon brengen, zeide haar, dat zij den eed, eens aan haren echtgenoot gedaan, niet had gehouden.

Tot haar innig leedwezen zag zij Otto's bleek, bekommerd gelaat, en dikwijls noemde zij heimelijk zich zelve de oorzaak van zijn verdriet. Doch, dat hij haar overal volgde, dat hij steeds aan hare zijde was, dat hij haar met zijn somber gelaat op ieder vrolijk feest herinnerde aan smart en droefheid, dit kon zij hem niet vergeven, en somwijlen was het haar zelfs, als haatte zij hem, die zoo zwijgend en stil, zoo geduldig en lijdzaam naast haar stond.

„Hij is geen man," zeide zij tot zich zelve, „en daarom kan ik hem niet beminnen. Ik behandel hem niet goed, en hij verdraagt dit stilzwijgend; in plaats van te bevelen, zooals het den man betaamt, gehoorzaamt hij als een kind, en als hij reden heeft, om in toorn te ontsteken, dan weent hij. Ik echter kan geen man beminnen, die niet de magt bezit, om mij voor hem te doen vreezen, geen man, aan wien ik mij niet in elk opzigt onderworpen gevoel."

Intusschen bezat zij toch kracht genoeg, om de gevoelens, die zij voor Otto koesterde, voor anderen verborgen te houden, en niemand te laten vermoeden, hoe groot de kloof was, die haar van haren echtgenoot scheidde.

„Weet gij, beste," zeide mevrouw Jelsa heden tot haar, toen Mina des morgens bij haar kwam, om haar het een en ander te vertellen van de groote soirée, die gisteren had plaats gehad, „weet gij, beste, uw man schijnt allen aanleg te hebben, om een Trappist te worden; ik heb hem gisteren gadegeslagen; hij sprak den ganschen avond geen woord en nu en dan vertoonde zich een pijnlijke glimlach op zijn gelaat. Ach, gave de hemel, dat hij toch onder de Trappisten behoorde en in hun

klooster woonde, dan zou ten minste mijne schoone, lieve Mina vrij zijn."

„Spreek zoo niet, lieve," zeide Mina ernstig; „het past mij niet, zulk eene scherts aan te hooren over een echtgenoot, dien ik lief heb en hoogacht, en wiens naam ik draag."

„Ja, ongelukkig draagt gij zijn naam," zuchtte hare vriendin. „Ik weet echter wel een naam, die beter klinken en beter passen zou voor de schoone Mina."

Mina bloosde sterk. „En welken naam meent gij, gravin?"

„Vraag mijn zoon daar, hoe zijn naam is," zeide de gravin, op Udo wijzende, die zich juist stil aan Mina's voeten had neêrgezet.

„Ha, Udo," riep Mina lagchend, en zich tot hem nederbuigende, vroeg zij schertsend: „Udo, wilt gij mij trouwen?"

Udo lachte slechts, omdat hij Mina zag lagchen.

„Ach, hij begrijpt u niet," zuchtte mevrouw Jelsa, „en toch weet ik, dat hij genezen zou, wanneer gij altijd bij hem waart! O waarom kan dit niet zijn! Zie mijn zoon aan, en zeg mij, of hij, schoon hij ongelukkig is, niet veel edeler en fatsoenlijker voorkomen heeft, dan de verstandige en gelukkige echtgenoot van Mina?"

„Zulke vergelijkingen," zeide Mina koel, „zijn even nutteloos als onbetamelijk, en daar gij, mevrouw, thans niet zeer gunstig omtrent mijn echtgenoot schijnt gestemd te zijn, vind ik het beter, u te verlaten, in de hoop, dat uwe gezindheid jegens hem zal veranderen."

Zij groette haar fier en verliet het vertrek.

Mevrouw Jelsa echter zag haar met sombere blikken na.

„IJdele, hoogmoedige gekkin," zeide zij, „die u vermeet, om u met mij gelijk te stellen! O geduld slechts, er zal een tijd komen, dat gij over elk trotsch woord, dat gij tegen mij hebt gesproken, berouw zult gevoelen, een tijd, waarop ik u volkomen in mijne magt zal hebben. O geduld slechts, mijne plannen zullen gelukken! Reeds heeft het zaad, dat ik heb uitgestrooid, wortelen in uw hart geschoten, en hoe deugdzaam gij ook schijnen moogt, ik weet toch, dat gij uwen echtgenoot niet meer bemint. Geduld slechts, ik zal u wel overhalen tot eene scheiding van uwen Otto, en dan, o dan, heb ik gezegevierd, dan behooren mij uwe rijkdommen, en u mijn waanzinnigen zoon. Udo," riep zij, „Udo, kom hier bij mij!"

Deze naderde terstond en zette zich naast zijne moeder op den divan neder.

„Udo, hoor mij aan! Ik wil u eene geschiedenis vertellen."

„Udo niet weet, wat dat is, Mina trouwen," antwoordde hij nadenkend.

„Mina trouwen, dat is haar beminnen, altijd bij haar zijn, haar omhelzen, haar kussen, haar bevelen, haar heer zijn!"

„Udo wil Mina trouwen," riep hij opspringende.

Zijne moeder drukte hem zacht weder op den divan neêr en zeide glimlagchend: „dat zult gij ook, mijn zoon, en dat is het ook, wat mij alleen bezig houdt, en daarom wil ik u ook eene geschiedenis vertellen. Gij luistert immers?"

O, dat is schoon, dat is heerlijk," riep Udo; „vertel mij eene geschiedenis, moeder."

„Dat wil ik ook," zeide zij, „maar mijne geschiedenis is somber en treurig. Gij luistert immers, mijn zoon?"

„Moeder, ik luister!"

„Zie ginds Udo," zeide mevrouw Jelsa; „dat portret daar aan den wand is het portret van uwen vader, mijn zoon, het portret van mijn echtgenoot. O, uw vader was een schoon man en hij was rijk, Udo. Hij bezat vele heerlijkheden en kasteelen. Het ontbrak hem slechts aan aanzienlijke betrekkingen, om een voornaam man te zijn. Hij leerde mij kennen, en ik had, wat hem ontbrak, ik was van hooge geboorte. Maar ik was arm, doch ik dacht niet aan zijn rijkdom, ik dacht slechts aan zijne beminnelijkheid, en ik was buiten mij zelve van vreugde, toen hij mij zijne liefde beleed. Ik legde mijn naam, ik legde mij zelve en alles, wat ik bezat, aan zijne voeten neder, en wilde niets zijn, dan zijne hem hartelijk liefhebbende vrouw."

„Ik geloofde uwen vader, en beminde hem boven alles, Udo, en hij bedroog mij toch, en beminde eene andere nevens mij. Ik verdroeg dit; ik benam mij zelve het leven niet, want gij rusttet onder mijn hart, mijn zoon, en gij waart mijne hoop; en toen ik u ter wereld had gebragt, vergaf ik uwen vader alles, want ik beminde hem nog."

„Doch hij versmaadde mijn hart, en daarop greep de wanhoop mij aan, en uit wanhoop werd ook ik uwen vader on-

trouw, zocht troost aan het hart eens vreemden, en weende toch, omdat uw vader mij niet beminde."

Zoo verliepen er eenige jaren, treurige, smartelijke jaren. Maar nog was de maat mijner rampen niet vol. Uw vader beroofde zich zelven van het leven, omdat hij in het spel zijn geheele vermogen verloren had. En nu, Udo werd alles anders. De schuldeischers uws vaders verkochten al zijne heerlijkheden en kasteelen. Arm en behoeftig kwam ik hier met u te Berlijn, waar ik thans van een zeer beperkt inkomen met u moet leven, dat onze familie ons verstrekt. Ik zwoer haat en wraak aan het gansche menschdom; ik zwoer al mijne krachten te zullen inspannen, om weder rijk, weder aanzienlijk te worden, ten einde mijne vijanden in het stof te kunnen vertreden."

„O, jaren lang heb ik reeds over dit plan nagedacht en thans geloof ik, dat ik mijn doel zal bereiken. Gij zijt geen kind meer, maar tot een jongeling gerijpt. Gij zijt schoon en uwe schoonheid en de dwaasheid der vrouwen zullen mij behulpzaam zijn, om mijn plan verwezenlijkt te zien."

„Ik heb de dwaze vrouw gevonden, die mij rijkdom en magt zal teruggeven; wilt gij mij helpen, Udo, om haar te veroveren? Ja, ja, gij wilt het, want gij bemint deze schoone Mina, en ik zal u haar bezorgen, zij zal uwe vrouw worden! Hoort gij, Udo, de schoone Mina zal uwe vrouw worden. Laat haar daarom steeds blijken, hoezeer gij haar bemint, en zeg het haar telkens, dat gij niemand anders bemint, dan haar alleen!"

Udo klapte in de handen en lachtte vergenoegd. „Ja, moeder, Mina zal Udo's vrouw worden! En dan zijt gij weder eene rijke vrouw en zult nimmer weder boos en driftig worden op den armen Udo."

XX.

DE RING.

De Linden leverden heden een schouwspel op, dat men zelden te Berlijn ziet. Eene schoone rijkgekleede amazone reed tusschen twee heeren in en gevolgd door twee bedienden in liverei de Linden op en af.

„Waarlijk, vorst Rajienski," zeide de schoone amazone tot

een der heeren, die naast haar reed, „waarlijk, het door u zoo hoog geroemde Berlijn is eene zeer vervelende, kleine stad, een dorp, in vergelijking van Parijs! *O ce cher Paris! Voyez*, hoe het nieuwsgierige volk stil staat, om ons achterna te zien."

„En wie zou niet blijven stilstaan," antwoordde de aangesprokene, „wanneer men het geluk smaakt, u te zien."

„Gij zijt van daag uiterst galant," zeide de vorstin, en, de teugels van haar paard strakker aanhalende, gaf zij het dier een tikje met hare rijzweep, zoodat het vooruit vloog en de ruiters eenige schreden achter zich liet. Plotseling echter hield zij haar paard stil en riep den haar voorbijgaanden heer toe: *bonjour, Monsieur de Ottersheim!*"

Bonaventura zag op tot de amazone, die hem aldus aansprak, en eene uitdrukking van blijdschap stond op zijn gelaat te lezen. „Vorstin Laschuska!" riep hij blijde.

Zij knikte hem glimlachend toe, en zeide: „Wij kennen elkander dus nog! Het verheugt mij, u weder te zien! Kom heden naar mij toe! Over een uur vindt gij mij in het hôtel de Petersburg! *Au revoir.*

Hierop groette zij hem vlugtig en reed verder.

Bonaventura snelde inmiddels naar zijne woning terug; zijn hart klopte van blijdschap, en hij zeide tot zich zelven: „waarlijk, dat was een gelukkig toeval. O het lot is dichters toch gunstig! De schoone vorstin Laschuska heeft dus onze vlugtige kennismaking te Dresden niet vergeten, en inderdaad, dat zij mij aansprak, bewijst, dat zij belang in mij stelt. Van haar broeder vernam ik, dat niets haar meer interesseert, dan de politiek, en dat men met haar op een vriendschappelijken voet kan geraken, wanneer men politieke, vrijzinnige gedichten maakt. Hoezeer geraakte zij in vuur, wanneer zij Herwegh's verzen reciteerde! En toen ik haar eens een mijner gedichten voorlas, reikte zij mij de hand en zeide: „van nu af zijt gij mijn vriend!"

„Goed, goed, deze vriendschap willen wij zorgvuldig aankweeken! Tusschen de vriendschap en de liefde is slechts eene schrede! Hoe ligt wordt die gedaan! O als ik eens haar minnaar werd! Dan is er al weder slechts eene schrede noodig, om haar gemaal te worden! Ik, de gemaal eener vorstin! Ik, een vorst! Ach, Sophie," riep hij thans uit zijn droom ontwakende, want hij stond nu voor de deur harer woning!

Ach, Sophie," herhaalde hij op bijna verachtelijken toon, en een droevige glimlach speelde om zijne lippen.

Sophie ontving hem met een kreet van blijdschap en vloog hem te gemoet. Zij had zoo spoedig zijne terugkomst niet verwacht, en zeide: „o, hoe heerlijk, mijn geliefde, dat gij reeds weder daar zijt! Zeker wildet gij mij verrassen!"

„Hemel, ik denk daar volstrekt niet aan," riep hij. „Ik kom slechts, om toilet te maken, en moet terstond weder weg."

Sophie bedwong de tranen, die in haar oog opwelden, en zette zich zwijgend weder aan haren arbeid. Bonaventura zocht inmiddels haastig zijne kleederen bijeen. „Waar is mijn rok, mijn fraaije rok?" riep hij.

„Gij weet toch," zeide Sophie, „dat wij dien tegelijk met mijne kleederen verkocht hebben."

„Verkocht," riep Bonaventura; „verkocht! Mijn rok verkocht! O ik ben toch wel een ongelukkig mensch! Mijn God, wanneer zal er eindelijk. — Doch halt, wie komt daar!" — viel hij zich zelven in de rede. „Ik meende te hooren aankloppen."

Werkelijk werd thans de deur haastig geopend, en Karel trad binnen.

„Ik breng u het geld voor het in de vorige week door u geleverde werk," zeide hij, eene kleine rol voor Sophia neêrleggende.

„Geld!" riep Bonaventura verheugd, „dat komt mij juist goed. Hoe veel is het?" vroeg hij, de rol in de hand nemende.

„Vijf thalers," zeide Karel zacht.

„Pah, vijf thalers; dat is waarlijk eene treurige verdienste voor het werk van eene geheele week. Vijf thalers, die zijn niet voldoende, en ik wil en moet geld hebben. Mijn God, Sophie, hebt gij dan volstrekt niets meer, dat wij zouden kunnen verkoopen?"

„Volstrekt niets, Bonaventura; alles is reeds door ons verkocht."

„Maar wat zie ik daar dan aan uw vinger?" riep Bonaventura, haastig hare hand grijpende. „Waarlijk, gij draagt een gouden ring, en beweert toch, dat gij volstrekt niets hebt, om te verkoopen."

„Dien ring zoudt gij willen verkoopen?" vroeg zij op smartelijken toon. „O mijn God, Bonaventura, herkent gij dan dien

ring niet? Het is immers dezelfde ring, dien gij mij gaaft, op den dag, toen wij elkander eeuwige liefde zwoeren!"

„Och, dat zijn van die dwaasheden, welke men begaat, als men verliefd is! Geef mij thans dien ring; hij heeft nog al eenige waarde en als ik hem verkoop, dan denk ik, dat ik met de andere vijf thalers genoeg zal hebben, om mij een rok aan te schaffen. Spoedig, spoedig, Sophie, geef mij den ring."

„Kan u dat waarlijk ernst zijn?" vroeg zij.

„Mijn God, waarom niet? Ik heb volstrekt geen tijd, om te schertsen, en moet terstond weg. Daarom smeek ik u, geef mij den ring!"

Zij aarzelde nog en scheen een bangen strijd in haar gemoed te strijden. Eindelijk reikte zij hem hare hand en zeide: „neem dan den ring!"

Haastig trok nu Bonaventura den ring van hare hand en zeide: „O mijne Sophie, welk een engel zijt gij! O ik wist het wel, dat gij mij gaarne dit kleine offer zoudt brengen; duizendmaal dank, beste, voor dit nieuwe blijk uwer liefde!"

Sophie antwoordde niets. Zij zat daar met gesloten oogen en doodsbleek met het hoofd achterover in haren leuningstoel.

„Als ik nu maar wist, waar ik het meest voor dien ring zou kunnen krijgen," zeide Bonaventura, terwijl hij vragend Karel aanzag. Deze had zwijgende en diep bewogen dit tooneel gadegeslagen en zeide thans; „ik ken hier in de buurt een jood, die mij ten gevalle den hoogsten prijs voor den ring zal betalen. Zoo gij hem mij wilt toevertrouwen, dan wil ik naar hem heengaan."

Bonaventura gaf hem den ring, en Karel spoedde zich naar den jood.

Na verloop van eenige minuten keerde hij terug en stelde Bonaventura de zes thalers ter hand, waarvoor hij den ring had verkocht.

„Heerlijk, heerlijk," riep Bonaventura; „nu kan ik mij een eleganten, bijna nog niet gedragen rok koopen. Adieu, beste Sophie, adieu, Karel, het is hoog tijd voor mij, om te vertrekken."

Zonder Sophie nog eenmaal aan te zien, verliet hij haastig het vertrek, waarin nu eene diepe stilte heerschte.

Karel waagde het niet, deze stilte af te breken. Plotseling echter opende Sophie de oogen, en zich oprigtende, vroeg zij zacht: „is hij vertrokken?"

Karel antwoordde hierop toestemmend, en vroeg vervolgens vol deelneming naar haren welstand.

„O," zeide zij met een bitteren glimlach, „gij ziet het wel, Karel, ik ben niet bewusteloos geweest. Ik sloot slechts de oogen, omdat ik er voor huiverde hem te zien, nadat hij mij zoo wreed en onbarmhartig behandeld had."

„Denk er niet meer aan, vergeet het, Sophie," smeekte Karel zacht.

„En hoe zou ik dit kunnen doen?" vroeg zij. „Hoe kunt gij begeeren, dat ik vergeten zal, wat nimmer te vergeten is?"

„Sophie," zeide Karel, „wees niet langer bedroefd. Ik breng u uwen ring terug. Hoe was het u mogelijk, te gelooven, dat ik dit kostbaar kleinood verkoopen zou?"

Hij reikte haar den ring, doch Sophie wilde dien niet aannemen. „Neen," zeide zij, „al mijn geluk is vervlogen. Het is alles slechts een droom geweest."

„Arme Sophie," hernam Karel, „arme Sophie, gij bemint hem dus niet meer?"

Zij zweeg eene geruime poos. Eindelijk zeide zij op stelligen toon: „neen, ik bemin hem niet meer! Bonaventura is niets anders dan een egoïst, dan een trotsch en zelfzuchtig mensch!"

„Als gij hem niet meer bemint," zeide Karel, „dan zijt gij ook vrij en moogt gij hier ook niet langer blijven."

Zij zag hem vol verbazing aan, en zeide: „ben ik dan niet zijne vrouw, zijne vrouw voor God? Heb ik hem niet mijne eer en mijn goeden naam ten offer gebragt, en moet ik niet met geduld afwachten, dat hij mij, door met mij in den echt te treden, in mijne eer herstelt, opdat ik weder vrijmoedig mijn hoofd kan opheffen? Ach, gevoel ik dan op dit oogenblik niet aan de smart, die mij drukt, dat ik hem toch niet kan haten? O mijn God, hoe gelukkig zou ik zijn, als hij mij nog kon beminnen!"

Karel liet zijn hoofd op de borst zinken, en antwoordde niets. Sophie was opgestaan en liep weenend en snikkend in hare kamer op en neder.

Eindelijk droogde zij hare tranen en zeide zacht: „ik ben eene gekkin, dat ik nog om hem ween! Hij verdient het niet. Laat ons echter thans over iets anders spreken, over u, Karel! Gij hebt Bonaventura geld gegeven, en echter den ring niet verkocht. Derhalve kwam dat geld van u! Dit mag niet wezen."

„En waarom niet?" vroeg hij treurig. „Waarom wilt gij hem, dien gij uw vriend noemt, deze kleine gunst weigeren? Waarom wilt gij niet, dat ik Bonaventura help?"

„Omdat gij het niet om zijnentwil, maar om mijnentwil doet," zeide zij op strengen toon, „en omdat ik dit niet kan aannemen. Ik eisch van u, dat gij dien ring voor u zult verkoopen. Wilt gij mij dit beloven?"

„Uw wil zal geschieden, Sophie!" antwoordde Karel.

„Nog iets," vervolgde Sophie. „Gij bragt mij geld voor mijn werk, doch eens zooveel, als mij toekwam. Was dit geld werkelijk van de directrice? Heeft zij het u gegeven? Zie mij aan, Karel. Gij kunt het niet, gij slaat de oogen neder? — O mijn God, ook gij hebt mij dus bedrogen! En de hemel weet, hoe dikwijls reeds!"

„Neen, neen," riep Karel heftig, „nog nooit heb ik het gewaagd, dit te doen."

„En thans, meendet gij, was ik zoo ongelukkig, dat gij u verstouttet, mij te misleiden?"

O, zie mij niet zoo toornig aan," smeekte Karel. „Ik wil u beloven, dat het nimmer, nimmer weder zal gebeuren. Omdat ik gisteren mijn tractement ontving en dus goed bij kas was, meende ik, daar gij mij uw vriend hadt genoemd, dat het mij ook vrij stond, nu en dan als een vriend voor u te zorgen. Heb ik daaraan dan misdreven, dat ik u een gering bewijs mijner vriendschap gaf?" vroeg hij met tranen in de oogen.

„Gij zijt daar, om mij te vertroosten," zeide zij met een flaauwen glimlach, „om mij door uwe tegenwoordigheid te herinneren, dat ik op aarde ten minste nog een vriend heb, een vriend, dien ik bemin als eene zuster! En is dat niet veel, is dat niet een geluk, waarvoor ik hartelijk dankbaar moet zijn?"

„Ach," zeide Karel, „het is meer dan ik ooit had durven hopen. Gij, mijne zuster!"

„Zij zal hem nimmer vergeten, zij zal mij nimmer anders lief hebben, dan als eene zuster," zeide Karel zacht tot zich zelven, toen hij des avonds alleen op zijne kamer was. „Ach, en ik zou er toch mijn leven voor geven, als zij meer dan eene zuster, als zij mijne geliefde was! Doch ik weet wel, dat dit onmogelijk is! Hoe zou de schoone Sophie den armen Karel kunnen beminnen! Daarom stil, stil, mijn hart! Ik mag toch haar vriend zijn, en dat is reeds veel!"

XXI.

DE LIEFDESBEKENTENIS.

Mina was alleen op hare kamer. Een boek lag voor haar opgeslagen op het kleine tafeltje; zij scheen te lezen, want met het hoofd in de hand leunende, keek zij onafgebroken in het geopende boek; doch hare oogen volgden de regels niet, en zij sloeg het blad niet om, om verder te lezen. Hare gedachten waren niet bij hare lectuur en deze gedachten schenen van een geheel bijzonderen aard te zijn, want zij deden Mina nu eens zuchten, dan eens glimlagchen. Thans echter verschrikte zij, en een purperrood bedekte haar hals en gelaat, en ademloos, met halfgeopenden mond zat zij zwijgend en luisterend daar. Nu lieten zich daar buiten zachte voetstappen hooren; de deur werd geopend en met een kreet van vreugde vloog Mina overeind en Victor te gemoet.

„Zijt gij eindelijk daar, mijn broeder?"

„Ik zie u eindelijk weder, mijne Mina! O hoe lang zijn mij de drie dagen gevallen, gedurende welke ik wegens eene ligte ongesteldheid mijne kamer moest houden!"

„En hebt gij aan mij gedacht, mijn broeder?"

„Mina, gij weet het wel, ik heb geene andere gedachten, dan aan u alleen, mijne aangebedene, mijne geliefde zuster. En gij, kom, zie mij aan, en zeg mij, hebt gij ook aan mij gedacht?"

„Altijd, altijd, Victor!"

„En dat zegt gij op zoo treurigen, zoo melancholieken toon?"

„Ik heb altijd aan u gedacht, Victor, doch deze gedachten hebben mij dikwijls droevig gemaakt. Vaak hebben zij mij met ernst vervuld, en toch was ik zoo gelukkig, als ik aan u dacht. Is het dan zonde u te beminnen, als eene zuster, is het zonde, van u bemind te worden, als een broeder?"

Victor voerde Mina lagchend naar den divan, en zich aan hare voeten nederzettende, zag hij met schitterende oogen tot haar op.

„Hoor mij aan, mijne Mina," zeide hij fluisterend. „Hoor mij aan, mijne Mina. Doch zeg mij eerst, kunnen wij hier niet beluisterd worden en zijn wij geheel alleen?"

„Geheel alleen, Victor, ik heb voor iedereen belet gegeven."

„God, mijne geliefde!"

„Waarom noemt gij mij zoo, Victor? Dat mag niet wezen," zeide zij bedremmeld. „Noem mij uwe zuster."

„Neen," zeide hij zacht, „ik noem u niet meer mijne zuster. Het zou een leugen zijn, want onze harten hebben eene andere taal gesproken, en wij willen elkander niet langer misleiden. Gij wilt weten, Mina, wat uw hart zoo beklemd maakt, wat u tranen in de oogen drijft, als gij aan mij denkt; zal ik u zeggen, wat het is?"

„Zeg het mij!" riep zij, ademloos.

Hij nam hare beide handen in de zijne, en met vlammende blikken tot haar opziende fluisterde hij: „de reden is, dat gij mij bemint, Mina, niet als een broeder, maar schooner, vuriger! Gij huivert, geliefde, uwe handen sidderen in de mijnen? En waarom, dierbaarste! Neen, sla uwe oogen niet neder, zie mij aan, hef den blik ten hemel, en laat ons God danken voor de liefde, want de liefde komt van God! Ween ook niet, dierbaarste, glimlach tegen mij, want mijn hart is vol hemelsche vreugde, en nu wil ik u eindelijk alles openbaren, want uw hart verstaat eindelijk het mijne, en thans mag ik u alles zeggen, wat ik door u geleden en verduurd heb!"

„Door mij, o mijn God, door mij," zeide zij.

„Ja, door u," herhaalde hij en zette zich aan hare zijde op den divan, terwijl hij zijnen arm om haar sloeg. Zij verschrikte en haar hoofd zonk krachteloos op zijn schouder. „Ja, door u, Mina, heb ik geleden. Want Mina, zoo lang ik u ken, bemin ik u, zoo lang ik u ken, sloot ik deze liefde op in mijne borst, en wachtte ik op het oogenblik, dat er een vonk van liefde voor mij ook in uwe borst zou ontwaken. Want wat is liefde zonder wederliefde? O Mina, hoe dikwijls hieven mijne armen zich als van zelve op, om u te omhelzen, u aan mijn hart te drukken, om in uw oor te fluisteren, dat ik u vurig, eeuwig bemin; maar ach, als ik den rustigen blik van uw oog ontmoette, en uw onbewolkt voorhoofd aanzag, dan ontzonk mij den moed, en alles jammerde in mij: zij lijdt niet, derhalve bemint zij ook niet!"

„En toch heb ik geleden," mompelde zij, naauwelijks wetende wat zij zeide.

„Van nu af," zeide hij gloeijend, en trok haar vaster aan zijn hart, „van nu af, Mina, zullen wij niet meer lijden;

thans weten wij, wat wij voor elkander zijn en dat wij elkander lief hebben; en weet gij ook, gij onschuldig kind, weet gij ook, dat gij tot hiertoe nog nooit hebt bemind, weet gij ook, dat ik uwe eerste liefde ben? O zalig denkbeeld, uwe eerste liefde te zijn!"

„O mijn God, mijn God, ik sterf!" mompelde zij, geheel overweldigd en betooverd door zijne woorden. — Toen zwegen beiden; eene zoete, zalige stilte volgde, slechts afgebroken door Mina's zuchten en snikken, want zij weende van angst en van geluk. — En thans drukte Victor haar vaster aan zijn hart, en drukte een kus op hare lippen.

Plotseling ontstelde zij, en een luide, doordringende kreet klonk van hare lippen; zij maakte zich driftig uit Victors armen los, en keek bevend en angstig in den grooten spiegel tegenover den divan. Thans was er niets in te zien, maar een oogenblik geleden zag zij zich zelve in den spiegel in Victor's armen, en achter hen vertoonde zich doodsbleek met de uitdrukking der diepste smart het gelaat van Otto, het gelaat van haar echtgenoot.

Zij vloog naar de deur. Deze stond aan, en Mina zelve had haar toch straks digt gedaan.

„Het is dus geen droom," riep zij woest, en zonk als vernietigd ter aarde.

Victor had vol verbazing en zwijgend Mina's zonderling gedrag gadegeslagen. Thans, nu zij in een luid geween losbarstte, trad hij naar haar toe, en zocht haar op te rigten.

„Mina, dierbaarste Mina, wat is het, dat u plotseling zoo buiten u zelve brengt? Wilt gij het mij niet zeggen, mij, uwen geliefde?"

Zij vloog overeind, haar gelaat was bleek als marmer, en hare geheele gestalte beefde. „Stil," lispte zij, „stil, Victor! Ik zag hem; in de ure des gevaars vertoonde zich aan mij het gelaat van hem, die op aarde mij het zuiverst bemint; o, en met welk eene onbeschrijfelijke uitdrukking van smart waren zijne oogen op mij gevestigd!"

„Maar gij bedriegt u, Mina; niemand was hier in de kamer."

„Ik zag hem; 't was zijn gelaat, dat mij beschermde in de ure des gevaars en der zonde. Neen, spreek niet tot mij, Victor, ik mag u thans niet aanhooren. Vaarwel, mijn broeder," zeide zij, op de laatste woorden drukkende; vervolgens

ging zij snel naar de andere kamer, die zij achter zich digt sloot.

„En dat is nu de afloop eener scene, waarvan ik mij zooveel beloofde," mompelde Victor verdrietig, toen hij langzaam naar zijne woning terugkeerde. „Dat is nu het hoogst prozaïsch einde van een hoogst poëtisch begin."

XXII.

DE POOLSCHE VORSTIN.

Sedert Bonaventura's hernieuwde kennismaking met de vorstin Laschuska, zag Sophie hem zeer weinig; alle avonden bragt hij bij de vorstin door, en als hij dan laat in den nacht terugkeerde, had hij voor Sophie, die, zonder te klagen, hem verwachtte, naauwelijks een groet, een woord. Aanvankelijk weende Sophie nog in stilte over deze koelheid; langzamerhand echter begon zij zich er aan te gewennen, doch schoon er thans geene tranen in hare oogen stonden, waren zij toch van alle leven en gloed beroofd. — Des te schooner en levendiger daarentegen schitterden de oogen der vorstin, en Bonaventura zat uren lang aan hare voeten, terwijl hij haar alle mogelijke beleefdheden bewees. De vorstin Laschuska was voor de huldeblijken van den jongen dichter lang niet ongevoelig, en met schrik zagen de vorst Rajienski en hare overige aanbidders, dat zij aan den heer Bonaventura van Ottersheim boven hen allen de voorkeur gaf, en voor hem dikwijls hare deur opende, wanneer deze voor ieder ander gesloten bleef.

De vorstin Laschuska was eene Polin; haren jeugdigen gemaal was zij na een echt van weinige weken in het jaar 1830 als soldaat verkleed, naar het slagveld gevolgd, waar hij aan hare zijde was gevallen. Deze vreeselijke gebeurtenis had een onuitwischbaren indruk op haar gemoed gemaakt en haren haat slechts vermeerderd tegen hen, die haren echtgenoot hadden doen vallen, en die zij de tirannen van haar geliefd vaderland noemde. Zij brandde van verlangen, om hem te wreken en haren dierbaren geboortegrond van het juk der overheerschers te bevrijden. Daaraan dacht zij slechts. Van hier, dat haar hart bij al de huldeblijken, die men haar bragt, koud en onbewogen bleef, en wanneer vorst Rajienski

haar van ongevoeligheid en hardheid beschuldigde, zeide zij met een trotschen, verachtelijken glimlach: „ga heen, vorst, verzamel onze broeders, en bevrijd het onderdrukte vaderland, dan wil ik niet slechts u beminnen, maar dan wil ik u ook aanbidden en zelfs het stof van uwe voeten kussen!" Als dan de vorst haar zocht te bewijzen, hoe onmogelijk en onuitvoerbaar dit voor het tegenwoordige was, dan keerde zij hem trotsch den rug toe, en zeide: „onmogelijk is dit slechts, omdat de Polen geene mannen zijn!"

Bonaventura alleen scheen den jammer van haar naar vrijheid dorstend hart te verstaan, en wanneer zij hem al de smarten, die zij om het verdrukte vaderland leed, had geklaagd, dan geraakte hij in geestdrift, en maakte daarop een hoogdravend vers, dat hij dan als het werk der vorstin, als door haar hem ingegeven, aan hare voeten nederlegde.

„Wij beiden hebben behoefte aan elkander," zeide zij heden tot hem, toen hij haar een nieuw door hem vervaardigd gedicht voorlas; „wij beiden hebben behoefte aan elkander, Ottersheim. Gij peilt en begrijpt mijne smart. En hoe kan dit ook anders? Wij beiden toch hebben zooveel voor de vrijheid geleden en zwerven thans als bannelingen in den vreemde rond, verre verwijderd van ons dierbaar vaderland!"

„O waren alle Polen aan u gelijk," riep Bonaventura, „dan zou hun vaderland spoedig een gelukkig, vrij land, een paradijs op aarde zijn. Dan zouden ook wij, door hun voorbeeld aangevuurd, leeren strijden en overwinnen; wij, die thans, even als de Polen ronddolen in den vreemde en ons verbergen moeten voor de oogen der spionnen en politie-agenten, wij, wier schreden steeds bewaakt, wier woorden beluisterd worden, wij, die zelfs moeten vreezen, dat onze bedienden zijn omgekocht, om ons overal gadeslaan!"

„Arme vriend," zeide de vorstin deelnemend; „en is er geene hoop, dat de druk, waaronder gij zucht, zal opgeheven worden?"

„Geene de minste!" antwoordde hij op droevigen toon. „Aan het heerlijke Comermeer, daar ligt mijn verlaten slot, daar liggen mijne goederen, en de Oostenrijksche regering noemt het reeds genade, dat zij mij, den gevaarlijken carbonaro, slechts heeft verbannen uit hare staten, en mij gelaten heeft in het genot van de opbrengst mijner goederen. Zij heeft reeds be-

rouw over deze genade, en zou gaarne eene aanleiding hebben, om mij tot verantwoording te roepen, ten einde mij harder te straffen en te berooven van de middelen van mijn bestaan. Daarom omringt zij mij met spionnen en gaat al mijne schreden zorgvuldig na."

„Mijn God," riep de vorstin ontsteld, „en gij waagt het, zulke heerlijke, vrijzinnige gedichten niet slechts te schrijven, maar ook in het licht te geven?"

Bonaventura antwoordde ernstig en plegtig: „en wilt gij, dat ik, als een ellendig lafaard, zwijgen zal om mijn persoonlijk voordeel en belang? Men heeft mij buiten de gelegenheid gesteld, om voor de vrijheid te strijden, doch men kan mij niet verbieden, voor haar te spreken."

„O gij zijt een edel mensch," riep de vorstin; „gij zijt een man, en dien treft men onder al deze slaven slechts zoo zelden aan. Maar weet gij wel, dat ook de omgang met mij voor u gevaarlijk is? Het is algemeen bekend, dat ik tot de zoogenaamde revolutionairen behoor, dat bij mij de verzamelplaats van alle getrouwe Polen is, en men zal het u als eene misdaad aanrekenen, dat gij mijn vriend zijt."

„En is dit niet het grootste geluk voor mij," riep Bonaventura vol geestdrift uit, „dat ik mij uw vriend mag noemen? O vorstin, weet gij het niet, dat ik duizend dooden zou willen sterven, om slechts eenmaal, eenmaal een nog heerlijker, een nog veel hemelscher woord van uwe lippen te hooren? Een woord, dat mij tot den zaligsten der stervelingen, dat mij tot een God zou maken?"

Hij was, terwijl hij aldus sprak, voor haar neêrgezonken, en zag smeekend tot haar op. Zij legde glimlagchend hare hand over zijne gloeijende oogen, en vroeg: „en welk woord is dit, mijn dichter?"

Hij trok deze hand aan zijne lippen en bedekte die met zijne kussen. „Vorstin. kunt gij niet raden, welk woord mijn gloeijend, smachtend hart van uwe lippen wenscht te hooren?"

„Mijn vriend," zeide de vorstin opstaande, „de tijd brengt veel tot rijpheid. Wanneer eenmaal aan den hemel de zon der vrijheid glanst, wanneer zij uw slot aan het Comermeer, en het mijne in het geliefde Polen beschijnt, wanneer eenmaal deze dag is aangebroken, en alles licht is en helder, dan...."

„Dan?" vroeg Bonaventura, die nog altijd voor haar geknield lag.

„Dan," zeide zij, „dan wil ik u niet meer mijn vriend noemen. Doch sta thans op; wij willen naar buiten gaan. De lucht is hier zoo drukkend. Kom, wij willen gaan rijden! Schel, en gelast aan de bedienden, dat zij de paarden zadelen. Ik ga mij inmiddels aankleeden."

XXIII.

DE VERLOVING.

Met innig leedgevoel zag Karel, dat Sophie's wangen dagelijks al bleeker en bleeker werden. Hoe droevig en somber zag zij er uit! Geen enkele glimlach speelde langer om hare lippen, en slechts dan als hij, haar vriend en vertrouwde, bij haar kwam, scheen de smartelijke uitdrukking op haar gelaat voor een oogenblik te verdwijnen.

„Wat zou er van mij worden," zeide zij eens tot hem, „als ik u moest verliezen, mijn vriend, mijn broeder! En als zij hem, zoo sprekende, hare vermagerde hand reikte, en de zijne hartelijk drukte, gevoelde Karel zich ruimschoots schadeloos gesteld voor alles, wat hij om harentwil geleden en ontbeerd had.

Zoo verliepen de dagen, en Sophie's gezondheid nam zigtbaar af.

„Het gaat niet langer, dat gij zoo arbeidt, Sophie," zeide Karel met tranen in de oogen, toen hij haar op zekeren dag ijverig aan het werk vond. „Gij moet eenige verstrooijing zoeken."

„Verstrooijing," zeide zij zacht; „voor ongelukkigen is er geene verstrooijing."

„Maar gij vermoordt u zelve, als gij voortgaat zoo onophoudelijk te werken," riep Karel.

„O sterven," zeide zij, „dat zou heerlijk wezen. Dan had ik niets meer te lijden. Sterven! hoe zoet, hoe zalig klinkt dat woord!"

„Mijn God, zij wil dus sterven," mompelde Karel. En het hoofd op zijne borst latende zinken, snikte hij luid.

Zoo zaten zij naast elkander, beiden lijdende, beiden weenende, beiden zonder troost.

Doch Sophie herstelde zich ras en droogde hare tranen, om haren vriend niet meer droefheid te veroorzaken.

„Ween niet, Karel," zeide zij met een flaauwen glimlach; „zie, ik ben reeds weder bedaard, en toen ik straks van sterven sprak, geschiedde dit slechts, omdat gij er van begonnen waart!"

Terstond droogde ook Karel zijne tranen en zocht een opgeruimd gelaat te toonen. „Alles kon nog weder goed worden," zeide hij zacht, „zoo gij slechts niet zoo veel werktet en nu en dan eene wandeling deedt, om een versch luchtje te scheppen."

„Ja," zuchtte zij, „dat zou mij waarschijnlijk goed doen. Ik verlang vurig naar de buitenlucht. Het is nu al drie weken geleden, dat Bonaventura voor het laatst des avonds met mij ging wandelen."

„En sedert al dien tijd hebt gij deze kamer niet verlaten? O Sophie, als het werkelijk waar is, dat gij mij niet ongenegen zijt, toon dit dan nu! Voldoe aan mijne bede en ga thans, nu het zulk schoon weder is, eene wandeling met mij doen. Gun mij toch dit genoegen!"

„Hoe gaarne zou ik het doen," zuchtte zij zacht, „maar Bonaventura zou boos worden."

„Ach, denk toch ook eens aan u zelve," smeekte Karel; „heb toch eindelijk ook eens een wil, beste Sophie. Het verscheurt mij het hart, als ik u zoo bleek en lijdend zie. Welke woorden moet ik toch gebruiken, om u te bewegen, dat gij aan mijn dringend verzoek voldoet?"

„Welaan, mijn vriend," zeide Sophie eindelijk na een lange pauze, „wij willen naar buiten. Oordeel, hoe goed ik jegens u ben, daar ik het zelfs waag, tegen Bonaventura's wil te handelen."

Karel was buiten zich zelven en snelde weg, om eene droski te gaan halen, terwijl Sophie zich inmiddels gereed maakte voor het uitstapje. Zij reden naar de diergaarde, en Karel zag met blijdschap, dat de frissche winterlucht aan Sophie's wangen eene blozende tint gaf. Plotseling echter zonk zij met een zachten kreet achterover in het rijtuig, en doodelijke bleekheid overspreidde haar gelaat. — Eene schitterende equipage met twee heeren er in reed hen juist voorbij. Sophie herkende deze heeren zeer goed; het was de heer Blitz, haar broeder, en de graaf Gelpech, om wiens wil zij met Bonaventura was ontvlugt. „Laat ons naar huis terugrijden," zeide zij bevend; „ik meende van schaamte te sterven, toen mijn broeder mij met zijnen honenden glimlach aankeek. Naar huis! Naar huis!"

„Het is dus onmogelijk u eenige verzachting in uw leed aan te brengen!" zeide Karel wanhopig, en zij reden weder terug naar de woning van Sophie. „Mijn God," zeide inmiddels graaf Gelpech tot den heer Blitz, toen zij Sophie voorbij reden, „als het niet ten eenenmale ongeloofelijk en onmogelijk ware, beste vriend, dan zou ik meenen, in de droski, die daar heen rijdt, uwe zuster Sophie herkend te hebben."

„Ja, het was inderdaad eene frappante gelijkenis," zeide de heer Blitz schijnbaar kalm, terwijl hij inwendig van toorn beefde, daar hij Sophie terstond herkend had. „Doch gij begrijpt echter dat het mijne zuster niet kan geweest zijn, daar zij met een lord naar Engeland is gevlugt, en niet met een brievenbesteller naar Charlottenburg. Het was immers een brievenbesteller, die naast haar zat? En gij zult toch wel niet gelooven, dat mijne zuster met een brievenbesteller is doorgegaan?"

„En als dit nu toch eens zoo ware!" zeide de graaf. „Als uwe slimme zuster, die uwe voorliefde voor namen en titels kent, om uwen toorn te ontwapenen, u eens had wijs gemaakt, dat haar schaker een lord en geen brievenbesteller, of iets dergelijks is geweest? Ik verzeker u, dat er allerlei geruchten daaromtrent in omloop zijn, en de Engelsche gezant, dien ik gisteren naar lord Kilkery, den schaker uwer zuster, vroeg, beweerde, dat er in geheel Engeland geen lord van dezen naam is."

„Het zou vreeselijk zijn, wanneer men mij zoo had misleid," riep de heer Blitz.

„Zeker zou dit vreeselijk zijn," hernam de graaf lagchend; „en wat zou de weduwe van den raadsheer van Stein, uwe verloofde, daarvan zeggen? Ja, ja schud het hoofd maar! Ik heb toch gelijk! De geheele stad spreekt er van!"

„Het is inderdaad lastig," zeide de heer Blitz, „onophoudelijk het voorwerp te zijn der algemeene opmerkzaamheid. Wat heeft de stad met de aangelegenheden van mijn hart te maken?"

„Wat groot is," zeide de graaf lagchend, „moet ook de gevolgen zijner grootheid ondervinden. Niet op den onbeduidenden, maar op den hoog verheven man zijn aller oogen gevestigd."

„Gij zijt zeer goed," zeide de heer Blitz, zich beschaamd buigende, en de graaf beet zich op de lippen, om niet te lagchen.

Toen de heer Blitz den graaf Gelpech voor zijne woning had

afgezet, en nu alleen in het rijtuig zat, liet hij aan zijn toorn den vrijen loop en braakte de vreeselijkste verwenschingen uit tegen Sophie en Bonaventura. Doch zijn rijtuig hield stil en hij bevond zich voor de woning van mevrouw de weduwe van Stein, waarheen hij bevolen had, hem te rijden. Aanstonds zette hij zijn gezigt in de plooi en een blijde glimlach speelde om zijne lippen, toen hij de vertrekken der weduwe binnentrad.

„Mijn God, beste vriend," riep hem zijne beminde te gemoet, „wat ziet gij er geechauffeerd uit, en hoe gloeijen uwe wangen! Er is u toch niets overkomen?"

De heer Blitz drukte, in plaats van te antwoorden, hare hand tegen zijne lippen. Vervolgens zeide hij: „Eudoxia, ik kan het zoo niet langer uithouden. Waarom moet toch onze verloving nog langer voor de wereld geheim blijven? Och sta mij toe, dat ik ze bekend maak, en ik betaal u morgen ochtend de duizend thalers, waarom gij mij verzocht hebt. Mijn God, waarom wilt gij toch wachten, tot dat er een adellijk diploma voor mij uit Weenen is gekomen? Waartoe behoeft een rijk man, zooals ik, titels en waardigheden! Rijkdom is de beste titel!"

„Maak onze verloving dan maar bekend," zeide Eudoxia, die dezen morgen zeer veel van hare schuldeischers had te lijden gehad; „ik heb er niets tegen, dat de geheele wereld kennis bekomt van ons geluk! Doch aangenamer zou het mij wezen, als ik van daag nog de duizend thalers van u kon ontvangen."

„Dat is mij onmogelijk, beste Eudoxia; maar morgen namiddag ontvangt gij stellig het geld. Het zal mijn bruidsgeschenk voor u zijn, mijne dierbaarste!"

„En thans," zeide de heer Blitz vergenoegd tot zich zelve, toen hij van Eudoxia terugkeerde, „thans mag de heer Bonaventura, of Frits, doen wat hij wil. Ik behoef geen lord tot zwager, want de weduwe van een raadsheer is mijne bruid, en daarenboven verdien ik bij deze zaak nog zeshonderd thalers; want daar Sophie mij in de diergaarde ontmoette, is ons contract verbroken en hij krijgt van mij geen penning meer."

Te huis gekomen, zette hij zich terstond neder, om aan Bonaventura te schrijven en hem te melden, dat hij hem nu niets meer zou betalen.

XXIV.

DE TELEURSTELLING.

Vermoeid van den rijtoer met de vorstin, keerde Bonaventura terug naar Sophie's armoedige kamer, en wierp zich, zonder haar te groeten, op een stoel neder. Hij was in eene zeer opgewondene stemming. Morgen was de vorstin jarig; zij had hem dit zelve gezegd, en hij wist, dat zij van hem de eene of andere attentie verwachtte; hij wist ook, dat vorst Bajienski niet in gebreke zou blijven, haar op dien dag een treffend blijk zijner toegenegenheid te vereeren, en daarom peinsde hij op een middel, om haar eene aangename verrassing te bereiden.

„Natuurlijk moet ik een vers maken," dacht hij, „en dit is ook eene kleinigheid; de vraag echter is, hoe en waarin ik het haar zal ter hand stellen. Het moet een even elegant, als eenvoudig cadeau zijn, niet kostbaar, maar smaakvol. Maar mijn God, waarvan zal ik het koopen? Sophie," vroeg hij overluid, „hebt gij dan volstrekt geen geld meer?"

„Neen," zeide zij verlegen, „ik gaf u gisteren, wat ik in de laatste dagen heb verdiend."

„Pah, die ellendige driepenningstukken! Daarvoor zich de gansche week af te tobben. 't Is bespottelijk!"

„En hebt gij geen geld meer?" vroeg zij.

„Wat gaat u dat aan?" vroeg hij; „of wilt gij soms, dat ik u rekening en verantwoording doe?"

„O neen, Bonaventura, het grieft mij slechts, u iets te zien ontberen."

„Iets," riep hij; „ik ontbeer niet iets, ik ontbeer alles, vrijheid, geluk, vreugde, rijkdom, alles. Maar nog slechts eene maand geduld, en dan ben ik gered."

Zij zag hem verwonderd en vragend aan; want zij begreep hem niet.

„Nog slechts vier weken, en alle gebrek is geleden," vervolgde Bonaventura, als tot zich zelven sprekende, „en dan zal ik vrij als een vogel."

Een getik tegen de deur stoorde hem, en Sophie ging, om open te doen. Een bediende stelde haar een brief ter hand en vertrok daarop zwijgende. Sophie zeide bevend: het was een bediende mijns broeders, ik herkende de liverei. Mijn God

wat kan die ons te schrijven hebben?"

„Geef hier den brief," riep Bonaventura. Hij las dien haastig maar stampte daarbij met zijne voeten op den grond, en woeste vloeken klonken van zijne lippen. Vervolgens greep hij Sophie's armen en schreeuwde: „is dat waar? Antwoord mij, ellendig schepsel; is dat waar? Zijt gij met Karel in de diergaarde geweest? Antwoord mij, zeg ik u!"

„Ja, het is waar, maar Bonaventura —"

„Het is waar," schreeuwde hij luidkeels; „zij is vermetel genoeg, het niet te ontkennen!"

Hij kneep haar zoo hevig in den arm, dat zij het van pijn uitgilde en aan zijne voeten nederzeeg. Bonaventura barstte in een hevig gelach uit en riep vervolgens woest: „sta op, ik beveel het u!"

„Mijn God, mijn God," mompelde zij zacht, „wat heb ik dan gedaan?"

„Wat gij gedaan hebt? Ik wil het u zeggen. Gij zijt uit het huis van uw broeder weggeloopen, als eene gemeene deern, en hebt met mij geleefd, totdat ik u moede was; vervolgens hebt gij u een tweeden minnaar aangeschaft, den brievenbesteller Karel, en met dien zijt gij, wanneer ik afwezig was, telkens uitgegaan."

„Bonaventura, gij belastert mij," zeide zij, zich fier oprigtende; „dat zijn schandelijke logens."

„Neen, dat zijn het niet," riep hij; „of meent gij, dat ik dom genoeg was, dit niet te bemerken? O neen, ik wist het wel, doch ik zweeg, omdat zulks met mijne bedoelingen strookte."

„Bonaventura," zeide zij doodsbleek, maar met edele waardigheid, „zeg mij wat ik gedaan heb, om uwen toorn op te wekken; welke bedoelingen hadt gij met mij? Zeg het mij, ik wil het weten."

„Gij zult het ook weten," antwoordde hij driftig. „Gij zult het ook weten, dat ik niet zoo gek was, enkel aan liefde te denken, toen ik u medevoerde; o neen, ik dacht daarbij ook aan den rijkdoms uws broeders."

„O hemel, gij bemindet mij dus niet?" jammerde zij zacht.

„Hoor mij verder aan! Gij weet, dat ik den dag na onze vlugt uw broeder opzocht, doch gij weet niet, wat ik met hem afsprak. Hij zou mij na verloop van vier maanden zeshonderd thalers uitbetalen, bijaldien ik zoo lang onze ontvlugting voor

iedereen geheim hield en daarenboven het gerucht uitstrooide, dat gij met een rijken Engelschen lord zijt doorgegaan. Zie, mijn eenvoudig kirrend duifje, daarom wilde ik niet hebben, dat monsieur Karel hier kwam, en daarom wilde ik niet toestaan, dat gij alleen uitgingt. En thans heb ik door uwe schuld die zeshonderd thalers verloren, want uw broeder heeft u in de diergaarde met Karel zien rijden, en schrijft mij, dat hij mij nu geen penning wil betalen."

„Het is onmogelijk, het kan niet zijn," riep Sophie jammerend uit.

„En toch is het zoo!" krijschte hij. „Daar, lees, daar is het vernietigde contract, en overtuig u met eigen oog, dat ik het heb onderteekend!"

Hij wierp haar het papier in het gezigt, greep naar zijn hoed en stoof de deur uit. — Met bevende hand greep Sophie het haar toegeworpen contract en las.

„Verkocht, ik ben verkocht," riep zij, en zonk schier bewusteloos op haar stoel neder.

Vervolgens rees zij langzaam op, en zooals zij daar stond, doodsbleek en sidderend, met het hoofd op de borst gezonken, geleek zij naar eene door den stormwind geknakte lelie.

„Weg, weg van hier," riep zij, „ik kan hier geen oogenblik langer blijven. Hij mogt eens terug komen, en o ik kan hem onmogelijk weder zien!"

Zonder te weten, wat zij deed, wikkelde zij zich in haren mantel en liep zoo snel mogelijk de straat op. Zij hoorde niets, zij zag niets, maar spoedde zich voort, altijd voort. Het begon haar te duizelen voor de oogen, en het was haar, als drongen duizend dolksteken in hare borst. „O mijn God, mijn God," jammerde zij, „ik kan niet verder. Hij zal mij vinden, hij zal mij verkoopen!"

Daar greep eene krachtige hand haar bij den arm en eene zachte stem vroeg: „Sophie, waar wilt gij zoo haastig heên?"

„Karel," riep zij, „o nu ben ik gered!" En zich aan hem vastklemmende, zeide zij: „Karel, breng mij in veiligheid. Hij heeft mij verkocht aan mijn broeder! Breng mij daar, waar hij mij niet kan vinden!"

„Sophie, gij zijt ziek; o mijn God, hoe bleek zijt gij. Geef mij uwen arm, opdat ik u naar uwe woning geleide."

„Neen, neen," riep zij, „niet naar mijne woning, niet weder daarheen!"

„Wel nu, dan breng ik u naar mijne woning."

Eene ledige droski, die juist voorbij reed, werd door Karel afgehuurd, en daarin tilde hij Sophia. „O, ik dank u," prevelde zij, „nu ben ik gered!"

Haar hoofd zonk op Karel's schouder, en bewusteloos lag zij in zijne armen.

Bonaventura was inmiddels naar de tweede door hem gehuurde kamer gesneld, waar de heer Weinherr op hem wachtte, die hem medenam naar eene buitengewone vergadering van het gezelschap, dat gewoonlijk des vrijdags bijeenkwam.

XXV.

MAN EN VROUW.

Sedert den dag, dat Victor aan Mina zijne liefde had beleden, was zij geheel veranderd.

Zij was ernstig en stil geworden; vaak vond men haar in tranen, want het was haar bang om het hart, daar hartstogt en pligt in haar binnenste een vreeselijken strijd met elkander streden. — Reeds had zij zooveel op zich zelve vermogt, dat zij Victor, als hij kwam, steeds belet liet geven; doch telkens als hij dan weder vertrok, zag zij hem nogtans met een hevig kloppend hart na. Dan zonk zij op hare knieën neder en bad tot God, dat Hij haar kracht mogt geven, om den door haar geliefde te vergeten.

Doch hoe levendiger het bewustzijn van haar pligt in haar ontwaakte, des te meer keerde zich haar hart van Otto af, om wiens wil zij, zooals zij dacht, al die smart te verduren had. En toch herinnerde zijn bleek en somber gelaat haar vaak, dat zij tegen hem misdreven had, en haar geweten getuigde telkens tegen haar en liet zijne verwijtende stem in haar binnenste weêrklinken.

„Waar anders" zeide zij tot zich zelve, „kan ik voor die foltering en marteling verzachting vinden, dan in de wereld en hare verstrooijingen?"

En bij vernieuwing stortte zij zich in het bont gewoel des levens en snelde van het eene feest naar het andere, om de

beschuldigende stem van haar geweten tot zwijgen te brengen.

Zoo was de winter bijna ten einde geloopen, en mevrouw Jelsa maakte er Mina opmerkzaam op, dat het noodig was, om allen, bij wie zij geïnviteerd was, in hare woning eene schitterende partij terug te geven.

Zij dankte hare vriendin voor haren goeden raad en begaf zich terstond naar Otto, om met hem het noodige af te spreken.

Hoe verbaasd echter was zij, toen zij hem heden voor de eerste maal niet bereid vond, om het benoodigde geld voor dit feest te geven, toen hij zacht, maar stellig verklaarde, dat hij niet langer in staat was, om op zulk een hoogen voet te leven en dat Mina zich voortaan bezuinigen moest, en dit te meer, omdat hij door het faillissement van een bankiershuis een aanzienlijk verlies had geleden.

Mina was buiten zich zelve; zij geloofde niet aan Otto's geleden verlies, en meende dat hij dit slechts had verzonnen, om aan zijne weigering meer gewigt bij te zetten.

Zij zeide daarom koel en fier: „en toch zult gij ditmaal nog aan mijnen wensch voldoen, hoop ik, want ik heb reeds aan mevrouw Jelsa toezegging gedaan, deze partij te zullen geven, en gij zult begrijpen, dat ik, zonder mij zelve in opspraak te brengen, mijn woord niet kan terugnemen."

„Maar Mina, ik zeg u immers, dat ik niet in staat ben, u de gelden voor het feest te verstrekken. Ik heb geen geld, ja ik heb zelfs reeds veel schuld gemaakt. Mina, geloof mij, ik kan niet."

„Ik echter wil en moet geld hebben!" riep Mina toornig. „Ik begeer van u, dat gij mij in staat stelt, dit feest te geven, en ik beschouw hem, die mij daarin tracht te verhinderen als mijn vijand, als een tiran, die mij onder zijn voet vertreden wil, om mij te bewijzen, dat ik zijne slavin ben."

„O mijn God, mijn God," jammerde Otto en hief zijne armen op ten hemel, „is het dan mogelijk, dat Mina mij voor zoo slecht en laag houdt?"

Mina zweeg, want zij gevoelde reeds berouw over de woorden, door haar in drift gesproken.

Na eene pauze zeide Otto: „het is goed; gij zult niet gelooven, Mina, dat ik u eenig genoegen zou willen ontzeggen. Noodig onze gasten slechts! Morgen breng ik u het geld, dat gij behoeft."

Hij keerde zich om, want hij gevoelde, dat hij zijne droefheid niet langer zou kunnen verbergen en ging heen.

Otto begaf zich naar zijne kamer en wierp zich op den divan neder. Zijn moed was gebroken, zijne kracht verlamd en heete tranen stroomden langs zijne wangen. „Ik moet," zeide hij, „zoo wel te gronde gaan. Doch al word ik dan ook arm, ik ben nogtans gezond; ik zal dan ten minste nog voor mijne vrouw kunnen werken."

Deze gedachte scheen hem te bemoedigen, want weldra sprong hij weder op van den divan en zeide: „nu wil ik henen gaan, om de noodige gelden voor het feest op te nemen. Mina zal ten minste haar zin hebben."

XXVI.

HET GESTOORDE FEEST.

De avond van het feest was daar, en al de genoodigden waren verschenen. De gasten waren vrolijk en opgeruimd, want de gastvrouw was zoo voorkomend, de wijn zoo voortreffelijk, en de spijzen, die voorgediend werden, lieten niets te wenschen over.

Plotseling echter verstomde de algemeene vreugde, en aller oogen keerden zich naar de deur van den salon. Daar stond op den drempel eene oude vrouw, in schamele kleeding en toch had zij iets eerbiedwekkends, iets, dat den lach, die zich eerst op veler gelaat vertoonde, weldra deed verdwijnen.

Men vroeg elkander zacht: „wie is die oude vrouw? Zij ziet er inderdaad zoo toornig uit, als wilde zij ons allen ter helle doen varen! Stil, stil," fluisterden anderen, „het is de moeder van mevrouw Otto. Spreekt niet zoo luid!"

„Maar zie, hoe onze schoone gastvrouw verbleekt."

„Dus werkelijk hare moeder? En dat in zulk eene kleeding? Nu ja, mevrouw Jelsa zeide mij zoo even, dat de oude vrouw niet goed bij haar hoofd is!"

Moeder Anna was intusschen midden in de zaal getreden, en aller oogen waren op haar gevestigd.

„Wat ziet gij mij zoo verwonderd en verbaasd aan?" zeide zij op verachtelijken toon. „Verwondert het u, dat ik in mijn eenvoudig gewaad hier binnentreed, terwijl gij u allen hebt

opgetooid, om tot mijne dochter te komen? Verwondert u daar niet over, want ik ben te oud, om comedie te spelen, zoo als gij allen doet, en daarom draag ik heden, even als alle dagen, mijn eenvoudig kleed, en schaam er mij niet over, dat ik arm ben. Of ziet gij mij daarom zoo verbaasd aan, omdat ik heden voor de eerst maal in uw midden verschijn, en omdat gij mij vroeger nog nooit hebt gezien? Maar ik heb geen tijd, om uw comediespel mede te spelen, en terwijl mijne dochter in zijde gekleed hier in uw gezelschap zich bevindt, zit ik op mijn kamertje en spin, om voor mij zelve den kost te verdienen! Verwondert u dus niet, dat gij mij voor het eerste ziet; wij arme menschen, die in het zweet van ons aanschijn werken, hebben geen tijd, om ons te verkleeden als apen, en vriendelijk te glimlagchen en voor elkander allerlei complimenten te maken."

„Maar moeder Anna," zeide Otto, verschrikt naar haar toetredende en hare hand grijpende, „maar moeder Anna, ik bid u, wat moet dit toch beteekenen?"

„Dit moet beteekenen," zeide zij op ernstigen en plegtigen toon, „dat ik deze voorname lieden hier vragen wil, wat zij hier te doen hebben, en waarom zij hier zijn. — Denkt gij mogelijk, gij voorname lieden," vervolgde zij en zag hierbij het gezelschap weder aan, „denkt gij mogelijk, dat gij hier bij uwe gelijken zijt? Ik geloof, dat gij het denkt, en daarom wil ik u zeggen, dat gij u bedriegt. Mijn schoonzoon is een handwerksman; hij leeft van zijn werk, en wanneer gij hier zwelgt en brast, dan ontsteelt gij hem, wat hij met moeite heeft verdiend. Dit mag niet wezen, en daarom wilde ik het u zeggen. Ook heeft men mij verteld, dat gij mijne dochter Mina voor rijk houdt, en meent, dat zij haren man groote rijkdommen heeft medegebragt. Men heeft u echter belogen, en ik, hare moeder, ik zeg u, dat Mina in armoede is geboren, ik zeg u, dat zij ...."

„Maar mijn God, moeder Anna," zeide Otto, vast besloten om aan dit tooneel een einde te maken, want hij zag aan Mina's doodsbleek gelaat, hoeveel zij leed; „maar moeder Anna, kom toch tot bezinning. Gij weet het beter, dan wij allen, dat Mina mij tot een rijken man heeft gemaakt. Waartoe wilt gij dit ontkennen?"

„Zoon," riep de oude vrouw toornig, „zijt gij waanzinnig

geworden? Wel nu, het zij zoo; ik heb mijn pligt gedaan!"

En Otto een toornigen blik toewerpende, keerde zij zich om en verliet het vertrek.

Toen de deur achter haar gesloten was, schenen allen van een drukkenden last bevrijd te zijn.

Men haalde ruimer adem; men waagde het weder elkander aan te zien, te glimlagchen en elkander zijne opmerkingen over het gebeurde in te fluisteren. En toch was de vreugde gestoord. Men werd stil en afgetrokken, en vroeger dan gewoonlijk scheidden de gasten.

Toen Otto, die de vrienden had uitgelaten, weder binnenkwam, reikte Mina hem terstond de hand en zeide met een onbeschrijfelijken blik: „Otto, ik dank u! Nimmer zal ik uwe edelmoedigheid van dezen avond vergeten. Otto, zijt gij nog toornig op mij?"

Hij zag haar teeder aan en drukte haar in zijne armen. Zij leunde met haar hoofd tegen zijn schouder en weende bittere tranen.

Toen Mina den volgenden morgen aan het ontbijt zat, kwam Otto bleek en zigtbaar diep getroffen bij haar.

„Beste Mina," zeide hij zacht, „ik moet u op eene smart voorbereiden, die u te wachten staat, moeder Anna wil ons verlaten. Zij komt reeds, om u vaarwel te zeggen."

„Ja," zeide moeder Anna, die juist binnentrad en Otto's laatste woorden had gehoord, „ja, ik kom, om u vaarwel te zeggen!"

„Maar mijn God, moeder, waarom wilt gij ons verlaten?" vroeg Mina.

„De reden daarvan wil ik u zeggen," antwoordde de oude vrouw ernstig. „Toen ik op Otto's dringend verzoek bij u kwam inwonen, zoo deed ik dit, omdat ik dacht, dat mijne kinderen een stil, arbeidzaam leven zouden leiden. Gij weet echter, dat gij dit niet gedaan hebt, en nu zult gij ook wel weten, waarom ik u verlaat. Wat baat het, over deze dingen nog verder te spreken? Mijne vermaningen, mijne smeekingen zijn te vergeefs geweest; laat ons derhalve daarover zwijgen en in vrede van elkander scheiden.

„Gij wilt dus werkelijk vertrekken," zeide Mina zacht, „en op u zelve gaan wonen?"

„Dit is mijn onveranderlijk besluit. Met spinnen zal ik het

weinige, dat ik noodig heb, wel verdienen. — Gij, Otto, zult mijne deur altijd voor u geopend vinden; u, Mina, echter raad ik aan, mij niet te komen bezoeken, zoolang gij eene rijke vrouw zijt. Maar eens, wanneer gij weder arm zijt, en ik weet, dat gij het weder zult worden, kom dan bij mij, mijn kind, dan zullen wij te zamen werken en elkander liefhebben. Vaar tot zoo lang wel!"

Zij keerde zich snel om en verliet haastig de kamer. Weldra bevond zij zich nu op een klein kamertje in eene afgelegene straat der stad, waar zij door vlijtig te spinnen in hare dagelijksche behoeften voorzag.

XXVII.

KAREL EN SOPHIE.

Het was een feestdag voor Karel, toen Sophie, die, nadat hij haar in hare woning had gebragt, weken achtereen aan het ziekbed was gekluisterd geweest, voor de eerste maal weder, leunende op zijnen arm, langzaam door de kamer ging. Hoe klopte zijn hart, hoe schitterden zijne oogen van dankbare vreugde. En Sophie las op zijn gelaat zijne blijdschap, en tranen vloeiden haar langs de wangen. Zij reikte haren vriend hare vermagerde hand en zeide met een hemelschen glimlach: „mijn vriend, mijn broeder, ik dank u!"

Karel was buiten zich zelven van vreugde, toen hij zich zoo hoorde aanspreken. Hij bedekte de hem aangebodene hand met zijne kussen en had naauwelijks kracht om te zeggen: „gij, gij, mijne zuster!"

„Gij zijt immers de eenigste op de wereld, die zich over mij ontfermt," zeide Sophie onder tranen; „de eenigste, die mij lief heeft en belang in mij stelt. En daarom zal ik u, zoolang ik leef, beminnen als eene zuster, als uwe getrouwste vriendin."

„Dank, duizendmaal dank, mijne zuster! Nu heb ik niets meer op aarde te wenschen!"

Van nu af ging Sophie's herstelling voorspoedig voort, doch hoe sterker haar ligchaam werd, des te gedrukter scheen haar geest te worden, en somwijlen zat zij uren achtereen in gedachten verdiept.

Toen zij eens weder zulk eene zwaarmoedige bui had, zeide zij tot Karel: „Karel, ik heb heden veel met u te bepraten."

„Ik ben bereid," antwoordde hij, „u aan te hooren en inlichting te geven omtrent alles, wat gij mij soms mogt te vragen hebben."

„Hoe komt het," vroeg zij snel, „dat gij uwe uniform niet meer aan hebt?"

Karel sloeg de oogen neder en zeide: „ik heb voor de betrekking van brievenbesteller bedankt, zij beviel mij niet langer."

Sophie zag hem scherp en uitvorschend aan, en schudde vervolgens treurig het hoofd. „Gij zegt mij de waarheid niet, Karel," zeide zij. „Toen gij mij oppastet en veertien dagen lang niet van mijn ziekbed weekt, toen werd men ontevreden op u, omdat gij nalatig waart in de vervulling uwer dienst, en toen gaf men u uw ontslag. Antwoord mij, Karel, is het niet zoo?"

„Ja, het is zoo," antwoordde hij zacht.

„Derhalve was ik het," riep Sophie smartelijk, „die u van uwe broodwinning beroofde. 't Is mijn schuld, dat gij thans zoo zwaar moet werken. Want dat doet gij, Karel! Neen, ontken het niet. Gij zijt dikwijls doodelijk vermoeid, wanneer gij 's middags te huis komt, uwe handen beven en gij ziet er bleek uit. Zeg mij, Karel, ik bezweer u, zeg mij, wat gij doet."

„Och, maak u daarover niet bekommerd," zeide hij. „Des middags ga ik naar het atelier van een beroemden schilder, om zijne verwen te stampen."

„En voormiddags?" vroeg Sophie.

„Voormiddags zaag en hak ik hout," zeide hij, „en als mij dit een weinig vermoeit, zoo komt dit, omdat ik aan dit werk nog niet regt gewoon ben. Maar des middags, Sophie, des middags in het atelier, o dat is een pret, want als ik dan de verwen stamp en bereid, dan denk ik bij mij zelven: wie weet, of gij het nog niet eens zoo ver brengt, dat gij ook een schilder wordt, en dan kunt gij het portret van Sophie schilderen!"

Zij zeide zacht: „maar wie weet, Karel, waar ik ben, voor dat gij dit geleerd hebt. Ik moet u thans verlaten!"

„Gij wilt mij verlaten?" riep hij.

„Ik moet, Karel," zeide zij; „ik mag het niet langer dulden, dat gij voor mij werkt en u afslooft; neen, geen uur langer kan ik dit dulden, en bovendien Karel," vervolgde zij blozend, „wat zou de wereld wel zeggen, wanneer zij wist, dat ik bij u inwoonde?"

„O, de wereld," riep Karel, „zal dit nimmer vernemen, want zij slaat geen acht op ons, en hier in het huis houdt iedereen u voor mijne zuster. Ook de dokter gelooft, dat gij mijne zuster zijt."

„Gij hebt dus zelf gevoeld, dat niemand de waarheid mag vernemen," hernam zij zacht, „en als Bonaventura dit eens hoorde! Hij, die mij beschuldigde...."

Zij verstomde; het was voor de eerste maal, dat zijn naam weder van hare lippen vloeide, en die naam deed Karel sidderen. Toen hij Sophie zag weenen, vroeg hij: „gij bemint hem dus altijd nog?"

„Neen," antwoordde zij, „neen, ik bemin hem niet meer, en dit wilde ik u heden zeggen; dit moest gij weten, opdat, wanneer ik u heden verlaat, gij niet denkt, dat ik u om zijnetwil verlaat."

„Gij wilt mij verlaten," riep Karel wanhopend; „ach, Sophie, zeg, dat gij het niet wilt; gij doodt mij, wanneer gij vertrekt. Ach, Sophie," vervolgde hij op zijne knieën nederzinkende en zijne handen smeekend tot haar opheffende: „Sophie, laat mij dezen eenigen troost, u dagelijks te zien, u dagelijks te hooren spreken. Ik heb niets op de wereld, Sophie, dan u alleen. Blijf bij mij, Sophie. O mijn God, ik ben immers zoo ongelukkig!" — Tranen verstikten zijne stem; hij was geheel buiten zich zelven, en zijn geheele ligchaam sidderde. Sophie was diep geroerd, en toen zij zich alles herinnerde, wat Karel voor haar had gedaan, hoe hij de eenige was geweest, die haar getrouw was gebleven, toen zij dit alles bedacht, gevoelde zij, dat zij geene kracht bezat, om hem te bedroeven, en zij zeide: „sta op, mijn broeder en ween niet. Gij hebt mij voor de menschen uwe zuster genoemd, ik noem u voortaan voor God en menschen mijn broeder, en wil u liefhebben, als eene zuster."

Gij wilt dus bij mij blijven, bij mij, uwen broeder?" vroeg Karel angstig.

„Behooren broeder en zuster niet bij elkander?" zeide zij met een weemoedigen glimlach. „Ik blijf daarom bij u, mijn broeder, en niets zal ons voortaan scheiden."

Karel juichte van blijdschap.

„Doch ik heb nog eene voorwaarde," zeide Sophie op schier opgeruimden toon, want Karels groote blijdschap roerde haar diep.

„Noem mij uwe voorwaarde, zuster Sophie," zeide Karel met

een vrolijken glimlach, „ik beloof, das ik haar zal vervullen."

„Gij moet mij werk bezorgen, want ik gevoel mij weder krachtig genoeg, en ik verlang inderdaad naar bezigheid."

„Ik zal dus niet meer voor u mogen arbeiden?" zeide Karel droevig.

„Neen, Karel," antwoordde zij ernstig, „ik moet voor mij zelve kunnen zorgen, en ik doe dit gaarne, want het werk geeft mij eene aangename afleiding en verstrooijing. Gij belooft mij derhalve, dat gij van daag nog naar mevrouw S., de directrice zult gaan, en haar om werk voor mij zult verzoeken?"

Karel beloofde dit en Sophie zag weldra haren wensch vervuld. Van nu af leefden zij gelukkig en tevreden te zamen. En Karel meende nu, dat al zijne wenschen vervuld waren, en dat hij op aarde geen grooter geluk kon smaken, dan het zamenwonen met Sophie hem opleverde.

XXVIII.

DE MEDEMINNAAR.

Toen Bonaventura aan den avond van den dag, waarop hij Sophie zoo wreed had behandeld, te huis kwam, en haar niet vond, gevoelde hij inderdaad berouw over zijne hardheid en liefdeloosheid. Ware Sophie op dat oogenblik de kamer binnengetreden, hij zou voor haar zijn nedergevallen en haar om vergeving gevraagd hebben.

Sophie keerde echter niet terug, hoe vurig hij ook naar haar verlangde, en dit veroorzaakte hem niet slechts groote smart, maar bragt hem spoedig ook in groote verlegenheid. Daar zij niet meer voor hem werkte, ontbrak het hem spoedig aan geld, en toch moest Bonaventura er thans meer dan ooit op bedacht zijn, dat niemand hiervan iets vermoedde; ja hij moest zelfs zorg dragen, dat men hem voor een bemiddeld man hield, om bij zijne voorname vrienden geene achterdocht op te wekken. Er verliep toch geen dag, dat hij niet bij zijne schoone vriendin, de vorstin Laschuska, was, en hoe meer deze hem de voorkeur gaf boven alle anderen, die naar hare hand dongen, des te meer moest hij op zijne hoede zijn, om alles te vermijden, wat zijne medeminnaars kwaad vermoeden tegen hem kon inboezemen. Intusschen de omgang met zijne voorname vrienden

kon niet zonder groote onkosten worden volgehouden. De vorstin Laschuska was rijk, en zij hield bijzonder veel van het pharo-spel; gaarne speelde zij om groote sommen, want bij haren rijkdom gaf zij niets om betrekkelijk geringe winsten en verliezen. Natuurlijk durfden hare aanbidders niet voor haar onderdoen, en uit dien hoofde was de tafel dikwijls bedekt met stapels goud, die door allen, uitgenomen door Bonaventura, met de grootste onverschilligheid gewonnen en verloren werden. In het eerst was het geluk hem gunstig en won hij aanzienlijke sommen. Doch voor Bonaventura was dit niet voldoende; zijn doel was, de schoone en rijke vorstin voor zich te veroveren, en met dit doel voor oogen, bekommerde hij zich weinig, hoe groot de geldsommen waren, die hij verloor, zoo hij namelijk slechts iets te verliezen had, en alzoo in staat was, om bij zijne verliezen een onverschillig gelaat te toonen. Hij kon het toch zich zelven niet ontveinzen, dat zijn gezigt bij zulke gelegenheden naauwkeurig werd gadegeslagen door de wantrouwende, vijandige blikken van zijnen medeminnaar, den vorst Rajienski. Deze kon het hem niet vergeven, dat de vorstin blijkbaar aan Bonaventura boven hem de voorkeur gaf, en had bij zich zelven gezworen, geene middelen onbeproefd te laten, om Bonaventura uit de gunst der vorstin te verdringen. Hij begon met hem naauwkeurig gade te slaan; weldra wantrouwde hij den rijkdom van zijn vijand, want toen deze op zekeren avond zeer ongelukkig in het spel was, zag hij hem herhaalde malen verbleeken. „Een rijk cavalier laat zich daar door niet uit het veld slaan," dacht de vermogende vorst; „bij gevolg is hij niet rijk, en hij liegt, wanneer hij op zijn rijkdom pocht. Wie echter in dit opzigt liegt, is ook wel tot andere bedriegerijen in staat! Ik zal hem derhalve goed in het oog houden!"

Doch als men eenmaal argwaan tegen Bonaventura had opgevat, was het niet moeijelijk, nog meer dingen te ontdekken, die hem al meer en meer verdacht moesten maken. De vorstin Laschuska had aan het sprookje, dat Bonaventura een door de Oostenrijksche regering verbannen carbonaro was, geloof geslagen, en geen twijfel daaromtrent was er in hare ziel. Anders was het met vorst Rajienski. Het kwam hem vreemd voor, dat een Oostenrijksch onderdaan, wiens goederen aan het Comomeer, en dus in Italië lagen, zoo goed Duitsch sprak in het Berlijner dialect. De vorst zelf had veel gereisd en zich weken lang aan

de oevers van het Comomeer opgehouden, maar hij kende daar in het geheel geen slot, dat den naam droeg van Ottersheim. „Ik moet daarnaar eens informeren," zeide de vorst; „doch eerst wil ik hem zelven goed gadeslaan."

Den volgenden avond, toen de vorst Bonaventura bij de vorstin aantrof, en men zich aan de speeltafel plaatste, zette vorst Rajienski op eene kaart zulk eene hooge som, dat zelfs de vorstin Laschuska daarover verbaasd was, en den vorst lagchend een verkwister noemde.

„Het is harten-vrouw!" zeide de vorst, „en de heer van Ottersheim zal mij begrijpen, wanneer ik beweer, dat geene som te groot is, om die op deze kaart te zetten. Wilt gij tegen mij zetten?"

„Nu, mijn dichter," riep de vorstin vrolijk, „niet waar, gij neemt den strijd aan? Dat is inderdaad interessant, en ik twijfel niet, of gij zult overwinnaar zijn, want het geluk is u steeds gunstig."

„Gij parieert derhalve?" vroeg de vorst.

„Natuurlijk!" zeide Bonaventura. „Hoeveel bedraagt de som?"

„Driehonderd louis d'or. Laat ons dus een aanvang maken! Belieft het u te zetten, heer van Ottersheim?"

„Ik ben tot mijn leedwezen niet in staat, deze som contant te zetten," antwoordde Bonaventura, „want mijn rentmeester heeft mij nog altijd niet mijne revenuen van het laatste vierendeel jaars gezonden, en daar hij anders steeds een accuraat mensch is, moet ik bijna vreezen, dat zich andere zwarigheden hebben opgedaan, en de Oostenrijksche regering mogelijk mijne gelden binnenhoudt, om mij tot terugkeer te noodzaken."

„Gij zult, gij moogt echter niet vertrekken," riep de vorstin driftig. „Men zou u mogelijk levenslang opsluiten. O, Bonaventura, denk aan Pellico, ga niet!"

Zij greep angstig zijne hand, als wilde zij hem terughouden van deze gevaarlijke reis. Bonaventura kuste deze hand en zeide: „een woord van u, vorstin, is voldoende, om mij voor altijd hier te houden, al zou ik ook als bedelaar op den drempel van uw huis sterven!"

„Nu, en onze weddingschap?" vroeg de vorst. „Harten-vrouw wacht nog altijd op haren tweeden ridder. Mijnheer van Ottersheim, ik geef u crediet. Ik ben zoo nieuwsgierig naar den

afloop van dit spel, want ik heb geheel mijne toekomst op deze kaart gezet. Laat ons dus beginnen!"

„Ja, beginnen wij," zeide Bonaventura; „wint gij, dan blijf ik uw schuldenaar, totdat mijne gelden aankomen."

„Geef hier," riep de vorstin levendig; „ik zelf wil de kaarten afnemen! Regts geldt voor u, vorst Rajienski, links voor u, Bonaventura. Hierop wierp zij de kaarten regts en links en mompelde daarbij: *„gagné! perdu! gagné! perdu! Perdu*," riep zij thans verheugd; „vorst Rajienski, gij hebt verloren, hartenvrouw is links gevallen!"

„De driehonderd louis d'or zijn uw eigendom," zeide de vorst rustig en schoof die Bonaventura toe. „Doch nog ben ik niet ontmoedigd. Ik waag het nog eens." — Hij haalde zijne portefeuille te voorschijn en legde een hoop banknoten op hartenvrouw. „Het zijn twee duizend thalers, heer van Ottersheim. Gij riskeert daarbij niets, want wij behoeven niet eens de gelden van uwen rentmeester; het zoo even door u gewonnene is voldoende."

„Zoo laat ons zien, vorstin," zeide Bonaventura, in de hoop van andermaal te zullen winnen; „laat ons zien, vorstin, voor wien van ons beiden gij thans de godin des geluks zult zijn!"

De vorstin nam glimlagchend de kaarten, en het spel begon op nieuw. Plotseling echter wierp zij de kaarten weg en sprong op. „Gij hebt gewonnen, vorst," riep zij toornig, en liep eenige malen de kamer op en neêr.

Vorst Rajienski stak intusschen zeer bedaard zijn geld weder op en zeide tot Bonaventura: „het moet inderdaad hoogst onaangenaam zijn, zoo door zijn rentmeester teleurgesteld te worden. Mogelijk zou ik u van dienst kunnen wezen, en voor u laten onderzoeken, wat de reden is van het uitblijven uwer gelden. Een vriend van mij reist heden nog naar Italië en zal zich aan het Comomeer eenigen tijd ophouden. Mogelijk zou hij in eigen persoon op uw slot kunnen informeren, of uw rentmeester de gelden heeft verzonden. Ik wil volgaarne mijnen vriend dit opdragen, en verzoek u, mij slechts den naam van uw slot te noemen."

„Ik mag van uwe goedheid geen misbruik maken," zeide Bonaventura. „Ook zou zulk eene informatie geheel overbodig zijn; daar ik mij volkomen op mijn rentmeester kan verlaten."

„Nu, veroorloof dan ten minste aan mijnen vriend, uwe schoone bezitting in oogenschouw te nemen, en er eenige uren uit te rusten."

„Dit zal mij inderdaad een groot genoegen doen."

„Hoe was toch de naam van uw slot? Niet waar, het heet naar u, slot Ottersheim?"

Bonaventura antwoordde toestemmend. — „Zonderling," vervolgde de vorst hem scherp aanziende, „zonderling, dat de naam zoo geheel Duitsch klinkt. Hoe komt dit, mijn waarde baron?"

„Mijn vader was een Duitscher, en gaf aan het slot zijnen naam."

„En op welke hoogte van het Comomeer ligt uw slot?"

„Het ligt niet ver van" — Bonaventura stotterde, en de vorst zeide: „van Como, niet waar, zoo zeidet gij mij reeds vroeger?"

„Ja, van Como," bevestigde Bonaventura.

„Maar gij vraagt als een spion van de politie," zeide de vorstin. „Gij zijt *insupportable!* vorst Rajienski." En dit gezegd hebbende, keerde zij hem den rug toe.

„Hij is een bedrieger," zeide vorst Rajienski, toen hij naar zijn hôtel terugkeerde. „Ik ben er thans van overtuigd, dat hij een bedrieger is. Het komt er nu slechts op aan, hem te ontmaskeren. Ware slechts de Oostenrijksche gezant niet vertrokken!"

XXIX

HET BEDROG.

Intusschen was Bonaventura's laatste hulpbron uitgeput, want reeds had hij in zijn doekspel een valschen steen laten zetten en den echten verkocht.

Wat zou hij beginnen? „Iets groots, iets beslissends moet er gebeuren;" zeide hij: „de vorstin moet de mijne worden, om zoo aan mijnen treurigen toestand een einde te maken."

Langzaam en peinzend wandelde hij in zijne kamer op en neêr; vervolgens riep hij overluid en blijde: „ja, zoo kan het! Bij mijn leven, zoo kan het! De schrik, de verrassing, hare liefde voor mij zullen haar overweldigen. Zij zal mij niet kunnen weerstaan. En stemt zij er in toe, mij in hare kamer te verbergen, nu, dan heb ik gewonnen spel. Doch thans spoedig aan het werk."

Hij stak zijne weinige papieren in den zak. Vervolgens trad hij voor den spiegel, om zijn gelaat te beschouwen. „Ik zie er van daag wat bleek uit; dat is goed," zeide hij, „en zal aan mijne woorden meer gewigt bijzetten. Ook mijne kleeding moet er eenigzins verward en wild uitzien. Deze das moet los, half vastgeknoopt om mijn hals zitten, en mijn haar moet eenigzins in wanorde zijn." — Hij woelde met de handen door zijne lange, schoone haarlokken. — „Nu zie ik er vrij goed uit," zeide hij, „nu heb ik wel iets van lord Byron. Thans ben ik klaar, en als het begint te schemeren, snel ik naar haar heên!"

In pijnlijk ongeduld bragt hij de uren door en was regt blijde, toen de avond begon te vallen. Nu spoedde hij zich naar het hôtel der vorstin, en drong, zonder zich te laten aandienen, de kamer binnen, waar zij zich gewoonlijk bevond, als zij alleen was.

De vorstin lag half sluimerend op den divan, en toen zij Bonaventura zag, klonk er een zachte kreet van verrassing van hare lippen. Zij rigtte zich half verwege op uit hare liggende houding, toen Bonaventura zich voor hare voeten nederwierp, en de handen tot haar opheffende, op angstigen toon zeide: „men vervolgt mij! Men zal het misschien zelfs wagen, tot hiertoe door te dringen, om mij van hier naar den kerker te slepen!"

„Naar den kerker!" riep de vorstin. „Neen, neen, nimmer, zoolang ik leef, zal men zich verstouten, u van hier weg te voeren."

„Neen, neen," riep Bonaventura, „gij, mijne edele vriendin, moogt u om mijnentwil niet aan gevaar blootstellen, dan dood ik liever mij zelven. Ik kwam, om u vaarwel te zeggen, ach, misschien voor eeuwig; want ik gevoel het, de scheiding van u, van mijne zon, van mijn licht, zal mij dooden! Maar gaan moet ik, en zal ik."

„Hier zijn mijne papieren," vervolgde hij, zijne portefeuille aan de vorstin overreikende. „Neem aan, vorstin, ze zijn in zekeren zin mijn testament, en gij zult zien, dat gij in al mijne gedachten en liederen leefdet. En nu, vorstin, vaarwel. Ik kwam, om u voor dezen nacht om huisvesting te verzoeken, doch nu ik u zie, nu ik weder in den hemel van uw gelaat zie, nu gevoel ik, dat ik het niet mag wagen, ook

u in gevaar te stellen, en ik ga. Vaar dan wel, licht mijns levens! Vaarwel!" — Hij kuste haar gewaad, hare voeten, en toen sprong hij overeind, en snelde naar de deur.

Doch reeds was de vorstin van den divan opgevlogen, en thans greep zij zijn arm en zeide: „Bonaventura, wilt gij mij dooden? Neen, ik laat u niet gaan, mijn vriend, mijn geliefde. Gij zult deze kamer niet verlaten. Voor de gansche wereld zal ik u verbergen."

En nu zonk Bonaventura op zijne knieën, en de armen ten hemel heffende, riep hij: „o mijn God, mijn God, het is dus geen droom! Zij bemint mij! O, nu kan ik getroost van haar gaan; hare liefde neem ik met mij mede."

„Ja, ik bemin u," zeide zij, „en gij moogt niet vertrekken. Ik duld het niet."

Bonaventura hernam: „nu gebied dan over mij, mijne geliefdste. Gij bemint mij; wat geef ik thans om de geheele wereld."

„Gij blijft dus, ja gij blijft," zeide zij vrolijk; „laat ons nu overleggen, wat wij doen moeten. Vertel mij spoedig alles, wat u bedreigt!"

Zij zette zich op den divan en wenkte hem, om aan hare zijde plaats te nemen.

Bonaventura vertelde haar nu, hoe reeds sedert eenige dagen gendarmen in zijne woning naar hem gevraagd hadden, en heden morgen had een vriend hem eene schriftelijke waarschuwing gezonden en hem geraden, zoo spoedig mogelijk de stad te verlaten.

Dezen brief, dien hij zelf had geschreven, toonde hij aan de vorstin, en vertelde verder, hoe hij terstond had begonnen, zijne gevaarlijkste papieren te verbranden, toen zijn bediende doodsbleek zijne kamer was binnen komen stuiven en hem berigt had, dat eenige gendarmen zacht de trappen waren opgeslopen. Hij was langs een geheimen trap ontvlugt en nu haastig tot haar gekomen, om haar vaarwel te zeggen.

„Niet om mij vaarwel te zeggen, maar om bij mij te blijven," zeide de vorstin; „moet gij een gevangen man zijn, mijn Bonaventura, dan wil ik ten minste uw kerkermeester zijn, en mijne armen zullen de banden zijn, die u vasthouden."

„O, en in deze banden wil ik altijd een gevangene blijven!" riep Bonaventura. „Hoe echter, mijne geliefde, wanneer men vermoedt, dat ik hier verborgen ben?"

„Wij laten hun geen tijd, om dit te vermoeden. Morgen nog blijft gij hier verborgen; gedurende dien tijd regel ik mijne zaken, en dan verlaten wij Berlijn, om naar Parijs te vertrekken. Ik zal al mijn invloed aanwenden, om u te redden."

XXX.

DE VRIEND DER JEUGD.

Sedert moeder Anna hare kinderen verlaten had, was Otto al somberder en stiller geworden; zelfs had hij al zijne arbeiders ontslagen, daar hij langer geen lust gevoelde in het werk.

Op zekeren dag kwam hij in eene droefgeestige stemming van moeder Anna en wandelde langzaam en peinzend langs de straat, toen hem een vriend uit zijne jeugd ontmoette, dien hij sedert eene reeks van jaren niet had gezien. Beiden drukten elkander hartelijk de hand, en Otto zeide: „ik had reeds lang de hoop opgegeven, Bernard, u ooit te zullen wederzien. Toen ik u acht jaar geleden voor de laatste maal zag, waart gij voornemens, naar Amerika te gaan, en u aldaar te vestigen."

„En dit heb ik ook gedaan," antwoordde zijn vriend Bernard; „ik heb daar fabrieken aangelegd, heb eene vrouw getrouwd, die rijk is, heb twee lieve kinderen en ben een vrij, een gelukkig Amerikaan. Ik bevind mij thans voor eenige weken weder hier, om belangrijke inkoopen van katoen en wol voor mijne fabrieken te doen, en bovendien weet gij wel, dat ik hoofdzakelijk naar Berlijn ben gekomen, om u te zien en te spreken?"

„Maar zekerlijk zijt gij daarom toch niet alleen gekomen," antwoordde Otto glimlagchend.

„Gij hebt gelijk," zeide Bernard; „enkel uit verlangen om u te zien, kom ik niet naar Berlijn; doch gij zult mij toch moeten toestemmen, dat het een blijk van vriendschap is, wanneer ik waar het eene hoogst belangrijke zaak geldt, het eerst aan u denk, en het eerst tot u kom."

„Zekerlijk," hernam Otto, „en ik ben u regt dankbaar voor dit bewijs van vriendschap. Doch hier zijn wij voor mijne woning, Bernard; laat ons binnentreden, en zeg mij, in welk opzigt ik u van dienst kan zijn."

In Otto's kamer gekomen, vertelde hem Bernard, dat vele rijke fabriekanten in Amerika, waaronder hij zelf behoorde,

sedert geruimen tijd in hunne katoenfabrieken aan eene der machines een belangrijk gebrek opgemerkt, maar vruchtelooze pogingen in het werk gesteld hadden, om in plaats van deze machine eene andere, eene betere uit te vinden.

Hij zette hem nu breedvoerig het doel en de bestemming dezer gebrekkige machines uiteen en maakte hem op al hare gebreken opmerkzaam.

„Als het nu mogelijk was," zeide hij, „eene machine uit te vinden, die al de voordeelen der beschreven machine zonder hare gebreken in zich vereenigde, dan zouden wij niet slechts iederen dag eens zooveel kunnen verwerken, maar ook veel beter en fijner werk kunnen leveren. Daarom hebben al de fabriekanten zich vereenigd en een prijs van vijftigduizend dollars aan den uitvinder van zulk eene machine uitgeloofd. Deze prijs, hoe hoog hij ook moge schijnen, is echter slechts gering, wanneer men bedenkt, dat meer dan honderd fabriekanten daarvoor eene bijdrage leveren, en dat de voordeelen van zulk eene machine onnoemelijk groot zijn."

„Ik begrijp dit," zeide Otto, en zijn vroegere lust in het vervaardigen van machines begon weder te ontwaken. „Ik begrijp dit, en zie de machine, die gij mij beschrijft, duidelijk voor mij. Zie hier! — Hij nam potlood en papier en begon snel te teekenen. Zie hier, Bernard, zoo loopt het raderwerk! Is het niet zoo?"

„Juist! Juist!" riep Bernard.

„En dit rad hier" ging Otto voort, „hindert u, en als gij het te snel in beweging brengt, dan verscheurt het de stof."

„'tIs juist, zooals gij zegt! O, ik hadwel gelijk, het eerst aan u te denken, Otto. Ik dacht bij mij zelven, mijn vriend Ottois de bekwaamste werktuigkundige, dien ik ken, en wanneer zulk eene machine, als wij verlangen, kan uitgevonden worden, dan is er niemand, die haar eerder zal uitvinden, dan Otto."

Otto hoorde naauwelijks, wat Bernard zeide; hij stond over het papier gebogen en in diepe gedachten verzonken.

„Deze machine moet uitgevonden kunnen worden," zeide hij vervolgens op stelligen toon; „doch het moet eene geheel nieuwe zijn. Ik kan u wel niet beloven, dat ik zal uitvinden, wat gij noodig hebt; doch ik zal het beproeven."

„Nu dan, vriend Otto, hoor mij aan," hernam Bernard. Men heeft mij opgedragen in de Duitsche dagbladen eene

premie van vijftigduizend dollars uit te loven aan hem, die de bedoelde machine levert. Zijt gij echter daartoe in staat, dan geven wij er de voorkeur aan, aan de zaak geene publiciteit te geven, ten einde er de fabriekanten in andere landen niet opmerkzaam op te maken. Derhalve moet gij er mij uw woord van eer op geven, tegen niemand over deze aangelegenheid te zullen spreken. Wilt gij dit doen?"

„Ik geef u mijn woord van eer, dat de zaak tusschen ons zal blijven. En binnen vier weken zal ik u bepaald zeggen, of ik er kans toe zie, om u de bedoelde machine te leveren."

„Goed," hernam Bernard; „ik vertrouw u volkomen; ik houd mij overtuigd, dat gij de machine leveren zult, en in dat geval zullen mijne medefabriekanten alles in het werk stellen, om u over te halen, dat gij u in Amerika komt vestigen."

„En nu, mijn God," riep Otto, toen hij alleen was, „sta mij bij en verlicht mijnen geest! Ik wil de machine uitvinden of sterven!"

XXXI.

DE ONTDEKKING.

Met van blijdschap vonkelende oogen keerde vorst Rajienski van een bezoek terug, dat hij den heer Werhans, het hoofd der politie, te Berlijn gebragt had, want de vorst scheen van dezen heer een belangrijk berigt ontvangen te hebben.

Op nieuw maakte Rajienski zijn toilet en reed nu naar het hôtel der vorstin Laschuska. Zij liet hem berigten, dat zij ziek was.

Rajienski schreef haastig op zijn kaartje: „ik moet u spreken, want de vrijheid van een persoon, in wien gij groot belang stelt, wordt bedreigd." — Dit kaartje zond hij aan de vorstin, en nu werd hij binnengelaten.

„Welke tijding brengt gij mij?" vroeg de vorstin haastig.

„Voor dat ik spreek, vorstin," zeide de vorst, „moet ik de zekerheid hebben, dat wij alleen zijn."

„Gij ziet, dat wij alleen zijn!"

„Oogenschijnlijk wel; maar vergeef mij, ik moet ook overtuigd zijn, dat zelfs de heer van Ottersheim ons niet hoort."

De vorstin bloosde en verzocht hem, haar naar den salon te volgen.

Naauwelijks waren zij hier binnengetreden of zij vroeg: „wel nu, wiens vrijheid wordt bedreigd?"

„De vrijheid van een bedrieger," antwoordde de vorst. „Zie hier het bevel tot gevangenneming van een zekeren Frits Wendt, zoon van een metselaar uit Ottersheim, naar welke plaats zich deze Frits Wendt van Ottersheim noemt, terwijl zijn schoone voornaam Bonaventura het eenige is, wat hij zich van Italië kan toeëigenen. Deze is zijne eenige Italiaansche bezitting!"

De vorstin Laschuska was sprakeloos van verbazing en toorn. Zij las het papier, dat Rajienski haar had toegereikt, onderscheidene malen; zij bekeek het zegel en de onderteekening van den beroemden hoofd-inspecteur der politie.

„Alles is echt," zeide zij daarop als tot zich zelve; „hier kan geen bedrog zijn. Dat is verschrikkelijk!" riep zij diep verontwaardigd uit en liep driftig den salon op en neder.

„Ik vermoedde reeds lang, dat hij een bedrieger was," zeide de vorst.

„En waarom deeldet gij mij uw vermoeden niet mede?" riep zij driftig.

„Omdat gij mij toch niet zoudt geloofd hebben, vorstin."

„Gij hebt gelijk, vorst Rajienski," zeide zij, hem de hand reikende; „ik zie mijne dwaling in! Help mij, mij op dezen bedrieger te wreken, en ik beloof u...."

„Wat belooft gij mij?" vroeg hij haar in de rede vallende.

„Voortaan u meer te zullen gelooven, dan ieder ander! Doch laat ons daarvan thans niet spreken! Deze ellendeling moet gestraft worden! Help mij, raad mij, hoe wij hem het gevoeligst zullen kunnen treffen."

„Wij zouden hem aan de politie kunnen uitleveren."

„Neen, dat niet," riep de vorstin; „mijn naam mag door deze zaak niet gecompromitteerd worden."

Eene geruime poos beraadslaagden zij te zamen, wat te doen; eindelijk zeide de vorstin: „ja, dat is goed! Ja, dat is heerlijk! O, het zal mij een zalig oogenblik zijn!"

„Doch het zal niet stil kunnen gehouden worden!"

„Enfin! Ik vertrek en verlaat Berlijn voor altijd."

„En waar gaat gij heen, geliefde vorstin?"

Zij zag hem met een fieren, glimlagchenden blik aan; vervolgens reikte zij hem de hand en zeide: „naar de goederen van mijnen verloofde, van vorst Rajienski."

De vorst zonk voor haar op de knieën neder en bedekte hare hand met zijne kussen.

XXXII.

DE WRAAK.

Het was op den dag na het gesprek der vorstin Laschuska met den vorst Rajienski. Zij bevond zich met Bonaventura in haar boudoir.

„Ik heb heden eenige vrienden bij mij te dineren gevraagd," zeide de vorstin tot Bonaventura; „het was mij behoefte, voor mijn vertrek nog eenmaal al mijne kennissen ten mijnent te zien" kom dus; mijne gasten bevinden zich reeds in den salon, laat ons tot hen heên gaan.

„Maar zal ik dit durven wagen?" vroeg Bonaventura. „Het kan ligt gevaarlijk voor mij zijn!"

„Vrees niets," zeide de vorstin; „wij zijn onder vrienden, die mij niet verraden."

Zij traden hierop den salon binnen, groetten de heeren en zetten zich aan tafel.

„Waarom zijt gij zoo stil, graaf?" vroeg hem vorst Rajienski, die aan Bonaventura's zijde zat.

„Het geluk maakt stom," zeide hij; en zijne oogen zochten die der vorstin, doch deze waren van hem afgekeerd.

„Gij zijt dus gelukkig?" vroeg de vorst weder. „O, dan zijn zeker de gelden van den rentmeester uwer goederen aan het Comomeer binnengekomen."

„Liggen uwe goederen aan het Comomeer?" vroeg een ander. „Dat moet heerlijk zijn. Maar als ik mij niet bedrieg, graaf, dan zijt gij een dichter, en gij moest voor ons daarom uwer gedichten reciteren."

„Ja, ja," riepen schier allen, „doe ons dat genoegen."

Bonaventura voldeed aan dit verzoek en droeg een zijner verzen voor.

„Welke gespierde verzen!" riep vorst Rajienski, en al de gasten stemden met hem in.

„Daar valt mij eene merkwaardige geschiedenis in," zeide de vorst Rajienski, „die ik, als de vorstin dit veroorlooft, gaarne zou vertellen."

„Vertel haar," sprak de vorstin; „ik ben er zeer nieuwsgierig naar."

„Een vriend schrijft mij uit Petersburg over een zonderlingen bedrieger, die in die stad groote sensatie verwekte. Hoewel hij van lage afkomst is, was hij vermetel genoeg, zich een adellijken naam toe te eigenen en onder dezen naam toegang te verkrijgen tot vele aanzienlijke gezelschappen. Hij gaf voor, dat hij wegens zijne liberale gevoelens uit zijn vaderland verbannen was, en nu als een martelaar der vrijheid in den vreemde moest omdolen. Eene edele, voor de vrijheid gloeijende vrouw ontfermde zich over hem en nam hem onder hare bescherming. Intusschen was de voorname heer arm, en had vele schulden. En wat meent gij nu wel, dat hij deed? Hij kwam, als een waanzinnige, tot zijne grootmoedige beschermster en verhaalde haar, dat de politie hem op de hielen zat en smeekte nu, dat zij hem mogt verbergen."

„De edele dame had intusschen den bedrieger reeds doorgrond; doch zij hield zich, alsof zij aan zijne woorden geloof sloeg, en zij nam hem op in haar huis en verbergde hem. Vervolgens liet zij hare vrienden bij zich komen en deelde hun haar vermoeden mede. Dat dit vermoeden gegrond was, bleek haar uit een bevel tot gevangenneming van dezen bedrieger, dat door de politie was gegeven en dat een harer vrienden haar ter hand stelde."

„De edele dame, verontwaardigd over dit bedrog, wilde zich op hem wreken, en liet hem daarom honderd stokslagen geven, voordat zij hem aan de politie uitleverde."

Toen Rajienski dit verteld had, waagde Bonaventura het niet de oogen op te slaan; hij gevoelde, dat aller blikken op hem waren gevestigd.

„Waarom verschrikt gij, graaf van Ottersheim?" vroeg Rajienski; doch Bonaventura had geene kracht, om te antwoorden.

„Zijt gij niet nieuwsgierig naar den naam van dezen ellendigen bedrieger?" vroeg Rajienski verder. „Ik zal hem terstond noemen, graaf van Ottersheim. Doch laat ons eerst op het welzijn uwer familie drinken! Ik drink op de gezondheid van uwen vader, die een metselaar was, op de gezondheid uwer moeder, die hier te Berlijn woont en met spinnen den kost verdient."

Bonaventura was doodsbleek geworden en zonk bijna bewusteloos achterover in zijn stoel.

„Wij zullen u wel weder bij brengen, mijnheer Frits Wendt," riep de vorst en wenkte een bediende. Deze reikte hem op een zilveren blad eene rijzweep.

„Mijn God!" riep Bonaventura opziende, „gij wilt toch niet?"

„U tuchtigen, ja dat wil ik!"

Bonaventura sprong doodelijk verschrikt overeind en wilde naar de vorstin gaan; deze echter zeide tot Rajienski: „maak een einde aan dit tooneel, mijn vriend!" en verliet daarop de zaal. Haar volgden weldra de gasten.

Rajienski bevond zich thans met Bonaventura alleen en scheen nu min of meer medelijden met hem te gevoelen. „Mijne toekomstige bruid wil niet," zeide de vorst tot hem, „dat een man, die de eer had in haar gezelschap te zijn, openlijk als bedrieger voor het geregt zal verschijnen. Ook hebben wij medelijden met uwe jeugd en uwen hoogmoed. Hier zijn de drie honderd louis d'or, om welke wij onlangs gespeeld hebben en daarenboven nog eene aanzienlijke som gelds van de vorstin. Begeef u door deze geheime deur naar buiten. Gij zult daar eene reiscaleche vinden, die u naar Hamburg zal brengen."

Bonaventura stak het geld in den zak en vertrok zonder den vorst te groeten.

„O," riep de vorstin, toen Rajienski bij haar binnentrad, „zulk een ellendig mensch kon ik vertrouwen!"

„Edele menschen zijn ligt te misleiden," zeide Rajienski," „want zij meenen, dat ieder zoo braaf is, als zij zelven."

Zij reikte den vorst hare hand, en hij stelde haar aan de verzamelde vrienden voor als zijne bruid, die beloofd had, reeds over eenige dagen zijne gemalin te zullen worden.

XXXIII.

DE MISDAAD.

Mevrouw Jelsa liep met haastige schreden in hare kamer op en neder. „Zij bemint hem, ja zij bemint dezen Victor van Sendeck," zeide zij in zich zelve; „ik zag het aan den blik, waarmede zij hem ontving, aan haar blozen, toen hij haar groette. Zoo zal dan deze gek al mijne plannen vernietigen! Maar neen, Victor mag niet oogsten, wat ik met zooveel moeite heb gezaaid. Mijn jongen moet en zal Mina huwen, en dat zoo spoedig mogelijk."

Plotseling stond zij stil, en zeide op stelligen toon: „Deze Otto moet uit den weg geruimd worden! Dan is Mina in mijne magt, en ligt haal ik haar dan over, om zich onder mijne hoede te stellen, en om uit medelijden, en ten einde Udo te genezen, zijne vrouw te worden. Ja, zoo moet het wezen, Otto moet sterven. Hij leeft te lang!" Haastig liep zij naar hare secretaire en haalde er een fleschje met *rattenkruid* uit. „Ha," riep zij, „ik heb nog genoeg arsenicum, om ook dien rot te dooden."

Inmiddels had Otto zich dag noch nacht rust gegund, om de verlangde machine uit te vinden. Nog aan den avond van denzelfden dag, waarop mevrouw Jelsa zulk een vreeselijk moordplan had gesmeed, begaf Otto zich naar zijne stille werkplaats. Een nieuw denkbeeld was in zijne ziel opgekomen; alles scheen hem thans helder en duidelijk toe, en zie, wat hij reeds zoovele dagen te vergeefs beproefd had, mogt hem thans gelukken; de verlangde machine was door hem uitgevonden.

Otto sliep eerst in den nanacht in, met het hoofd tegen de machine geleund, om welke uit te vinden hij zoovele nachten den slaap had ontbeerd. Des morgens bragt de meid Otto's ontbijt, dat uit melk en eene boterham bestond, in het kleine kamertje naast de werkplaats; want daar Otto geen tijd wilde verloren laten gaan, had hij den laatsten tijd niet in zijne woonkamer, maar in de onmiddelijke nabijheid zijner werkplaats zijn ontbijt gebruikt. Nadat de meid dit ook thans in het kamertje had neêrgezet, was zij vertrokken en begaf zich weder aan haar werk.

Alles was stil; daar ging de deur open en mevrouw Jelsa keek naar binnen. „Alles is stil," lispte zij zacht; „niemand heeft mij gezien, en zoo dit het geval mogt zijn, zal men gelooven, dat ik Udo achterna ben geloopen, om hem te zoeken."

Udo trad achter haar de deur binnen en lachte vergenoegd. „Stil, Udo," zeide mevrouw Jelsa; „dit is een beslissend oogenblik!"

Zij schudde nu het medegebragte witte poeder in het glas melk uit.

„Suiker, moeder?" vroeg Udo.

„Ja, suiker, mijn zoon, die de heer Otto zal drinken, opdat Mina uwe vrouw worde!"

Vervolgens nam mevrouw Jelsa den arm van haar zoon, en

[illegible] het kamertje. In den gang zeide zij eenklaar [illegible] bleef [illegible]! Reeds in [illegible] mijne rust, [illegible] te halen."

[illegible]

„Gij kunt thans nog wel een poosje in huis rondloopen," [illegible] „ik wil u dit wel toestaan, omdat gij het zoo gaarne doet."

Zij [illegible], die haar in de kamer wilde volgen, met geweld in den gang terug, en sloot de deur.

„En nu" zeide zij zacht: „wat er nu ook moge gebeuren, men zal op mij geen argwaan hebben. De meid stond boven aan den trap en heeft gehoord, hoe ik Udo beknorde, dat hij maar heenden was gegaan; zij zal dus gelooven, dat ik hem ben nageloopen, om hem te halen. Ook heb ik het papier, waarin nog wat arsenicum is, in zijn zak gestopt. Loopt de zaak verkeerd af, dan zal men het bij hem vinden, en hoe zal men een waanzinnige voor schuldig kunnen verklaren?"

Udo sprong inmiddels herhaaldelijk de trappen op en af. Vervolgens trad hij weder het kamertje binnen. Het glas melk stond er nog.

„Moeder suiker ingedaan?" zeide hij. „Udo gaarne melk drinkt! Melk met suiker!" En haastig greep hij het glas en dronk met volle teugen.

Hierop zette hij het half geledigde glas neder op tafel en zeide: „dat smaakt lekker! Thans Udo wegloopen wil, anders Udo slaag krijgt!"

Spoedig klom hij weêr de trappen op. Op de bovenste trede zette hij zich neder. Op dit oogenblik ging de deur naast hem open, en Mina trad in den gang.

Zij was vroeger dan gewoonlijk opgestaan, gedreven door bezorgdheid voor Otto, die den geheelen nacht niet te bed was geweest, en dien zij thans in zijne werkplaats wilde gaan opzoeken.

Toen Otto haar zag, riep hij: „Mina moet Udo's vrouw worden! Otto moet sterven, opdat Mina Udo's vrouw worde! Moeder heeft het gezegd!"

„Almagtige God," riep Mina, en bleek, ademloos vloog zij de trappen af.

Met sidderende hand rukte zij de deur der werkplaats

open. Daar stond Otto, met het glas melk in zijne hand.

„Drink niet!" krijschte zij en rukte hem het glas uit de hand. „O mijn God, het glas is ledig!"

„Mina," riep Otto, „wat moet dit beteekenen?"

„Otto, hebt gij van deze melk gedronken?"

Otto antwoordde toestemmend, en Mina riep, over al hare leden bevende: „er was vergif in dit glas!"

En nu verhaalde zij Otto alles, wat Udo haar gezegd had, en tevens het plan van mevrouw Jelsa, die wilde, dat zij de gade van haren zoon werd.

„Maar, Otto, geliefde Otto," riep zij plotseling. „Wat deert u? Gij wordt zoo bleek?"

Inderdaad, ik begin duizelig te worden!" zeide Otto, op den grond zinkende.

„Een dokter, spoedig een dokter!" schreeuwde Mina en trok zoolang aan de schel, totdat de meid binnenkwam.

Deze snelde naar den dokter en spoedig verscheen deze, om Otto, die inmiddels door zijne vrouw was te bed gelegd, zoo mogelijk het leven te redden.

Mevrouw Jelsa had met een beklemd hart bij de deur staan luisteren, en Mina's angstgeschreeuw gehoord.

Zij luisterde nog steeds. Daar meende zij voor de deur een zacht gesteun en gekerm te hooren. Thans vernam zij een vreeselijken gil. Er werd tegen de deur geschopt en gestompt. „Het is een mensch" zeide zij, en opende de deur.

Daar buiten lag Udo met den dood te worstelen. Met gebroken oogen staarde hij zijne moeder aan, en weldra was hij een lijk.

XXXIV.

HET DAGBOEK.

Inmiddels hadden Karel en Sophie rustige en gelukkige dagen te zamen doorgebragt.

Niet als of Karels wenschen allen vervuld waren en zijne liefde voor Sophie verminderd was, maar hij had die liefde weten te onderdrukken en zijn onrustig kloppend hart tot rust weten te brengen.

Sophie begon zich langerzamerhand boven het verdriet te verheffen, dat haar had getroffen; zij begon weder te leven en

te hopen en zich gelukkig te gevoelen. Zij beminde Karel werkelijk als haar broeder, en nooit kwam de gedachte in hare ziel op, dat Karel haar nog eene andere, eene meer hartstogtelijke liefde toedroeg.

Zoo gingen de dagen rustig en genoegelijk daarheen; doch een toeval zou Sophie uit deze rust en stilte doen ontwaken en aan haar gevoel eene gansch andere rigting geven.

Zij bevond zich alleen in hare kleine kamer, en daar haar werk af was, en Karel nog niet te huis was gekomen, begaf zij zich naar zijne kamer, om er een boek te halen en eenigen tijd met lezen door te brengen; daar viel haar oog op een boek, dat bij de overigen lag, en waarop met groote letters stond geschreven: *mijn dagboek.*

Dit boek nam Sophie, en keerde daarmede naar hare kamer terug. Hoe verraste het haar, daarin tooneelen uit haar eigen leven geschetst te zien, en hoe verbaasde het haar bovenal op een der bladzijden te lezen: „zij wil mij beminnen als eene zuster! Nu, zwijg dan, mijn hart; is het niet reeds een geluk, door haar bemind te worden als een broeder?"

„Ongelukkige vriend," fluisterde Sophie zacht; „o, hoe groot, hoe edel is uw hart!"

Toen zij Karel's voetstappen op den trap hoorde, haastte zij zich het dagboek naar zijne kamer terug te brengen, en bloosde sterk, toen Karel binnentrad en haar zijne hand bood. Voor de eerste maal beefde hare hand, als door een elektrieken schok getroffen, in de zijne, en zij trok die verlegen terug.

Karel zag haar vol verwondering aan; zij was nog nooit zoo schoon in zijn oog geweest als op dit oogenblik.

„Sophie!" zeide hij op een toon, die haar hart deed beven.

„Karel," zeide zij zacht, naauwelijks hoorbaar.

„O mijn God, mijn God!" riep hij op blijden toon, en Sophie vroeg hem niet naar de reden van dezen uitroep; zij zag hem slechts aan en glimlachte.

Van nu af werd de betrekking, waarin zij tot elkander stonden, van een gansch anderen aard; zij waren niet langer broeder en zuster, zij waren twee minnende harten.

Toen zij eens op zekeren dag vertrouwelijk zaten te praten en zich het schoonste geluk in de toekomst voorspiegelden, werden zij door een luid geklop op de deur gestoord. Een stedelijk ambtenaar trad binnen en zeide tot Sophie: „mejuf-

vrouw, ik heb de eer u te berigten, dat uw broeder, de heer Blitz, gisteren plotseling gestorven is, en daar hij niet gehuwd is, zijt gij zijne naaste wettige erfgenaam."

„Mijn broeder dood?" vroeg Sophie verschrikt.

„Sedert gisteren! Eene zenuwberoerte heeft een einde aan zijn leven gemaakt; men vond hem met een brief in de hand dood op de sopha liggen. Ook schijnt deze brief vermoedelijk de oorzaak van zijn dood te wezen, want het was een voor hem zeer onaangename brief. Hij was, gelijk gij weet, met de weduwe van den raadsheer Stein verloofd, en in dien brief verklaarde zij hem, dat zij haar woord terugnam, en nimmer zijne gade kon worden."

„Ik moet hem nog eenmaal zien," zeide Sophie; „wij hebben elkander gedurende het leven lang vermeden, ik wil ten minste van den doode in vrede scheiden."

Karel ging eene droski halen, en weldra reed hij met Sophie naar het sterfhuis van haar broeder.

Sophie stond diep geroerd bij zijn lijk, en heete tranen biggelden langs hare wangen.

De dag verliep vervolgens met het regelen en in orde brengen van verscheidene zaken, en toen Karel zich des avonds laat gereed maakte, om naar zijne woning terug te keeren, zeide Sophie; „thans durf ik u niet meer vergezellen, mijn broeder, want het oog der wereld heeft ons ontdekt, en wij moeten nu de regelen der welvoegelijkheid in acht nemen."

„Ja wel," antwoordde Karel barsch en verliet haar haastig.

„Nu heb ik haar verloren," zeide hij wanhopig, toen hij zijne woning bereikt had. „Ja, nu heb ik haar verloren, want zij is rijk geworden en heeft mij niet meer noodig."

De eerst volgende dagen bragt hij in diepe droefheid door. Toen hij echter op den dag, nadat hij van Sophie had afscheid genomen, des middags van zijn werk huiswaarts keerde en de trappen opsteeg naar zijne kamer, vond hij tot zijne verwondering de deur geopend.

Doch hoe klom zijne verwondering, toen hij, haastig binnentredende, Sophie voor haar klein tafeltje zag zitten, even als vroeger bezig met naaijen.

„Sophie, gij hier?" riep hij.

„En waar moet ik anders wezen," zeide zij, „dan bij u? Ik heb immers op de wereld niemand anders dan u, en als

gij niet naar mij wilt toekomen, moet ik toch u wel komen opzoeken!"

„Ik dacht," antwoordde Karel stotterend, ik meende, dat..."

„Gij dacht," zeide zij ernstig, „dat Sophie, nu zij rijk is geworden, u kon vergeten. Maar gij bedriegt u; hoe zou mijn hart u kunnen verstooten, u, die mij in mijne ellende opgezocht en vertroost hebt! O, mijne geliefde, God zelf heeft ons aan elkander geschonken, en wie wil scheiden, wat God heeft vereenigd!"

„Geliefde! Gij noemt mij uwen geliefde!" riep Karel.

„En hoe zou ik u anders kunnen noemen," fluisterde zij. „Karel, ik heb gisteren mijn broeder begraven, ik heb nu geen broeder meer!

„En ik, Sophie, en ik?"

„Gij," fluisterde zij, „gij zijt mijn broeder niet, want ik bemin u, Karel, en wil u mijn geliefde, mijn echtgenoot noemen!"

„O, mijn God! mijn God!" riep Karel overgelukkig uit. Meer sprak hij niet; en weenende van blijdschap, zonk hij in Sophie's armen.

XXXV.

DE GENEZING.

Het gevaar was geweken. Na verloop van eenige dagen had de dokter verklaard, dat Otto genezen zou, en dat de aangewende middelen hem langzaam zouden herstellen.

O, welk eene blijdschap was dit voor Mina, hoe dankte zij er God voor met stamelende lippen! Want deze vreeselijke gebeurtenis had eene geheele omkeering in haar gemoed te weeg gebragt. Hare liefde voor Otto was op nieuw ontwaakt, en wat zij voor Victor had gevoeld, was thans voor altijd verdwenen.

„Otto," zeide zij, toen zij van mevrouw Jelsa terugkwam, die zij in radelooze smart bij het lijk van haren zoon had aangetroffen, en wier wanhoop haar met ontzetting had vervuld, „Otto, ik wil arm zijn, ik vrees voor den rijkdom. Het geld verhardt het gemoed. O, Otto, laat ons in armoede leven, want op de armen rust Gods zegen. Ik was gelukkig, toen ik nog arm was, en eerst, toen ik naar rijkdom haakte, trof mij het ongeluk."

„Gedankt zij God, nu zijt gij gered;" riep eene stem achter hen.

„Moeder Anna!" riepen beiden.

„Ja, moeder Anna!" zeide de oude vrouw; „thans kom ik weder bij u, om nimmermeer van u te scheiden! Ik kwam, omdat ik van Otto's ziekte gehoord had; doch nu, mijne Mina, daar ik uwe woorden heb vernomen, nu weet ik, dat gij u voor uwe arme moeder niet meer zult schamen. Want gij hebt leeren inzien, hoe nietig de aardsche goederen zijn."

„O, mijne moeder," riep Mina, „vergeef mij al mijne schuld, en schenk mij op nieuw uwen zegen!"

„Dien hebt gij, mijn kind! Kom met uwen Otto aan mijn hart!"

Zij drukte Otto en Mina innig aan haar harte, en tranen der reinste vreugde besproeiden hare wangen.

Van nu af waren vrede en geluk in Otto's woning teruggekeerd. Mina was weder vrolijk en opgeruimd, want Otto gevoelde zich weder volkomen hersteld.

„O, hoe rustig gevoel ik mij thans," zeide Mina eens, toen zij naast haar echtgenoot zat. „Thans begeer ik niets meer dan uwe liefde, mijn Otto."

„En deze liefde, mijne Mina, zal thans op eene zware proef gesteld worden," zeide Otto.

En nu vertelde hij haar, dat Bernard hem de uitgeloofde premie voor de nieuw uitgevondene machine gebragt, maar hem tevens voorgeslagen had, om hem naar Amerika te vergezellen en daar fabrieken aan te leggen, of machines te vervaardigen.

Juist kwam moeder Anna binnen. Otto ging haar te gemoet en kuste hare hand. „Gij vindt ons thans in een hoogst belangrijk gesprek, beste moeder. Ik heb Mina voorgeslagen, of wij hier blijven en van ons geld stil leven, of naar Amerika gaan zullen. Mina moet beslissen."

„Ja, Mina moet beslissen," zeide moeder Anna.

„Neen, wij willen niet hier blijven, om onze dagen in werkeloosheid door te brengen. Want ledigheid verwekt booze lusten en gedachten. Alleen de arbeid brengt tevredenheid aan. Laat ons daarom naar Amerika trekken! Daar willen wij fabrieken bouwen en werkzaam zijn, want arbeid is een zegen des hemels!"

„O mijn kind," riep moeder Anna, „God zegene u voor dit

woord! Nu kan ik in vrede sterven, want gij zult gelukkig zijn!"

„Neen, moeder, gij moet leven en met ons medegaan," zeide Otto; „gij moet ons nog lang met raad en daad ondersteunen."

„Wanneer mijne oude handen u nog nuttig kunnen zijn," antwoordde zij, „dan ga ik mede. Maar beloof mij, Otto, niet van mij te zullen vorderen, dat ik de handen werkeloos in den schoot zal leggen. Zoo lang ik leef, wil ik arbeiden!"

Toen zij weinige weken later te Hamburg het schip hadden beklommen, dat hen naar Amerika zou overbrengen, bleven zij op het dek staan, totdat de vaderlandsche kust uit hun gezigt was verdwenen.

„Het verledene ligt daar achter ons," zeide Otto, Mina omhelzende; „moge de toekomst ons geluk aanbrengen!"

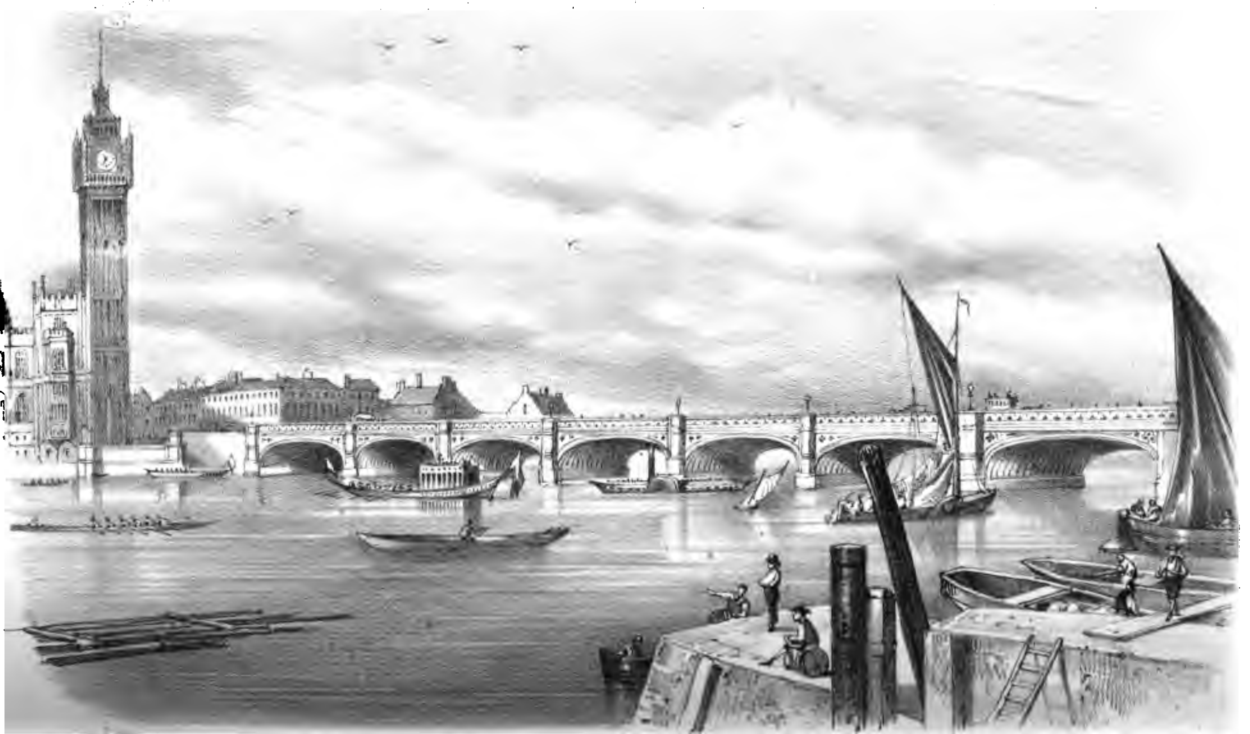
„Zij zal het!" antwoordde Mina, „want de liefde vergezelt ons, en waar liefde woont, gebiedt God den zegen!"

Moeder Anna echter pinkte stil een traan in haar oog weg, en fluisterde: „mijn Frits, vaarwel! Mijne gedachten weten u niet te vinden, en gij zijt voor mij verloren. Doch een moederhart houdt niet op te beminnen en te hopen."

Moeder Anna bereikte een hoogen ouderdom; zij zag hare kinderen gelukkig en geëerd, zag hen werkzaam en tevreden, en toen zij stierf, waren hare laatste woorden: „God roept mij tot een anderen arbeid! Vaartwel!"

Omstreeks denzelfden tijd verliet ook een ander jeugdig echtpaar Berlijn, en reisde naar het Zuiden. Het waren Karel en Sophie; zij begaven zich naar Italie, waar Karel zich in de schilderkunst verder wenschte te oefenen en te bekwamen.

„En Bonaventura," vraagt de lezer, „wat was er van hem geworden?" Hij had zich in een klein Oostenrijksch landstadje met der woon gevestigd. Al zijne droomen en illusiën waren verdwenen. Voor de gelden, die hij van de vorstin Laschuska ten geschenke had ontvangen, kocht hij eene leesbibliotheek. De naam Bonaventura van Ottersheim had hij afgelegd, want op het uithangbord voor zijne eenvoudige woning stond met groote letters te lezen: „*Leesbibliotheek van Frits Wendt.*"

Steend. v. P. Blommers te 's Hage

DE NIEUWE WESTMINSTER BRUG EN DE KLOKKETOREN VAN HET PARLEMENTS GEBOUW TE LONDEN

DE TEEMS MET ZIJNE BRUGGEN,

DOOR

SERVAAS DE BRUIN.

(Met eene plaat.)

Onder de merkwaardigheden, die in Londen bijzonder de aandacht van den vreemdeling trekken, nemen de bruggen eene eerste plaats in, en een uitstapje op den Teems van London-Bridge naar Chelsea is misschien wel een der beste middelen om zich een overzigt te verschaffen van de schoonheid, en zich een denkbeeld te vormen van den rijkdom, der groote wereldstad. Het was dan ook een snedig antwoord van den mayor toen hij, op de bedreiging van koning Jacobus I dat het hof uit Londen verlegd zou worden naar elders, te verstaan gaf, dat de stad er zich bitter weinig over bekommeren zou of het hof er gevestigd bleef of niet, zoolang men slechts den Teems door Londen zag stroomen. Wat uitgestrektheid betreft, komt de Teems in geene vergelijking bij de rivieren van Amerika; in schilderachtig schoon staat hij verre achter bij verscheidene andere rivieren in Europa; er zijn geene opmerkelijke herinneringen uit de grijze oudheid aan verbonden, gelijk aan zoo menige rivier in Azië en in Afrika; maar er is geene rivier ter wereld die, wat handels-beweging betreft, in de schaduw kan staan van den Teems. Het is de groote waterweg naar en door de britsche stad der steden, in welker haven duizendtallen schepen zamenliggen uit alle oorden der aarde. Benedenwaarts van de bruggen ziet men de bedrijvigheid der koningen van den handelstand, die hier hunne ontzaggelijke magasijnen hebben en een rusteloos laden en lossen en verschepen. De grootheid, het indrukwekkende en de welvaart van Londen zijn evenzeer meer bovenwaarts te zien, want de Teems stroomt als het ware midden door de europesche reuzenstad, en Londen en Southwark, en Westminster en Lamboth zijn met elkander verbonden door bruggen, oude en nieuwe.

Na het gewoel en gewemel en den rook van Londen achter zich te hebben gelaten, kronkelt zich de rivier door bekoorlijke landelijke dreven — daarheen rollend onder de schaduwen van het groene loof, de wilgen besproeijend en het lange gras,

kabbelend langs de steenen trappen van statige heerenhuizen en langs schilderachtige dorpen naar het veer van oud Windsor en het vermaarde Datchet Meads.

De Teems ontspringt in Gloucestershire en wordt bevaarbaar voor booten en schuiten bij Lechlade, op honderd zes en veertig en eene halve engelsche mijl afstand van London Bridge. Hij neemt de Lea en de Darent in zich op, en vervolgt zijnen loop naar de Nore, vijf en veertig en eene halve e. mijl beneden de bruggen, waar hij zich ontlast in de zee. De geheele lengte der rivier, van haren oorsprong tot aan de Nore, bedraagt omstreeks twee honderd en zeven e. mijlen.

De Teems te Londen is uiterst ongezond gemaakt door de talloose menigte riolen, die er op uitloopen, en de onvoldoende bekading. In 1859 werd Engelands hoofdstad bedreigd door eene verschrikkelijke ramp, tengevolge van de tot ontbinding overgaande zelfstandigheden, die gestadig afgevoerd worden in de rivier en die oorzaak zijn van aanhoudende, de lucht verpestende uitdampingen. Er werden middelen voorgesteld om in dit kwaad te voorzien, en voornamelijk het plan van een afvoerings-riool en eene kade-ophooging en bemetseling der oevers vond zeer veel ingang. Er werd met tamelijke naauwkeurigheid berekend, dat er jaarlijks 31,650 millioen ton rioolstof werd afgevoerd in de rivier, en dat de eb en vloed een groot gedeelte van deze stoffen in aanhoudende beweging hield, die her- en derwaarts drijvende met het wassen en vallen van het water. De dringende behoefte om Londen op eene betere wijze te ontlasten van al de drekstof, die het uitwerpt, leidde tot het reusachtige stelsel van drooglegging door allen op een punt uitloopende buizen, waarmede de raad van toezigt op de openbare werken der engelsche hoofdstad alstoen (1861) een begin liet maken om het in geheele toepassing te brengen. Het hoofddoel van dat stelsel bestaat hierin, om de rioolstoffen op zoodanigen afstand van Londen in den Teems af te voeren (omstreeks drie e. mijlen beneden Erith), dat de stad daarvan geenerlei nadeel meer kan ondervinden. De kosten van dat kolossale werk waren geraamd op circa acht en twintig millioen nederlandsche guldens.

De inkading van den Teems is almede een zeer belangrijke maatregel, waarmede kort daarna een begin werd gemaakt. Door het stroombed van den Teems te versmallen, zal eene goede

uitgestrektheid gronds worden aangewonnen, en het gezigt en de reuk zullen niet langer worden gehinderd door de ruwe kleioevers, die tot dusverre de rivier ontsierden tusschen de bruggen, inzonderheid in den omtrek van Whitehall en Scotland Yard.

De bruggen zijn van invloed op den toestand der rivier over eene tamelijke uitgestrektheid. Door de naauwe bogen van de oude London Bridge werd het water aanmerkelijk belemmerd in zijnen loop, en bij laag water was het vier voet negen duim en vijf voet gevallen, hetgeen sedert de oprigting van de nieuwe brug is verminderd tot eene daling van twee voet op zijn hoogst. Er stroomt nu eene aanzienlijke hoeveelheid vloedwater meer de rivier op en, bij ebtijd, weder af; en daar het water hier thans geene belemmeringen meer ontmoet, is ook de snelheid van den stroomgang veel grooter dan vroeger. Het gevolg daarvan is, dat het stroombed aanhoudend wordt gezuiverd en op eene behoorlijke diepte blijft. Ook te Westminster ondervond het Teemswater voorheen zeer veel belemmering, waaraan door de nieuwe Westminster Bridge insgelijks een einde ten goede is gemaakt.

Wanneer wij de bruggen van Engelands hoofdstad in oogenschouw nemen, hebben wij allereerst melding te maken van de nieuwe London Bridge, met de digte menschen-massa, die zich aanhoudend her- en derwaarts er overheen beweegt, en de digte drommen van vaartuigen die er aanhoudend her- en derwaarts onder door gaan; dan de sombere Southwark, met haren eenzamen omtrek; dan de woelige Blackfriars, met haar geschoffel en gescharrel van bedrijvigheid en handelsbeweging; vervolgens de statige Waterloo, met al de daaraan verbondene herinneringen van zelfmoorden en teleurgestelde aandeelhouders; Hungerford, met hare steenen torens en kettingkabels; Westminster, oud en nieuw; Vauxhall, met hare negen ijzeren bogen, log en zwaar, en een somber kontrast vormende bij de ligte, sierlijke hangbrug, die over den Teems is gespannen te Chelsea.

Maar al staan ze in bovenvermelde volgorde, de bruggen van Londen zijn daarom niet in die volgorde gebouwd. Westminster Bridge is de oudste en jongste van allen. De oude brug werd voor het verkeer opengesteld in 1750 en was gebouwd door Charles Latelye, een Zwitser. Zij had een hoog leuningwerk aan weerszijden, er aangebragt — zooals zeker fransch reiziger er van schreef — om aan alle Engelschen, die zich zelven

van het leven mogten willen berooven, althans daar ter plaatse den pas tot zulk eenen stap af te snijden. De brug werd beschouwd als een meesterstuk van bouwkunde; maar de schuring, die door het wegnemen van de oude London Bridge in het rivierbed ontstond, ondermijnde hare grondzuilen. Zij werd hersteld, opgelapt en nog eens opgelapt, totdat door deskundigen eindelijk het vonnis over haar werd uitgesproken, dat zij plaats moest maken voor eene nieuwe. De nieuwe Westminster brug wekte eene hooge mate van belangstelling. Barry was juist druk bezig met den aanbouw van een prachtig Parlementshuis, en het werd algemeen wenschelijk geoordeeld de nieuwe brug in uiterlijk te doen overeenstemmen met het nieuwe Parlements-gebouw. Het werk werd uitgevoerd volgens de plans en teekeningen van mijnheer Page, ingenieur bij den raad van openbare werken; er werd een aanvang mede gemaakt in 1856. Zij bestaat uit zeven bogen en heeft de dubbele breedte van de oude brug. Zij is 1,160 voet lang; en de middelste boog, die eene welving heeft van 120 voet, verheft zich twee en twintig voet boven den hoogsten waterstand. De bogen zijn van ijzer en rusten op steenen zuilen, die gedragen worden door olmen palen, welke twintig voet in den grond zijn geheid. De geraamde kosten bedroegen 216,000 pond sterling. Het werk is uitgevoerd in twee afzonderlijke helften, ten einde geen algeheele stremming te veroorzaken in het verkeer. De westelijke helft van de brug werd voor het verkeer van rijtuigen opengesteld in Maart 1860, waarna de oude brug werd opgeruimd om vervolgens ook de oostelijke helft te voltooijen. Het geheel levert een prachtvol gezigt, waardiglijk geëvenredigd aan het grootsche gebouw, dat met voortreffelijk beeldhouwwerk en uitmuntende versieringen prijkt, en waarin de landsvergaderingen worden gehouden.

In chronologische orde volgt nu Blackfriars Bridge, voor het verkeer opengesteld in 1769 en gebouwd door R. Mylne, een geboren Edinburger. Deze bouwmeester gaf daarbij een lofwaardig voorbeeld, dat niet altijd door architecten en ingenieurs wordt nagevolgd; hij verbond zich namelijk om den geheelen bouw te voltooijen voor minder dan 153,000 pond sterling, en het totaal-bedrag, dat door hem in rekening werd gebragt, was 152,840 pond st. 3 shill. 11 pence. Deze brug is gebouwd van Portland steen, heeft eene lengte van 995 voet en bestaat uit

negen bogen. De kosten van aanbouw en onderhoud moesten worden goedgemaakt door de opbrengst van tolheffing; doch in 1785 werd de brug door het gouvernement aangekocht en het tolgeld afgeschaft. De opene balustrade werd in 1837 weggenomen, en de brug was gedurende verscheidene jaren in reparatie, zoodat zij thans bijna niets meer van hare vroegere gedaante heeft. De tegenwoordige toestand was overigens reeds in 1861 zoodanig, dat er met regt bezorgdheid bestond aangaande de veiligheid van het verder gebruik, en dat er toen reeds maatregelen genomen zijn om haar door eene nieuwe brug te doen vervangen, die eene der schoonste moet wezen welke in Europa bestaan — dubbel zoo breed als de oude, grootsch en versierd met beeldhouwwerk. Een weinig meer benedenwaarts zal eene nieuwe spoorweg-brug over den Teems worden gelegd.

Vauxhall Bridge werd voor het verkeer geopend in 1815; het is eene brug van ijzer, die als gewrocht van bouwkunst niets streelends heeft voor het oog. Zij is 798 voet lang bij 36 voet breedte, en behoort in eigendom aan eene partikuliere maatschappij, welke van ieder voetganger, die er over komt, eene halve penny tol doet heffen.

Waterloo Bridge werd opengesteld in 1817, op den tweeden verjaardag van den slag van Waterloo. Zij werd voor rekening van eene partikuliere maatschappij gebouwd door den ingenieur John Rennie, en wordt door een engelsch schrijver genoemd „de schoonste brug ter wereld", terwijl zeker fransch schrijver er van zegt dat het is „een gedenkstuk Sesostris en de Cesars waardig. „Zij wordt gedragen door negen elliptische bogen, die eene welving hebben van honderd twintig voet, en die vijf en dertig voet hoog zijn. Deze brug heeft eene breedte van drie en veertig en eene lengte van 1,380 voet. De tol, die op de brug geheven wordt van de voetgangers, is eene halve penny per persoon; doch de ontvangsten hebben nog nooit beantwoord aan de daarvan gekoesterde verwachting, zoodat de eigenaars met deze onderneming geene goede zaken hebben gemaakt, en reeds hebben aangeboden de opbrengst der tollen te verkoopen voor 700,000 pond st. Sedert de opening van den Zuidwestelijken (South-Western) spoorweg, en de tot stand brenging van de hier haar punt van uitgang hebbende omnibussen-dienst, zijn de de jaarlijksche opbrengsten min of meer verbeterd; doch Wa-

terloo Bridge is en blijft nog altijd niet-druk bezocht, en is vooral des avonds en des nachts eenzaam genoeg om den voorbijganger met sombere gedachten te vervullen en hem te doen denken aan de velen, die hier, over de balustrade heen, reeds een einde aan hun leven hebben gemaakt.

Southwark Bridge, opengesteld in 1819, is niet veel minder somber en eenzaam dan Waterloo Bridge. Zij heeft een doodsch uitzigt, en er wordt zeer weinig gebruik van gemaakt. De aandeelhouders maken zeer slechte rekening, terwijl de bouw 800,000 pond st. heeft gekost. Overigens doet het werk den bouwmeester John Rennie eer aan; de geheele zwaarte van deze brug bedraagt nagenoeg zes duizend ton, en vooral de middelste boog heeft eene ontzaggelijke welving.

London Bridge werd voor het verkeer geopend den 1 Augustus 1831, en is vervaardigd volgens de plans en teekeningen van Rennie. Het is de eerste brug, die men over den Teems aangelegd vindt, dit wil zeggen de digtst bij de zee gelegene, en tevens vertegenwoordigt zij de oudste brug die over de rivier gelegen heeft.

De oude London Bridge werd van hout vervaardigd en over den Teems geslagen door Ethelred den Sakser. Het is zelfs waarschijnlijk, dat er, vóór die brug gelegd werd, daar ter plaatse reeds een ander middel van overtogt in den vorm van eene soort van brug aanwezig was; en eer de brug aangelegd werd, kon men hier overvaren, waarmede in verband staat de legende van St. Mary Overy of St. Mary over het Veer. De brug werd gedeeltelijk door brand vernield in 1136, en vervolgens wederom bijgebouwd; doch zij beantwoordde niet aan de eischen van veiligheid en gemak, en er werd dus besloten haar te vervangen door eene nieuwe, die in 1176 begonnen en in 1209 voltooid werd. Drie jaren na de voltooijing van deze brug werd zij het tooneel van een ijzingwekkend schouwspel, waarbij een aantal menschenlevens verloren ging. Er kwam brand in Southwark-end, en een ontelbaar tal van menschen kwam aansnellen uit de City, velen om hulp te leenen, maar meer nog om hunne nieuwsgierigheid te bevredigen. Terwijl de vlammen woedden, geraakten ook de huizen aan de noordzijde van de brug in brand, en allen, die zich op de brug bevonden, zagen zich aan weerszijden door een ovengloed ingesloten, zoodat het even gevaarlijk werd achteruit te gaan als vooruit. In hunne

pogingen om zich te redden vonden dus drie duizend menschen eenen verschrikkelijken dood. De brug werd in het jaar 1300 herbouwd, maar werd op nieuw door brand geteisterd, eerst in 1471, toen in 1632, en in 1725 nogmaals. De oude brug was van hout, met eene regelmatige rij huizen er op aan weerszijden, die door houten bogen met elkander waren verbonden. De huizen werden afgebroken in 1756.

De nieuwe London Bridge bestaat uit vijf half-elliptische bogen, is van graniet, en kost met inbegrip van de aantreden of toegangen nagenoeg twee millioen ponden sterling. Zij is 928 voet lang; de rijweg of de middenbaan heeft eene breedte van twee en vijftig voet. De welving van den middelsten boog bedraagt 152 voet, bij eene hoogte van negen en twintig en een half voet boven hoogwater-peil. De lantaarnpalen op deze brug zijn vervaardigd van het metaal der kanonnen, die veroverd werden in den Spaanschen of Schiereiland oorlog. Het leven en gewoel van het groote Londen vertoont zich nergens zóó in het oog loopend als op deze brug. Elken dag passeren over deze brug alleen bijna evenveel menschen als over al de andere bruggen tusschen Londen en Chelsea te zamen. Men heeft met vrij veel naauwkeurigheid de berekening gemaakt, dat er dagelijks niet minder dan 20,000 rijtuigen over deze brug komen, behalve 107,000 voetgangers. Het is hier dan ook den ganschen dag altijd even druk en vol, en menigmaal zóó, dat er geen doorkomen aan is en dat de doortogt gedurende eenige minuten gestremd blijft, in weerwil van de uitmuntende maatregelen der policie. Die stroom van bedrijvigheid, langzaam voortbewegend of door eenigerlei onvermijdelijke hindernis voor een oogenblik tot staan gebragt, is een der vreemdste gezigten in Londen — die eindelooze optogt van omnibussen en rijtuigen van allerlei aard en vorm en gedaante, aan weerszijden ingesloten door eene heg van karren en wagens, geeft een tamelijk juist denkbeeld van de volkrijkheid en de bedrijvigheid van de groote wereldstad; maar de aanhoudend toenemende handelsbeweging, het verlies van tijd — waar tijd geld is — vordert dringend nieuwe en doortastende verbeteringen in de middelen van gemeenschap.

Over den Teems zijn twee hangbruggen, die eigentlijk tot Londen behooren. Deze wijze van brugbouw is herkomstig uit China, en in Europa eerst in onzen tijd meer in zwang gebragt.

Wij zullen de overige hangbruggen met stilzwijgen voorbijgaan, om enkel te spreken over de twee londensche, namelijk: Hungerford of Charing-Cross Bridge, voor het publiek opengesteld in 1845; en Chelsea of Battersea Bridge, tot stand gebragt in 1857. Eerstgenoemde werd vervaardigd onder de leiding van Brunel en kost ongeveer 100,000 p. st. (dat is twaalf tonnen gouds); zij is louter bestemd voor voetgangers, doch zal weldra voor eene nieuwe spoorwegbrug plaats moeten maken, die de treinen van het London Bridge station moet overbrengen naar een station in Hungerford Market. Battersea Bridge is een der ligtste en smaakvolste stukken van bouwkunst, die over den Teems zijn geslagen, en wel waardig bezigtigd te worden, daar zij in allen deele het genie van haren ontwerper (den heer T. Page) tot eere strekt. De torens, de welvingen tusschen de pijlers, de hoogte boven de rivier — kortom alles in deze brug getuigt van harmonie en goeden smaak. Deze brug is een waar sieraad voor de groote wereldstad — de lengte is iets meer dan 900 voet; de welving tusschen de torens 350 voet en de hoogte boven het hoogste waterpeil 21 voet.

Bij deze korte opsomming zullen wij ons bepalen — het lag niet in ons plan eene dichterlijke beschrijving te leveren van de schoonheid en de grootheid van Londen, dat nog dag aan dag schooner en grooter wordt, en in waarheid mag beschouwd worden als een wonder der wereld.

DE PLEEGZOON.

DOOR

JULIANUS.

I.

MOEDERZORG.

Te Razenbeek had sedert een jaar eene kleine woning te huur gestaan. Op zekeren dag geraakte de geheele buurt in beweging toen het huurplankje weggenomen, de vensters geopend werden en de meid des eigenaars van emmers, bezem en dweilen voorzien, het huisje binnen ging. Nu rustte de nieuwsgierigheid niet vóór gebleken was wie de kleine woning had gehuurd. Dit was, zooals het gerucht weldra zeide, eene mevrouw uit Rotterdam, de weduwe van een landsambtenaar, welke den 1 Mei met een kind het huisje zoude betrekken.

Toen die tijd was gekomen, kwamen twee wagens met eenvoudige meubelen het dorp binnen rijden, en een uur later kwam de diligence en de weduwe begaf zich kort daarna met een ongeveer vierjarig jongske aan de hand naar hare nieuwe woning. Zij had een zacht, ietwat lijdend voorkomen, dat eene teêre gezondheid aanduidde; hare kleeding was eenvoudig, maar uiterst fatsoenlijk, en menig dorpeling zeide: „Men kan zien dat het eene groote dame van afkomst is;" maar toen zij een paar weken op het dorp woonde en het bleek dat zij geene meid hield en hare huiselijke benoodigdheden door een boodschapmeisje, bij kleine gedeelten, liet halen, voegde men er bij: „het schijnt sjofel met haar gesteld."

Niet lang had mevrouw Schaagveld — zoo heette de weduwe — op het dorp gewoond, of zij deed veel moeite om bij de ingezetenen naaiwerk te bekomen, en het gelukte haar vrij goed dit te vinden, en hierdoor haar toestand, die zeer bekrompen bleek, te verbeteren. Door hare werkzaamheid, beschaving, onberispelijken wandel en minzaamheid jegens ieder, had zij, ondanks hare armoede, weldra de algemeene achting gewonnen.

Nu en dan ontving mevrouw Schaagveld dames bij zich, die zelve een of ander kleedingstuk kwamen bestellen, en daaronder ook mevrouw van Leuvenstein, wier echtgenoot een der rijkste

en voornaamste bewoners van het dorp was, waar hij een fraai buiten bewoonde, dat den naam van „Boschoord" droeg.

Deze dame, die om hare bekende menschlievendheid, welke zij in vele weldaden toonde, hoog geëerd was, vatte achting en genegenheid voor de weduwe op, die haar bleek in ruimer omstandigheden te hebben geleefd. Gaarne zoude zij haar ondersteund hebben, maar zij durfde haar geene geldelijke hulp aan te bieden, daar zij overtuigd was, dat mevrouw Schaagveld zich deze niet dan in den uitersten nood zoude laten wegvallen.

Nadat mevrouw Schaagveld echter een paar jaren op het dorp had gewoond, greep er in haren toestand eene ongunstige verandering plaats. Hare gezondheid werd zeer wankelend; het zenuwgestel verzwakte, en de borst werd zorgwekkend aangedaan; weldra moest zij haren arbeid verminderen, en daar nu ook hare inkomsten verminderden, terwijl hare behoeften klommen, bevond zij zich eerlang in beklemde omstandigheden, die nog zwaarder drukten door bange zorge voor de toekomst van haar kind. Mevrouw Leuvenstein bezocht haar nu dikwijls, en wist op eene liefdevolle en verstandige wijze haar op te beuren, zond haar telkens de eene of andere verkwikking, en liefkoosde het knaapje, dat even als zijne moeder, spoedig vertrouwen leerde stellen in de vriendelijkste bezoekster. Zoo gingen eenige weken voorbij, waarin de zieke meer en meer achteruit ging, zoodat zij haar werk geheel moest staken. Eindelijk moest zij te bed blijven liggen, en zag maar al te duidelijk dat de dood met langzame, maar zekere schreden naderde, en in weerwil van haar christelijk vertrouwen, werd bij wijlen haar moederhart door eene bange smart gepijnigd. En wie begrijpt dit niet, als wij zeggen, dat zij somwijlen in hare verbeelding haar kind in het grove pak van het armhuis gekleed, aan koude behandeling prijs gegeven, bittere kinderlijke tranen zag storten en hoorde roepen om zijne moeder. Zie, dan kromp haar hart van nameloos wee ineen, en wenschte zij bijna dat zij haar kind met zich in den dood konde nemen, opdat hij bewaard mogt blijven voor de harde aanraking eener koude medoogenlooze wereld.

Op een namiddag kwam mevrouw Leuvenstein weder de weduwe bezoeken, en had in een korfje eenige fijne vruchten mede gebragt.

„Hoe gaat het met u, beste mevrouw?" vroeg de binnengekomene, op een stoel voor het ledikant plaats nemende. „De

krachten worden minder," antwoordde de zieke; ik lijd niet veel, maar gevoel toch dat het niet lang meer gaan zal."

„Ik heb een weinig fruit medegebragt;" hernam mevrouw Leuvenstein, het korfje op tafel zettende; „het is zeer rijp en zacht; ik hoop dat gij er iets van gebruiken kunt."

„Wat zijt gij goed, mevrouw," zeide de zieke met een dankbaren blik. „Gij hebt mij reeds zoo menige verkwikking bezorgd en in menig treurig oogenblik opgebeurd.. Moge de Vader in den hemel u daarvoor zegenen!"

„Ach; konde ik meer voor u doen, mevrouw Schaagveld; maar wij menschen kunnen dikwijls zoo weinig voor onze vrienden; maar onze beste vriend in den hemel is magtig en gewillig om alles wel te maken, niet waar?"

„Die overtuiging is mijn troost. Hij is mijn Vader; door Zijnen Zoon heb ik de verwachting eener zalige toekomst. Ik weet in wien ik geloof, en moest nu geene enkele aardsche zorge meer hebben, en toch is mijn hart zoo bekommerd om mijn kind; ik heb nog de kracht niet om dien schat geloovig in Gods handen te vertrouwen, mijn hart vraagt gedurig wat zal er van hem worden? en deze zorg drukt mij telkens neder naar de aarde en rooft mij die blijmoedigheid, die anders mijn deel zoude wezen."

„Elke moeder zoude in uw geval hetzelfde gevoelen," antwoordde mevrouw van Leuvenstein; „maar ook dien last zal de hemelsche Vader van uwe borst nemen. — Hebt gij volstrekt geene familie, die zich met de zorg voor uw knaapje zou willen belasten?"

„Helaas! neen. Ik wil u, mevrouw — wat ik hier nog niemand deed — met mijne lotgevallen bekend maken; uwe liefde jegens mij, eene onbekende, maakt het mij tot een aangenamen pligt u geheel mijn vertrouwen te schenken. — Ik ben de dochter van een landsambtenaar uit den Haag. Mijne ouders hadden geen fortuin, en konden mij en eene andere zuster niets geven dan eene zorgvuldige opvoeding, en hieraan werd dan ook niets gespaard, zoodat alles wat onzen geest konde ontwikkelken en onze harten vormen tot christelijken zin en deugd aan ons gedaan werd. Mijne zuster, die twee jaren ouder was dan ik, huwde op haar twintigste jaar met een Oostindisch ambtenaar, maar is bij de bevalling van haar eerste kind te Soerabaya overleden. Dit verlies schokte mijne moeder,

wier gezondheid reeds wankelde, zoozeer, dat zij kort daarna hare dochter volgde in den dood. Ik was nu alleen den troost en steun mijns vaders, die mijne moeder ontzaggelijk mistte. In dien tijd — ik telde toen vier en twintig jaren — maakte een jongman mij het hof, die reeds vroeger het huis mijner ouders bezocht had, een Hagenaar, maar toen directeur eener fabriek te Rotterdam. Hij had een vlug verstand, een goed hart, en vereenigde daarmede een zeer innemend uiterlijk. Was het wonder dat ik wederliefde opvatte voor den jongman, die zooveel in zijn voordeel had, dien ik reeds als aankomend meisje gekend had, en altijd jegens mij vol vriendelijke oplettendheid had gevonden? Hoewel zijn karakter niet was vrij te pleiten van wat onbedachtzame zorgeloosheid en zucht naar genot, vergoêlijkte ik deze gebreken en stelde mij gerust door de verwachting, dat hij uit liefde tot mij wel bedachtzamer en ernstiger worden zoude, als hij eenmaal een huisgezin had. Mijn vader dacht er anders over; hij had inlichting gevraagd bij zijn eenigen broeder te Rotterdam, ten gevolge waarvan hij zich tegen eene verbindtenis met Schaagveld verklaarde; ik bleef echter bij mijn verlangen volharden om hem mijne hand te geven, en ofschoon mijn oom mij eene ernstige en gestrenge waarschuwing deed toekomen in een brief, waarin hij zich ongunstig over Schaagveld uitliet, kon ook dit mij niet doen wankelen. Eindelijk bezweek mijn vader, die wat zwak was in zijne genegenheid voor mij, voor mijnen aanhoudenden drang, en gaf zijne toestemming, maar mijn oom was zoo verbitterd, dat hij verklaarde mij nimmermeer als zijne nicht te willen erkennen."

„Mijn huwelijk werd voltrokken. Schaagveld begon eene fabriek en stak daarin het kleine kapitaal, dat hij bezat. Een paar jaren leefden wij zeer gelukkig; hoewel Schaagveld gaarne allerlei vermaken najoeg en dikwijls zijne vrienden rondom zich zag, ging hij daarin de maat toch niet te buiten. Ons huwelijksgeluk werd na verloop van een jaar vermeerderd door de geboorte van een zoontje. Schaagveld zocht echter allengs meer genietingen en zijne zucht om in huis alles op onbekrompen en zelfs weelderigen voet te zien ingerigt, verslond veel geld, en deze omstandigheid verleidde hem tot speculeren, want de gewone voordeelen, die de fabriek afwierp, waren niet toereikend voor de bestaande behoeften. Ik gaf wel, toen ik dit bemerkte, mijne bezorgdheid te kennen, maar Schaagveld lachtte om mijne be-

kommering, en zeide, dat als men in onze dagen op de hoogte van zijn tijd was, niet den gewonen slentergang volgde, maar ten regten tijde de goede gelegenheid wist aan te grijpen, er genoeg geld te verdienen was."

„Ik scheen intusschen bestemd te zijn, die mij dierbaar waren vroeg te verliezen, want in dien tijd begon ook mijn vader te klagen, werd daarop ernstig ongesteld en bezweek binnen een paar weken aan hevige koortsen."

„Kort daarna deed Schaagveld een buitengewoon grooten inkoop van grondstoffen, die, zooals hij verwachtte, spoedig buitengewoon moesten rijzen in prijs. Hij had meer gekocht dan hij in een paar jaren tijds voor zijne fabriek behoefde, met het uitzigt om het, vóór de tijd van betaling daar was, met groote winst te verkoopen, welke hem aanmerkelijk zoude verrijken. Maar, helaas! Eenige maanden daarna zag ik hem eens te huis komen, doodsbleek en wankelende alsof hij dronken was. Verschrikt ijlde ik hem te gemoet. „Hemel! Schaagveld, wat is er gebeurd?" riep ik uit. Met akelig verwrongen trekken zag hij mij aan, en stamelde met hijgende borst: „Er is onverwacht vrede gesloten, de prijzen zijn een vierde gedaald, de andere week moet ik betalen: alles is verloren! Vervloekt zijmijne roekeloosheid!" Hij ging den trap op, ik wilde hem volgen, maar durfde niet. — Ach! had ik het maar gedaan! — Ik heb hem niet levend weêrgezien, maar — nog ijs ik bij de herinnering aan het vreeselijk tooneel! — slechts zijn lijk. God moge hem genadig geweest zijn!"

„Mijn niet sterk gestel had een vreeselijken schok ontvangen, ik werd op het ziekbed geworpen, maar kreeg mijne gezondheid niet volkomen terug. — Alles werd verkocht en niets dan een weinig gereed geld bleef mij over. In het eerst was ik radeloos. Mijn oom liet niets van zich hooren, en zijne onverzettelijkheid kennende, durfde en wilde ik mij niet tot hem wenden. Het was mij niet mogelijk langer in Rotterdam te blijven, want zelfs de lucht, die ik er inademde, scheen mij de borst te beklemmen, en de noodzakelijkheid drong mij bovendien om voor mij en mijn kind het brood te verdienen, hetwelk ik meende gemakkelijker op een eenvoudig afgelegen dorp te zullen kunnen, waar ik ook geen gevaar zou loopen van de onaangename ontmoeting van bekenden, die mij nu wel liefst niet zouden kennen. Ik vertrok naar dit dorp, waar ik veel

goeds ondervonden heb, vooral door uwe liefde, mevrouw. Gij weet het overige, en zult nu ook wel begrijpen, waarom ik mij niet tot mijn oom kan wenden, en dat ik met bekommering het lot van mijn kind te gemoet zie."

„Ik dank u voor uw vertrouwen, lieve mevrouw," antwoordde mevrouw van Leuvenstein diep bewogen. „Gij hebt veel smart ondervonden, maar vertrouw op de zorg van den hemelschen Vader, die uw kind nog meer lief heeft dan gij het lief hebben kunt."

II.

HET STERFBED.

De Septemberzon wierp hare schuinsche stralen over het park van „Boschoord" en tegen den witten gevel der sierlijke woning, die bekoorlijk was gelegen te midden van zwaar geboomte en menig wandelaar onwillekeurig den wensch ontlokte om in zulk een verblijf zijne dagen te mogen slijten.

De bewoners van het buiten zaten voor een open raam, dat op het balkon uitkwam. Op eenigen afstand lagen voor het huis vruchtbare akkers, die in de verte door houtgewas werden omzoomd en waarop de landlieden bezig waren met het rooijen van aardappelen of het omploegen der van graan beroofde akkers.

Mevrouw Leuvenstein zag peinzend uit het venster en liet hare handen, die een borduurwerk hielden, werkeloos op den schoot rusten. Haar doorgaans kalm gelaat teekende op dit oogenblik levendige gemoedsaandoening.

„Wat maakt u toch zoo droefgeestig, Emilie?" vroeg haar echtgenoot.

„Ik bedacht hoe verschillend het levenslot der menschen is! Hoe sommigen met allerlei rampen worden overhoopt."

„Wij hebben toch vele zegeningen ontvangen. Ik was een arm kantoorklerk, en hoezeer wij elkander beminden, zouden uwe ouders nooit in eene verbindtenis hebben bewilligd, maar toen kwam onverwachts mijn oom te sterven, welke slechts één zoon had, die hetgeen zich vroeger niet voorzien liet, door een losbandig gedrag en groote verkwisting het geduld zijns vaders had uitgeput, en toen deze hem niet meer wilde stijven in zijn slecht gedrag, zich naar Amerika had begeven, waar hij, volgens

kort voor mijns ooms sterven ingekomen berigt, overleden was. Toen werd ik erfgenaam van een vrij aanzienlijk vermogen, en uwe ouders weigerden nu niet langer u aan mij af te staan. En sedert, Emilie, ontbreekt er immers — behalve de vervulling van onzen wensch naar kinderen, dien wij na vier jaren wel zullen moeten opgeven — niets aan ons geluk. Wij hebben ons derhalve wel niet over het lot te beklagen, mijne Emilie."

„Neen, dat is er verre van daar; God heeft ons rijk gezegend, maar ik ben bedroefd over het lot van mevrouw Schaagveld, die ik van daag bezocht heb, en wier einde schijnt te naderen."

„Ik dacht wel dat uw menschlievend hart om anderen treurde."

„De arme zieke heeft mij hare lotgevallen medegedeeld, welke mij diep hebben getroffen."

Zij verhaalde daarop wat mevrouw van Schaagveld haar had toevertrouwd. „Wat heeft die arme vrouw geleden!" zoo besloot zij; „en nu wordt haar moederhart nog gepijnigd door bekommeringen over haar kind, dat na haren dood in het armhuis zal moeten worden opgenomen. Die bekommering sneed mij door het hart en ik kon mij bijna niet weêrhouden, die smart door een enkel woord weg te nemen en haar daardoor een gerust sterfbed te bereiden, maar ik durfde dit niet wagen."

„Gij weet toch, Emilie, dat ik altijd goed vind wat uw liefdevol hart wenscht te doen."

„Ik weet dat gij goed zijt, lieve Leuvenstein; maar zulk een stap van ver uitziende gevolgen, waartoe de wensch bij mij opkwam, durfde ik niet te doen...."

„Gij wildet...."

„Wij mogen ons niet in het bezit van kinderen verheugen, indien wij eens het knaapje van de stervende vrouw als kind in ons huis opnamen — ach, dit zoude haar gelukkig maken op haar sterfbed — en het gezelschap van het lieve kind zoude eene ledigte bij ons aanvullen."

„Emilie, ik begrijp het gevoel dat u dien wensch doet koesteren. Dat denkbeeld heeft ook voor mij reeds dadelijk iets aantrekkelijks; maar wachten we ons voor overijling; het gevoel van medelijden met de stervende moet ons niet beheerschen; wij kunnen ook nog op eene andere wijze voor haar kind zorgen en hare bekommering wegnemen. Bedenk dat wij

eene groote zorg en verantwoordelijkheid voor de toekomst op ons zouden nemen, en dat pleegkinderen reeds dikwijls door ondank veel verdriet aan hunne pleegouders hebben berokkend. Ik zeg dit niet om u af te schrikken; maar laat ons de zaak rijpelijk overwegen en bespreken."

Het overige van den dag was het opgeworpen denkbeeld voortdurend het onderwerp van beider overleggingen en gesprekken.

Tegen den avond gingen zij naar de woning der weduwe. Zij vonden haar wel zonder koorts, maar zeer afgemat en blijkbaar haar einde nabij, haar jongske stond voor haar bed en hield hare vermagerde hand vast. Zij scheen, slechts met de gedachte aan haar kind vervuld, de binnentredenden naauwelijks te bemerken.

Mevrouw Leuvenstein zond het dienstmeisje de kamer uit, toen trad zij met haren echtgenoot naar het ledikant, en zeide: „Mevrouw, wij komen te zamen nog eens zien hoe het u gaat, mijn echtgenoot, die ik veel van u verhaald heb, gevoelt even veel deelneming in uw toestand als ik.

„Gij en mijnheer zijt wel goed, mevrouw. God moge u er voor zegenen dat gij zooveel belang stelt in eene onbekende verlatene."

„Geene onbekende, mevrouw. Zijn niet alle brave christenen in den geest verwant? En reeds lang genoeg kennen wij u om u te achten en lief te hebben. Kunnen wij nog iets tot uwe verpligting bijdragen?"

„Gij hebt mij onnoemelijk veel troost en verzachting in mijn leed geschonken, mevrouw; mij ontbreekt niets, ik lijd niet veel."

„Gij hebt toch nog ééne bekommering, lieve vriendin."

„De eenige zorg, die ik op aarde nog heb, kan niemand wegnemen, die moet ik overgeven aan God."

„Wij zijn hier gekomen, beste mevrouw," sprak thans de heer Leuvenstein, „om die ééne bekommering van u weg te nemen. Mogt het in den raad Gods besloten zijn u spoedig van hier op te roepen, neem dan de plegtige verzekering van mij en mijne echtgenoote mede, dat wij liefhebbende en getrouwe ouders voor uw kind zullen zijn."

De zieke zag met hare holle oogen beide een oogenblik vragend aan.

„Is zooveel geluk in mijne laatste oogenblikken mogelijk? Zoude God mij die genade schenken?”

„Vertrouw op Hem en op ons,” zeide mijnheer Leuvenstein; „wij zullen uw zoon in ons huis opnemen en aannemen als ons eigen kind, hij zal in onzen stand worden opgevoed tot eene waardige betrekking in de maatschappij; wij zullen hem bovenal tot een braaf mensch zoeken te vormen.”

„Ik dank u, edele menschen!” stamelde zij met verzwakte stem: „Ik dank u, mijn God en mijn vader!”

Toen stak zij de vermagerde hand uit, alsof zij haar kind zocht, en liet ze eindelijk zegenend op zijn blond hoofdje rusten. Daarop sloeg zij de oogen naar boven, slaakte een diepen zucht en blies den laatsten adem uit.

De schok der blijdschap was voor haar uitgeteerd ligchaam te sterk geweest.

III.

DE DOCHTER EN DE PLEEGZOON.

De kleine Albert Schaagveld ontwikkelde zich in het huis zijner weldoeners tot een onbedorven volgzaam kind van een vluggen geest, gevoeligen aard en fijnen tact om te weten wanneer hij zijnen pleegvader naderen of zich van hem verwijderd houden moest. Hij was den heer Leuvenstein nimmer lastig, maar wist hem op den regten tijd te amuseren en te onderhouden. Dit had ten gevolge, dat zijn weldoener, die hem eerst uit medelijden welwillend geduld had, allengs zich meer aan hem hechtte en een warmer gevoel voor hem opvatte, dat aan vaderlijke liefde grensde; somwijlen had hij hem tusschen zijne knieën voor zich staan en streek hem de welige blonde lokken van het open voorhoofd, en als de knaap met zijne groote blaauwe oogen schalksch tot hem omhoog zag, zijne poging door een snel moedwillig schudden met het hoofd verijdelde en daarover eindelijk in een luidruchtig kinderlijk gelach uitbarstte, waardoor zich diepe groefjes in zijne blozende wangen vormden, dan zuchtte de heer van Leuvenstein en de woorden gleden over zijne lippen: „Och, waart gij toch mijn zoon!”

Jegens mevrouw van Leuvenstein was Albert steeds vol liefde en vertrouwen en opmerkzaam op hare geringste wenschen en

gewoonten; zette zij zich neder om te werken, dan bragt hij haar dadelijk een voetbankje, legde zij het werk neder, dan wist hij dat zij lezen zoude, en liep heen om haar het boek of de couranten te halen.

De gouverneur, dien de heer van Leuvenstein hem had gegeven, was over de vlijt en leergierigheid van het kind dikwijls verbaasd.

Zoo waren twee jaren verloopen, sedert Albert, de arme, verlaten knaap, zulk een vriendelijk asyl in het huis van den heer Leuvenstein had gevonden, toen mevrouw begon te sukkelen en de arts deze symtomen als de aankondiging eener blijde verwachting aanduidde.

De heer van Leuvenstein was bij deze tijding buiten zich zelven van blijdschap en telde met ongeduld de dagen, die nog verloopen zouden, eer deze hoop zoude verwezenlijkt worden.

Eindelijk was het vurig verlangde oogenblik gekomen, dat mevrouw van Leuvenstein moeder werd. Maar eene teleurstelling trof haren echtgenoot, toen, in de plaats van een zoo zeer gewenschten zoon, een teder meisje in zijne armen gelegd werd. Hij had alle zelfbeheersching noodig, om zijne ontevredenheid niet in woorden te uiten, die de blijde moeder zouden gekwetst hebben, en de troostgrond des aanwezigen personeels „dat de verlangde zoon niet uitblijven zoude," ging zonder doel te treffen zijn oor voorbij. Voor mevrouw van Leuvenstein werd hierdoor de blijdschap over de geboorte harer dochter met droefheid vermengd.

Maar gelijk de tijd de smart lenigt, doet hij ook dikwijls het opgewekte gevoel bedaren. Want toen de vastgestelde doopdag daar was, had mijnheer van Leuvenstein somwijlen reeds een vriendelijken vaderlijken blik voor het onwelkome dochtertje over.

Aan het kind werd den naam van Charlotte gegeven.

Daar mevrouw van Leuvenstein zich nu veel in de kinderkamer ophield en de levendige knaap, als hij zich daar bevond, telkens stilte werd geboden, kon hij het daar niet lang uithouden, maar sloot zich nu nog meer dan vroeger aan zijnen pleegvader aan en vergezelde hem, zoodra zijn gouverneur hem vrij liet, in den tuin, aan de rivier als hij visschen ging, op het veld, en waar hij zich verder mogt bevinden. Zoo ontstond

er eene steeds inniger betrekking tusschen beiden; en de heer van Leuvenstein dacht reeds met vrees aan den tijd, dat dit kind van hem zoude gescheiden worden.

Na verloop van eenige jaren was eindelijk dit oogenblik gekomen. Albert moest nu tot zijne verdere vorming naar de nabij gelegen stad, om daar het gymnasium te bezoeken. De scheiding viel allen zwaar, maar zij troostten zich met de vacantiën, die Albert in het huis zijner pleegouders zoude doorbrengen.

Zoo verliepen weder eenige jaren. Albert ontwikkelde zich bijzonder gunstig en nam snel toe in kennis, zoodat de tijd naderde dat hij de hoogeschool zoude bezoeken. In dien tusschentijd was hij dikwijls te huis, en dit was voor allen een feestelijke en blijde tijd, vooral ook voor de kleine Charlotte, die zich altijd boven mate verheugde over het bezoek van haren broeder Albert, die haar altijd een of ander speelgoed medebragt, en in den tijd dat hij te huis was alles bedacht om haar te vermaken. En zijne pleegouders hadden door zijne afwezigheid niet slechts het genoegen hem te zien, maar zagen daardoor ook de eenvormigheid van het stille landleven afgebroken en nieuwe stof voor hun gezellig onderhoud aangebragt.

Men liet Albert de vrije keus aan welke faculteit hij zich weiden zoude; hij besliste voor de medicijnen. Na een glansrijk examen, was Albert nog verscheidene weken bij zijne pleegouders, eer hij naar Leiden vertrok; deze tijd was voor de negenjarige Charlotte een tijd van geluk; zij was nimmer vlijtiger en volgzamer dan wanneer Albert bij haar was, aan zijn bijval scheen haar alles gelegen; en toen eindelijk het bittere uur der scheiding sloeg, hing zij weenend aan zijnen hals.

Maar ook Alberts gevoelig gemoed werd diep bewogen toen hij van zijne pleegouders afscheid nam. En terwijl hij bij herhaling beide de handen kuste, zeide hij tot hen: „Heb dank! duizendmaal dank voor alles wat gij aan mij gedaan hebt. Nimmer zal ik het vergeten! Ach, mogt ik ooit gelegenheid vinden het te vergelden!"

De heer van Leuvenstein en zijne echtgenoote sloten den jongeling onder tranen van blijdschap en droefheid in hunne armen, en lieten hem gaan met hunnen besten ouderlijken zegen.

Terwijl hij op de hoogeschool zijne bestemming zoekt te naderen, en met onverdroten vlijt daartoe zijne krachten inspant,

willen wij de kleine Charlotte eenige opmerkzaamheid schenken. De ontwikkeling van haar ligchaam deed al spoedig bemerken, dat zij niet door schoonheid schitteren zoude; hetzelfde kon men zeggen van haren geest; hare gouvernante prees wel hare vlijt, maar klaagde dat haar het leeren zoo moeijelijk viel; en van alle talenten waarop zij zich moest toeleggen, was het teekenen het eenige, waarin zij genoegen vond, en dit was juist dat talent, wat in gezelschap zich het minst kon doen gelden. Voor talen en muziek legde zij weinig vatbaarheid aan den dag, maar veel meer voor vrouwelijke handwerken. Hare geheele natuur duidde aan, dat zij meer voor den beperkten huiselijken kring dan voor de groote wereld geschapen was, en ook slechts in den eersten bevrediging zoude vinden, haar gemoed was zacht, haar gevoel teder en ligt kwetsbaar. Zij vond een groot genoegen in weldoen. Zoo was Charlotte als aankomend meisje. Hare ouders beminden haar, als hun eenig kind, zeer teder, hoewel haar vader niet trotsch op haar was.

Deze had eindelijk, het wenschen en hopen moede, opgehouden met het lot te twisten, dat hem zoo hardnekkig zijnen wensch, een zoon te hebben, ontzeide en had zich gewend met het hem zoo rijkelijk toegemeten deel tevreden te zijn.

IV.

EENE MISLUKTE SPECULATIE.

Op een ruwen najaarsavond toen de regen tegen de glazen kletterde en de wind door de ontbladerde kastanjeboomen huilde, die voor het huis stonden, zat de heer van Leuvenstein in een landbouwkundig geschrift te lezen, terwijl mevrouw de courant las en Charlotte aan eene Fransche vertaling werkte. Geen woord werd gesproken; de sombere gesteldheid der natuur daarbuiten scheen zich eenigzins te hebben medegedeeld aan de bewoners van „Boschoord," want ook dan als zij een oogenblik hunne lectuur staakten, scheen ieder zich met zijne eigene ernstige gedachten bezig te houden en zag stil voor zich heen. Eensklaps werd aller aandacht getrokken door het overgaan der schel.

„Wie zoude in dat slechte weer zoo laat van het dorp nog hierheen komen?" zeide mevrouw.

Een oogenblik daarna trad eene der meiden binnen met de boodschap, dat er een heer was om mijnheer te spreken.

Leuvenstein verliet het vertrek, ging den gang door en eene zijkamer binnen. Daar stond een heer, wiens overjas blonk van den regen. Zoodra Leuvenstein hem in het gelaat zag, riep hij op vrolijken hartelijken toon uit, terwijl hij op hem toesnelde en hem de hand toestak: „Mijn hemel? Kortenaar, mijn vriend, zijt gij het! Hoe komt gij zoo onverwachts uit de lucht vallen, te midden van regen en storm? Die pleizierige verrassing had ik van avond het minst verwacht. Alles is bij u wel, niet waar? Kom gaauw binnen, in de warmte."

Het gelaat van den vriend bleef strak en ernstig. Hij antwoordde op de levendige en gulle ontboezeming slechts met de woorden: „Ik wil u gaarne eerst alleen spreken Leuvenstein."

Verwonderd zag zijn vriend hem aan. „Wat is dat, Kortenaar?" vroeg hij, nu een weinig ontrust, gij zijt zoo vreemd en ernstig, dat er zeker iets treurigs is."

„Ja, Leuvenstein, er *is* iets zeer treurigs, dat ik u niet schrijven, maar persoonlijk mededeelen wilde, daarom kom ik nog zoo laat hier."

Leuvenstein liet dadelijk vuur op zijne kamer aanleggen, Kortenaar ontdeed zich van zijn natten overjas en beide begaven zich naar boven. Toen zij zich op Leuvensteins kamer bevonden, en de deur gesloten hadden, zeide laatstgenoemde: „Nu spreek op, mijn vriend, en zeg mij wat er noodlottigs gebeurd is; ik verlang uit de onzekerheid, die mij beangstigd, bevrijd te worden."

„Leuvenstein," antwoordde Kortenaar met een zucht, „het staat verkeerd, geheel verkeerd met onze ondeineming."

Leuvenstein verbleekte. „Geheel verkeerd, zegt gij? Zoo erg zal het toch niet zijn. Er kunnen nieuwe bezwaren gerezen zijn, nieuwe opofferingen noodig wezen; maar als wij eindelijk maar ons doel bereiken, dan wordt ons alles vergoed."

„Ware het zóó slechts, maar, helaas, die hoop kan ik u niet laten. Ach, waarom heb ik u ooit in die onderneming mede gesleept! Maar de bekwaamste deskundigen verklaarden zeker te zijn van den goeden uitslag. En toch blijkt het nu dat zij zich bedrogen."

„Dat zou verschrikkelijk zijn," zeide Leuvenstein, op den toon van beklemdheid en angst; „dan zoude uw vermogen ge-

heel en het mijne half verloren zijn. Maar zeg mij alles wat er gebeurd is."

Een paar jaren geleden had Kortenaar, een beproefde vriend van Leuvenstein, welke op een vier uren van Rozenbeek verwijderd dorp woonde, hem voorgeslagen de concessie te vragen, om voor gemeenschappelijke rekening eene nabij gelegen streek gronds droog te maken, welke als veengrond groote voordeelen opleveren en het daaraan ten koste gelegde kapitaal tweemaal verdubbelen konde. Aan twee bekwame ingenieurs werd een naauwkeurig onderzoek opgedragen, en deze bragten eenparig het verslag uit, dat aan den goeden uitslag der onderneming geen twijfel bestond. Daarop werd de concessie aangevraagd en verkregen. Kostbare machines werden aangeschaft, brandstoffen ingeslagen, werkvolk aangenomen, en aan de beide gemelde ingenieurs de leiding der onderneming toevertrouwd. Dit alles verslond in korten tijd vele duizenden, en na eenige maanden was men, in de plaats van het doel bereikt te hebben, nog even ver als toen men begon, daar verschillende omstandigheden waren tegengevallen. Wilde men niet alle gemaakte kosten verliezen, dan moest men zich nieuwe opofferingen getroosten, en toen ook dit niet baatte, nogmaals die proef herhalen. Beide vrienden hadden nu wel, zonder dat zij het elkander bekenden, berouw over het begonnen werk; maar zij troostten zich met het uitzigt dat het einde alles goed zou maken. Dat einde wilde echter nog niet komen; sommigen beweerden dat de oorzaak der ongunstige uitkomsten gelegen was in de gesteldheid van den grond, anderen dat de machines niet goed werkten; maar toen men met groote kosten nieuwe machines had aangeschaft, verminderde het water nog maar weinig. Eindelijk had Kortenaar de overtuiging verkregen dat de zaak hopeloos was, en had zich gehaast zelf het treurig berigt hiervan aan Leuvenstein te komen brengen.

„Zeg mij alles wat er gebeurd is," had Leuvenstein gevraagd.

„De beide ingenieurs," antwoordde Kortenaar, „hebben de zaak geheel opgegeven en mij verklaard dat het nu gebleken was, dat de droogmaking uithoofde der gesteldheid en ligging van den grond zeer bezwaarlijk zoo niet onmogelijk zijn zoude, en ontraadden mij om verdere kosten te maken. Gij kunt denken hoe teleurgesteld en verontwaardigd ik was; maar wat baatten mij mijne verwijten? Zij verontschuldigden zich met de

bewering dat de uitslag niet vooraf met zekerheid had kunnen bepaald worden, maar alleen door proefnemingen konde blijken. Of het de onkunde is dier heeren of opzettelijke misleiding, waardoor hunne verzekeringen gefaald hebben, weet ik niet; maar dit is zeker dat zij eene groote som bij de onderneming geprofiteerd hebben, en dat op ons alleen de vreeselijke schade drukt. Ik ben geruïneerd, God moge mij helpen en kracht geven om in den een of anderen ondergeschikten werkkring voor mijn gezin het brood te winnen. Doch dit zij zoo het wil, maar de meeste smart heb ik daarover, dat ik u tot die zaak heb overgehaald, en zoo de oorzaak ben geworden van het verlies van uw half vermogen."

„De slag is zwaar, als het is gelijk gij meent," antwoordde Leuvenstein met een zucht; „maar uwe schuld is het niet, Kortenaar; in de verste verte zal ik u nimmer, zelfs in mijne gedachten het minste verwijten. Maar kunnen onze ingenieurs zich niet vergissen, en de kans op een goeden uitslag nog bestaan?"

„Zoo heb ik eerst ook gedacht, en dit liet mij nog eenige hoop, en daarom heb ik den ingenieur Z., wiens roem van bekwaamheid en wiens achtenswaardig karakter gij kent, verzocht een onderzoek te bewerkstelligen; deze heeft dat gedaan en daarop bepaald verklaard, dat de droogmaking, vooral door het nabij gelegen kanaal, hoogst bezwaarlijk was, en dat bovendien al gelukte deze, de veengrond zoodra men dieper komt, van zeer middelmatige kwaliteit is. Hij konde niet begrijpen, dat men dit niet bij het eerste onderzoek ontdekt had."

„Dit is ook onbegrijpelijk, indien geene kwade trouw heeft geheerscht. In allen gevalle acht ik, na hetgeen gij mij hebt medegedeeld, de zaak verloren! Helaas! een vreeselijk verlies! Te denken voor zijn aangewend kapitaal een rentegevenden grond van groote waarde te verkrijgen, en dan niets, volstrekt niets te bekomen, dat is hard! Ik heb tot hiertoe ruim en in overvloed kunnen leven, nu zal ik nog zooveel bezitten om met spaarzaamheid op een fatsoenlijken voet te kunnen leven! En voor u, Kortenaar, is de toestand vreeselijk!"

„Ja, mijn vriend, God geve mij kracht om den strijd met moed te aanvaarden. Wat ik gedaan heb, deed ik om in het belang mijner familie mijn vermogen te vermeerderen; het is op schijnbaar goede gronden geschied, anderen hebben zich zel-

ven of ons misleid. Hoe dit zij, het ongeluk is buiten onze schuld,. het is Gods wil. Laat ons er in berusten zoo goed wij kunnen."

„Het verheugt mij, mijn vriend, dat gij, voor wien de slag het zwaarste is, zoo veel geestkracht betoond, zoo beredeneerd u voegt in uw lot. Nu mag ik veel minder klagen, maar ik wil ook trachten mij te troosten in hetgeen niet te veranderen is. Breng gij verder de zaak geheel ten einde, verkoop wat nu overtollig is, en als dit alles is afgeloopen dan kom ik bij u, en gij weet, Kortenaar, dat ik niet zal nalaten alles voor uwe toekomst te doen wat ik kan."

„Dat weet ik, Leuvenstein," antwoordde Kortenaar met een hartelijken handdruk, „en niemands hulp om aan eene gewenschte betrekking te komen, zoude ik liever aannemen dan de uwe."

„En laat ons nu naar binnen gaan en voor het oogenblik het gebeurde trachten te vergeten. Zeg mijne vrouw niets, ik zelf zal het haar mededeelen."

Zij begaven zich naar binnen. Mevrouw Leuvenstein was verwonderd over Kortenaars onverwacht en laat bezoek, en welke moeite beide deden om hunne stemming te verbergen, bemerkte zij toch wel aan Leuvenstein, dat hij eene zeer onaangename tijding had ontvangen, maar zij deed daaromtrent geene vragen. Men ging reeds vroeg ter ruste en den volgenden morgen verliet Kortenaar reeds weder het huis van zijnen vriend.

Dien dag deelde Leuvenstein hun verlies aan zijne echtgenoot mede, en de bedaarde en edeldenkende vrouw nam deze tijding met meer kalmte op, dan hij had durven verwachten. Zij trachtte zooveel mogelijk hem te troosten en te bemoedigen, en toen hij zijn leedwezen te kennen gaf dat zij nu spoedig hun „Boschoord," dat een verblijf van vele jaren hen zeer lief had doen worden, zouden moeten verlaten, zeide zij: „Waarom zouden wij op een ander dorp in een kleiner huis ook niet gelukkig zijn kunnen? Blijven wij niet bij elkander, vinden wij in onze dochter niet ons grootst geluk en beleven wij niet veel vreugde van Albert? Laat ons dankbaar zijn voor zooveel zegeningen, en ons lot gewillig dragen als de Voorzienigheid ons een weinig van onzen overvloed ontneemt. Eene zaak zoude mij slechts ontmoedigen kunnen: als Albert zijne studiën moest staken en zijne uitzigten daardoor vernietigd waren."

„Dat hoop ik niet dat noodig zijn zal. Het zijn nog twee jaren, dat hij op de academie moet zijn, en die opoffering moeten wij trachten te volbrengen, al zoude wij ook veel moeten ontberen."

„Dan ben ik gerust. Hoe ongelukkig zoude de goede jongen zijn, als hij in zijn brandenden ijver voor zijne wetenschap, in zijn edelst streven werd gestuit, en al zijne schoone plannen voor de toekomst werden vernietigd! Neen, dat mag nooit gebeuren! Ik verheug mij dat gij ook zoo denkt. Ik heb nu geene groote zorg meer; met spaarzaamheid kunnen wij nog leven op fatsoenlijken voet; Albert wordt in staat gesteld goed door de wereld te komen, en daar wij maar ééne dochter hebben, zal hare toekomst, als zij ongehuwd blijft, genoegzaam verzekerd zijn."

Eenige maanden later verlieten de Leuvensteins het schoone „Boschoord," en vestigden zich op een ander niet ver afgelegen dorp, waar zij eene kleinere, maar nette woning met eenige bunders land hadden aangekocht, die den heer Leuvenstein genoegzame bezigheden verschaften. Het verkochte landgoed, dat wel fraai, maar niet winstgevend was, had een goeden prijs opgebragt, hetgeen hun het leed, dat hen getroffen had, een weinig verzachtte, terwijl ook de goede Charlotte alles deed om door hare opgeruimdheid en liefdeblijken hare ouders op te beuren en de ramp te doen vergeten. Toen Albert het gebeurde vernam, was hij diep bedroefd, kwam dadelijk over om zijne pleegouders te bezoeken, en verklaarde, dat hem het denkbeeld ondragelijk was thans zulke opofferingen om zijnentwil te dulden; hij stelde hun voor de academie te verlaten; „ik ben jong en moedig," zeide hij, „ik zal mij wel door de wereld helpen." Het kostte moeite hem in de opoffering om zijnentwil te doen berusten, en toen hij eindelijk zwichtte, nam hij zich voor, als hij eenmaal door de wetenschap geldelijk voordeel behalen konde, hun zooveel mogelijk te vergelden wat zij voor hem deden.

V.

DE KOMEDIE EN DE SOIRÉE.

Toen Albert zijn academietijd volbragt had, vestigde hij zich als geneesheer in de hoofdstad der provincie Zijn voortreffe-

lijke aanleg en ijverige studie hadden hem eene groote hoogte in zijn vak doen bereiken, en zijn innemend voorkomen en gelukkige gave om met allerlei menschen om te gaan, verschafte hem spoedig vele vrienden; het geluk diende hem daarbij, zoodat hij weinig ondervond van de moeijelijkheden, die een jong geneesheer doorgaans in het begin zijner loopbaan ontmoet, en zich weldra in eene goede praktijk mogt verheugen. In gezelschappen zag men hem gaarne, en vele, ook aanzienlijke huizen, stonden voor hem open; vooral bij verscheidene familiën, waar dochters waren, was het niet onduidelijk te bespeuren, dat men den jongen bekwamen geneesheer gaarne wilde boeijen. Maar deze scheen onvatbaar te zijn voor de liefde, overal was hij uiterst beleefd en voorkomend, maar verder ging hij niet.

Daar de hoofdstad niet ver verwijderd was van het dorp, waar zijne pleegouders woonden, en dit aan den spoorweg was gelegen, had hij nu en dan het genoegen hen vlugtig te kunnen bezoeken, en dit was hem steeds een groot genot, want hij kende geen grooter voorregt, dan een paar uren in hunnen rustigen huiselijken kring door te brengen.

Als Albert te huis kwam, gaf Charlotte niet zoo open hare blijdschap te kennen als weleer; en hoewel hare oogen schitterden en een levendig rood hare wangen kleurde, vloog zij hem toch niet, zoo als vroeger, om den hals, maar reikte hem schuchter en met nedergeslagen oogen de hand.

Albert zag haar glimlagchend aan, terwijl hij zeide: „Maar, Charlotte, kent gij uwen broeder Albert niet meer, dat gij hem als een vreemde behandelt? Gij schijnt weinig verheugd over mijne komst!"

„O ja, ik ben daar wel verheugd over, — maar... ik kan u nu toch niet meer zoo behandelen, als toen gij een jongen waart."

„Zoo! dit beteekent, dat ik in u niet meer mijne zuster Charlotte, maar de volwassene vreemde dame zien moet. Ik zal dit onthouden, mejufvrouw; vergeef mij mijne onbescheidenheid."

Allen lachten en Leuvenstein zeide: „Nu laat die dwaasheid en geef elkander den welkomskus, zooals het onder broeders en zusters gebruikelijk is."

Beide gehoorzaamden, maar Charlottes kus had niets zusterlijks maar iets beschaamds en bevangens.

Zoo dikwijls Albert overkwam, had Charlottes gedrag jegens hem iets terughoudends, nimmer gaf zij hare blijdschap in woorden te kennen, en slechts de verhoogde kleur harer wangen bewees, dat eene gemoedsbeweging bij haar plaats had, — met een woord, haar geheele doen was dat van een schuchter, teêrgevoelig negentienjarig meisje jegens een man voor wien zij het eerst het ontwaken van haar hart bespeurde. En juist deze schuchterheid gaf haar in Alberts oogen eene eigene bekoorlijkheid en vormde een pikant contrast met de overgroote vrijmoedigheid, waarmede vele schoonen hem te gemoet kwamen.

Wat Charlottes uiterlijk betrof, dit was wel innemend, maar niet schoon te noemen; hare trekken waren sprekend, haar figuur bevallig, maar niet imponerend, en zij behaagde meer door zachte vrouwelijke gemoedelijkheid, dan dat zij door geest verblindde. Albert was gaarne in haar gezelschap en beschouwde haar dikwijls met broederlijke belangstelling. Maar — geen warmer gevoel voor haar vond ingang in zijn hart. Dikwijls verwonderde hij zich zelf over zijne koelheid, en meende dat zijn hart voor het gevoel der liefde ontoegankelijk blijven zoude. Spoedig werd Albert echter van het tegendeel overtuigd. Voor de eerste maal zoude eene gevierde zangeres in de stad in eene opera optreden, de komediezaal was derhalve overvol, en met moeite gelukte het Albert nog eene plaats te bekomen.

Toen de ouverture geëindigd was, traden nog meer personen binnen, waarop echter weinig acht werd geslagen, daar de gevierde zangeres spoedig zoude verschijnen en aller blikken gespannen op het tooneel waren gerigt. Zoodra het spel weder een aanvang had genomen, trok dit zoozeer de algemeene opmerkzaamheid, dat alles wat daar buiten omging niet werd opgemerkt.

Het eerste bedrijf was geëindigd en nu begon men rondom zich te zien en had een wederzijdsche mededeeling plaats.

Albert bemerkte, dat twee dames, die in zijne nabijheid zaten, meermalen het hoofd omwendden, om de personen, die aan hare regterzijde zaten, op te nemen, en hoorde dat de eene dame de andere toefluisterde: „Ik heb haar nimmer gezien, maar zij is buitengemeen schoon!"

„Ja, ik heb nimmer schooner gelaat gezien," was het antwoord; „een waar Maria-Stuarts-gezigt! Zie, hoe zij alle blikken tot zich trekt."

Ook Albert had zich op het gefluister der dames omgekeerd en was niet weinig door den aanblik der besproken schoonheid verrast, want in deze gestalte was klassieke schoonheid en vrouwelijke aanminnigheid zoo ineen gesmolten, als een schilder tot model voor zijn hoogste ideaal slechts wenschen konde. Met Alberts opmerkzaamheid op de voorstelling was het gedaan; hij wendde zich tot de heeren in zijne nabijheid, met de vraag, wie deze dame was, maar niemand konde hem inlichting geven, niemand kende haar. Nog eer het scherm viel, stond hij op, om het oogenblik niet te verzuimen nog eens haren vollen aanblik te kunnen genieten. Deze viel hem dan ook vlugtig ten deel, want zij stond juist op het punt met haar gezelschap de loge te verlaten; hij ving nog een vrijen blik van hare donkere sprekende oogen op en mogt de gracie harer beweging bewonderen, toen echter was zij in het gedrang verdwenen, zonder dat het hem gelukte haar weêr te vinden.

Albert ging als droomende naar huis en bragt een slapeloozen nacht door.

Een paar dagen daarna werd onze jonge dochter ontboden bij den heer van Westenoord, een der hoogste beambten der provincie en der rijkste inwoners van de stad. Deze heer was door eene gevaarlijke ongesteldheid aangetast, welke zijn gewone geneesheer niet scheen te kunnen overwinnen. Een vriend had hem doctor Schaagveld met dringende warmte aanbevolen en hoog opgegeven van diens bekwaamheid en juisten blik in het beoordeelen van ziekten. En het gelukte Albert, door eene der laatste in Engeland gevonden ziektenbehandelingen, tot welker toepassing echter veel moed en groote omzigtigheid behoorde — de gevaarlijke kwaal te overwinnen en het leven van den aanzienlijken man te redden. Toen deze niet lang daarna geheel hersteld was, noodigde hij zijnen jeugdigen weldoener dringend en vriendelijk om hem dikwijls als vriend te komen bezoeken.

Er werd eene partij gegeven om de herstelling te vieren en hierop werd natuurlijk in de eerste plaats de doctor genoodigd. Ook Alfreds pleegouders, met wie de heer Westenoord reeds vroeger eenigzins bekend was, werd een billet gezonden. Met blijdschap begaf Charlotte, voor wie zulk een feest meer zeldzaam was, zich met hare ouders naar de soirée, te meer daar Albert haar voor de eerste dansen — want er zou ook gedanst worden — geëngageerd had.

Toen Albert de feestzaal binnentrad, haastte hij zich den heer en de vrouw des huizes zijn compliment te maken; hij vond den gastheer door een aantal jeugdige heeren omgeven, meestal onder hem geplaatste beambten. Toen de doctor hem naderde, zeide hij: „Mijne heeren, ik wilde u mijne zuster en mijne dochter voorstellen, die beide onlangs van eene langdurige reis zijn teruggekeerd; wilt gij mij volgen in de kamer hiernaast, waar beide zich bevinden?"

Men volgde deze uitnoodiging. Maar wat was Albert verbaasd, toen Westenoord, na de voorstelling aan zijne zuster, hem naar eene groep jonge dames geleidde, om hem nu ook aan zijne dochter voor te stellen, en de schoonste van alle hem aanwees.

Toen Albert zich voor het schoone meisje boog, was zijne verwarring in het oog vallend; het was niemand anders dan de onbekende uit de komedie!

Zij ontving met fijne beschaving zijne begroeting, en haar beminnenswaardig, onbevangen gedrag gaf hem spoedig zijne bedaardheid terug, zoodat deze voorstelling als elke andere van dien aard eindigde, terwijl hij de andere heeren, die ook wilden voorgesteld worden, zijne plaats ruimde.

Albert ging nu naar zijne pleegouders, om deze te groeten en Charlotte bij de eerste accoorden der muziek ten dans te geleiden.

Van zijn pleegvader vernam Albert, dat de dochter van den heer Westenoord, nadat zij van een instituut was teruggekeerd, onder bescherming harer tante, eene lange reis in Zwitserland en Italie had gedaan, waarvan zij onlangs was teruggekomen om nu het ouderlijk huis niet zoo spoedig weer te verlaten.

Charlotte had zich nimmer vrolijker en blijmoediger gevoeld dan toen zij in Alberts arm door de zaal zweefde, zoodat zij zijne verstrooidheid niet bespeurde, maar toch stelde het haar te leur, dat hij, toen zij op hare plaats was teruggekeerd, haar aanstonds verliet.

Hij begaf zich naar de dochter des huizes, Leonora van Westenoord, om haar te verzoeken, indien zij nog een dans vrij had, dezen aan hem af te staan. Zij lachte hem vriendelijk toe, en zeide: „Nu, wij zullen eens nazien." Toen nam zij haar balboekje, en wierp er een blik in, maar, helaas, de tweede, derde en vierde dans waren vergeven, de vijfde alleen was nog open,

al de volgende waren ook reeds verzegd; deze vijfde was een moeijelijke dans, waaraan niet ieder zich wagen durfde.

Albert, dien het zeer speet zijn ongeduld zoo lang te moeten beteugelen, verblijdde zich toch over de omstandigheid dat hij juist in dien moeijelijken dans haar zoude opleiden, want hij was zich zijner vaardigheid in de danskunst wel bewust, en het was hem een aangenaam voorgevoel, deze voor hare oogen te kunnen ontwikkelen.

Hij betuigde Leonora zijnen dank voor hare inwilliging. Naauwelijks was dit geschied, toen de heer, die regt had op den eerstvolgenden dans, kwam om haar op te leiden.

Albert trad derhalve eenige schreden terug en bemerkte een heer, die tot hem zeide: „Nu, het schijnt u als mij te gaan; de dans begint en ik heb nog geene danseres."

„Wat mij betreft, ik heb geen plan op dezen dans; maar als gij u aan mijne leiding wilt toevertrouwen, dan kan ik u welligt uit de verlegenheid helpen. Volg mij maar." — Albert geleidde hem nu naar Charlotte, die nog vrij was, zoodat beiden waren geholpen.

Daar mevrouw van Westenoord met andere dames in gesprek was en derhalve geene plaats aan hare zijde vrij was, welke Albert anders voornemens geweest was in te nemen, voegde hij zich bij de heeren, die toeschouwers bij den dans waren. Deze kritiseerden of prezen de voorbijdansende paren; maar allen stemden in den lof van Charlotte overeen, en ieder verklaarde zelden zulk een schoon meisje en zulk eene gracieuse danseres gezien te hebben.

Albert zweeg wel, maar een des te sterker weerklank vond dit oordeel in zijn binnenste. Om intusschen door zijne weinige deelneming aan den dans niet op te vallen, vroeg hij de eerstvolgende maal eene jonge beminnenswaardige dame, welke hij kende. Den dans, welke den zijnen voorafging, sloeg hij echter over, maar bijna was hij dit voornemen ontrouw geworden, daar hij bespeurde, dat Charlotte, die reeds te voren was blijven zitten, ook ditmaal ongevraagd was gebleven; hij was derhalve juist voornemens zich tot haar te begeven, om haar uit dezen pijnlijken toestand te bevrijden; maar een jong officier kwam hem voor, en hij verheugde zich om Charlottes wil, dat zij zonder zijn toedoen een danser bekwam.

Eindelijk klonken de door Albert lang gewenschte accoorden

van den vijfden dans; hij en Leonora waren het eerste paar dat hiertoe overging; hun voorbeeld werd door andere paren gevolgd, maar ditmaal bleef het getal toeschouwers toch het grootst; deze stonden in een kring vereenigd, en sloegen met gespannen aandacht elke beweging der dansenden gade. Een gemurmel van bijval werd uit aller mond gehoord, zoo dikwijls Albert en Leonora hunne toer maakten. Maar ook zelden had men zulk een schoon paar met zooveel bevalligheid dezen dans zien uitvoeren.

Met het einde van den dans was ook voor Albert alle feestelijkheid ten einde, en wat nog overbleef scheen hem zielloos en ledig; slechts zijne broederlijke genegenheid voor Charlotte bewoog hem om haar nog eens ten dans te geleiden. Maar ook Charlotte scheen dit te bemerken; ook voor haar was het genoegen voor het overige van den avond bedorven; hierin sympathiseerde zij met Albert, en toch bestond tusschen hen niet die sympathie, die Charlotte, welligt zich zelven onbewust, zoo vurig wenschte.

VI.

LIEFDE EN BEZWAREN.

Den dag na het bal was Albert niet de laatste, die zich aan het huis van den heer Westenoord vervoegde, om te vernemen hoe Leonora het bal bekomen was. Hij vond haar met moeder en tante in de gezelschapskamer en bij Leonora's aanblik bespeurde hij dadelijk dat zijne vraag betrekkelijk haren toestand zeer overtollig was, want haar gelaat was frisch en bloeijend en in haar geheel uiterlijk was niet de minste afmatting te bespeuren, evenwel deed hij die vraag op gebruikelijke wijze.

Leonora zag hem schalkachtig aan en antwoordde op zijne vraag: „Ditmaal ben ik er levend afgekomen, en zooals ik tot mijne blijdschap zie, is dit ook met u het geval."

„Van mij, mejufvrouw, was ook niet te vreezen, dat mij de inspanning van het bal verderfelijk worden konde, want ik heb maar zeer weinig gedanst; met u is het echter iets anders, daar gij geenen dans overgeslagen hebt."

„O, het zoude eene zwakke gezondheid zijn, die zich zoo iets niet konde veroorloven," antwoordde Leonora.

Het gesprek werd nu algemeener, en wendde zich op het nieuws van den dag, en toen Albert afscheid nam, ontving hij van den heer Westenoord de uitnoodiging om nog dikwijls ongevraagd zijn huis te bezoeken.

Alberts schreden waren ligter en elastieker, toen hij naar zijne woning ging; men konde duidelijk bespeuren dat hij gelukkig was.

Van nu af bezocht Albert minder dan te voren het huis zijner pleegouders, en telkens, als hij kwam, vond hij Charlotte stiller en weemoediger. Dikwijls ontdekte hij zelfs sporen van vergoten tranen op hare wangen, en konde zich deze niet verklaren; dan vroeg hij haar vriendelijk naar de oorzaak van hare droefgeestigheid, waarop zij hem met een blik aanzag, waarin veel te lezen was, maar Albert verstond het niet dit schrift te ontcijferen — en juist omdat hij het niet verstond, beweerde Charlotte dan altijd, dat hij zich vergiste, dat haar niets deerde, en verliet dan gewoonlijk spoedig de kamer.

Daarentegen maakte de jonge doctor van de uitnoodiging om dikwijls het huis van den heer Westeroord te bezoeken, dikwijls gebruik; hij gevoelde zich steeds meer met magnetische koorden daarheen getrokken. Leonora werd hem met elken dag dierbaarder, en hij konde zonder ijdelheid zich vleijen dat zij hem even gaarne komen zag, als hij kwam; dit werd duidelijk genoeg verraden door het levendig rood harer wangen en de bezieling, die bij zijne komst uit haar geheele voorkomen sprak.

Beide ouders schenen hem wel gezind, en naar allen schijn zoude niets zijn aanzoek om hare hand in den weg gestaan hebben, als Albert op de tusschen hem en Leonora bestaande betrekking, waaraan slechts het uitgesproken woord nog ontbrak, zulk een aanzoek volgen liet. Allen schenen dit te verwachten, maar de doctor bleef nog zwijgen, hij kwam zelfs sedert eenigen tijd zeldzamer in het huis van den heer Westenoord en verkeerde dan steeds in eene droefgeestige stemming. De oorzaak hiervan was dat de heer van Leuvenstein een nieuw verlies had geleden, door de oneerlijkheid van een makelaar, dien hij voor eene groote som aan effecten had toevertrouwd, om deze aan de beurs voor andere te verwisselen. Deze makelaar, die algemeen vertrouwen genoot, had onverwacht, met

al wat onder hem berustte, het land verlaten en daardoor meer dan een zijner cliënten belangrijke sommen ontstolen. Het scheen wel dat van Leuvenstein met zijn vermogen ongelukkig zijn moest. Door dit herhaald verlies was de familie, waaraan Albert alles te danken had, in een zoo niet armoedigen, dan toch zeer bekrompen toestand gebragt; dit bekommerde hem onbeschrijfelijk, en zijne eigen zaak des harten en al wat hem zelven betrof werd daardoor voor het oogenblik naar den achtergrond verdrongen, en wel te meer daar hij den sleutel tot Charlottes treurigheid meende gevonden te hebben.

Eens toen hij uit van Leuvensteins kamer kwam, waarin beide met elkander over de ongelukkige gebeurtenis gesproken hadden, en de huiskamer passeerde om heen te gaan, zag hij Charlotte aan een venster zitten; voor haar stond eene tafel, waarop zij met het hoofd op beide armen lag te slapen of te weenen. Albert was een oogenblik besluiteloos, of hij haar storen zoude, maar de wensch om het bedroefde meisje vriendelijk toe te spreken zegevierde in hem. Hij naderde haar derhalve, en hief vleijend haar hoofd op, om een vriendelijk woord tot haar te rigten; Charlotte liet, toen zij Albert voor zich zag een ligte kreet van schrik hooren, en zocht haar betraand gelaat door hare lange blonde lokken beschaduwd te houden, tegelijk wierp zij haastig haar zakdoek op eene teekening van zwart krijt, die voor haar op de tafel lag en door hare armen en de daarop uitgespreide lokken bedekt geweest was.

„Mijne goede, lieve Charlotte, zeg mij toch eindelijk eens wat u deert en wat wilt gij daar voor mij verbergen?” vroeg Albert en verwijderde tegelijk, in de hoop hierdoor eenige opheldering te verkrijgen, vrij indiscreet, den zakdoek van de teekening; Charlotte uitte een gil, werd vuurrood en zeide: „Nu weet gij wat mij sedert eenigen tijd zoo treurig maakt; het is de overtuiging, dat ik ook in deze kunst het niet ver kan brengen; ik had uw portret tot eene studie voor mij gemaakt en wilde het uit het geheugen teekenen. Gij ziet echter zelf hoe slecht het mij gelukt is.”

Albert nam het papier in de hand en beschouwde de teekening naauwkeurig, en het zoude hem zonder Charlottes opheldering moeijelijk gevallen zijn hierin zijn portret te herkennen; zij had gelijk in hetgeen zij zelve inzag, dat zij het ook in deze kunst niet ver brengen zoude.

„Het is zeer moeijelijk uit het geheugen welgelijkend te teekenen," antwoordde Albert en ging toen voort: „ik wil liever voor u zitten als gij toch uw tijd verbeuzelen wilt met een portret van mij te teekenen."

„Ach neen, dat gaat niet."

„En waarom niet, lieve Charlotte?"

„Dan moet ik u altijd aanzien."

„Zal het u dan zoo moeijelijk vallen mij aan te zien?"

„Neen dat niet — maar het zal u onaangenaam zijn."

„Hoe komt gij toch tot zulk eene zonderlinge gedachte, lieve Charlotte? Neen, het is tusschen ons bepaald; zoodra gij tijd en lust daartoe hebt, zal ik met het grootste genoegen voor u zitten." Hij drukte tot afscheid nog een kus op haar voorhoofd en verwijderde zich toen.

Peinzend en in treurige gedachten verzonken, betrad de doctor zijne woning; nu was hij zeker van hetgeen hij vermoedde, maar nog steeds bij zich zelven had trachten weg te redeneren: Charlotte beminde hem, hij kon er niet meer aan twijfelen. Niets had hem zoo kunnen bedroeven. Alle ongeluk hoopte zich nu opeen; zijne pleegouders tot bekrompen toestand vervallen, hunne dochter door onbeantwoorde liefde ongelukkig, hij zelf vol liefde voor eene andere, die ook hem scheen te beminnen en op zijne bekentenis wachtte, waartoe hij zich door zijn onvoorzigtig gedrag, door het te weinig beheerschen zijner gewaarwordingen aanleiding had gegeven. Hij zag geen uitweg uit dit Labyrinth; jegens Leonora durfde hij zich niet meer op dezelfde wijze blijven gedragen, dit zag hij nu duidelijk in, door geen woord, geen blik mogt hij voortaan zijn gevoel verraden.

Hoe zoude hij echter nu door haar beschouwd worden? Wat moest zij van hem denken? Moest zij hem niet voor karakterloos en ligtzinnig houden? Deze gedachte was hem bitter. Wat moest hij nu doen? Hij gevoelde zich zeer ongelukkig!

In dezen toestand waren eenige dagen verloopen, toen Albert bij het verlaten van het huis van een zijner patiënten den heer Westenoord op straat aantrof. Daar zij denzelfden weg uit moesten, wandelden zij naast elkander.

De heer Westenoord vroeg al spoedig: „zeg mij, waarde doctor, wat deert u? Zijt gij niet wel? Of wat deert u anders. Ik vind u sedert eenigen tijd zeer veranderd."

„Ik kan het niet loochenen, mijnheer de president, dat een diepe kommer mij zwaar drukt. Mijnheer van Leuvenstein heeft eene groote ramp getroffen; een makelaar, dien hij voor eene groote som aan papieren had toevertrouwd, heeft het land verlaten.

„Ik heb daarvan iets in de courant gelezen, maar hoor met schrik dat uwe pleegouders daaronder geleden hebben."

„Helaas, ja, en het is des te erger, daar zij — zoo als u bekend is — door dat mislukte plan der droogmaking van veengronden, reeds zooveel verloren hadden; nu zullen zij niet eens meer op fatsoenlijken voet kunnen blijven leven. Ware mijn pleegvader nog tien jaren jonger, dan konde hij eene of andere betrekking zoeken, maar dit gaat op zijne jaren niet meer. Mijne neerslagtigheid zal u thans wel verklaarbaar zijn."

De heer van Westenoord gaf zijne deelneming te kennen, en betuigde dat het gebeurde hem te meer leed deed, daar hij den heer van Leuvenstein groote achting toedroeg, en kende als iemand, die een beter lot verdiende.

„Wij hebben u in langen tijd niet bij ons gezien," zeide Westenoord toen hij afscheid nam; „als gij voor dezen avond niets beters voor hebt, schenk ons dan het genoegen van uw bezoek, wij zijn geheel onder ons."

Albert boog toestemmend en ging als droomende naar zijne woning, hij was over zich zelven ontevreden, dat hij zoo gereed de uitnoodiging van den heer Westenoord had aangenomen — maar zij was zoo plotseling gekomen, dat hij niet dadelijk een geschikt voorwendsel tot afwijzing had kunnen vinden. Zoo werd hij steeds weer op nieuw, tegen zijnen wil, in haren tooverkring getrokken; „ware mijn wil echter sterk en vast," dacht hij, „dan zoude ik moedig deze banden verbreken, mijn wankelen is een onregt tegen haar en tegen mij, maar dit zal en moet een einde nemen; van daag alleen nog wil ik het met smart vermengde geluk genieten, haar te zien, te spreken en om niet in hare achting te dalen, haar, zoo mogelijk, de oorzaak van mijn raadselachtig gedrag laten vermoeden."

VII.

REGTVAARDIGING.

Na deze overlegging met zich zelven, maakte Albert zich

gereed om naar het huis van den heer van Westenoord te gaan.

Daar gekomen, bevond hij zich, zoo als Westenoord gezegd had, met de familie alleen; dit was hem ten deele aangenaam, ten deele pijnlijk, doch toen zij om de gezellige theetafel plaats genomen hadden, werd hun kring door een onverwachten gast vermeerderd; een tamelijk bejaard ongehuwd heer, wiens reputatie niet al te best was en die zich door zijne zoetsappige vriendelijkheid en geaffecteerdheid onaangenaam maakte, maar die in de voornaamste huizen werd toegelaten omdat hij aanzienlijk en rijk was — trad fijn gekleed met jeugdige levendigheid binnen en overlaadde de aanwezigen met een stroom van vleijende woorden; vooral was zijne opmerkzaamheid op Leonora gevestigd, die hij reeds sedert eenigen tijd met zijne oplettendheden, welke een vrij ernstig karakter hadden, vervolgde. Niemand scheen zich over zijn bezoek te verblijden, integendeel deed zich eene oogenblikkelijke ontstemming bespeuren. Toen men echter geslaagd was zich, zoo goed het gaan wilde, in het onvermijdelijke te voegen en Leonora zich met het gereed maken van de thee bezig hield, was ook het gesprek weder levendig en algemeen geworden, maar het werd sommige oogenblikken afgebroken en eindelijk op een bepaald onderwerp geleid; toen namelijk Leonora de zware zilveren kan ophief, sprong het slot van haren armband en viel op den vloer. Albert bukte zich om het op te nemen, maar de steeds gedienstige heer kwam hem voor; met zelfvoldoening beschouwde hij zijnen vond, eer hij hem terug gaf.

Dit slot droeg op mat goud eene camée, welke eene Syrinx voorstelde; deze omstandigheid greep hij dadelijk aan, om zijne kennis in de mythologie aan den dag te leggen; hij noemde de Syrinx eene preutsche schoone, die terwijl zij zich aan hem, die haar beminde, had willen onttrekken, zich zelven het meeste gestraft had, daar zij het leven harer jeugd moedwillig had verspeeld en in een bosch riet was veranderd.

„De arme Syrinx wist maar al te goed," antwoordde Leonora, „dat het geen rein en trouw hart was, dat de ondeugende Pan haar aanbood, en daarom smeekte zij haren vader haar tot elken prijs voor hem te beveiligen. „En dit was haar niet ten kwade te duiden."

Met een weinig ontevredenheid bespeurde zij het oogmerk van den bejaarden fat, om haar den armband weer om te doen,

zij rukte hem dien snel en wat onhoffelijk uit zijne hand en verzocht hare moeder haar de dienst te bewijzen. De teleurgestelde, maar niet ontmoedigde vleijer beschouwde nu oplettend hare andere hand, om te weten welk symbool het slot van den anderen armband droeg; Leonora liet hem echter niet lang den tijd tot dit onderzoek, maar zeide kortaf: „Het is eene Sphinx."

„Eene Sphinx? Wel, mejufvrouw, gij omgeeft u met louter symbolen der mythologie."

„En waarom niet? De vastberaden, moedige Syrinx moet toch een pendant hebben en daartoe voegde geen beter als de Sphinx, die immers ook tot symbool der kracht en wijsheid dient."

„En ook van het zwijgen en der geheimhouding."

„Ja wel, en die geheimen te bewaren heeft, doet wel zich in de kunst van het zwijgen te oefenen. Maar de Sphinx geeft ook raadsels op te lossen, en in deze poging zullen vele moeijelijk slagen, daar zij niet eens kunnen begrijpen wat onbedekt voor hunne oogen ligt."

Dit gezegde gold alleen den gehaten mededinger, maar was te gelijk van dien aard, dat het ook, hoewel in geheel tegenovergestelden zin, Albert gelden konde; gene konde afgeschrikt worden zijne aanzoeken voort te zetten, deze konde daartoe aangemoedigd worden. Albert scheen ook de toelating dezer dubbele uitlegging te beseffen, en hij had alle zelfbeheersching noodig, om niet in een afgetrokken nadenken hierover te vervallen. Hij was blijde dat de theetafel was afgeloopen en de heer Westenoord den voorslag deed tot eene partij boston voor zich, zijne echtgenoote en zuster en den onwelkomen gast. De speeltafel werd in het aangrenzend kabinet aangerigt en de heer Westenoord meende, dat daar niet goed meer dan vier personen aan eene bostontafel konden plaats nemen, zijne dochter het gesprek met den doctor konde onderhouden.

„Wees gerust, papa," zeide zij, „wij zullen muziek maken, indien u dit bij het spel niet hindert."

Alberts hart klopte onrustig toen hij zich met Leonora alleen bevond; want nu wilde hij haar doen bemerken dat hij zoo ongelukkig was geen aanzoek om hare hand te mogen doen; zij zoude niet langer in eene bedriegelijke onzekerheid blijven dit duldde evenmin zijn eergevoel als zijn geweten. Maar hoe

met deze zoo delicate zaak te beginnen? Welligt kwam het toeval hem te hulp, en hij besloot zich daaraan voorloopig te vertrouwen.

Leonora opende de piano, en vroeg Albert, of hij haar spel met zijn gezang wilde begeleiden, hetwelk hij aannam ingeval zij geene te zware stukken koos. Zij glimlachte en antwoordde: „Nu, wij willen met de ligtere stukken beginnen om dan tot de zwaardere op te klimmen. „Zij koos ook werkelijk in het begin bekende opera-arias; maar spoedig wierp zij ze door elkander en zeide lagchend: „Nu moeten wij wat zwaarders nemen, anders lacht men ons uit."

Leonora zocht eene nieuwe romance uit, die telkens met het refrein eindigde: „Het hoogste is de liefde." Deze romance was Albert geheel onbekend, hij las ze derhalve door en gaf zijnen twijfel te kennen of hij in staat zoude zijn ze goed voor te dragen.

„Daarvoor ben ik niet bevreesd, gij hebt wel moeijelijker stukken gezongen," antwoordde Leonora, terwijl zij te gelijk het preludium begon, en Albert moest, zoo goed het konde, met zijn gezang invallen. Maar zijne bezorgdheid bleek gegrond; zijne stem, door inwendige ontroering beklemd, beefde aanmerkelijk, en meermalen kwam hij uit den tact, zoodat Leonora telkens met haar spel moest ophouden, en de laatste eindstrophe „Het hoogste is de liefde," klonk als de smartkreet uit eene benaauwde borst.

Toen Leonora ophield met spelen, zag zij, terwijl hare handen nog een oogenblik op de toetsen rustten, hem verwonderd aan, en zeide: „Gij hebt werkelijk niet zoo goed als anders gezongen; dit komt omdat wij in zoo langen tijd niet gemusiceerd hebben, wij moeten voortaan niet weer zulke lange pausen laten invallen. Of is het gedicht u misschien niet bevallen? Gij houdt misschien den dichter, als hij de liefde als het hoogste in het leven prijst, voor een phantastischen dweeper.

„Neen dat doe ik niet; ik houd hem veeleer voor zeer gelukkig, want voorzeker is zijne liefde nog niet met zijn pligt in strijd gekomen; ware dit het geval, dan zoude hij weten dat er nog iets hoogers in het leven is dan liefde, namelijk: getrouwe pligtsbetrachting."

„Getrouwe pligtsbetrachting en liefde zijn toch wel geene zulke heterogene bestanddeelen, dat zij zich niet vereenigen laten?"

„En toch is het somwijlen, helaas! onmogelijk deze te vereenigen.”

Leonora zag hem aan en zeide: „Uwe woorden en blijkbare gemoedsbeweging komen mij als een raadsel voor; daar dit voor mij even onoplosbaar zijn kan, als de meeste waren, die de Sphinx opgaf, zoo wil ik mij maar aan geene poging tot oplossing wagen.”

Zij sloot de pianino, zette zich op de sofa neder en nam een stikwerkje ter hand. Albert volgde haar, nam op een stoel aan hare zijde plaats, en zeide: „Daar het onaangenaam zijn zoude dat mijne woorden, en daardoor ik zelf, voortdurend in uwe herinnering een onopgelost raadsel bleven, zoo veroorloof mij door mededeeling eener ware geschiedenis u een commentaar ter oplossing aan te bieden.”

„Ik ben enkel gehoor,” antwoordde Leonora, zonder van haren arbeid op te zien.

„Het zijn de ervaringen van een vriend, die ik overeenkomstig de stipte waarheid u zal mededeelen; deze vriend, van goede familie, maar vroeg ouderloos en aan armoede prijs gegeven, zoude in deze armoede welligt te gronde gegaan zijn, ten minste zonder geestontwikkeling gebleven zijn, als niet de edele familie van een rijk man, welke zijne moeder had zien sterven, zich het ouderlooze knaapje had aangetrokken. Zij waren destijds, na reeds eenige jaren gehuwd te zijn, nog kinderloos en deden de stervende moeder de belofte, het knaapje als kind aan te nemen, en nimmer is eene belofte getrouwer nagekomen. Eenige jaren daarna werd deze echt door de geboorte van een dochtertje gezegend, dit bleef echter hun eenig kind, en de ouders maakten geen onderscheid tusschen dit hun eigen kind en den aangenomen knaap, zij ontzagen geen offer tot zijne vorming, zelfs niet toen door een ongeluk hun vermogen tot de helft was verminderd, en toen hij naar de academie ging, beloofde hij hun en zich zelven plegtig, als hij eenmaal in de gelegenheid zoude zijn, hun zooveel goedheid te vergelden.

Nu is eindelijk het oogenblik gekomen dat het lot hem neemt bij zijn woord; zijne pleegouders, wien hij alles, zijne geheele eervolle maatschappelijke positie, te danken heeft, zijn door nieuwe rampen buiten hunne schuld aan den rand der armoede gebragt. Ware dit niet gekomen, dan zoude mijn vriend vrijheid hebben gevonden om over het geluk van zijn hart en van

zijn geheele leven, naar eigen welgevallen te kunnen beschikken. — Maar zooals de omstandigheden zich nu hebben opgedaan, is dit niet meer het geval; want dan zoude hij hun toestand niet kunnen verbeteren; bovendien heeft mijn vriend voor eenige dagen de treurige ontdekking gedaan, dat de dochter zijner weldoeners, die hij steeds als eene zuster lief had, een geheel ander dan zusterlijk gevoel voor hem koestert, en daar zij een zeer gevoelig en week gemoed heeft, is het zeker dat zij door deze onbeantwoordde liefde vele jaren harer jeugd in smart en ongeluk zal zien ondergaan en daardoor een nieuwen en grooten kommer op het hart harer reeds zoo zwaar beproefde ouders leggen zal. Toen mijn vriend dit alles rijpelijk overlegde, drong zich bij hem de overtuiging op, dat nu het oogenblik, waarin hij vergelden konde, gekomen was; en hij heeft daarom besloten eerstdaags de hand van de dochter zijner pleegouders te vragen."

Albert zweeg nu, Leonora zag hem vragend aan, en zeide: „Dit is nog altijd geene oplossing des raadsels, daar ik niet inzie, hoe in dit geval pligt en liefde in strijd komen, want tot hiertoe is slechts sprake van gestrenge pligtsvervulling, maar niet van liefde."

Albert haalde diep adem en antwoordde: „Gij zult uit het tweede gedeelte van mijn verhaal genoeg leeren inzien hoe zwaar mijn armen vriend zijne pligtsbetrachting vallen zal; hij had tot op het oogenblik, dat hij met eene dame bekend werd die alle ligchamelijke en geestelijke volkomenheden in zich vereenigt, nog niet bemind; en juist omdat hem dit gevoel zoo lang vreemd was gebleven, beheerschte het nu des te meer zijne geheele ziel. Hij vergeldt derhalve nu zijne weldoeners meer, dan dat hij zijn leven gaf, daar hij deze gloeijende liefde uit zijn bloedend hart moet rukken, om ze op het altaar van den pligt te offeren."

Beiden zwegen nu eenige minuten, toen vielen een paar weerhouden tranen op Leonora's hand, waarmede zij de gekleurde wol door de stramin trok, doch eer zij dien konde afwisschen, bukte Albert zich snel om dien weg te kussen, terwijl hij zeide: „Heb dank! duizendmaal dank voor deze kostbare parel, die gij aan het ongeluk van mijnen vriend wijdt."

„Dit is wel het minste, wat ik doen kan, uit dankbaarheid dat gij zoowel datgene wat uwen vriend als wat zijne aanstaande

echtgenoote aanbetreft aan mijne discretie hebt toevertrouwd, want ik had geen regt om dit te verwachten."

„En slechts de kennis van uw edel karakter bewoog mij daartoe; buiten u zoude ik geen sterveling zulk een vertrouwen hebben geschonken."

„Gij zult nu wel begrijpen, dat ik de oplossing van het raadsel gevonden heb, en ik wil nu geen oogenblik uitstellen mij aan u, tot vervanging der zuster, die gij in uwe aanstaande echtgenoote verliest, als zoodanig aan te bieden," daarbij parelden hare tranen onophoudelijk op haren arbeid neder. Albert greep hare hand, bevochtigde die insgelijks met zijne tranen en bedekte ze met kussen, terwijl hij zuchtte: „O! in dit oogenblik besef ik eerst regt de geheele grootte van mijn verlies."

Leonora riep al hare zelfbescheersching te hulp, zij droogde hare oogen af, trok hare hand uit die van Albert, maakte den armband met de sphinx los, en reikte hem Albert toe met de woorden: „Laat ons sterk zijn als dit symbool en voor alle dingen willen wij ook, als de sphinx, het geheim zwijgend onder ons bewaren; neem het als een onderpand mijner zusterlijke gezindheid jegens u en bewaar het als zoodanig."

Albert nam den armband, kuste dien en verborg hem in zijne binnentasch.

Leonora deed nu ook den anderen armband af, wikkelde dien in papier en stak hem weg. Beide zaten nu zonder veel te spreken naast elkander, deden slechts nu en dan eene opmerking of eene vraag, om de spelenden in het zijkabinet niet door hunne stilte te verwonderen. Gelukkig trad spoedig een dienaar binnen en meldde dat er gedekt was. Het gezelschap vereenigde zich nu weder aan tafel, en Leonora was tevreden over hare voorzigtigheid den anderen armband ook afgenomen te hebben, want haar bejaarde aanbidder liet niet onbemerkt, dat zij zich van haar symbolisch sieraad ontdaan had.

„De braceletten hinderden mij bij het spelen, daarom heb ik ze afgelegd," antwoordde Leonora koel.

Nadat het souper was afgeloopen, was het met smart vermengde genoegen om bij Leonora te zijn voor Albert ten einde. Nog een woord van afscheid, een blik, die hem door de ziel drong en toen bevond hij zich buiten haar bereik.

VIII.

ZELFVERLOOCHENING.

Albert had een slapeloozen nacht. Koortsachtige phantasiën verontrustten hem, en des morgens gevoelde hij zich zoo ernstig ongesteld, dat hij zijne patienten niet konde bezoeken.

Des middags aan tafel zeide de heer Westenoord: „Ik heb vernomen dat onze docter ongesteld is; hij heeft zijne patienten niet kunnen bezoeken. Reeds gisteren scheen hij mij zoo ontstemd, ik geloof, dat hij al eenigen tijd de kiem eener ongesteldheid bij zich heeft."

Op Leonora's gelaat wisselden rood en bleek elkander af; de ouders en de tante zagen elkander met verstolen blikken aan zonder iets te zeggen.

Toen echter de tafel was afgenomen, wenkte mevrouw Westenoord Leonora bij zich in haar kabinet, zij sette zich naast haar op de sofa en zeide tot haar:

„Beste Leonora, daar gij mij niet vrijwillig vertrouwen hebt geschonken, kan ik het niet langer uitstellen ū daarom te verzoeken. Zeg mij, in welke betrekking staat gij tot doctor Schaagveld? Sedert geruimen tijd is het ons voorgekomen dat eene levendige belangstelling tusschen u bestond, en daar de doctor door niets belet wordt in het huwelijk te treden, zagen wij zijne verklaring te gemoet en onze toestemming zoude hem niet geweigerd zijn; want uw vader heeft zoowel om zijne bekwaamheden als om zijn eervol karakter groote achting voor hem. Zoo als het schijnt is gisteren avond in dit opzigt tusschen u iets ter sprake gekomen; zoudt gij hem door eene afwijzing gekrenkt hebben? — dit zoude mij geheel onbegrijpelijk zijn."

De moeder zweeg en zag Leonora onderzoekend aan. Leonora sloeg de armen om den hals der moeder, legde het hoofd aan haren boezem en weende aan deze schuilplaats hare smart uit, toen droogde zij hare oogen af, terwijl zij met onderdrukte gemoedsbeweging sprak: „Gij hebt het geraden, lieve moeder, dat gisteren avond iets zeer beslissends en voor ons zeer treurigs ter sprake is gekomen. Schaagveld heeft mij zijne liefde bekend gemaakt, maar te gelijk mij onwedersprekelijk bewezen dat het hem voor altijd ontzegd is om mijne hand te vragen."

„Nu, ik moet bekennen, dat ik dit niet begrijp; hij is een

vrij man, gij een vrij meisje: ik zoude wel eens willen weten wat hem verhinderen zoude, en zijn toch dergelijke gronden voorhanden, welke hij toch slechts door vroegere schuld kan te weeg gebragt hebben, dan was het zeer onedel van hem u onder deze omstandigheden zijne liefde te verklaren; bovendien daalt hij uit hoofde van zijne geheele houding jegens u sedert uwe eerste kennismaking met hem, in dezen oogenblik zeer in mijne achting."

„O, mama, gij velt een hard onregtvaardig oordeel tegen hem. Dat hij mij zijne liefde heeft beleden, is, zelfs onder deze omstandigheden nog eene weldaad voor mij; veel, veel grievender zoude het voor mij geweest zijn, als de meening bij mij ontstaan ware dat hij een spel met mij had gedreven. En dat hij mij zijne hand niet kan reiken, ontstaat uit de edelste motieven, maar hij heeft niet kunnen voorzien dat deze motieven zich zouden opdoen; anders zoude hij van het begin onzer kennismaking af voorzigtiger en terughoudender geweest zijn. Maar dring niet verder bij mij aan, lieve mama, ik heb al te veel gezegd, daar ik hem geheimhouding beloofd heb; en alles wat u in dit opzigt nog duister is, zal u, welligt binnen korten tijd, helder worden. Van zoo veel kunt gij nu reeds overtuigd zijn dat doctor Schaagveld een zeer edel man en uwe volle achting waard is."

Leonora zweeg, de moeder ook, terwijl zij in diepe gedachten voor zich zag, eindelijk hernam Leonora: „Nu nog eene innige bede, lieve mama; wij willen door onze verwijdering hem den strijd verligten, en ook voor mij zal het eene groote weldaad zijn als ik van hier weg ben; gij wilt toch naar eene badplaats en wilt mij daarheen mede nemen; zoude het niet kunnen geschikt worden dat wij, zoodra de doctor hersteld is, afreisden ?"

Mevrouw Westenoord drukte nog een kus op haar voorhoofd en zeide: „Ik ga nu naar uw vader, om met hem over uwen wensch te spreken, en hoop dat daaraan kan voldaan worden, daar tante reeds beloofd heeft, gedurende mijne afwezigheid het bestuur van ons huis op zich te nemen."

Leonora begaf zich naar hare kamer, om zich te oefenen in de poging om moed en kracht te verkrijgen.

Alberts ongesteldheid, met koorts gemengd, kluisterde hem veertien dagen aan zijne kamer. Zijne pleegouders kwamen op

het eerste berigt daarvan over en waren altijd een van beide bij hem om zijn lijdenden toestand te verligten. Toen Albert eindelijk genezen was en reeds voor de tweede maal het collegie bezocht had, ontmoette hij toevallig den heer van Westenoord weder; deze gaf zijne blijdschap te kennen over zijne herstelling, en zeide een oogenblik voor hij hem verliet: „Ik heb u ook nog de groete van mijne vrouw en mijne dochter over te brengen, zij zijn dezen morgen afgereisd naar het bad Ems."

Albert betuigde zijnen dank door eene buiging en sloot zich het overige van den dag in zijne kamer op, waar hij voor niemand toegankelijk was.

Den volgenden morgen had hij zich echter in zooverre hersteld, dat hij een moedig besluit konde nemen; hij begaf zich voor een dag naar den heer van Leuvenstein en zocht na zijne aankomst dezen in zijn kabinet op, waar hij hem, zooals hij gewenscht had, alleen vond. Toen gaf hij zonder veel voorbereiding het doel van zijn bezoek te kennen en vroeg om Charlotte's hand. Maar dit aanzoek werd zoo plotseling en met zulk een haast gedaan, dat de heer van Leuvenstein geenszins den wel overlegden en lang gekoesterden wensch van een beminnend hart bespeurde, maar veeleer vermoedde, dat geheel andere redenen Albert tot dit onverwachte aanzoek drongen. Dit vermoeden bepaalde zijn antwoord.

„Beste Albert," zeide hij, „ik geloof vaderregten op u te bezitten; laat mij daarom openhartig, als een vader tot zijnen zoon tot u spreken; beantwoord mij eerst de vraag: „bemint gij Charlotte?"

„Charlotte is mij zoo dierbaar als eene zuster dit slechts zijn kan, en ik houd mij overtuigd dat zij door hare beminnenswaardige goedheid en huiselijke deugden mij gelukkig maken zal."

„Dit ware mogelijk, als uw hart niet door het beeld eener andere vervuld was; ik heb u lief, alsof gij mijn eigen zoon waart, en uw geluk is mijn vurigste wensch, maar even zooveel ligt Charlotte's geluk mij aan het hart, en denkt gij, dat zij, met haar zacht, ligt kwetsbaar gevoel, met een man gelukkig zou kunnen zijn, van wien zij vermoedde, en misschien vroeg of laat de zekerheid konde verkrijgen, dat niet liefde, maar geheel andere redenen hem bewogen hadden haar zijne hand te geven?"

„Charlotte zal zoo iets nimmer vermoeden; ik zal met al

mijne krachten er naar streven over haar geluk en hare tevredenheid te waken."

„Albert, ik ken uwe edelmoedigheid en doorzie volkomen waarom gij zulk een groot offer wilt brengen. Gij behoeft slechts de hand naar de prachtige roos uit te strekken, en wilt u nederbukken om een eenvoudig veldbloempje te plukken. Leonora van Westenoord is niet slechts een zeer schoon meisje, maar ook algemeen als edel van hart en beminnenswaardig bekend. — De toestemming der ouders zoude u niet ontbreken, en hoe voordeelig deze partij in elk ander opzigt voor u zijn zoude, zult gij niet ontkennen. — Gij zoudt dus eene groote overijling begaan, uw geluk niet aan te nemen. Neem derhalve uw aanzoek om Charlotte terug, het blijft onder ons en ik zal het als niet gedaan beschouwen."

„Neen, ik neem mijn aanzoek niet terug en hebt gij er niets tegen om mij als schoonzoon aan te nemen, geef mij dan een gunstig antwoord."

„Dit nu reeds te doen ware van mijne zijde eene groote overijling; laat ons derhalve eene overeenkomst aangaan, Albert; neem acht dagen bedenktijd, waarin gij uw voornemen nog eens rijp overweegt en u zelven naauwkeurig onderzoekt, of gij niet vreezen moet later berouw te zullen hebben; gedurende dezen tijd beschouw ik uw aanzoek als niet geschied; dat het tusschen ons een geheim blijft, spreekt van zelve. Hebt gij u in dien tijd bedacht, dan behoeft er geen woord meer over gesproken te worden, wij trachten beide dan dit gesprek te vergeten."

Bij dit besluit bleef de heer van Leuvenstein. En eigenlijk was het Albert lief, dat hij nog een korten tijd tot voorbereiding over hield eer hij zich met Charlotte verloofde. Toen echter de acht dagen voorbij waren, hield hij het strijdig met zijne eer ook maar een oogenblik te wachten eer hij zijn aanzoek vernieuwde.

Leuvenstein sloot hem nu onder vreugdetranen in zijne armen en zond hem toen naar Charlotte, om bij haar zelve zijn aanzoek te doen.

Charlottes zwijgende zaligheid toen zij onder lagchen en weenen in Alberts armen zonk, en de tranen van geluk in mevrouw van Leuvensteins oogen, toen zij Albert aan haren boezem trok en haren moederlijken zegen toefluisterde, verwekte

in Albert zelf zulk een overheerschend gevoel van onbaatzuchtig geluk, dat hij in dezen oogenblik al het andere vergat en zich volkomen bevredigd gevoelde. De verlooving werd binnen eenige dagen bekend gemaakt.

En daar nu zijn lot onherroepelijk was bepaald, streed hij met mannelijke kracht, om elke herinnering te verzwakken, die in het vervolg zijnen huiselijken vrede en het geluk der teêrgevoelige Charlotte, die zich zelven met zooveel vertrouwen aan hem gaf, zoude kunnen verstoren. Hij wijdde zich met dubbele vlijt aan ingespannen studie en onvermoeiden arbeid tot welzijn der lijdenden, die zijne hulp begeerden, en wier getal dagelijks toenam.

Eens werd zijne hulp ingeroepen bij baron van Halsterbeek, een der hoogste staatsdienaren uit den Haag, die eenige dagen in de hoofdstad der provincie doorbragt en door eene plotselinge vrij gevaarlijke ongesteldheid was aangetast. Het gelukte Albert hem in weinige dagen volkomen te herstellen. De aanzienlijke man was hiervoor zeer dankbaar, en onderhield zich meermalen zeer vriendschappelijk met den jongen doctor. Zoo kwam diens betrekking op de familie van Leuvenstein ter sprake en het groot verlies, dat zij geleden had door de mislukte droogmakingspoging, ter sprake. Albert deelde den baron mede dat die mislukking voornamelijk was toe te schrijven aan den loop van een kanaal, dat den nabijgelegen veengrond telkens weer inundeerde. De baron hield daarvan aanteekening, en zeide dat hij op die zaak misschien terug zoude komen. Niet lang daarna, ontving de doctor een brief van den baron, die zich toen reeds weer in den Haag bevond, waarin deze hem meldde, dat hij bewerkt had dat de loop van het bewuste kanaal voor zoover het de droogmaking van den geconcessioneerden veengrond verhinderde, zoude verlegd worden, en dat een hoofdingenieur van den staat, die op zijn verzoek de gronden op nieuw onderzocht had, in dat geval, voor het welgelukken der onderneming instond.

Albert was zeer getroffen door de dankbaarheid van den heer van Halsterbeek, welke op zulk eene eigenaardige wijze werd aan den dag gelegd, en hem eene weldaad bewees van zulk een groot belang. Hij hield echter de blijde tijding voor zijne pleegouders geheim, omdat hij nog altijd eene teleurstelling vreesde. Onder een voorwendsel begaf hij zich naar den Haag, betuigde den baron zijne grenzelooze dankbaarheid en overlegde de zaak

nader met hem en den betrokken hoofdingenieur, waarop besloten werd dat het werk aanstonds zoude worden begonnen, zonder weten van Leuvenstein. Hij nam de eerste kosten voor zijne rekening, zoo noodig zou de heer van Halsterbeek hem verder ondersteunen. — Zoo geschiedde het, en drie maanden later, toen het gebleken was dat men ditmaal van een goeden uitslag zeker kon zijn, deelde hij zijnen pleegvader alles mede. De blijdschap der familie Leuvenstein en van zijn vriend, die juist eene moeijelijke betrekking zoude aanvaarden, was onbeschrijfelijk.

Toen nog drie maanden verloopen waren, was de droogmaking volbragt. Vele bunders, wel geen beste veengrond, maar die toch bij verkoop in percelen zestig duizend guldens opbragt, was aan het water ontwoekerd. Na aftrek van tien duizend guldens onkosten, bleef de ondernemers nog zooveel over, dat Leuvenstein hetgeen hij bezat genoeg vermeerderd zag om op fatsoenlijken voet te kunnen leven, terwijl zijn vriend zich weder in een klein bestaan voor zijne familie mogt verheugen.

In het huis van Leuvenstein heerschte nu enkel blijdschap en levenslust, en aller geluk bereikte zijn toppunt toen kort daarna Charlottes hand in die van Albert gelegd werd; Albert was diep bewogen. Hij beloofde haar, hare ouders en zich zelven, steeds op den levensweg, die zij te zamen zouden bewandelen, een vaste steun voor haar te zijn. — Zijn edel karakter staat er borg voor dat hij deze gelofte tot aan het einde zijns levens zal houden.

Leonora kwam eerst in het ouderlijk huis terug toen Albert reeds gehuwd was, en bevond zich daar telkens slechts korten tijd, daar zij den meesten tijd bij hare tante doorbragt.

Nadat Albert reeds meer dan een jaar gehuwd was en zij eens weder in het ouderlijk huis terugkeerde, had daar een schitterend feest plaats, waarop ook Albert met zijne vrouw genoodigd was; Leonora's verloving met een achtbaar man, die niet zeer jong meer was en eene hooge betrekking bekleedde, werd gevierd. Toen de algemeene, luide gelukwenschen voorbij waren, naderde Albert de bruid met de vraag: „Is het den broeder geoorloofd de geliefde zuster nog bijzonder zijnen gelukwensch te brengen?" waarop zij antwoordde: „Geen gelukwensch kan mij liever zijn, daar er geen opregter gemeend is, dan die van mijn goeden broeder." Zij zag hem daarbij vriendelijk aan, Albert drukte innig hare hand en zij beantwoordde dit even innig en vriendschappelijk.

Een paar maanden later werd Leonora's bruiloft, maar slechts in den familiekring, gevierd. En daarop ontvoerde de gelukkige echtgenoot haar naar den Haag, waar haar alles werd aangeboden, wat uitwendig het leven vrolijk en aangenaam maken kan; door de positie van haar echtgenoot waren de voornaamste huizen der residentie voor haar geopend en overal was zij eene gezochte en gevierde vrouw; zij had zich met haren echtgenoot, zonder zich geweld aan te doen, zelfs met genegenheid, verbonden, en genoot ook een kalm geluk, dat wel niet was wat zij met Albert had kunnen genieten, maar toch alle rede gaf tot tevredenheid, en ditzelfde kan ook van Albert gezegd worden.

EEN ZEEROMANNETJE.

(Uit het Engelsch.)

I.

HET WRAK. HET VALSCH BAKEN.

Het schip stootte slechts tweemalen, — spoedig was het tegen de rotsen in stukken geslingerd. Tien minuten later was er geen plank meer te zien. De granieten punten stonden daar als de scherpe tanden van hongerige wolven. De wind huilde en joeg de zee wild op. De zee scheen een andere zee uit haar kaken te spuwen, en blies dood en verderf in vijf honderd en veertig menschenharten. Over de golven lag een zonderling, phosphoriesch licht uitgespreid. In een spleet in de rotsen zag men — op ongeveer honderd voeten afstands — het flikkeren van een licht. Nog een korte poos wenkte dat licht de opgaande zee toe; toen ging het eensklaps uit. Duisternis — een woedende oceaan — lichtende diertjes op de toppen der golven — een sneeuwjagt en een vreeselijk stormgeloei schenen een verbond te sluiten om het geheel afschrikwekkend te maken. Men hoorde daarenboven nog eenige laatste wanhoopskreten van drenkelingen — die nog een laatsten strijd voerden met het woedend element, om weldra in de diepte weg te zinken. ...

Het schip werd in stukken geslagen!

De storm had zijn taak verrigt, en als moede van den arbeid begon de wind te huilen, toen te zuchten en zwak te ade-

men. Het was als ware hij tevreden, nu zijn woede dat schip maar vernield had en hij scheen voldaan toen de splinters over de rotsen zwierden. Nu begon het echter steeds harder te sneeuwen, zoodat men geen twee voet van zich af kon zien.

Aan 't strand verheffen zich klippen en rotsen, uit tallooze spleeten, in welke men beveiligd is tegen de golven, ook in den hevigsten storm. In een dier spleeten bevindt zich een man die — al is de wind aflandig, toch bevreesd schijnt dat hij hem zal meêslepen, want krampachtig klemt hij zich aan rotspunten vast. Hij loerde naar het wrak. Hij had alles gezien. Hij zag hoe het schip hemelhoog rees en in den afgrond stortte. Met hoeveel sluwheid en bedrog had hij het schip naar deze plaats gelokt! Maar, hoe ongelukkig, dat het geheel in splinters is geslagen, en hem de gelegenheid beneemt, om in het wrak zijn fortuin te maken!

Bleek, hijgend als 's levens moede en met een nameloozen angst in het oog, staart die man over de klippen heen — die gevloekte man zoekt het gevloekte schip!

Maar de morgen begint aan te lichten en een paar lichtstralen zijn de goede geesten voor deze waterwereld om haar te verlossen uit den doodelijken nacht. Nog strijden de golven als ongeruste krijgslieden, maar het licht verwt de randen en verguldt die. De rotsen lagen met sneeuw bedekt en het zonlicht gaf zich daarin, als in den heldersten spiegel, gevleid, in duizendvoudigen vorm terug.

Maar die man in die spleet huiverde; — wat had hij met het licht aan den hemel te maken! Zijn daden waren zwart als des aardrijks diepste holen. Al ware het schip veilig in 't kanaal gekomen, en al hadde hij dan het dek beklommen, — toch zou niemand zijn naam hebben gekend. Niettegenstaande die onbekendheid, vreesde hij dat men hem nu zien zou, en hij begroef zich zelven zoo diep in de kloven, dat er van den zeekant slechts een paar bloedroode oogen te zien waren; daarin lag een wereld van kommer en angst.

De storm had — in zijn wildheid — met de eeuwenoude rotsbrokken gespeeld, en die in een schilderachtige verwarring geplaatst. De weg naar strand was schier onbegaanbaar geworden, want de rotsklompen — in stukskens gekiezeld — lagen daarop verspreid.

Door den man op de klip gezien, maar verborgen voor elk

zoekend oog dat van het water zou kunnen zien, lag een andere man achter een hooge massa rotssteen. Deze tweede wierp nu en dan een blik omhoog, als had hij behoefte aan een vriend, een meester of lotgenoot, die — wie hij ook zijn mogt, daarboven was. De man beneden had de droevige oogen van den man daarboven gezien. Maar... toen was de lantaarn uitgegaan, en de maan al te schuchter — weggebleven, en duisternis had de zee en de aarde overdekt, en ze konden niets meer van elkander zien, al poogde ze van tijd tot tijd nog een blik op te vangen van elkaâr.

Een mes — half mes, half ponjaard — glinsterde in de hand van den man daar achter den rots verborgen; en toen hij een menschelijke kreet hoorde, omklemde hij den greep, en keek meer droevig en angstig dan te voren.

Toen slaakte die man plotselings een gil, wegens iets vreemds; — het was — of een menschelijke gestalte hem onheilspellend naderde. Hij hield den ponjaard gereed, om een stoot te kunnen geven. En — wat was nu dat alles? — Een stuk van een gebroken mast van het schip, dat tegen den rots aandreef en er tegelijkertijd weder afgleed.

Wat zocht die man? —

Won hij een uit wraak of door de wreedheid en woestheid vermoomde gaan zoeken?

Zocht hij een arme verlatene alligt, die haar toekomst zocht op dit schip?

Langzamerhand klaarde de lucht wat op. Wel brulde de wind nog somwijlen als een wild beest, dat moê is van den strijd en toch daarnaar verlangt; maar — van een storm was er geen sprake meer.

Eensklaps schreeuwde de man boven op de klip, zoodat de aandacht van hem, onder aan de rotsen, moest opgewekt worden:

„He! he! Zij komen! Ik wist het wel, ik dacht het wel! He! he!”

„Hollo!” riep de ander, „wat is ’t?”

„Daar! daar!”

Toen scheen de man beneden te begrijpen, dat hij zeewaarts kijken moest, en hij maakte een kijker van zijn hand.

Hij zag in de verte iets zwarts op den top van een witte golf, dat dan oogenblikkelijk weder in de diepte wegzonk, om op een andere plaats wederom te verschijnen.

„Zie je? Zie je?" riep de man van boven.

De man van beneden maakte een ongeduldige beweging met de hand, als wilde hij zeggen, dat hij niet wist wat hij doen zou.

De vormen in het water naderden steeds meer en meer.

Daar zag men een zwaar gebaarden man — een reusachtigen zeeman — met een door wind en weder gebronsd gelaat. In zijn linkerarm hield hij een lang, jeugdig meisjen. Haar lange haren woeijen — nat als ze waren — den zeeman in het aangezigt. Met zijn regterhand en zijn voeten streed hij tegen de golven, en kwam — alhoewel langzaam — steeds nader aan de rotsen.

Daar zwom een ander voorwerp naast hem — het was een hond, — een der grootsten van zijn soort — van het edel, Newfoundlandsch ras. Het fraaije beest had een gedeelte der kleedij van de jonkvrouw in zijn bek, en deed alle moeiten om des zeemans pogen te verligten. Niemand sprak een woord of slaakte een kreet. Zij streden stil maar met heldenmoed tegen het woedend element. De jonkvrouw was gevoelloos, en had geen weet van haar gevaar, noch van de pogingen door den zeeman tot haar behoud aangewend.

Ze kwamen aan het strand. De hond hijgde, want de zwemweg was lang geweest. Hij zag den zeeman aan met een blik, waarin klaarblijkelijk te lezen stond: We zijn blij dat we er zijn!

Des zeemans lippen bewogen zich, zoodat het scheen dat hij sprak met den hond. Zoo stonden die twee en lag die last tusschen een hoop hout, rotssteen en zand.

Men kon het zien, dat de zeeman zijn vijand kende, want hij achtte hem niet te ligt. Hij wist het, dat die wegrollende golven kracht gingen zoeken in een vereeniging met anderen en aanstonds zouden terugkeeren, om hem en zijn last in de diepte terug te slingeren. Daarom klom hij, hoe afgemat ook, met forschen tred naar omhoog, schijnbaar niet eens voelende dat rotspunten hem het bloed uit de voeten persten. Ook de hond, steeds met een slip van het kleed der jonkvrouw in zijn bek, klom moedig opwaarts als kende hij mede het steeds dreigend gevaar.

Toen nam de zeeman zijn dierbaren last in zijn armen, en riep hij uit: „juffer Clara! O, wordt wakker! Het gevaar is nu voorbij!" en — eenigen tijd daarna opende Clara de oogen, en riep de man: „God dank, zij leeft!"

Maar als door dat geroep gewekt, stond eensklaps, dreigend, een man met een schurkengelaat voor hem.

„Pak hem, Domingo!” beval de zeeman. En de groote hond had hem spoedig in de keel gebeten.

„Schiet! schiet!” riep de ellendeling, en een schot vloog langs des zeemans ooren.

Toen werd de zeeman bloedrood van woede, greep den schurk aan, roepende: „de zee is een goede moeder! — voor u veel te goed! — maar toch....” en — zoo smeet hij den ellendeling in de golven. Toen blikte de man boven dat tooneel aan, en — toen verdween hij.

„Zijn wij gered?” vroeg Clara.

„Alles in orde!” riep de zeeman.

„Maar de anderen?”

„Dat weet Hij daar. Ik vrees..... verloren.”

„En gij, mijn redder, heet Hillier?”

„Jack Hillier, ja.”

„Ik zal nooit uw daad vergeten.” En Clara zag, als de groote hond, den zeeman met een soort van eerbied aan.

II.

PLOTSELINGE VERANDERING.

In de verte zag men lichten van vele lantaarns, en een heer kwam vooruit.

„Wat is dat hier?” vroeg deze.

„Drie geredden van een schip dat verging,” zei Jack.

De hond begon vreeselijk te grommen.

„Uw mooije hond schijnt geen allemans vriend.”

„Anders toch is hij nooit kwaad,” zeide Clara.

„Neem mijn arm,” zei de heer, „uw stem verraadt uwe droefenis. Helaas! ik had er ook twee op zee.”

Maar Clara klemde zich steeds vaster aan Jack, die zeide:

„Neen, mijnheer, de beste meid blijft bij mij en bij niemand anders, begrepen?”

„Goed dan. Daar is mijn volk. Volg mij, en de juffer zal goed worden opgepast.”

„Braaf zoo,” zei Jack, „maar we gaan den grooten weg; geen ongebaande paden.”

De hond liet zijn tanden zien.

„Een mooi beest, zei de heer, „hier begint mijn eigendom, en daar is mijn huis, waarin ge wonen kunt tot er een gelegenheid komt om verder te reizen.

„Jack, wat denkt ge van al die goedheid?" fluisterde Clara.

„Wel, juffer, 't is een zeeroover!"

„Wat ge zegt!"

„Ja, en Domingo ziet het ook wel. Maar . . . u zal geen leed geschieden."

„Treedt binnen," zei de vreemdeling.

De hond begon te janken.

„Ach," zei Jack, „geef haar wat te eten."

„Ga maar binnen. Vrouw Grots zal daar wel het een en ander hebben."

Vrouw Grots kwam op den drempel, zag er niet vriendelijk uit, maar zeî:

„Ja, ik zal je wel oppassen."

De hond begon weêr vreeselijk te brullen, maar zweeg — op bevel van Jack.

Jufvr. Grots zou Clara ander goed geven, en de zeeman schikte zich bij een groot vuur, naast den heer des huizes. Op de tafel stond een fiksch ontbijt.

„Val aan, mijn vriend, eet en drink; de juffer zal spoedig weêr hier zijn."

En Jack deed zich te goed, maar keek toch steeds naar de deur, waarin Clara echter spoedig verscheen.

„Mag ik u nu uw naam wel vragen?" zeî de vreemde. Heet gij ook Clara Horton?"

„Dat is mijn naam."

„En de uwe?"

„Jack Hillier."

„Heb je nog familie!"

„Neen. Ik was matroos op de Oceana, dat is mijn heele geschiedenis."

„Zoo. Is dan de Oceana vergaan?"

„Ja, geen ander."

„'k Wist dat. De naam Horton geeft me in alles licht. Ik heb gezorgd — dat het schip hier op de kust vergaan moest. Dat bragt mijn belang zoo meê."

„Jack! Hemel! hoort gij dat niet! Durft ge niet spreken?"

„Hij kan niet!"

„Vader, moeder, help!" riep Clara, en zonk bewusteloos neder.

„Wat is dat?" zei Jack.

„Och, wat slaapgoed in haar koffij," zei de ander, „voor den duivel! een zeeroover weet raad voor alles."

Eensklaps kwam een oud, leelijk wijf in de kamer.

„Ah zoo, netjes! Daar hebben we eindelijk Clara Horton in onze kluiven. En haar vader en moeder? Hoe diep liggen die in zee. Wel, mooi kind, wat heb ik 'n hekel aan jou!"

„Kom," ging ze na een hoestbui voort, „kapitein Mousen, doe je pligt! Niet dooden, maar verbergen. Breng haar in een grot bij 't kanaal! Nou zal je een rijk man wezen. Sla dien vent maar dood. Zij echter is — de mijne!"

„Zal ik hem nu dooden?"

„Neen, de Stormvogel loopt binnen."

„Zie, mijn lieve Stormvogel, dan moet ik daarheen."

„Goed, maar liggen haar ouders goed diep?"

„Wel dertig vademen."

„Niet waar! Ze leven en ze moeten leven. Ik zal ze martelen. Later vertel ik je — waarom."

De grond ging open en zachtkens daalden de stoelen met Jack en Clara.

„En nu," sprak de heks, „naar het eiland in het kanaal. Dood hem op strand! Raak haar niet aan. Zij hebben mijn kind gestolen, ik het hunne. Jij zult rijk en ik gewroken zijn. Weg met hen!"

Bom! Bom! hoorde men aan strand; het waren kanonschoten.

III.

HET HOL BIJ ZEE. DE HOND EN DE BOOT.

Jack Hillier verloor zijn bewustzijn niet zoo geheel als Clara. Het was hem, als hadde hij een akeligen droom. Hij had zeker al lang op zijn stoel gezeten, toen een stem hem in het leven terugriep: „Volg mij, ze zullen Clara niet dooden; maar gij zult vermoord worden. Ik ben Hillets."

„Maar . . . ik mag . . . ik kan haar niet alleen laten."

„Dan zult ge haren en uw eigen dood berokkenen. Gij zijt geen zeeman."

„Geen . . . zeeman?"

„Zijt gij 't wel. Voort dan! Het zal zoo te laat wezen."

En het was bijna te laat geweest, want kapitein Mouson kwam met zijn manschappen terug, om aan Jack's leven een einde te maken. Het regende „donders en bliksems" toen hij hem niet vond. De verzekering van een der mannen, dat Jack in den weeken zandgrond zou weggezonken zijn, stelde hem echter eindelijk gerust.

Jack Hillier zat eindelijk — afgemat en nog duizelend — in een kloof — veilig — ter neder, toen de trouwe Domingo hem eensklaps tegen de kniën sprong.

„Nu zal alles teregt komen!" riep hij.

Toen hij daar een poos gezeten had, riep een zwakke, hem niet geheel onbekende stem: „help! help!"

Jack ging voorzigtig derwaarts en zag een doornatten man, die vroeg:

„Waar ben ik?"

„Op de kust van Covunall."

„O God! het schip met man en muis vergaan! O, lieve Clara! Ware ook ik slechts verdronken!"

„Volg mij, mijnheer, en misschien is 't niet zoo erg als gij denkt. Eerst echter moeten we geheel veilig zijn. Rust dan een beetje uit. We zullen elkander misschien noodig hebben."

„Dat 's luitenant Frank," dacht Jack en de natte man zuchtte:

„O ze was zoo goed, zoo schoon! O, Clara! liefste, liefste Clara!"

En — hij trachtte wat uit te rusten.

IV.

EEN MOORDENAAR. VERANDERING VAN TOONEEL.

Nu ging Jack Hillier op den zoek, om den uitgeputten luitenant wat voedsel te bezorgen. Hij was gelukkig genoeg, om een veldflesch en een beschuit magtig te worden. Toen hij terugkeerde verschrikte hij geweldig, want — een roover of moordenaar stond voor den natten man.

„Ha!" riep deze, „nog een no. 2 ook! Zeg eens, heb jij ook geld?"

„Neen," zei Jack, „maar als gij ons den naasten weg naar een stad wijst, zult ge rijk beloond worden."

„Om te lagchen! Door zoo 'n paar naakte zeerotten! Gek-

heid! Vertel me liever, of Jullie van de Oceana komt, en of er in 't wrak nog wat te vinden is."

„In de kajuit," zei de luitenant, „ligt meer dan een tonne gouds."

„Dank je, beste jongen, maakt nu jullie testament, jullie mogt later anders deelen willen."

En hij haalde zijn twee pistolen te voorschijn, zeggende: „nou, welterusten, hoor!"

Maar... naauwelijks waren die woorden over zijn lippen, of Domingo sprong op, greep hem in den nek, plofte hem op den grond, en beet hem zoo in zijn strot, dat er aan leven naauw meer viel te denken.

„Genoeg! genoeg! Laat af!" riep Jack. En brullend liet Domingo den stervende los.

„En nu vertellen al wat je weet van dien kapitein Mouson!" zeî Jack, „of de hond zal je het praten voor eeuwig afleeren."

„Ik zal... ik zal..." stotterde de moordenaar. „Kapitein Mouson is eigenaar van den kaper de Stormvogel en is gehuwd met een zuster van mevr. Horton, die hij krankzinnig heeft gemaakt. Hem was een zoontje van die mevr. Horton toevertrouwd met een ton of vier aan geld. De kapitein heeft dat zoontje verloren. Hoorende, dat er nu familie zou overkomen, heeft hij de Oceana, door valsch licht, doen vergaan. Mag ik nu gaan?"

Het licht van de lantaarn ging uit. Jack greep den moordenaar bij den strot. Ze worstelden, maar... Domingo was een goede waker.

„Als je den hond niet wegneemt, zeg ik geen woord meer," riep de roover.

En de hond gromde en hield wacht.

. . . .

. . . .

Het leven is een drama, de tooneelen wisselen zich steeds af. Onze lezers hebben de goedheid deze holen bij zee te verlaten, en zich eensklaps te verplaatsen — in een keurige kamer in een der fatsoenlijkste huizen te Londen.

We zien daar drie personen. Een is een oude dame, wier haar — een halve eeuw geleden — het thema was van de gezangen der dichters en thans zilverwit. Ze schijnt ontroerd te zijn, zoodat er stellig een huiselijke scène is voorgevallen.

Er is een jong, heel mooi meisje in de kamer, dat aan de

borst van een jongman ligt te snikken.

„Ga niet, Harry! Om Gods wil, laat ons niet alleen! Ge zijt steeds een broeder voor me geweest."

„O, o, Minny, ik zou zoo gaarne blijven, maar... God geve, dat gij niet gevoelt wat mij drijft."

„Zeg me, wat er in u omgaat."

„Ach, toen ik gisteren avond uit de opera kwam en — om te bekorten — over den spoorweg ging, schopte ik tegen een bundel oude kleeren, en vond ik een oude vrouw daarnaast. Ik zei: Dotty — zoo noemde ik, als kind, een tante, sta op ik zal u helpen. Dat woord Dotty deed wonderen. De oude vrouw toch antwoordde: Ja, ik ben uw Dotty! Laat mij echter en redt hen. Die Monson zal hen allen dooden. Ze wilden komen om u te zoeken. Maar, o! die Monson zal hen opwachten bij Engelands witte klippen! Genade, o God! hij zal hen dooden!

Er kwamen menschen om ons heen. Ik liet haar opnemen. Helaas! ze sprak niet weêr. Ze was dood. Moeder, Minny! o zegt me: wat moet ik nu doen?"

Hij liet het hoofd op de borst zinken en snikte.

V.

EEN GEVECHT IN HET HOL. JACK HILLIER BEVRIJD.

We lieten Jack en den jongen officier in het hol, waarin de moordenaar — door de duisternis geholpen — weer moed kreeg en steeds met Jack worstelde. Deze gaf hem echter zulk een hartelijk gemeenden en wel aangebragten slag op het hoofd, dat hij zijn bewustzijn verloor.

„Kom, luitenant," zei Jack, „de hond kan in donker zien, en moet nu den weg wijzen, om uit dit hol te komen.

Maar — eensklaps kwam er licht, en de bedwelmde moordenaar schreeuwde:

„Daar zijn ze met een hond! Slaat dood!" Maar ze waren er niet meer. Ze volgden den hond en kwamen aan een opening. Daar lag een boot, en Jack riep uit:

„Behouden!" en was er eensklaps in.

Toen hij den luitenant verzocht zijn voorbeeld te volgen, plaatsten zich echter eensklaps zes zeeroovers tusschen dezen en Domingo.

„Jack," riep de luitenant, „ga en red u, en vertel alles, als ge haar ooit vindt, aan mijne dierbare Clara Horton."

„Nooit!" riep Jack, en den hond aanzettende, begon een worsteling van drie tegen zes. Maar Domingo was een held, die er vier in de keel beet, en doodde; terwijl Jack een eind maakte aan 't leven der anderen. Nu snelden ze in de boot, waar de luitenant, als een stervende, achterover viel, terwijl Jack wegroeide.

„Daar in de verte ligt een oorlogschip," zei Jack, „als ik dat maar bereiken kon."

En terwijl hij zoo sprak, floten er kogels om zijn ooren heen.

„Nu is alles verloren!" murmureerde Jack.

„Hurrah!" riepen de zeeroovers.

Nu klom Jack uit de boot en ging met Domingo in het water liggen, waardoor de kogels onschadelijk werden, tot eensklaps kanonschoten van het oorlogsschip op de kapers gelost werden, die — daardoor hevig — verschrikt, de vlugt namen.

Toen klom hij weder in de boot met den trouwen Domingo, roepende:

„Hurrah! hoe gaat het, trouwe jongen?"

En terwijl Jack — een liedje zingend — de boot uithoosde, riep een stem:

„Hola! Boot op zij!"

Jack riep terug en een van de matrozen van de oorlogsbrik Alceste lag naast hem.

Nu vertelde hij alles van dat nest zeeroovers en van „de Stormvogel" en van den luitenant en ook van Clara.

„Maar ..." zei de matroos, „de Stormvogel, die aan den rijken heer Monson behoort, is geen kaperschip, want die heer dineert zelfs heden bij onzen kapitein."

„Hij is een zeeroover."

„Gij zijt dronken."

„Van zeewater dan."

„Geen gekheid. Wat vraag je voor je hond?"

„Hij is niet van mij."

„Gestolen dus; nou, dan steel ik 'm ook."

Maar Domingo liet zich niet stelen, en beet den grijper in de hand.

„Op de Alceste zal ik jullie spreken."

En Jack roeide naar het oorlogschip, waar de manschap hem

echter over boord wou smijten, tot een zachte stem riep:

„Maar, kapitein, laat ons hooren wat die man wil."

Verbaasd keek Jack rond, want — die stem kon slechts van den eigenaar van „de Stormvogel" komen. Dat moest dus kapitein Monson zijn, die hem en Clara Horton zoo allerschandelijkst behandeld had.

VI.

KUIPERIJEN. DE INKTVISCH.

We laten Jack een oogenblik uitblazen op het dek van het oorlogschip Alceste, en zien eens rond — waar de luitenant is, aan wien hij — in al die stormen — niet meer gedacht heeft. De jonge, bedwelmde man — achtervolgd door zeeroovers — wordt door hen naar strand gebragt, waar hij ontwaakt, omringd door een twaalftal dier schurken. Hij poogt op hunne rede te werken en legt hen uit: dat ze niets bij zijnen dood kunnen winnen, maar biedt hun al het geld aan, dat hij bij een bankier te Falmouth bezit, en dat slechts twaalf honderd gulden bedraagt. Een der roovers, die zoo wat voor chef speelde, bepaalde: dat men het geld ontvangen zal, en daarna zal beraadslagen over het leven van den luitenant, wien hij intusschen de vrijheid toezegt. Het geld wordt gehaald en verdeeld. De luitenant beroept zich op de belofte, die hij echter niet al te goed vertrouwd heeft, en waarom hij zich van een der groote pistolen heeft voorzien.

„Welnu," zegt de zoogenaamde chef [illegible] men, geeft hem nu de vrijheid. Vrij van [illegible] de wereld zullen we u maken. D[illegible] zinkput! Uw uur is geslagen! En [illegible]

„Snoodaards!" roept de luitenant, „de eerste die een hand aan mij slaat is een man des doods. Treed toe en de elf anderen kunnen mij grijpen."

En geen der schurken had lust — om die „eerste" te zijn.

. . . .

We moeten weder naar die kamer in Londen, waar die jongman het verhaal deed, aan de oude dame en haar lieftallige dochter.

„Harry, dierbare broeder," zei het meisje, „hoevele nevelen omhullen uw leven toch!"

„Minny,” zei de oude dame, „ik moet het u dan maar zeggen: gij zijt mijne dochter, maar Harry is mijn zoon niet, niet uw broeder.”

Toen slaakte Minny een kreet van ontzetting, maar Harry viel haar om den hals, zeggende: „en toch zult gij eeuwig gelukkig zijn!”

„Ook wensch ik dat,” zei de oude dame.

En ze vielen beiden haar om den hals.

„Laat me u nu vertellen, Minny, wat er gebeurd is. Ik was eens, op een kers-avond bij een vriendin en de koetsier — door den storm en de sneeuw verblind — had niet goed op zijn rijtuig gepast, waarvoor ik den hemel nu danke.

Ik stap nl. in de vigelante; er viel iets op den grond, dat ik eerst voor een hond hield, maar dat me al spoedig een kind bleek te zijn, van ongeveer vijf jaren.

Dat was Harry.

Hij was bijna uitgehongerd. Ik had echter het geluk hem in het leven te behouden. Hij is sedert een zoon, en ik ben hem — eene moeder geweest.”

„Hoe zal ik u ooit beloonen?” snikte Harry.

„Ik ben ruim beloond. Gij weet niet alles.”

Op zijn hemd zat een papier, met deze woorden: „handel voorzigtig; zoek het ander slagtoffer in Uxbridge Rood.”

Dat nu was een raadsel, en ik raadpleegde met een vriend, een officier bij het leger. Deze vindt, op de aangeduide plaats, een prachtig huis, waarin Mr. Monson woonde.

Hij kon echter geen gehoor krijgen, en daarom spionneerde hij 's avonds, zag een flaauw licht, en hoorde angstgillen.

Nu maakte mijn vriend geraas en wou naar binnen, maar eensklaps wordt de deur geopend en een man schiet een pistool op hem af.”

„En doodt hem?” riepen beiden.

„Neen. Mijn vriend heeft zelfs kracht genoeg om zijn zwaard te trekken, en den man een slag op het voorhoofd te geven, die eeuwig een lidteeken achterlaten zal.”

„En wat werd er van uw vriend?”

„Hij bleef 's nachts liggen, maar werd des anderen daags gevonden, en lag maanden lang op zijn bed. Het huis werd doorzocht, maar was volmaakt ledig.”

De knecht kwam nu binnen, zeggende:

„Mr. Harry, iemand om u te spreken."

„Om mij?" zei Harry.

„Ja, mijnheer, hij zei: dat hij een papier heeft gevonden bij die oude vrouw, die u geholpen hebt."

„Laat den man boven, Thomas."

„Wat zal 't nu zijn!" zei Harry, „dat ik Horton heet en van verre — over zee — ben gekomen, weet ik; maar waar ik als kind woonde, dat weet ik niet."

„Stel u gerust, Harry, rusteloos zullen we alles aanwenden, om uwe duistere geschiedenis op te helderen."

Thomas opende de deur en riep:

„Mr. Bunce!"

VII.

JACK HILLIER ONTSNAPT. DE INKTVISCH EN DE ZINKPUT.

Jack Hillier stond op het dek van de Alceste, voor — kapitein Monson, die aan den arm van kapitein Egerten hing.

„Hoor eens," zei Monson, „ik ben nooit liefdeloos, maar die vent komt me voor — een roover, sluiker, schurk te zijn."

„Zet hem in de ijzers," zei kapitein Egerten. Maar.... Jack kreeg zijn tegenwoordigheid van geest terug, en zei:

„Mijn man! kapitein Monson is een roover en kaper."

En Jack sprong over boord.

„Vuur!" klonk het op den brik.

„Dank je," riep George, duikende als een visch. En onder water doorzwemmende, en dan weêr eens even boven komende, bereikte Jack het strand, waar Domingo — uitgeput van vermoeidheid — hem met alle teekenen van blijdschap ontving.

Daar hoorde hij eensklaps twee pistoolschoten. De luitenant — een tegen twaalf — zag op zich schieten door een der roovers, die mikte en drukte toen zelf af, en schoot een der schurken neêr. Toen echter greep het lafhartig twaalftal hem aan, roepende: „Naar de put met hem! Naar de put!"

Nu greep men hem aan, en zou hem binden.

„Elf tegen één," lachte de luitenant, „laat ten minste mijn armen vrij."

„Och ja, gerust," zei een ander „dan kan hij aan de gladde wanden van de put grijpen."

„Men moest hem leven laten," fluisterde een ander.

Als kapitein Monson je hoorde," zei een derde, „ging je mêe in de put."

„God," antwoordde deze, „daar staat het licht; ik wil den dood niet zien."

„Ben je klaar?" riepen eenigen, „je man is daar!"

„Ik wil eerst nog bidden."

„Nou, ga je gang; maar 't zal je niet veel helpen."

En — toen de luitenant zijn hart ten hemel verhief, was de hulp nabij.

Eensklaps vloog de moedige Domingo op de groep aan, en plaatste zich voor den biddenden luitenant. Achter hem kwam Jack Hillier, met zijn „pak aan!"

Tien snelden er weg, maar een viel dood ter neder, onder Domingo's klaauwen en beten.

Jack nam hem op, hoorde hem nog gorgelen, wierp hem in de zinkput, en zei: „Zie zoo, anders lijdt hij te lang!"

Nu snelden de drie naar het strand, waar Jack een boot wist, en staken van wal. Domingo snoof en was ongerust.

„Er is nog gevaar," zei Jack.

Men hoorde roeijers.

„Ik hoor menschenstemmen," zei de luitenant.

„Ik ook," zei Jack, „en Domingo niet minder. Gevaar. Opgepast. We zijn met ons drieën en Domingo staat er zes!"

VIII.

EEN REVOLUTIE. HARRY JONES. ZIJN VRIENDEN.

Jack en de luitenant luisterden scherp, en werden spoedig gewaar dat in een boot twee mannen klaagden, over de slechte behandeling bij kapitein Monson.

„'k Wou," zei de een, „dat we van den schurk af waren, al zegt hij — dat we schatrijk worden. Ik kan niet meer slapen. Laatst heb ik twee meisjes rug aan rug moeten binden, en in het water smijten. O, dat geschreeuw, en gesmeek en gegil vergeet ik nooit!"

Verder opvarende hoorden ze de stem van een wijf, die Jack terstond voor die der heks herkende.

„Stil, luitenant," zei Jack, „daar aan de klip is iets kostbaars te vangen. Ik zie en hoor de heks, die Clara en mij

aan de bedwelmende koffij, bij kapitein Monson geholpen heeft."
En — in ernst — daar onder aan de klip vonden ze de heks, die op den uitkijk stond. De luitenant greep haar terstond aan, maar toen ze zei: „Man, met één woord verlam ik al uw leden!" schrikte Jack terug.

Matrozen zijn doorgaans bijgeloovig.

„Ga je gang," riep de luitenant, „ben je waarachtig zoover heen, dat je je eigen inbeelding gelooft?"

„Wat!" riep ze uit, „in één minuut ben je dood!" en ze strooide eenige kruiden op des luitenants hals.

„Zottepraat!" riep deze.

„Zoo," zei Jack, „dan kan ze mij ook niets maken."

„Spreek op, helsch wijf!" donderde de luitenant, „wat weet je van het meisjen, dat deze brave man tot u bragt? Spreek op, of ik zal u dood martelen."

„Ik zal spreken, want uw geesten zijn magtiger dan de mijnen."

„Mijn geest is — de Voorzienigheid."

„Menheer, jaren geleden heeft zekere Horton mij een kind — een meisjen — ontstolen. Na dien tijd heb ik slechts geleefd voor de wraak. Ik heb me gewroken en een kind van den schurk Horton in het water gesmeten."

„Verschrikkelijk!"

„Dat hoop ik. Verder leef ik nog voor ééne wraak. Ik wil hem zelven ook dooden.

„Maar hoor!"

„Wat?"

„Mijn dochter gilt!"

Alle drie luisterden, het was waarschijnlijk inbeelding of windgesuis, maar — ook de twee mannen meenden wat te hooren.

IX.

MR. BUNCE BRENGT BELANGRIJKE BERIGTEN. HARRY'S BESLUIT.

Mr. Bunce was een deftig man, die zich al het air gaf van een hoog persoonaadje te wezen. Allerlangdradigst vertelde hij, na drie buigingen, dat hij een man was van zeer groot gewigt, en dat men hem voor zijn komst eeuwig dankbaar zou wezen.

Harry — brandend nieuwsgierig — kon dat gerammel niet langer aanhooren, en zei:

„Maar . . . . menheer . . . ."

„Tot uw orders!"

„Wilt gij zoo goed zijn, om de reden van uw bezoek te zeggen?"

Nu begon Mr. Bunce een allerontzettendst vervelend verhaal van wat er, bij het sterven der oude vrouw, gebeurd was; waarop Harry wederom op de reden van zijn komst aandrong.

„O, menheer, die is om u dit paket te overhandigen, waarop staat:

„Aan mijn lief kind, Harry, door niemand anders te openen."

„Hoe komt u daaraan?"

„Wel, de doode vrouw heeft het verloren, en ik heb het gevonden."

„Mag ik u een belooning aanbieden?"

„Elke goede daad loont zich zelve, maar . . . ."

En Mr. Bunce nam een banknoot, ter waarde van zestig gulden, aan — precies als iemand die geld noodig heeft. Na nog eens gevoeld te hebben, of het geld wel goed geborgen was, nam de man — na drie buigingen als toen hij kwam — afscheid, tot groot genoegen van het drietal. Met sidderende hand opende Harry eindelijk het paket, en het eerste wat hij vond was — een papier, waarop deze woorden stonden:

„Dit is van Eliza Hannan, de min van Harry Horton, die door hem altijd Dotty genoemd werd, toen hij een heel klein kind was. Ik smeek alle goede zielen, belovende daarvoor in den hemel te bidden, hem te zoeken en hem dit te geven. Amen, amen."

Een tweede volgde:

Dit is de confessie van een gebroken hart. Moge het vrede vinden in den hemel! Amen. Ik ben Eliza Hannau, en werd uit de West-Indiën gezonden met den kleinen Harry Horton, om hem te brengen naar mevr. Horton's zuster. Toen ik daar kwam, vond ik haar gehuwd met zekeren kaptein Monson; ik mogt hem niet lijden, maar hij was lief tegen tante en kind. Hij woonde digt bij Falmouth, en won mij door presenten en beleefdheden, en haalde me over — met het geld des kinds te vlugten. Ik wist dat hij het kind dan zou dooden en in zee gooijen. O hemel! vergeef het mij, dat ik hoorde naar den raad van dien man!"

Een derde papier.

Vervolg.

„Ik was in een boot. Het kind zou worden verdronken. Ik gilde van angst. Een schip hoorde me, en zette een boot uit. We verkochten het kind aan den kapitein. We beloofden, zwoeren geheimhouding. De man, die het werktuig van kapitein Monson was, heette Grots. De kapitein zei: dat hij nu een ton of vier rijker was, en sloot nu zijn vrouw, als krankzinnige, op.

„Ik heb, door gewetensangst gedreven, dien toen verlaten, en sedert als bedelaresse geleefd, van plaats tot plaats rondzwervende om den lieven Harry te zoeken. Moge daarom de hemel mij mijn snoode daad vergeven. Amen, amen, amen."

„Nu weet ik," zei Harry, „wie ik ben; maar waar zal ik ooit mijne ouders vinden?"

„Harry," zei de oude vrouw, „de fortuin was en is tegen u, maar... gij hebt dierbare vrienden."

„O, ondankbaar zou ik zijn, als ik dat ooit vergat! Maar... die kapitein Monson."

„Beloof me," zei Minny, „hem niet te gaan opsporen."

Harry boog het hoofd — en zweeg.

. . . .

. . . .

Den volgenden morgen, te negen uren, gaf de knecht aan mevr. Coombe een briefje.

„Van waar dat?" vroeg ze, verbaasd.

„Het lag op het kussen van mr. Harry, die blijkbaar niet naar bed is geweest."

Mevr. Coombe opende bleek het briefjen, terwijl Minny zat te sidderen. Het luidde:

„Liefste moeder en Minny —

Ik moet naar Falmouth, om informaties in te winnen aangaande dien kapitein Monson of zijn huis. Ik zal me niet in gevaar begeven, en spoedig terug zijn. Ik heb geld genoeg, dank uwer vrijgevigheid.

Maakt u niet bezorgd over

Uwen u zeer genegen
Harry."

Mevr. Coombe was ontsteld, en Minny ging terstond — huilend — naar haar kamer.

Het was reeds tegen den avond, toen de knecht weder in de

kamer kwam, en aan mevr. Coombe vroeg: „of juffer Minny al terug was?"

„Wat?" vroeg deze, „is ze uit? Waarheen?"

„'k Weet niet, mevrouw."

„Maar, hemel!"

„Een paar uren geleden is ze uitgegaan, en de man — die hier altoos met een vigilante in de buurt staat — heeft haar weggereden."

Eensklaps stormde een meid binnen.

„O God, mevrouw!"

„Wat nu weer?"

„Een brief — op de tafel gevonden — van juffer Minny."

Mevrouw brak open, en las:

„Liefste moeder —

Vergiffenis. Ik ga Harry zoeken, Hij weet het niet, maar ik hoop hem te vinden. Gevaar voor hem is de dood voor

Uwe Minny."

„Dwaze, dwaze kinderen!" kermde mevrouw, „wat zal er worden van u?"

X.

. . . .

JACK HILLIER EN DE LUITENANT BEVRIJDEN EEN GEVANGENE.

Jack Hillier en de luitenant hadden iets gehoord en waren volstrekt niet van plan, dat — als de heks — aan bovennatuurlijke oorzaken toe te schrijven.

De luitenant, wien ze thans vreesde, omdat hij niet bezweken was voor haar tooverwoord, zei:

„Gehoorzaam mij, o vrouw! en vertel wat ik vraag."

„Zoo gaat het goed," zei Jack.

„Alles zal ik vertellen," zei de heks, „want gij zijt mijn meester, en weet meer dan ik."

De luitenant liet haar in dien zotten waan en vroeg:

„Is er volk in de buurt?"

„Ik moet wel, maar... zeg mij eerst: kunnen de dooden terug komen en rondwandelen?"

„Welke menschen zijn hier!.. Gehoorzaam!"

„O, ik moet wel, meester! een jongen en een meisje."

„Waar?"

Ze wees naar een der rotsen.

En voorwaar! daar zat een matroos met een jonge dame, die flaauw lag.

„Wie ben jij, maat?” vroeg Jack.

„Ik ben Bill.”

„Wie is Bill?”

„Van de Zwaan.”

„Hoe kom jij hier?”

„Schurken! Ze hebben me in een boot geduwd met deze juffer, en toen de boot laten kantelen.”

„Juffertje, word wakker!” riep de luitenant, het meisje met water over het hoofd gietende.

„Harry! Waar is Harry?” was haar eerste woord.

„Wat Harry?”

„Harry Combee, neen, Harry Horton.”

Op het hooren van dien naam sprong de heks op, als hadde haar een adder gebeten.

„Waar is Harry Horton?” vroeg de luitenant.

„Ik zoek hem steeds. Weet gij hem niet? Is hij gevallen als een slagtoffer van kapitein Monson?”

„We weten niets. Wij zoeken Clara Horton, een zuster van Harry.”

„Waar zou die zijn?”

„Die is in handen van zekeren kapitein Monson.”

„O God!” gilde Minny, die weêr flaauw viel.

XI.

EEN KRUISTOGT VAN „DE STORMVOGEL.”

Minny kwam langzamerhand een weinig bij en herinnerde zich nu al wat er te harent gebeurd was, en wat ze door Harry had hooren voorlezen — over dien kapitein Monson. Ze vertelde nu een en ander daarvan, en de luitenant vroeg naar alle bijzonderheden.

„Nu ben ik vast besloten,” zeide hij, „en ik ga Clara zoeken op den Stormvogel, waar de schurk haar stellig verborgen houdt.”

„Gij bemint haar?” vroeg Minny.

„Meer dan mijn leven.”

Toen fluisterde Jack den luitenant in:

„Menheer! de oude heks gelooft dat u een grooten toovenaar bent, hoor haar uit.

En de luitenant begon terstond:

„Zijn er nog menschelijke wezens hier?"

„De meester weet alles, en dus ook — dat mevr. Monson, een zuster der Hortons, hier gevangen zit."

„En waar is Clara Horton?"

„Aan boord van den Stormvogel."

„En waarheen gaat dat schip?"

„Naar Jeddo."

„Waarom?"

„Wel, daar is Caesar."

„Wie is dat?"

„Wel, Monson's zoon."

„En wat moet die?"

„Clara trouwen, om haar geld."

Toen hoorde men gillen van een vrouw en het geroep: „hallo! daar aan wal!"

„Dat 's voor mij!" riep de matroos; „hallo! de Zwaan!"

„Ook voor mij!" juichte Minny, „want daar aan boord zie ik — mijn Harry!"

. . . .

We hebben, door de opeenstapeling der gebeurtenissen, Clara Horton geheel uit het oog verloren, en de lezer verlangt iets van haar te weten.

Toen ze uit haar diepen slaap ontwaakte, lag ze op een kanapé, in de kajuit van den Stormvogel, en zat eene vrouw — Willets geheeten — naast haar. Die vrouw maande haar aan, om rust te zoeken, ten einde volkomen te herstellen, en beloofde haar plegtig — dat ze haar helpen zou, even als ze Jack Hillier had gered.

Toen ze spoedig daarop weder in een gerusten slaap viel, kwam kapitein Monson de kajuit binnen, en deelde aan Willets zijne plannen mede. Hij wilde Clara — als de eenige erfgename thans van een onmetelijk fortuin — met zijn zoon Caesar — een losbol — laten trouwen. Hij zou zijn vrouw een acte laten teekenen, waarin deze verklaarde: dat Harry reeds lang dood was.

Terwijl hij over deze plannen sprak, riep men op dek:

„Een zeil! een zeil in 't gezigt!"

Dadelijk was Monson boven, en greep hij den kijker.

Spoedig daarop loste het naderend schip een kanonschot. De Stormvogel streek de zeilen. Een boot naderde. Een officier kwam aan boord, en reikte Monson een papier over, om terstond weder te vertrekken. Op het papier stond:

„Een kaper kruist in 't kanaal. Het gouvernement biedt tien duizend pond als gij hem neemt of vernielt."

„Dat 's weer een goede onderneming," zei Monson, die terstond den kijker nam, en achter zich een ander schip ontdekte.

Dat schip was — „de Dolfijn." Men zeilde er heen, enterde, doodde alles wat aan boord was, maar vond tegenstand bij de kajuit, waaruit pistoolschoten drie der zeeroovers doodden.

Op dek vond men, nadat de dooden over boord geworpen waren, nog een jongen — een neger — van dertien of veertien jaren, die verklaarde: dat in de kajuit de kapitein was met zijn vrouw en een juffer Amy. De jongen moest naar de gesloten kajuit gaan, en zeggen: dat de roovers vertrokken waren; indien hij weigerde zou men hem terstond doodschieten, waarom hij dan ook zei: het te zullen doen.

XII.

HET LOT VAN „DE DOLFIJN."

„Jongen," zei kapitein Monson tot den neger, nadat alle matrozen van van den Stormvogel zich op dek verscholen hadden, „zeg nu aan je kaptein — in zijn kajuit — dat de zeeroovers weg zijn; anders schiet ik je voor je kop."

„Ja, Massa!" En de kleine neger, riep:

„Massa! Massa!"

„Ben jij het, Toon?"

„Ja, Massa."

„Waar zijn de roovers!"

„Open. Massa."

„Neen, waar zijn de roovers?"

„Weg, massa."

Toen ging de deur open, maar de jongen vloog de kajuit binnen en sloot de deur.

Nu beet Monson zich de lippen aan 't bloeden.

„Richards!" riep hij op dek, „ 't moet gebeuren. Sterven

moeten ze. Je weet, wat je te doen staat.

„Goed, kaptein."

En Richard — een groot, woest man, snelde naar den stormvogel, en kwam met een bol terug, dien hij voorzigtig boven de kajuit van den Dolfijn nederlegde. Toen hakte hij een gat, daarin werd de bol geplaatst, en — een lucifer stak dien aan.

Plotseling verspreidde zich een akelige damp en het viertal in de kajuit begon te beven. Kaptein Monson keek op zijn horlogie, en zei:

„Hoe lang?"

„We moeten een kwartier wachten."

Toen het kwartier om was, hakte Richards de kajuit open, en verwijderde zich snel.

„Nog tien minuten!" riep hij.

En tien minuten later stapte Monson binnen.

Ook het meest verharde hart zou hier gebroken zijn. Op den grond lag de gezagvoerder van den Dolfijn — dood. Naast hem zat de kleine neger, met akelige trekken — dood. De twee schoone vrouwen waren in elkanders armen gestorven. De dampkring was vergiftigd geworden!

Monson brak nu alles open, en vulde al zijn zakken. De matrozen boorden gaten in den Dolfijn.

Zoodra alles gezakt was, sprong hij op den Stormvogel over, gevolgd door zijn getrouwe schurken, en — de Dolfijn zonk in de diepte. Kort daarna zeilde de Alceste over het vaartuig heen, terwijl de bemanning zich zeer verbaasde hier niets te vinden. Men had nog een ander licht, dan dat van den Stormvogel gezien.

„Kaptein Egerton," zei de scheepsdoctor, „ik heb den Dolfijn naast den Stormvogel gezien, en nu is er geen spoor van den eersten te vinden; ik vertrouw dien kaptein Monson niet,

„'k weet niet, wat ik daarvan moet denken," zei kaptein Egerton, bedaard naar beneden gaande.

XIII.

ONTMOETINGEN.

Harry had dus zijne dierbare Minny gezien, en spoedig lagen ze in elkanders armen, zalig zoo als slechts een eerste liefde

ons op de aarde maken kan. Beiden stamelden woorden van dankbare verrukking. De luitenant wendde het gelaat af, want — dat geluk deed hem zijn ongeluk — in al zijne volheid — gevoelen.

„Jack Hillier wischte zich een traan uit het oog, en zei toen lagchende:

„Wel, wel! hier een vrijerfjtje, dat zou je niet verwacht hebben. 'k Wou, dat 'k een van mijn meisjes ook eens tegenkwam."

De luitenant zuchtte: „O, Clara!"

„Hopen! hopen!" riep Jack, „we zullen den Stormvogel wel vinden, menheer."

Ze gingen nu verder, met het plan om naar Monson's huis, bij Falmouth, te gaan, en aldaar een naauwkeurig onderzoek in te stellen.

Domingo gromde.

„Wat is dat?"

Daar lag — op een stuk zeildoek — een kerel, met een woest uiterlijk.

„Wat moet jij, Kerel?" vroeg de luitenant.

„Dat raakt jou niks," zei de ander.

Domingo begon te brullen.

„St! ouwe jongen," zei Jack, „bijt hem nog niet; we hebben den tijd."

„Zoo, is dat die verd.... hond?" zei de kerel.

„Ken je'm?" vroeg Jack.

„Me dunkt, 'k heb 'm op de Oceana gezien."

„Ken je dat schip?" riepen allen.

„Dat zou 'k meenen," zei de ander, „ik was de loods."

„Dan heb je je taak slecht verrigt," zei Jack.

„Waarachtig niet," zei de ander, „ik had orders om het schip te laten stranden."

„Schurk! van wie?"

„Van kaptein Monson, en — daar de vent me niet betaald heeft, kan hij naar den satan loopen!"

„En is er nog iemand gered?" vroeg Jack.

„Ja, die hond en ik geloof een matroos met eene juffer, en een heer en dame."

„O!" juichte de luitenant, „Clara's vader en moeder ook!"

„Laat ons nu gaan," zei Jack, „haat gij kaptein Monson ook zooals hij verdient, voeg je dan bij ons. Ik weet den

weg naar zijn huis en Domingo ook, want wij beiden zijn er met jufvrouw Clara geweest."

„Wat is dat!" riep Minny, „is daar een schip in brand?"

„Neen," zei de matroos, „dat is de Alceste, die steekt bengaalsch vuur af."

„En daar in de verte," riep Jack Hillier.

„Komt waarachtig de Stormvogel ook aan!"

XIV.

DE ALCESTE MAAKT EEN PRIJS.

Er was nog een schip in hetzelfde vaarwater. Het was de Swift met veertien koppen, van wege het gouvernement uitgezonden, om den beruchten zeeroover op te vangen. Het was een vrij groot schip, voorzien van kanonnen en allerlei andere wapenen, gekommandeerd door den bekwamen zeeofficier Anderson. Deze nu was voor zich zelven overtuigd — dat de Stormvogel een zeeroover was, en dat kapitein Monson een schurk was. Zoodra hij daarom den roover in 't gezigt kreeg maakte hij jagt op hem, schoot — zonder waarschuwing, het geschut af en doodde een drietal der bemanning.

Monson schrikte nooit, en zei daarna koelbloedig: „Stil, mannen, alsof er niemand aan boord ware. Bijgedraaid! Overgesprongen! Gevochten op leven en dood! Zoo we verliezen is onze rol uitgespeeld. Ook de Alceste begrijpt ons, en daarom .... alles gewaagd!"

„Heb je genoeg aan zoo'n dosis, of wil je nog een tweede?" riep men van de Swift.

Alles bleef doodstil, zoodat de gezagvoerder meende, dat de bemanning van den Stormvogel gedood was. Men enterde. Eensklaps stoof de equipage van den Stormvogel, allen gewapend met vier pistolen op, en de verrassing was zoo buitengewoon — dat eenige oogenblikken daarna, geen levende ziel op het dek van de Swift over was. Men smeet veertien dooden over boord.

Monson ging terstond naar de kajuit, die goed verlicht was, en waar hij een man vond, die half bewusteloos scheen.

„Ah zoo!" riep hij uit, „de kaptein!"

„Ik ben Anderson!"

„En wat scheelt er aan?"

„Mijn regterarm gebroken. Vreeselijke pijn!"

„Zoo. Als je je leven lief hebt, antwoord."

„Vraag."

„Waarom heb je op me geschoten?"

„Omdat we in last hebben u te vangen."

„We? De Alceste ook?"

„Natuurlijk."

„Zoo. Ga mee naar dek, dan zal ik een present voor kapitein Egerton gereed maken."

Anderson volgde, brullend van de pijn.

Toen nam Monson een witten doek en schreef, zijn vinger in bloed doopende, daarop:

„Kaptein Monson aan zijn vriend kapitein Egerton."

„Zulk een pijn," zei kapitein Anderson, „is niet uit te staan. Dag vrouw, dag lieve kinderen!" En — hij sprong over boord.

„Netjes gedaan," lachte Monson, „dat wint al weêr uit. Ik keek al rond naar een handigen kerel, om je over boord te smijten." Nu werd al wat waarde had uit de kajuit gehaald en op den Stormvogel over gebragt, waarna Monson het roer van de Swift zoo liet vast zetten, dat het schip de Alceste achterna vloog.

„Wonderbaar," zei kapitein Egerton, „daar komt de Swift; wat moet ze hier? Alla ho! Swift, hei!"

Geen antwoord.

„Wel, satansch! alles in slaap, tot de man op de wacht toe. Geef eens vuur."

Een achttienponder werd afgeschoten.

Geen antwoord.

Men legde bij, en sprong over, om niets te vinden, dan bloed en — de doek met de inscriptie.

„Onze kruistogt is nog niet ten einde," riep Egerton. „Wraak! Wraak! Een gevecht op leven en dood tusschen den Stormvogel en de Alceste."

XV.

CLARA'S GEVAAR.

Onder al deze vreeselijke tooneelen zat Clara in de kajuit

van den Stormvogel met Willets te weenen en te klagen. Zij spraken veel over de toekomst, en haar bewaakster beloofde haar allen mogelijken bijstand.

Eindelijk was het gevaar in zooverre geweken, dat kapitein Monson aan zijne gevangene dacht, en besloot haar een bezoek te brengen. Zij rilde, toen hij, met een huichelachtig gelaat, binnentrad.

„Clara Horton, gij zijt een engel van schoonheid."

„Ik ben uw gevangene."

„Ik ben den uwen, schoone."

„Houd die zottepraat voor u!"

„Gij hebt gelijk. Ik ben zoo mal niet. Ik heb maar éene zucht — rijk worden."

„En daarom waagt gij alles?"

„Zelfs mijn leven! Maar.... veel tijd heb ik nooit. Ik moet u spreken. Willets! naar boven! naar dek!"

„Neen! neen!" riep Clara uit, „niet met u alleen. Nooit! Ik sterf liever, en ik zal u doen zien, dat ik den moed heb mij te verdedigen."

„Nu, mij wel. Willets kan blijven. Ik heb hier een papier; Wil je dat teekenen?"

„Wat staat er op?"

„Dat ge mij als voogd erkent. Ik ben met uwe tante getrouwd."

„Laat me lezen."

„Waartoe dat?"

„Ik vertrouw u niet."

„Zoo. Nu dan, er staat op: dat gij mij de vrije beschikking geeft over de fondsen die uw vader in Engeland gebragt heeft."

„Nooit teeken ik dat!"

Ook goed, mijn duifje! Dan zullen we u onschadelijk maken. Daar ginds is een eiland, waarover ik heer en meester ben. Op dat eiland zijn rotsen, en in die rotsen zijn holen. We zullen u in zoo'n hol opsluiten. Wilt ge schreeuwen? Goed. Er is niemand die u hooren kan. Wilt ge eten? Best. Zoek maar, in rotsholen is nog al wat lekkers te peuzelen. Wilt ge drinken! Bid den hemel om regen. Zie je, schatje, zoo zullen we je wel leeren teekenen en toestemmen alles wat ik verlang. Heb je liever den hongerdood, goed kind! dan zijn we gaauw van je af!"

„Ik zal weten te sterven. Ik heb geen beschikking over mijns broeders fondsen."

„Uw broeder? Wat kan mij die kwaje jongen raken. Vaarwel. Denk na."

En met een spotlach op de lippen, ging Monson naar het dek terug.

„O God!" zuchtte Clara.

„Hoop op Hem! Hoop op uwen broeder! Vertrouw op mij! Nog is alles niet verloren."

En zoo zaten die beiden te zuchten.

XVI.

EENE ONTDEKKING IN MONSON'S HUIS. HET JAGT.

We lieten luitenant Farnham en Harry Horton en Jack Hillier en Minny Coombe, met hun getrouwen vriend Domingo op de rots, een blik slaande op den Stormvogel.

„Jongen! jongen!" zei Jack, „'k wou dat 'k een twaalftal bevaren mannen hier had, want — dat zal er op los gaan."

„Ja," zei de luitenant, „op leven en dood!"

„Maar, voorzigtig! We moeten die Monson als een rat in den val lokken. Als we hem lieten zien, waarom het ons te doen is, zou hij wraak kunnen nemen op de gevangene."

„God! ja! op Clara."

„Beveel nu de heks, dat ze hier blijve, en dan naar Monson's huis!"

De luitenant deed zoo, en de heks zei:

„Gij zijt mijn meester; ik gehoorzaam."

Toen gingen ze, en — Jack herkende hier en daar een plaats, waar hij vroeger met Clara en Domingo geweest was.

Men kwam eindelijk aan het huis, dat Jack volkomen herkende.

„Bom! Bom!" donderde Jack.

„Wat moet je, schoelje?" riep een vrouwelijke stem daar binnen.

„Open maar," zei Jack, „de kapitein is niet best in zijn humeur."

„Wat Kapitein?"

„Wel, onze kapitein, hij moet een geweer hebben, dat in de achterkamer hangt."

„Geweer! Wat geweer?"

„Kom, haal het maar, want hij gaat aan als een razende Roeland!"

„Als jij dat hebben moet, moet je 't zelf maar krijgen, en dan — voort!"

Zij opende.

Men stormde binnen.

Gillend riep het wijf: „roovers!"

Jack hield haar vast, en de luitenant sprak hoog ernstig:

„Er wordt hier een vrouw gevangen gehouden."

„Zoo?"

„Wil je ons tot haar brengen?"

„Ik... ik... ik ben vrouw Grots, en blijf vrouw Grots... en de kapitein zal jullie vinden als hij straks t'huis komt."

„Straks komt hij t'huis aan een endje touw," zei Jack, „en om je pliezier te doen, zal ik jou ook maar vast binden, dan kunnen we zelven zoeken gaan."

En hij bond het wijf aan een schoorsteen.

Nu ging men naar boven. Jack hakte alles open wat gesloten was, als het ten minste zijn krachtige schouders weerstond.

Nu hoorde men: „Genade! Dood me in eens! Laat me geen duizend dooden sterven. Ik teeken toch niet! 'k Heb al kwaad genoeg gedaan."

„Akelig!" riepen allen, maar Jack liep weêr een deur open. Hoe verstomden ze! Daar lag een vrouw, met grijze haren en verwilderde blikken, op een soort van zak — die met stroo gevuld was. Ellende, honger en kommer waren op haar gelaat geteekend.

Toen men een weinig bedaard was, begon Harry:

„Kent ge mij?"

„Te jong! te jong!"

„Kent ge me niet?"

„Neen, wel honderd jaar geleden."

„Ik ben Harry Horton, Karel Horton is mijn vader."

„Zoo, en waar is hij?"

„Ik ben hier."

„Neen... ik meen hem... hem!"

En angstig staarde ze rond.

„Spreekt gij van Monson?"

„Ja, die ellendige, vreeselijke naam!"

„Die is ver weg. Kent ge mij nu?"

„O, Karel Horton."

„Neen, de zoon van Karel."

„Goed. Ik vertrouw u.”

„Tante, dan zal ik u bijstaan.”

„O Harry! o Harry!”

„Tracht kalm te zijn.”

Nu bragt men de ongelukkige voedsel en kleederen, waarna ze geheel begon op te leven. En nu ging ze de schandalen vermelden door Monson bedreven, die haar gevangen had gehouden, omdat ze geen valsche verklaringen teekenen wou.

Zij wond zich vreeselijk op, wrong de handen, snikte, werd bleek, en — stierf.

Allen knielden bij haar neder, en baden tot God.

Domingo zag dat alles bedaard aan.

„Hij is beter dan menig christen,” zei Jack Hillier.

XVII.

HET JAGT EN DE ALCESTE.

Naauwelijks had Jack Hillier dat laatste woord gesproken, of daar hoorde men een kanonschot op zee. Dit stond in verband met hun hopen en vreezen.

„Kom,” zei Harry, „de doode kunnen we geen goed doen. Onze pligt roept ons nu naar den zeekant.”

„Jack en Domingo,” zei Jack Hillier, „zullen daar hun best doen. Als die Monson aan wal stapt, weten we wat we doen moeten.”

„In alles echter voorzigtig gehandeld, om Clara,” zei Minny.

En nu kwamen ze weêr aan de plaats waar ze jufvrouw Grots gelaten hadden, die raasde en tierde als een bezetene.

„We zullen je nu maar los laten,” zei Jack, „want kwaad kan je nu niet meer doen.”

Aan den zeekant gekomen bemerkte men de Alceste die binnen gekomen was, en welks gezagvoerder met zijn volk sprak over den beruchten zeeroover — kapitein Monson. Ons gezelschap mengde zich spoedig in het gesprek, en Jack Hillier vertelde — op zijn zeemans manier — al wat er met de Oceane gebeurd was.

Men werd nu aan boord van de Alceste genoodigd, waar men gemeenschappelijk het besluit opvattede, om aan de gruwelen van Monson voor goed een einde te maken.

„Ik zal hem ophangen!" riep Jack.

„En ik draai hem den hals om," zei de matroos van den Dolfijn.

„En ik," zei kapitein Egerton, „verzoek u mij te helpen, dat we hem levend in handen krijgen, opdat de regter het vonnis over hem velle, en de dood der schande zijn deel zij."

„En ik hoop dat mede," zei Harry, „opdat Clara worde gered, als ze aan boord is, en de schurk het verdiende loon ontvange, want een schot is voor hem te goed."

„Ik heb één matroos aan boord," zei kapitein Egerten, „die vroeger op den Stormvogel dienst deed. Deze man is Monson ontloopen, en heeft zich aan mij verkocht. Hij weet alles, ook den weg hier in de holen, en zal in alles ons behulpzaam zijn. Laat ons nu de voorzigtigheid aan den moed paren. De Stormvogel zal genomen, — de equipagie des noods gedood, — en de kapitein gehangen worden. De tijd der wrake is daar. De hemel vraagt de dienst van ons, de aarde te verlossen van een zoo grooten schurk en moordenaar."

XVIII.

DE STORMVOGEL EN DE HOLEN.

De Stormvogel liep binnen, want Monson, die wist dat hij gekend was, waande zich nergens verlegen dan op zijn eigen eiland, waar hij heer en meester was, die tevens in allerlei spleeten en holen den weg wist. Monson verbaasde zich zeer dat de Alceste hem en de zijnen rustig aan wal liet komen, en maakte terstond gebruik, om Clara en Willets in een der granieten holen te doen verbergen. Hij hoopte nog altoos — dat juist deze gevangene hem het middel zou leveren, om zijn eigen leven te redden. Monson wist echter niet, dat Egerton een man aan boord had, die vroeger zijn handlanger was geweest, en dat deze, op een afstand, alle bewegingen gade sloeg, en de plaats verkende, waar de gevangene gebragt werd.

Toen de man terugkeerde sprak hij:

„Kapitein, dat is een slechte plaats! Dat hol zit vol kruid

Als Monson een pistool daarop afschiet, zullen grot en gevangenen in de lucht springen. Indien gij mij echter vertrouwt en later beloont, zal ik de gevangenen redden."

„Uw loon zal zeer groot zijn!" riep Harry.

Als een hyena stond Monson, met een pistool in de hand, op een rots, roepende:

„Kapitein Egerton en gij allen! weet, dat ik jufvr. Horton in mijn bezit heb en een vreeselijken dood zal doen sterven als gij mij geen vrijheid geeft, wederom zee te kiezen."

„Dat kan niet!" riep Egerton, „maar als gij haar in onze handen levert, zullen we verzachtende omstandigheden voor uw lot bij den regter aanbrengen."

Monson lachte bitter.

„Regter!" riep hij uit, „ik zal uw en mijn eigen regter zijn!"

„Het zij zoo!" riep Egerton.

„Deze pistool, hier in den grond geschoten, brengt een loopgraaf naar de verblijfplaats van Clara Horton en gij zult haar in de lucht zien vliegen."

„Wie?" riep een stem, en 't was die van den matroos, die Clara naast zich had.

„Donder en hel!" riep Monson, en schoot eensklaps de pistool in den grond, waarop hij met een vreeselijk geweld in de lucht vloog.

„God zal hem rigten," zei Harry, die nu terstond Clara in in de armen vloog.

Dat Jack Hillier scheepskapitein werd, en Clara en Minny allergelukkigste echtgenooten, zal wel niemand betwijfelen, en — na zooveel lijden — gunnen onze lezers hun stellig een rustig en aangenaam leven, zoo goed als ik het doe.

MEXICO.

In de nieuwsbladen, in de algemeene gesprekken, zelfs wat het onderwerp van den dag uitmaakt, is sprake over Mexico.

Het is niet omdat dat land met goud en zilver overstroomd wordt, noch omdat alle steenen daar kostbaar zijn, en rijkdom alle die daar komen te beurt zal vallen, dat wij nu zooveel van Mexico hooren. Drie honderd jaren vroeger was alzoo het

praatje van de wereld, en het goud en zilver, de aanlokkelijkste van alle magneten, drongen het volk van alle landen van Europa naar het nieuwe ontdekte land.

Het geld is er nu zoo overvloedig niet; de Mexicaansche veiligheid, wordt nu zoo gunstig niet beschouwd; het land dat van nature vulcanisch is, schijnt zijne inborst aan zijne landgenooten medegedeeld te hebben, en staatkundige uitbarstingen zijn zoo algemeen, dat de bepalingen die men heden vaststeld, morgen van weinig of geene dienst meer zijn.

Waar is de regering? Wie is verantwoordelijk? Consuls zijn er beleedigd, banken verdeeld, eigendommen verbeurd verklaard, schulden verworpen, zelfs daden van persoonlijk geweld gepleegd. Wie moet hier nu over berispt worden? Deze vraag is moeijelijk op te lossen.

De onzijdige partijen en de bondgenooten hebben voor meer dan twintig jaren al over het meesterschap gestreden, de eerste de regering verdedigende, de laatste die bestrijdende.

Spanje, Frankrijk en Engeland, wier belangen meer of minder geleden hadden door deze Mexikaansche regeringloosheid, verklaarden dezen staat den oorlog.

Eene militaire magt van de twee eerste landen en eene zeemagt van de laatste ondersteunde deze expeditie, niet om de Mexicanen bevreesd te maken, doch om vergoeding voor beleediging en hoon te vragen.

Deze tusschenkomst ten behoeve van de Britsche onderdanen bragt ten laatste de gewenschte uitwerking voort.

Er was een verdrag aangegaan, waardoor de partij van generaal Doblado, die de bovenhand verkregen had, zich verbonden had, om eene regtvaardige erkenning van de Britsche aanspraak te zullen verkrijgen.

Met Spanje was er eveneens eene dusdanige schikking besloten, waarop de Engelsche en Spaansche magten vertrokken waren.

Doch eene onderhandeling van dien aard werd door den franschen bevelhebber niet als voldoende beschouwd, verscheidene ernstige gevechten tusschen de Fransche en Mexicaansche troepen hadden plaats.

Mexico is een land van veel belang en geschikt om een der gelukkigste landen onder de zon te worden. Het beslaat bijna een derde gedeelte van Europa, zijne oppervlakte is zeer verschillend,

zijn grond vruchtbaar en zijn delfstoffelijken rijkdom bovenmate groot.

Wat den plantengroei betreft, bestaat er naauwelijks eene plant in het overige gedeelte der wereld, die niet geschikt is daar te worden geteeld, doch de landbouw wordt er verzuimd. Nu verhinderen de wetten wel niet de landen te bebouwen, hetwelk het geval was voor de revolutie, evenwel is er geen voordeel van deze verandering getrokken, en de landen welke ten tijde der Spanjaarden bebouwd waren, leggen nu verwaarloosd.

Indien wij vragen wat hier de oorzaak van is, is het antwoord, dat komt van de oneenigheden tusschen het volk. Dezelfde onachtzaamheid heeft er plaats bij de mijnen van het land; zijne fabrieken, zijnen handel, iedere zaak, ieder voorwerp kwijnt, dewijl de burgeroorlog altijd nabij is, dewijl de ploegijzers en korenzigten, in zwaarden en lansen veranderd zijn.

De Vereenigde Staten van Mexico mogen eenige nuttige lessen aan de Vereenigde Staten van Amerika geven; o dat Amerika dan ook nu nog oogen om te zien en ooren om te hooren hadde.

Niettegenstaande de lange burgeroorlogen en de veranderingen welke Mexico ondervonden heeft, hebben evenwel zijne steden een edel aanzien.

Puebla, bij voorbeeld, hoofdstad van den staat van dien zelfden naam, is eene fraaije, goed gebouwde stad. Zij is gelegen op de helling van eenen heuvel, omtrent 120 mijlen afstands van Vera-Cruz. Zij bevat omtrent zeventig kerken, en dertig of veertig andere geestelijke gebouwen. De hoofdkerk is van binnen zeer prachtig, alhoewel aan den buitenkant niet opmerkelijk versierd, en de kerken van Milaan, Genua en Rome kunnen niet vergeleken worden, met de kostbare versiersels en rijke kleederen van die uit Puebla en andere Mexicaansche steden.

Zeventig mijlen afstands van Puebla is de Mexicaansche hoofdstad gelegen. De stad Mexico staat in het midden van eene vallei, door bergen omringd. Hare bevolking wordt op 150,000 tot 200,000 zielen begroot.

De vallei beslaat omtrent 1,600 vierkante mijlen, en bevat vele meren; het grootste dezer meren heet Tezuno, en beslaat zeven en zeventig vierkante mijlen. De oude stad Mexico, die door Cortez ingenomen was, was op een eiland in het midden van dat meer gebouwd. De hedendaagsche stad beslaat nu hare aangrenzende plaats, doch is twee en eene halve mijl van

het meer verwijderd. De grond is zeer moerassig, en als wij zeggen, dat het hedendaagsche Mexico uit een moeras voortkomt, doen wij het geen onregt aan. Evenwel is Mexico eene edele stad, in sommige opzigten gelijk aan de fransche steden van Europa. De straten zijn breed en regelmatig, sommige dezer straten zijn volmaakt regt en omtrent twee mijlen lang, goed bestraat en geplaveid, de meeste huizen zijn drie of vier verdiepingen hoog, een fraai gezigt van kostbare steenen aanbiedende, met plat dak en met ijzeren en bronzen balustraden voorzien. De mooiste straat heet de St. Isabella's straat en wordt door de hooge en rijke volksklassen bewoond. Zij bevat het klooster dat haren naam draagt, en dat gesticht is door Donna Catherina de Peralta. Dit gesticht is gesticht voor zes Franciskaners, en van goederhand hebben wij vernomen, dat het thans een landeigendom is en op ruim 70,000 ₤ sterling begroot wordt.

Het klooster van de orde van St. Franciscus is in die zelfde straat gelegen, en heeft ten alle tijden nuttige hulp verleend, wanneer besmettelijke ziekten de stad teisterden.

De kerken en andere geestelijke gebouwen maken de belangrijkste voorwerpen van Mexico uit. De hoofdkerk is een sieraad van Gotische en Italiaansche beeldhouwkunde. Het binnenste gedeelte bevat, als in de meeste Roomsche kerken, eene menigte beelden, schilderijen en kerk-benoodigdheden.

Met inbegrip der hoofdkerk zijn er vijftig of zestig kerken, ook vindt men zeer veel altaren openlijk op de straten. Het paleis van de inquisitie wordt nu voor burgerlijke zaken gebruikt. Het gevangenhuis Accodada, is een zeer groot gebouw, geschikt zoo men zegt, om 1,300 menschen te bevatten; de barakken der soldaten zijn ook zeer uitgestrekt.

Doch daar wij nu bezig zijn de merkwaardige gebouwen van Mexico op te noemen, moeten wij ook niet de uitspanningsplaatsen vergeten, hoewel wij ons zeer goed kunnen verbeelden, dat de Mexicane slechts weinig tijd voor vermaak hebben. Er zijn evenwel verscheidene schouwburgen, als de schouwburg Santa Anna, de Iturbode, de Italiaansche opera; ook muzijkzalen, panorama's, diorama's en andere voorstellingen, bieden hunne verscheidenheid aan diegenen die ledigen tijd en geld genoeg hebben. Voor hen die behagen in de eerste vermakelijkheden scheppen, doch in de laatste geen genoegen smaken, bestaan er algemeene

wandelwegen, zoo als de Plaza Mayor of Grand Square, eene der schoonste wandelwegen die men ergens gezien heeft; hare oostzijde is door de hoofdkerk omgeven, de noorden kant door het paleis, met fraaije winkels en huizen aan de west- en zuidzijde en een groot standbeeld van Karel IV in het midden geplaatst. Aan het westelijke gedeelte der stad is de Alameda, naar welke de St. Isabella's straat de naaste weg is. De Alameda is versierd met fonteinen en boomen, hetwelk eene aangename wandeling verschaft. Vervolgens is er eene rijlaan, alwaar de paardrijders en die lieden die zich in alle soorten van rijtuigen bevinden, zich vermaken, en een aangenaam schouwspel aan het voetvolk verschaft. Tevens wordt er veel gebruik gemaakt van bij maneschijn in bootjes op de kanalen en meeren te varen.

In betrekking tot Mexico, moeten wij de bedelaars niet vergeten. Zij zwerven overal en voornamelijk in Puebla en de stad Mexico. Zij zijn als al de bedelaars over de geheele wereld, lui, brutaal en onbeschoft en het is te betreuren, dat zulk een rijk land als Mexico het rondzwerven van dien hoop vagebonden toelaat, daar er zooveel middelen bestaan om dit tegen te gaan. Het slechte bestuur en de burgeroorlog brengen al deze zaken voort, en kunnen ook geene betere uitwerking verwachten. Of de Franschen eene betere staatsregeling zullen daarstellen moeten wij nog afwachten.

CANROBERT,

MAARSCHALK VAN FRANKRIJK.

(Met Portret.)

De Fransche maarschalk Canrobert, geboren in 1809, behoort tot eene achtenswaardige familie in Bretagne. In 1825 toegelaten tot de krijgskundige school te Saint-Cyr, verliet hij die in 1828, om met den rang van tweeden luitenant over te gaan bij het 47e regiment van linie; hij werd in 1832 tot eersten luitenant bevorderd, en vertrok in 1835 naar Algerië, waar hij al dadelijk deel nam aan de expeditie van Mascara; daarna woonde hij achtereenvolgend bij de inname van Tlemcen en de gevechten bij Sidi-Yakoeb, aan de Tafna en aan de Sikkak. In 1837 kapitein, bevond hij zich bij het beleg van Constantine, behoorde onder de kolonnen die storm liepen, en werd voor het eerst

gekwetst in de bres aan de zijde van kolonel Combes, die hem, alvorens den geest te geven, aan maarschalk Vallée aanbeval met deze woorden: „Er is iets goeds van dien officier te maken." Met het kruis van het Legioen van Eer versierd, keerde hij in 1839 naar Frankrijk terug, en werd met de taak belast om met de overblijfselen der Carlistische benden een bataillon te vormen voor het vreemden-legioen.

In 1841 in Afrika teruggekeerd, onderscheidde hij zich door zijne koelbloedigheid en door zijne onvermoeide geestkracht in de gewaagde expeditiën, die hem werden toevertrouwd, inzonderheid die van den bergpas van Moezaïa; voerde eerst het bevel over een bataillon jagers te voet, vervolgens over het 64e regement van linie, en aan het hoofd van laatstgenoemde strijdmagt vernietigde hij den opstand van Boe-Maza en van de stammen in Neder-Dahra; vooral de zaak van Sidi-Kalifa strekte hem tot groote eer. Acht maanden strijdens, hardnekkig en bloedig worstelens, deden hem den graad van kolonel verwerven in 1847. In dien rang stond hij aan het hoofd der expeditie tegen Achmed-Sghir, drong door tot aan de engte van Dzjerma, waar de vijand zich verschanst had, versloeg dezen totaal, en keerde terug naar Bathna, twee sheiks met zich voerende als gevangenen. Na eerst nog het 2e regement van het vreemdenlegioen gekommandeerd te hebben, werd hij aan het hoofd geplaatst van het 3e regement Zoeaven, dat hij met het zelfde goede krijgsgeluk aanvoerde tegen de Kabylen en tegen de stammen van het Dzjardzjura-gebergte. Vervolgens in November 1849 Aumale verlatende, ontzette hij Boe-Sada, waar het garnizoen ingesloten was, trok het gros des legers bijeen voor Zaatsja, en was een der voorsten bij de bestorming van deze stad; voor dit schitterende wapenfeit werd hij den 10 December 1849 vereerd met het kommandeurs-kruis van het legioen van eer.

Het volgende jaar naar Frankrijk teruggeroepen, werd hij den 13 Januarij 1850 tot brigade-generaal bevorderd, en den 14 Januarij 1853 tot divisie-generaal.

Toen de oorlog aan Rusland verklaard was, verliet Canrobert het kamp van Helfaut en aanvaardde het bevel over de 1ste divisie van het Oostersche leger (Maart 1854), die, na den ongelukkigen veldtogt der Dobroetsja zoo vreeselijk door de cholera werd geteisterd. Later was hij een krachtige steun bij den veldtogt in de Krim, wederstond bij den overtogt van de Alma den

eersten schok der Russen, en vatte in weerwil van een verschrikkelijk vuur des vijands op de hoogten post, waar hij zich staande hield tot de aankomst van generaal Forey. Door het springen van eene granaat aan den arm gekwetst, bleef hij niettemin tot het laatst van het gevecht, den 24 September, op zijnen post. Twee dagen later droeg maarschalk Saint-Arnaud, die zijn einde voelde naderen, het opperbevel aan hem over, overeenkomstig het voorschrift van een vertrouwelijk schrijven des keizers van den 12 Maart bevorens. De nieuwe opperbevelhebber rukte dadelijk op Sebastopol aan, deed verscheidene batterijën opwerpen, zoomede eene eerste parallel, en opende het vuur den 17 October; maar de onmogelijkheid inziende om de vesting te overrompelen, maakte hij, te midden van schier onoverkomelijke hinderpalen, en in een allerstrengst jaargetijde, een aanvang met de reusachtige werken, die de vesting geheel zouden insluiten. Dit eerste tijdperk van het beleg — voorzeker het moeijelijkste — werd gekenmerkt door den bloedigen slag bij Inkermann (5 November), de gevechten van Balaclava en Eupatoria, en gedurige uitvallen van den belegerden vijand. Ten gevolge van de weigering van lord Raglan om mede te werken tot het plan van aanval, voorgesteld door Canrobert, droeg deze, wiens verhouding tegenover de geallieërden van dag tot dag moeijelijker werd, den 16 Mei 1855 het opperbevel over aan generaal Pélissier, en plaatste zich weder in zijnen vorigen rang aan het hoofd der 1ste divisie. Twee maanden daarna moest hij de Krim verlaten, en in het volgende jaar werd hij (18 Maart 1856), te gelijk met de generaals Bosquet en Randon, begiftigd met den staf van maarschalk van Frankrijk.

Bevelhebber over een der legerkorpsen bij den veldtogt in Italië, spreidde hij daar al zijn talent als veldheer en al zijne dapperheid als krijgsman ten toon.

De maarschalk Canrobert is tegenwoordig belast met het groot militair kommandement te Lyon, met welke waardigheid hij bekleed is geworden als opvolger van den maarschalk Castellane.

DE OPSPORING VAN EENEN SCHAT.

De burgemeester van het dorp Brummersdorf, een man van losbandige neigingen, had de gewoonte om de openbare of publieke huizen dier plaats dikwijls te bezoeken, ten einde de

ongeregeldheden die hij in zijn eigen huis niet durfde te wagen, met losbandige medgezellen aldaar te genieten, daar hij vreesde in zijne woning de berisping van zijne meerderen op den hals te halen. Een medgezel, genaamd Osterwald, en tevens zijn klerk, was gewoonlijk getuige van deze buitensporigheden.

Eens op eenen zomerschen nacht, toen zij volgens gewoonte in de gelagkamer eener herberg gezeten waren, en reeds de welvoegelijke inwoners van het dorp zich ter ruste hadden begeven, kwam er een vreemdeling in, die een nachtverblijf vroeg, en de tafel genaderd zijnde waaraan de burgemeester en zijn vriend zaten te drinken, ging hij voort hunne aandacht te verwekken door diepe zuchten te uiten.

Vertoornd door deze storing, vroeg de burgemeester, wiens naam Listenback was, de oorzaak van zijne smart, waarop de vreemdeling antwoordde, dat het iets was, waarmede hij niet gaarne twee zulke voorname lieden als die hij thans voor zich zag wilde lastig vallen.

Door deze vleijerij gestreeld, verzocht Osterwald om eene verklaring, en ten laatste, na vele voorzigtigheid en verborgenheid aan den dag gelegd te hebben, verklaarde de vreemdeling, dat hoewel hij een arme student van de hoogeschool uit Jena was, hij door een droom onderrigt was om naar het oude kasteel te Brummersdorf te gaan, waar hij eene aanmerkelijke bron van geluk voor zijn ouderdom zoude vinden.

„Ik wist niet," zeide de vreemdeling, „dat er zulk eene plaats als Brummersdorf op den aardbodem bestond; doch toen ik mijne wetenschappelijke boeken den volgenden morgen onderzocht, werd ik niet alleen gewaar, dat het de puinhoopen van een oud kasteel, eertijds een der schoonste in Westphalen, bevatte, doch dat de tegenwoordige hemelteekens gunstig voor de onderneming gesteld waren."

„Ik raad u dan sterk aan," zeide Osterland, „om bij het aanbreken van den dag naar het kasteel te gaan, hetwelk eenige honderden ellen van het dorp verwijderd is."

„Helaas! ik ben er juist van daan gekomen," hernam de vreemdeling. „Ik was uitdrukkelijk gelast, om de plaats bij volle maan te gaan opzoeken."

„En wat hebt gij daar ontdekt, mijn goede vriend?" vroeg Listenbach met vermeerderde nieuwsgierigheid.

„Ik durf u niet zeggen, mijne heeren, daar gij inwoners van

de plaats schijnt te zijn," hernam de vreemdeling, „dat het oude kasteel van Brummersdorf, de bewaarplaats is van een verbazenden schat, den eigendom van het uitgestorven huis van dien naam."

„Waarlijk!" riepen de verwonderde aanhoorders uit. „Van daar het bevelschrift door het bestuur afgekondigd, dat het den inwoners op generlei wijze veroorloofd zal zijn, een steen van dat oude gedenkstuk af te nemen."

„Op die plaats aangekomen zijnde," vervolgde de vreemdeling, „maakte ik met eene luide stem mijne komst den geestelijken gezagvoerder bekend, aan wien mijne zending aangewezen was. Toen de geest aan wien het bewaren van den verborgen schat toevertrouwd is, antwoordde, dat het hem niet veroorloofd was de plaats bekend te maken waar hij begraven was, daar het beëedigd aan drie personen te gelijk moest zijn, en dat het gewelf door een tooversleutel, van zuiver goud gemaakt, moest geopend worden. Maar helaas! mijne heeren, hoe is het mogelijk dat een arme sterveling als ik, de een en twintig ducaten kan verschaffen welke de geest voorgeeft noodig te hebben voor het maken van den sleutel, en tevens de tegenwoordigheid van twee ervaren medgezellen om mij hierin behulpzaam te willen zijn en mij tevens dat geld voor te willen schieten."

„Uwe twee gezellen zijn voor u," riep de burgemeester in verrukking uit, „als gij ons gezelschap wilt aannemen. Ik zal zien welk geld ik nog in mijne beurs heb!"

Zelfs zonder de rekening te betalen, en tevens eene nieuwe flesch wijn bestellende om op den goeden uitslag der onderneming te drinken, bevatte de beurs van den burgemeester nooh niet de helft der benoodigde som. Niet was gemakkelijker voor hem, dan den klerk naar de zware gevulde kist van zijn kantoor te zenden.

In eenen zeer korten tijd kwam Osterwald met de verlangde som terug, en de drie medgezellen, namen, na nog een vollen beker geledigd te hebben, hunnen weg naar de puinhoopen van het oude kasteel.

Op eenigen afstand van de eerbiedwaardige poort gekomen zijnde, naauwkeurig zigtbaar door het schitterende licht van de maan, nam de vreemdeling een korten zwarten stok uit zijn zak met welken hij een kleinen cirkel op den grond trok.

„In dezen toovercirkel," zeide hij, tegen zijne medgezellen, die

gedeeltelijk door ontzag overmeesterd waren, „moet gij u plaatsen, ten einde veilig te zijn voor de ontrusting van de kwade geesten die deze plaats omringen, terwijl ik voortga om de voorwaarden van den geestwachter aan den oostelijken toren te vervullen."

De twee dronkaards, niet weinig verrast om op deze wijze verzekerd te zijn, van eene zamenkomst die nog al ontzettend was, gaven toch hunne toestemming, en na de beurs aan den vreemdeling overhandigd te hebben, namen zij hunne plaats in het midden van den cirkel in. Eenigen tijd hield de angst hen stom, doch ten laatste waagden zij het elkander mede te deelen dat de bijeenkomst, naar hun inzien, met den vreemden student en de geest van het kasteel wat lang duurde; doch eindelijk moei van het staan in den cirkel, en door slaap overvallen, besloten zij om op den grond te gaan liggen.

Den volgende morgen was het dorp Brummersdorf geheel in verwarring door de ontdekking, dat in den loop van den nacht het bureau van den burgemeester ingebroken was en de schatkist geplunderd.

Eene verdere opsporing werd dadelijk in het werk gesteld, doch er werd geen burgemeester gevonden; en daar de klerk ook afwezig was, veroorzaakte het wangedrag van Listenbach en Osterwald, dat zij in verdenking vielen zelven de algemeene gelden weggevoerd te hebben.

De getuigenis van den dorpsheer veroorzaakte echter andere vermoedens en de overheidspersonen door wien de diefstal ontdekt was, aan het hoofd van eenige boeren naar de puinhoopen van het oude kasteel gegaan zijnde, ontdekten zij aldaar de hulpelooze burgemeester en zijnen dronken klerk beiden op den grond uitgestrekt, niet zoo als zij in het eerste oogenblik vermoed hadden, badende in hun geronnen bloed, doch gerust slapende in de dampen van hunne dronkenschap. Het verlies van zijn geld werd zonder twijfel gevolgd door het verlies van zijne betrekking voor welke hij zich zoo onbevoegd getoond had. Doch in den loop van den zomer was de slimme bedrieger gevangen genomen, en het is door de getuigenis van de partijen zelven bij hun verhoor gedaan, die deze hunne geschiedenis aan het licht bragt.
